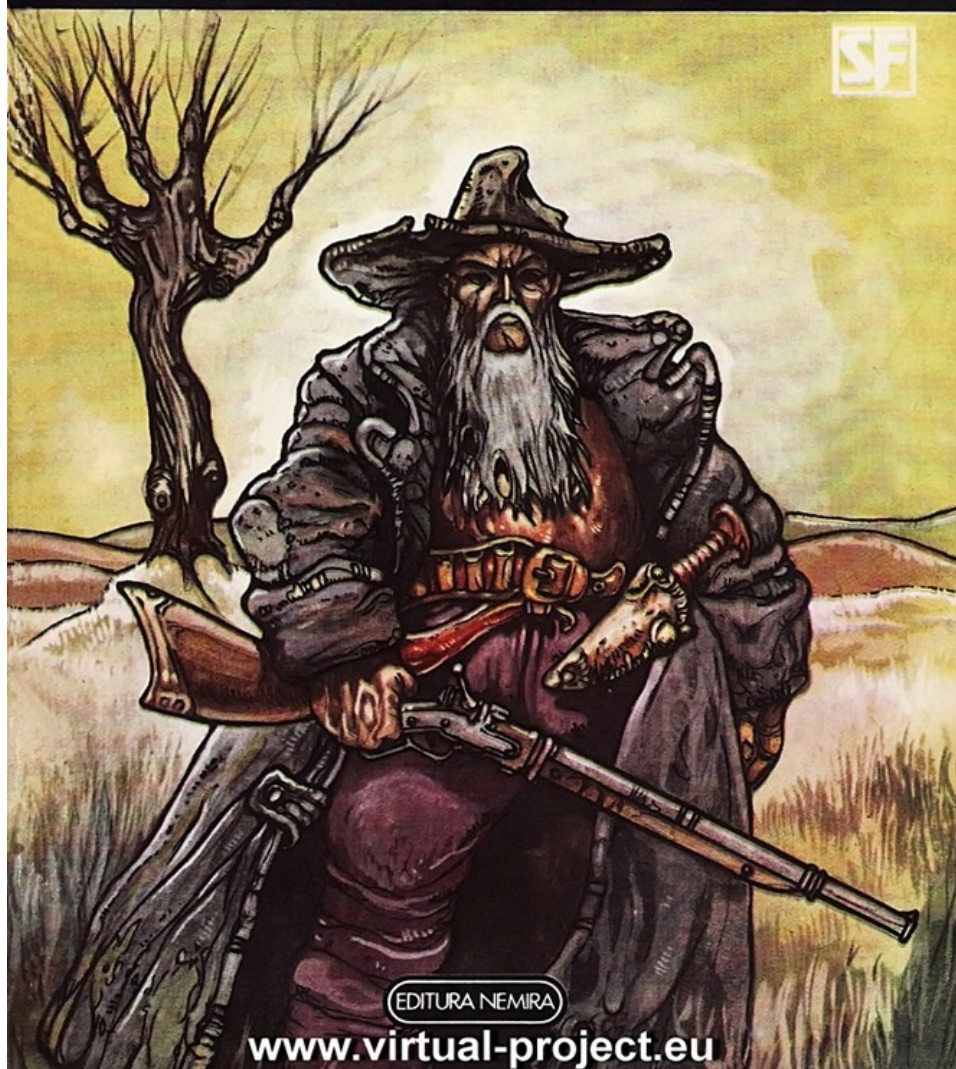

Brian Aldiss

GREYBEARD

BĂTRÂNETE FĂRĂ TINERETE ȘI VIAȚĂ DOAR PENTRU MOARTE

SF

EDITURA NEMIRA

www.virtual-project.eu

BRIAN ALDISS

GREYBEARD

**BĂTRÂNEȚE FĂRĂ TINEREȚE ȘI VIAȚĂ DOAR PENTRU
MOARTE**

Traducere de MIHNEA COLUMBEANU

CAPITOLUL 1

Râul: Sparcot

STUFĂRIȘUL ABIA SE CLINTI când animalele își croiră drum șerpuit prin el. Mai întâi trecu masculul, cu perechea imediat în urmă, apoi cei cinci pui, nerăbdători să participe la vânătoare.

Apa clefăia printre trestii. Hermelinele se aruncară în pârâu și îl traversară înot. Când ieșiră din apa rece ca gheața, se găseau pe teritoriul satului Sparcot. Escaladară malul cu trupurile lipite de pământ, masculul privind neconținut în jur, cu gâtul întins. Puii își imitau tatăl, holbând ochii trandafirii. Mai în față, într-un luminiș, zburdau iepuri.

Aici se întinseseră cândva lanuri de grâu, cu recoltă bună. Nu mai existau. Lăsate de izbeliște, buruienile răsăriseră și înecaseră cerealele. Mai târziu, peste câmpii se întinsese focul, arzând scaieții, pătrunjelul și ierburile înalte care înfrânseseră grânele. Iepurii, amatori de vegetație joasă, veniseră să mănânce prin cenușă și să ronțăie lăstarii verzi răsăriți de curând.

Lujerii, ce supraviețuiseră acestui proces de rărire, se pomeniră cu spațiu din belșug în care să crească. Mulți ajunseseră acum copăcei mărișori. Populația iepurească se redusese; plecaseră în alte părți, să caute ținuturi mai deschise. Iarba răsări iar, pentru a fi păscută de primul cerb la înapoiere. Acum iarba se subția din nou, în timp ce fagii își întindeau pe deasupra coroanele largi. Cei câțiva iepuri, ce țopăiau printre trunchiuri, erau slabi în coaste și tot timpul atenți la animalele de pradă.

Un cercetaș zări mișcarea ierburilor. Sări la adăpost, iar restul turmei îl urmă pe dată. Hermelinele adulte atacară imediat terenul, două dâre cafenii unduindu-se peste spațiul deschis. Se repeziră spre vizuini, după iepurii fugari.

La doar câțiva iarzi de scena acestei drame, se prăbușiseră câțiva fagi. Urmele activității omenești se vedeau clar pe buturugile copacilor proaspăt tăiați, în

grămezile de rumeguș și securea înfiptă într-un buștean.

Prin sălbăticie se tăiase o cărare spre copaci. Chiar și în acele ținuturi, încă mai era evident modelul stilului de viață din vremea când omul fusese stăpân. Modelul nu mai era valabil și pâlea an de an, ca un pled lăsat în părăsire sub soare și ploii. Arbori bătrâni, de care încă se mai țineau agățate, în acest anotimp, frunze veștede, stăteau ca niște santinele acolo unde fuseseră vechile tufișuri. Aceste tufe, unele dintre ele plantate în timpurile anglo-saxonilor, când viața fusese mai puțin improvizată, înconjurau întinderi încălcite care odinioară reprezentaseră câmpii: rugi, sfâșiindu-și calea spre centrul câmpiilor, dimpreună cu soci, măceși, barba-bunicului și hățișuri de hamei, precum și pâlcuri îndesate de puieti, înțesau pământul.

Poteca fusese degajată pe lângă vechile garduri vii folosite, prin forță majoră, ca baricadă împotriva înaintării vegetației din afară. Porțiunea cuprinsă între aceste stavile măsura cam câteva sute de acri, cu latura cea mai lungă pe malul râului. În locul unde fusese curățată zona închisă, era înșămânțat ovăz timpuriu.

În momentul de față, această palisadă rudimentară era patrulată de un bătrân cu cămașă colorată, de pânză aspră. Dungile verticale, roșii și portocalii, ale veșmântului, reprezentau singura pată de culoare pe toată întinderea noroioasă. Materialul cămășii formase cândva dosul și spătarul unui șezlong de grădină.

Bariera de vegetație pitică, dinăuntrul îngrăditurii, era spartă de cărări îndelung bătătorite, prin puterea obișnuinței, între buruieni. Aceste poteci convergeau spre o veche construcție dărăpănată, în vremurile bune folosită ca hambar. Acum servea drept latrină. Sub acoperișul său scheletic fuseseră săpate șanțuri, acoperite apoi cu scânduri înguste. Între găurile pentru dejecții, se înălțau paravane din pânză de sac. Acestea erau serviciile sanitare ale satului Sparcot.

Satul propriu-zis era la fel de impozant. Zăcea pe malurile râului în mijlocul îngrăditurii sale, baricadat nevolnic împotriva sălbăticiei. Clădirile se înmulțiseră pe

parcursul secolelor în forma literei H, bara transversală fiind reprezentată de podul de piatră ce încăleca râul, și fiecare verticală de câte o stradă paralelă cu cursul apei.

Strada, ale cărei case se aflau cel mai aproape de apă, fusese destinată să servească numai nevoile satului. La fel se întâmpla și acum. O direcție ducea spre biserică, cealaltă la vechea moară de apă unde locuia Big Jim Mole, conducătorul satului Sparcot. Cealaltă stradă făcuse mai demult parte dintr-un drum local principal, circulat de automobile, acum de mult uitate, și alte vehicule. După ce casele își dăduseră sufletul, ajunsese să se înfunde la ambele capete în desigururi viguroase din care sătenii de pe malul opus al râului își adunau cea mai mare parte a lemnului de foc pentru gătit.

Paragina se recunoștea pe fiecare acoperiș din Sparcot. Unele case erau în ruine. Altele erau ruine nelocuite. Mușchi și iederă năpădiseră toți pereții. Locuiau aici o sută cincizeci de bărbați și femei. Nici unul nu se născuse în Sparcot. Era un loc de exil.

Acolo unde strada podului se întâlnea cu drumul morii, se înălța o clădire gotică urâtă. În vremi trecute, servise ca oficiu poștal și magazin mixt. Ferestrele superioare aveau vedere de jur-împrejur, peste pod, într-o direcție și peste pământurile cultivate, spre sălbăcie, în cealaltă. Această încăpere îndeplinea rolul de post de gardă al satului. În consecință, era confortabilă în anumite limite și înăuntru ardea o sobă; de vreme ce Jim Mole insista să se facă de gardă în permanență, camera era tot timpul ocupată.

În acest moment în cameră se aflau trei persoane, așezate sau culcate. O femeie bătrână, trecută cu mult de cel de-al șaptezecilea an al vieții, ședea lângă sobă, fredonând pentru sine și dând din cap. Măinile ei slabe stăteau întinse, ca într-o rugăciune, spre sobă, pe care se încălzea o tigaie cu fiertură. Se înfășurase în veșminte închise la culoare, pe care căldura din odaie era insuficientă ca s-o facă să și le dea jos.

Lângă bătrână, zăcea un bărbat cu o înfățișare de extremă senectute. Răschirat pe o rogojină subțire pusă pe

podea, privea apatic tavanul crăpat sau petele umede de pe pereți. Pe sub țepii bărbii, chipul său era ascuțit ca al unei hermine; avea o expresie iritată, căci fredonatul continuu al femeii îl călca pe nervi.

Doar al treilea ocupant al postului de observație prezenta un grad normal de vioiciune. Era un bărbat bine legat, de vreo cincizeci și cinci de ani, cu burta scobită, dar nu tot atât de famelic precum cei doi tovarăși ai săi. Stătea așezat lângă fereastră într-un scaun scârțâitor, cu o pușcă în mâini, privind prin geamul murdar. Se uita la omul cu cămașa colorată ce patrula, apropiindu-se din direcția latrinei.

— Uite că vine Sam, spuse el.

Numele omului de veghe era Algy Timberlane. Avea o barbă deasă și grizonată, lungă aproape până la buric, unde fusese tăiată drept, de-a latul. Toată lumea îl numea Greybeard¹, deși trăia într-un întreg univers de bărbi sure. Capul său înalt și aproape chel accentua barba vârstată cu fâșii de păr negru des ce-i creștea din mandibulă, alternând cu firele albe. De fapt, i-ar fi conferit distincție chiar și unei zebre, și devenise deosebit de remarcabilă într-o lume ce nu mai era în stare să-și permită forme mai bogate de împodobire personală.

Când vorbi, femeia încetă din fredonat fără a da nici un alt semn că-l auzise. Bărbatul de pe rogojină se ridică în capul oaselor și puse mâna pe toiagul aflat alături. Își schimonosi fața în sus, cătând spre ceasul ce ticăia zgomotos pe un raft; apoi se chiorî și la ceasul de mână. Această veche amintire degradată, dintr-o altă lume, era cel mai prețuit bun al lui Towin Thomas, deși nu mai funcționa de un deceniu întreg.

— Sam vine devreme din gardă, cu douăzeci de minute mai repede, comentă el. Mâncău bătrân. I s-a făcut poftă de masă, cât s-a-nvârtit pe-acolo. N-ar strica să vezi de tocana aia a ta, Betty – eu-s singurul care vreau să capăt indigestie după haleala aia, fato.

Betty clătină din cap. Era, în egală măsură, un tic nervos

¹ Barbă-sură (N.T.)

ca și negația a orice-ar fi putut spune omul cu toiagul. Rămase cu mâinile spre foc, fără a privi în jur.

Towin Thomas își luă bastonul și se ridică țeapăn în picioare, rezemându-se de masă. I se alătură lui Greybeard la fereastră, privind prin careul murdar și frecându-l cu mânăca.

— Sam Bulstow e, nici vorbă. Cămașa aia n-ai cum s-o confunzi.

Sam Bulstow străbătea strada așternută cu gunoaie. Pietriș, țigle sparte și alte resturi zăceau pe caldarâm; măcriș și secărea - mortificate de frigul iernii - răsăreau prin grătarele sparte. Sam Bulstow mergea prin mijlocul drumului. De câțiva ani nu mai exista trafic, numai pietoni. Coti când ajunse la oficiul poștal, iar oamenii de veghe îi auziră pașii pe podelele camerei de sub ei.

Fără interes, ascultară întregul număr al urcatului său la etaj: gemetele treptelor de lemn gol; scârțâitul palmei cornoase pe balustradă, în timp ce-și ajuta stăpânul să se tragă în sus; gâfâitul și horcăitul plămânilor forțați cu fiecare pas.

În sfârșit, Sam apăru în observator. Dungile ți pătoare ale cămășii își aruncau o parte din culoare peste țepii albi ai fălcilor lui. Stătu o vreme holbându-se la ei, rezemat de tocul ușii ca să-și recapete respirația.

— Ai ajuns devreme dacă la cină ai venit, spuse Betty fără a se osteni să întoarcă privirea. Nimeni nu-i dădu vreo atenție, și-și bățâi bătrânele cozi-de-șobolan dând din cap pentru sine, nemulțumită.

Sam se mulțumi să stea pe loc arătându-și, într-un gâfâit, dinții galbeni și bruni.

— Se-apropie scoțienii, anunță el.

Betty își întoarse capul anchilozat ca să-l privească pe Greybeard. Towin Thomas își potrivea chipul de lup bătrân și viclean în vârful toiagului și se uită la Sam cu ochii în sus:

— Or umbla să-ți sufle slujba, Sammy frate.

— Cine ți-a dat informația asta, Sam? Întrebă Greybeard.

Sam intra încet în cameră, furând o privire tăioasă spre ceas cu acest prilej, și-și turnă o porție de apă dintr-o cutie

turtită aflată într-un colț. Dădu apa pe gât și se lăsă pe un taburet de lemn, întinzându-și mâinile fibroase spre foc și trăgând de timp, în general, înainte de-a răspunde.

— Un negustor ambulant a trecut pe la baricada din nord mai adineaori. Mi-a zis că se-ndreaptă spre Faringdon. Cică scoțienii au ajuns la Banbury.

— Unde-i negustorul ăsta? întrebă Greybeard, aproape fără să ridice glasul și părând să privească afară pe fereastră.

— S-a dus de-acum, Greybeard. Zicea că merge la Faringdon.

— Trecând pe lângă Sparcot fără să dea și pe-aici ca să ne vândă ceva? Nu prea-mi vine-a crede.

— Nu-ți spun decât ce-a zis el. Nu eu răspund de ce face. Socot doar că bătrânul șef Mole ar trebui să știe că vin scoțienii, atâta.

Glasul lui Sam căzu la loc în scâncetul iritat pe care cu toții îl foloseau când și când.

Betty reveni spre soba ei:

— Toată lumea care vine-aici aduce zvonuri. Dacă nu-i scoțienii, îi turme de animale sălbatice. Zvonuri, zvonuri... îi la fel de rău ca-n ultimul război, când ne tot spuneau c-o să fie o invazie. La vremea aia m-am prins c-o zic doar ca să ne sperie, da' chiar și-așa tot mi-era frică.

Sam îi reteză bombănelile:

— Zvonuri sau nu, eu-ți zic ce-a zis omu'. M-am gândit că n-ar strica să urc pân-aici să raportez. Am făcut bine sau n-am făcut?

— De unde venea amicul? întrebă Greybeard.

— Nu venea de nicăieri. Se ducea la Faringdon.

Își afișă zâmbetul său de câine șiret pentru gluma făcută și observă un reflex al surâsului pe buzele lui Towin.

— A spus pe unde mai trecuse? întrebă răbdător Greybeard.

— A spus că venea din susul râului. Cică o droaie de hermeline se-ndreaptă-ncoace.

— Eh, ăsta-i alt zvon de care-am mai auzit și-altă dată, spuse ca pentru sine Betty, dând din cap.

— Mai țin-e-ți clanța, vacă bătrână ce ești, replică Sam, fără pică.

Greybeard își apucă pușca de țeavă și veni spre mijlocul camerei, până ajunse să stea privind în jos la Sam:

— Asta-i tot ce ai de raportat, Sam?

— Scoțieni, hermeline – ce vrei mai mult după un singur rond? N-am văzut nici un elefant, dacă la asta te gândeai.

Rânjetul i se crăpă iar, căutând din nou încuviințarea lui Towin Thomas.

— N-ai tu atâta minte să recunoști un elefant nici dacă-l vezi, băi sac de pureci bătrân, aruncă Towin.

Neluând în seamă acest schimb de replici, Greybeard spuse:

— Okay, Sam, înapoi în rond. Mai ai douăzeci de minute până ieși.

— Ce, să ies iar acolo doar pentru încă douăzeci de minute nenorocite? Nici pe poșirca ta de foc, Greybeard! Mi-ajunge pe dup-amiaza asta și nu mă mai mișc de-aici de pe scăunaș. Las-o moartă, douăzeci de minute. Nimeni n-o să fugă cu Sparcotu', orice-o crede Jim Mole.

— Știi la fel de bine ca mine pericolele.

— Știi că n-o să mă convingi în veci, nu cât timp am durerea asta de spate. Blestematele astea de gărzi vin la rând prea des, pe cât îmi place mie.

Betty și Towin rămaseră tăcuți. Acesta din urmă aruncă o privire la ceasul de mână stricat. Atât el cât și Betty, la fel ca toată lumea din sat, fuseseră destul de des bătuți la cap cu necesitatea gărzii continue, dar continuau să urmărească din ochi liniile de îmbinare ale podelelor, cunoscând efortul de a împinge niște picioare bătrâne încă o dată în josul și-n susul scărilor, și încă o dată împrejurul perimetrului.

Avantajul stătea de partea lui Sam, lucru pe care-l simți și el. Înfruntându-l mai îndrăzneț pe Greybeard, spuse:

— De ce n-o iei tu la drum douăzeci de minute, dacă ești așa de dornic să aperi haznaua? Ești tânăr – o să-ți faci bine să te mai dezmoștești puțin.

Greybeard își aruncă peste umărul stâng cureaua de

piele a puștii și se întoarse spre Towin, care încetă să-și mai mestece capătul toiagului, și-l privi:

— Bate gongul de alarmă dacă vrei să vin în grabă, altminteri nu. Adu-i aminte bătrânei Betty că nu-i gongul de cină.

Femeia chicoti în timp ce Greybeard pornea spre ușă, încheindu-și jacheta lăbărțată:

— Potolu' tău i-aproape gata, Algy. De ce nu stai să-l mănânci?

Greybeard trânti ușa fără să răspundă. Îi ascultară pasul greu coborând scara.

— Nu socoți că s-a simțit jignit, nu? Doar n-o să mă raporteze la moș Mole, ce zici? Întrebă neliniștit Sam. Ceilalți bombăniră neutri și-și apucară coastele slăbănoage; nu voiau să fie amestecați în vreo belea.

Greybeard mergea încet prin mijlocul străzii, evitând băltoacele rămase după ploaia torențială din urmă cu două zile. Majoritatea gurilor de canal și rigolelor din Sparcot erau înfundate; dar încetineala apei de a se scurge se datora, în primul rând, caracterului mlăștinos al regiunii. Undeva în amonte, râul era blocat de resturi care-l făceau să debordeze peste maluri. Trebuia să discute cu Mole; să organizeze o expediție pentru a rezolva problema. Dar Mole devenea tot mai arțăgos, iar politica sa izolaționistă s-ar fi opus oricărei ieșiri din sat.

Alese să meargă pe lângă râu, continuând apoi pe perimetrul baricadelor. Se frecă de spinii golași ai unui soc în plină expansiune, simțind, cu acest prilej, mirosul dulce-melancolic al râului și al lucrurilor ce putrezeau lângă acesta.

Mai multe dintre casele cu calcanul spre râu fuseseră devorate de foc înainte ca el și tovarășii lui să se fi mutat aici cu locuința. Vegetația creștea densă înăuntrul și în afara cochiliilor lor. Pe o poartă dosnică, trântită strâmb în iarba înaltă, litere șterse proclamau numele celei mai apropiate asemenea cochilii: Thameside.

Mai încolo, casele erau neatinsse de foc și locuite. Aici se

afla și propria locuință a lui Greybeard. Privi ferestrele, dar nu-și zări soția, pe Martha; ea va fi șezând liniștită lângă foc cu o pătură pe după umeri, privind în grătar și văzând – ce? Deodată, o imensă nerăbdare îl străpuse pe Greybeard. Aceste case erau o adunătură de clădiri sărmame, cuibărite laolaltă ca un stol de corbi cu aripile frânte. Celor mai multe le lipseau hornurile sau burlanele; în fiecare an își cocoșau și mai mult umerii, pe măsură ce acoperișul se lăsa spre pământ. Și, în general, oamenii se adaptau destul de bine în această atmosferă de degradare. El, nu; și nu dorea nici ca Martha să facă astfel.

Intenționat, își încetini gândurile. Mânia nu-i folosea la nimic. Își făcuse o virtute din a nu se înfuria. Dar jinduia spre o libertate din afara siguranței bătute de muște din Sparcot.

După case, urmă postul comercial al lui Toby – o clădire mai nouă și în mai bună formă decât majoritatea – și hambarele, construcții dizgrațioase ce comemorau lipsa de îndemânare cu care fuseseră înălțate. Dincolo de hambare se întindeau câmpiile, prefăcute în miriști spre a întâmpina înghețurile iernii; cioburi de apă sticleau între brazde. Mai încolo, creșteau desigururile ce marcau capătul răsăritean al satului Sparcot. După Sparcot se întindea imensul teritoriu misterios care era valea Tamisei.

Imediat în afara provinciei satului, un pod vechi de cărămizi cu arcada prăbușită amenința râul, rămășițele lui amintind de coarnele unui berbec, împreunându-se de bătrânețe. Greybeard contemplant podul și micul, dar aprigul vârtej, aflat imediat înapoia lui – căci într-acolo se afla ceea ce în zilele acelea ar fi purtat numele de libertate – iar apoi se întoarse să patruleze pe lângă gardul viu.

Ținând comod pușca sub un braț îndoit, își făcu plimbarea. Putea să vadă peste poiană până în partea cealaltă; era pustie, cu excepția a doi bărbați umblând printre vite, departe, și o siluetă aplecată pe parcela cu varză. Lumea toată era aproape numai a lui; și, an cu an, tot mai mult din ea avea să-i aparțină.

Trânti oblonul minții peste acest gând și începu să se concentreze asupra celor raportate de Sam Bulstow. Era probabil o invenție ca să câștige douăzeci de minute din gardă. Zvonul despre scoțieni părea improbabil – deși nu mai puțin probabil decât alte povești pe care le colportau călătorii: că o armată chineză mășcăluia asupra Londrei sau că gnomi, elfi și oameni cu chip de bursuc fuseseră văzuți dansând prin păduri. Proporțiile erorilor și ale ignoranței păreau să se întindă cu fiecare anotimp. Ar fi fost bine să știe ce se întâmpla cu adevărat...

Mai puțin improbabilă decât legenda cu scoțienii în marș părea povestea lui Sam despre un negustor ambulant ciudat. Oricât de dese creșteau hățiturile, existau cărări printre ele, și unii oameni urmau aceste drumuri, deși satul Sparcot vedea foarte puțin în afară de traficul ce se efectua cu chiu cu vai în susul și-n josul Tamisei. Ei bine, trebuiau să-și mențină veghea. Chiar și-n acele zile mai pașnice – „apatia ce aduse perfecta pace“, cugetă Greybeard, întrebându-se de unde o fi reținut citatul – satele, care nu se păzeau, puteau fi prădate și ruinate pentru proviziile lor de hrană sau doar din simplă nebunie. Așa se credea.

Acum trecea printre vaci priponite, rumegând individual împrejurul circumferinței neregulate, determinată de lungimile diferite ale funiilor lor. Erau din soiul cel nou, mici, îndesate, trupeșe și complet pașnice. Și tinere! Făpturi plăpânde, petrecându-l pe Greybeard cu ochii lor umezi, făpturi ce aparțineau omului dar nu-i împărtășeau decrepitudinea, făpturi ce mențineau iarba scurtă exact până la rugii slăbănogi de mure.

Văzu că unul dintre animalele apropiate de rugi își smucea priponul. Scutura din cap, rostogolea ochii și mugea, Greybeard grăbi pasul.

Nu părea să existe nimic care să tulbure vaca, în afară de un iepure mort, care zăcea lângă tufișuri. Apropiindu-se, Greybeard observă iepurele. Era ucis recent. Și deși murise neîndoielnic avu impresia că se mișcă. Se opri aproape deasupra lui, atent la orice lucru în neregulă, cu un slab fior de neliniște urcându-i pe șira spinării.

Fără îndoială, iepurele era mort, mușcat vizibil de ceafă. Avea gâtul și anusul pline de sânge, ochiul purpuriu îi era sticlos.

Și totuși se mișca. Îi palpitau coastele.

Șocul – o involuntară groază superstițioasă – îl cutremură pe Greybeard. Făcu un pas înapoi, lăsând să-i lunece pușca de pe umăr, în mâini. În același timp, iepurele zvâcni din nou și ucigașul său ieși la vedere.

Dând repede de-a-ndăratelea, de sub cadavrul iepurelui apăru o hermelină, încovoindu-și trupul în graba de a se elibera. Haina sa cafenie era scăldată în sânge de iepure, botul mic și sălbatic, înălțat spre Greybeard, mânjit cu stacojiu. O împușcă înainte de-a mai putea face vreo mișcare.

Vacile se agitară, dând din picioare. Ca niște jucării mecanice, siluetele dintre straturile de varză de Bruxelles își îndreptară spinările. Păsări țâșniră în zbor de pe acoperișuri. Din camera de gardă răsună gongul, după cum instruisese Greybeard să se procedeze. Un pâlț de oameni se adunară lângă hambare, înghesuindu-se laolaltă de parcă și-ar fi putut spori în comun vederea urduroasă.

— Fir-ar ochii lor ai dracu', nu-i nimic de ce să intre-n panică, bodogăni Greybeard. Dar știa că focul tras involuntar fusese o greșeală; ar fi trebuit să omoare hermelina lovind-o cu patul puștii. Împușcăturile alarmau întotdeauna oamenii.

Se adună un grup de sexagenari activi, începând să mășăluiască spre el și agitând felurite toiege. Cu toată iritarea, trebui să admită că era o luare de poziție promptă. Locul încă mai clocotea de viață.

— Nu-i nimic! strigă, agitându-și brațele deasupra capului în timp ce le ieșea în întâmpinare. E-n regulă! M-a atacat o hermelină solitară, atâta tot. Vă puteți întoarce.

Era acolo și Charley Samuels, un bărbat masiv cu ten măsliniu; își ducea cu el, de lesă, vulpoiul îmblânzit, Isaac. Charley locuia alături de soții Timberlane și devenea tot mai dependent de ei de când îi murise soția, în primăvara trecută.

leși în fața celorlalți și se opri pe aceeași linie cu Greybeard.

— Primăvara viitoare o să facem o expediție ca să adunăm mai mulți pui de vulpe și să-i îmblânzim, spuse el. Or să ne-ajute să ținem la respect orice hermeline s-or mai aventura pe pământurile noastre. Ni se înmulțesc și șobolanii, la adăpostul caselor vechi. Socotesc că hermelinele-i împing să-și caute adăpost în sălașurile omenești. Da' au să se-ngrijească vulpile și de șobolani, nu-i așa, Isaac, băiete?

În continuare furios pe sine însuși, Greybeard porni din nou de-a lungul perimetrului. Charley îl urmă, înțelegător, fără să spună nimic. Vulpoiul umbla între ei, ținându-și elegant coada în jos.

Restul grupului rămase nehotărât în mijlocul câmpiei. Câțiva liniștiră vitele sau rămaseră cu ochii la bucățile de hermelină împrăștiate; unii reveniră spre case, în vreme ce alții ieșiră să li se alăture la taifas. Siluetele, lor întunecate cu tigye albe se profilau pe fundalul de cărămizi sparte.

— Aia de-acolo-s pe jumate dezamăgiți că nu s-a copt ceva interesant, spuse Charley. Un moț din părul său țepos i se înălța pe frunte. Cândva avusese culoarea grâului; atinsese albeața cu atât de multe anotimpuri în urmă, încât stăpânul său ajunsese să privească albul ca fiindu-i tonalitatea cuvenită și predestinată, iar tenta gălbuie îi trecuse în piele.

Lui Charley, părul nu-i atârna niciodată în ochi, deși arăta ca după o scuturare viguroasă a capului. Scuturărilor viguroase însă nu stăteau în obiceiu lui Charley; calitatea sa era mai degrabă ca a pietrei decât ca a focului; iar în atitudine i se citea dovada felului cum anii îi pusese la încercare puterea de a îndura. Exact acest aer, de-a fi înfruntat atât de multe, era acela pe care cei doi bătrâni vânjoși – atât de diferiți în aparență – îl aveau în comun.

— Deși oamenilor nu le plac necazurile, se bucură de o mică distracție, spuse Charley. Ciudat – focul ăla, pe care l-ai tras, m-a făcut să mă doară gingiile.

— Pe mine m-a asurzit, admise Greybeard. Mă-ntreb

dacă i-a trezit pe bătrânii de la moară.

Observă că Charley privi spre moară să vadă dacă Mole sau acolitul său, „Maiorul” Trout, veneau să facă investigații.

Prinzând privirea lui Greybeard, Charley rânji oarecum prostește și spuse, mai mult ca să nu tacă:

— Uite că vine moș Jeff Pitt să vadă ce-i cu tot tărăboiul.

Ajunseseră la un pârâiaș ce șerpuia pământul defrișat. Pe malurile sale se înălțau buturugile câtorva fagi pe care-i doborâseră sătenii. Dintre acestea, apăru făptura lăptoasă a bătrânului Pitt. Purta pe umăr un băț de care atârna trupul unui animal. Deși mai mulți dintre săteni se aventurau la o oarecare distanță pe câmp, Pitt era singurul care bântuia de unul singur locurile acestea sălbatice. Pentru el, Sparcot nu era o închisoare. Morocănos și solitar, nu avea prieteni – și, chiar și în societatea celor cam săriți, avea reputația de a fi nebun. Categorie, chipul său, la fel de plin de vertici ca scoarța de salcie, nu oferea garanții de sănătate mintală; iar ochii mici i se mișcau neobosiți în toate părțile, ca o pereche de pești captivi în țeastă.

— S-a-mpușcat careva, dar? întrebă. Când Greybeard îi spuse ce se întâmplase, Pitt mormăi, ca și cum ar fi fost convins că i se ascunde adevărul.

— Când tragi cu pușca, faci să ne dea atenție gnomii și sălbăticiunile, spuse el.

— Mă descurc eu cu ele când or apărea.

— Doar vin gnomii, nu? murmură Pitt; cuvintele lui Greybeard abia dacă avuseseră vreun efect asupra lui; se întoarse cu privirea spre pădurea rece și desfrunzită. Or să fie aici nu peste mult, să ia locul copiilor, luați seama la ce vă zic.

— Pe-aici nu sunt gnomi, Jeff, altfel de mult te prindeau, interveni Charley. Ce-ai acolo pe băț?

Pândind reacția lui Charley, Pitt își dădu jos bățul de pe umăr și înfățișă un lutru frumos, cu trupul de șaiszeci de centimetri lungime.

— E o frumusețe, nu? Văzui o mulțime de d-ăștia-n vremea din urmă. Iarna poți să le dai de urmă mai ușor.

Sau poate doar, cresc mai cu spor prin părțile-astea.

— Toate cele care mai pot încă să se-nmulțească fac așa, spuse cu glas răgușit Greybeard.

— O să ți-l vând pe primul pe care-l prind, Greybeard. N-am uitat ce s-a-ntâmplat înainte să venim la Sparcot. Poți să-l capeți pe următorul care-l prind. Mi-am pus lațurile sub mal cât îi de lung.

— Ești un braconier bătrân în toată regula, Jeff, observă Charley. Spre deosebire de noi ceilalți, n-a trebuit nici un moment să-ți schimbi ocupația.

— Cum adică? Eu n-am trebuit niciodată să-mi schimb ocupația? Ești slab de minte, Charley Samuels! Mi-am petrecut aproape toată viața într-o împuțită de fabrică de mașini-unelte înainte de revoluție și toate alea. Nu că n-aș fi fost totdeauna ager din fire – da' niciodată nu mi-a dat prin cap c-o s-ajung așa, față-n față cu dușmanu', cum s-ar zice.

— Oricum, acum chiar ești un moșneag al codrilor.

— Crezi că nu m-am prins că-ți râzi de mine? Nu mi-s prost, Charley, orice-oi crede tu-n sinea ta. Da' recunosc că-i cumplit în ce fel noi, orășenii, ne-am prefăcut într-un fel de țărănoi neciopliți pe jumătate copti, nu? La ce ne-a mai rămas să trăim? Toți în zdrențe și petice, plini de viermi și dureri de dinți! Unde-o să sfârșească totul, mm, ast-aș vrea s-o știu?! Unde-o să sfârșească totul?

Și se întoarse din nou să scruteze pădurea.

— Ne descurcăm bine, spuse Greybeard. Era invariabilul său răspuns la invariabila întrebare. Charley avea și el invariabilul său răspuns:

— E planul Domnului, Jeff, și n-ajută la nimic să-ți faci griji în legătură cu el. Nu putem ști ce-are El în minte pentru noi.

— După tot ce ne-a făcut înăști cincizeci de ani din urmă, replică Jeff, mă miră că încă mai ai texte cu El.

— Totul se va sfârși în conformitate cu voia Lui, stăruie Charley.

Pitt își boți, laolaltă, toate ridurile de pe față, scuipe și-și văzu de drum cu lutrul său mort.

Unde se putea sfârși totul, se întrebă Greybeard, dacă nu

În disperare și umilință? Nu rosti întrebarea cu voce tare. Deși îi plăcea optimismul lui Charley, n-avea mai multă răbdare decât bătrânul Pitt în fața răspunsurilor prea simple ale credinței ce alimenta acest optimism.

Își reluară drumul. Charley începu să discute feluritele relatări ale oamenilor care pretindeau că ar fi văzut gnomi și omuleți, în păduri sau pe acoperișuri, ori lingând ugerile vacilor. Greybeard îi răspundea mașinal; întrebarea fără rost a bătrânului Pitt îi dănuia în minte. Unde avea să se sfârșească totul? Întrebarea, ca o bucătică de zgârci în gură, era greu de ocolit; totuși, se pomenea mestecând-o tot mai mult.

După ce dădură complet ocol perimetrului, ajunseră iar la Tamisa, pe hotarul de vest, unde râul intra pe teritoriul lor. Se opriră, privind apa.

Trăgând și bolborosind, purta nenumărate obiecte în matca ei – o, da, pe aceasta și-o urma așa cum o făcuse dintotdeauna! – spre mare. Nici chiar puterea liniștitoare a apei nu putu reduce la tăcere mintea lui Greybeard.

— Ce vârstă ai, Charley? Întrebă el.

— Am renunțat să mai număr anii. Nu fă mutra asta! Ce te îngrijorează, așa deodată? Ești un om vesel, Greybeard; nu-ncepe să-ți faci gânduri despre viitor. Uită-te la apă – merge acolo unde vrea să ajungă, dar nu-și face griji.

— Nu găsesc nici o încurajare în analogia ta.

— Nu găsești, acum? Ei bine, nu ți-ar strica.

Greybeard se gândi cât de obositor și insipid era Charley, dar răspunse cu răbdare:

— Ești un om de bun-simț, Charley. Cum să nu ne gândim la viitor? Asta a ajuns o planetă de pensionari. Poți vedea semnele primejdiei la fel cum le văd eu. Nu mai există tineri și tinere. Numărul acelor dintre noi, capabili încă să mai mențină chiar și actualul standard scăzut de viață, scade cu fiecare an. Noi...

— Noi nu putem face nimic cu asta. Bagă-ți-o bine-n cap și-ai să te simți mai bine în legătură cu toată situația. Ideea că omul poate face ceva folositor cu soarta sa e o idee învechită – ce vreau să spun cu asta? Da, o fosilă. E ceva

dintr-o altă perioadă... Nu putem face nimic. Ne lăsăm doar duși de curent, ca apa din râul ăsta.

— Citești multe în râu, spuse Greybeard, pe jumătate râzând. Aruncă o piatră în apă cu piciorul. Urmără o fojgăială și un plescăit, când o vietate mică – probabil un șoarece-de-apă, căci iar le creștea numărul – se scufundă la adăpost.

Rămaseră tăcuți, Charley cu umerii puțin aplecați. Când vorbi din nou, o făcu pentru a recita dintr-o poezie.

*„Codrii se veștejesc, codrii se veștejesc și cad,
Vaporii își plâng povara peste pământ,
Omul vine, ară câmpul și zace dedesubt...”*

Între omul greoi și prozaic, recitând din Tennyson și pădurea ce se întindea dincolo de râu, domnea nefirescul. Cu efort, Greybeard spuse:

— Pentru un om vesel, știi ceva poezie deprimantă.

— Cu asta m-a crescut tata. Ți-am spus despre prăvălioara aia mucegăită a lui...

Una dintre caracteristicile epocii era aceea că toate firele de conversație duceau înapoi în timp.

— Te las să-ți vezi de patrule, spuse Charley, dar Greybeard îl apucă de braț. Auzise în amonte un zgomot diferit de susurul apei.

Înaintă până pe mal și privi. Cobora ceva pe râu, deși frunzișul atârânănd deasupra ascundea detaliile. Luând-o la trap, Greybeard se îndreptă spre podul de piatră, cu Charley urmându-l în marș rapid.

Din vârful de boltă al podului, vedeau deslușit în susul apei. O ambarcațiune grosolană se legăna la vedere cu numai vreo optzeci de iarzi mai sus. După prova curbată, presupuse că fusese cândva o navă cu motor. Acum era propulsată cu vâsle și prăjini, de niște bărbi-albe, în vreme, ce pe catarg spânzura o pânză molatică. Greybeard își scoase fluierul de fag, dintr-un buzunar interior, și suflă două semnale prelungi. Îi făcu semn cu capul lui Charley și amândoi porniră în grabă spre moara de apă unde locuia

Big Jim Mole.

Mole deschidea deja ușa când Greybeard ajunsese acolo. Anii mai aveau încă până să-i sece toată ferocitatea înăscută. Era un om îndesat, cu chip aprig, porcin, și o încălțitură de păr cărunt ieșindu-i din urechi ca și de pe țeastă. Părea să-l observe pe Greybeard, în egală măsură, cu ochii precum și cu nările.

— Ce-i cu gălăgia asta, Greybeard?

Greybeard îi spuse. Mole ieși sprinten, încheindu-și vechea manta militară. În spatele lui venea Maiorul Trout, un om scund ce șchiopăta rău și se sprijinea într-un baston. Ieșind în lumina cenușie a zilei, începu să strige ordine cu glasul său subțire, chițcăitor. Oamenii încă se mai învârteau pe-afară după alarma falsă. Chiar dacă erau zdrențăroși, începură să se organizeze prompt, bărbați și femei deopotrivă, într-o formațiune de apărare stabilită dinainte.

Populația din Sparcot era o fiară cu multe haine. Indivizii ce-o alcătuiau se cususeră, pe ei înșiși, într-o largă varietate de veșminte și zdrențe ce treceau drept îmbrăcăminte. Se puteau vedea vestoane de carpetă și fuste din material de perdele. Unii dintre bărbați purtau veste din piei de vulpe, stângaci croite; unele femei aveau pe ele mantale militarești rupte. În pofida acestei diversificări, efectul general era incolor, și nimeni nu ieșea anume în evidență pe fundalul peisajului neutru. O distribuie universală a obrajilor înfundați în cap și a părului încărunțit sporea impresia de uniformitate tristă.

Multe guri bătrâne tușeau în aerul hibernal. Multe spinări erau încovoiate, multe picioare se târau. Sparcot era o citadelă a bolilor: arterită, lumbago, reumatism, cataractă, pneumonie, gripă, sciatică, amețeli. Piepturi, ficați, spinări, capete, cauzau multe neplăceri, iar conversația de seară se referea cel mai mult la vreme și durerile de dinți. Cu toate acestea, sătenii răspunseră cu sprinteneală la semnalul de fluier.

Greybeard observă aprobator toate acestea, chiar dacă se întreba cât or fi fost de necesare; îl ajutase pe Maiorul Trout să organizeze sistemul defensiv înainte ca o

crescândă înstrăinare de Mole și Troutter să-l fi făcut să ocupe un loc mai puțin proeminent în toată afacerea.

Cele două semnale lungi de fluier semnificau o amenințare pe apă. Deși majoritatea călătorilor erau în acele zile pașnici (și-și plăteau obolul înainte de a trece pe sub podul Sparcot), puțini dintre săteni uitaseră ziua, cu cinci sau șase ani în urmă, când fuseseră amenințați de un solitar pirat al râului, înarmat cu un aruncător de flăcări. Aruncătoarele de flăcări păreau să se împuțineze. La fel ca petrolul, mitralierele și muniția, erau produsul unui alt veac, relicve ale unei lumi dispărute. Dar tot ceea ce sosea pe apă era subiectul unei generale puneri în gardă.

Conform cu aceasta, un grup bine înarmat de localnici – mulți dintre ei purtând arcuri și săgeți artizanale – se adunaseră de-a lungul malului la vremea când apăru ciudata barcă. Stăteau chirciți după un zid scund, spart, gata să atace sau să apere, mica excitație suplimentară zguduindu-le venele.

Ambarcațiunea cobora în derivă față de curent. Era manevrată de cel mai neregulat echipaj de apă dulce care-a ridicat vreodată ancora. Vâslașii păreau la fel de preocupați să nu răstoarne cu fundul în sus barca precum și să înainteze; după cât se părea, aveau tot atât de puțin noroc în ambele strădanii.

Această neîndemânare nu se datora numai dificultății inerente a vâsliului într-o cocă, veche de cincizeci de ani și lungă de zece metri, cu carena putredă; nici prezenței la bord a unei duzini întregi de persoane cu toate bunurile lor. În cala navei, zbatându-se sub strânsoarea a patru bărbați, călătorea un ren de samar, rebel.

Deși animalului i se tăiaseră coarnele – așa cum se obișnuia, de vreme ce fusese introdus în țară de către unul dintre ultimele guverne cu autoritate, în urmă cu vreo douăzeci de ani – era destul de puternic pentru a pricinui pagube considerabile; iar renii prețuiau mai mult decât oamenii. Puteau fi folosiți la muls și la producția de carne când nu se găseau vite, și erau animale bune de transport; câtă vreme oamenii nu puteau decât să îmbătrânească.

În ciuda acestei distracții, cineva dintre navigatori, acționând ca om de vardié în picioare la prova bărcii, zări forțele masate din Sparcot și strigă un avertisment. Era o femeie înaltă și brunetă, slabă și dură, cu părul, vopsit negru, strâns într-o basma. Când le strigă vâslașilor, promptitudinea cu care aceștia se rezemară de rame arată cat de bucuroși erau s-o facă. Cineva, ghemuit după unul din bagajele de pânză îngrămădite pe punte, îi dădu femeii un steag alb. Ea îl repezi în sus și începu să le strige peste apă sătenilor.

— Ce tot zbiară aia? întrebă John Meller. Era un bătrân militar ce-i fusese odinioară un fel de ordonanță lui Mole, până ce acesta îl dăduse exasperat afară, ca nefolositor. Apropiat de nouăzeci de ani, Meller era slab ca un băț și surd precum o stâncă, deși singurul ochi ce-i mai rămăsese avea încă vederea ageră.

Vocea femeii se auzi din nou, plină de încredere, deși cerea o favoare:

— Lăsați-ne să trecem în pace. Nu dorim să vă facem vreun rău și n-avem nevoie să ne oprim. Lăsați-ne să trecem, săteni!

Greybeard îi urlă mesajul în ureche lui Meller. Capul cel alb își scutură coama și rânji ca să arate că nu auzise:

— Omorâți bărbații și violați femeile! Eu o iau pe târătura brunetă din față.

Mole și Troutor pășiră înainte, strigând comenzi. Trăseseră clar concluzia că nu-i păștea nici o amenințare serioasă din partea bărcii.

— Trebuie să-i oprim și să le facem inspecția, spuse Mole. Scoateți prăjina. Mișcați, fraților! Hai să stăm la o parolă cu șleahta asta și să vedem cine-s și ce vor. Precis au ceva ce ne trebuie nouă.

În timpul acestor activități, Towin Thomas venise lângă Greybeard și Charley Samuels. În eforturile sale de a vedea clar barca, chipul i se schimonosi într-o grimasă. Îl înghionti pe Greybeard în coaste cu un cot peticit.

— Hei, Greybeard, renu' ăla nu ne-ar prinde rău la muncile grele, nu-așa? spuse el, sugându-și meditativ

capătul toiagului. L-am putea folosi la plug, nu-așa?

— N-avem nici un drept să li-l luăm.

— Doar n-ai idei religioase despre renu-ăla, nu-așa? Te lași tras în jos de linia pe care vorbește moș Charley.

— N-ascult niciodată nimic din ce spuneți tu sau Charley, replică Greybeard.

O prăjină lungă, care-și făcuse datoria la susținerea cablurilor telefonice în zilele când exista o rețea de telecomunicații, fu împinsă peste apă, până ce vârful i se rezemă între două pietre, pe malul opus. Aici, râul se strâmta spre podul ruinat aflat mai în aval. Locul acesta le furnizase sătenilor un câștig folositor de-a lungul anilor; taxele pretinse de ei navelor ce călătoreau pe apă le suplineau tentativele agronomice, mai puțin entuziaste. Era singura idee inspirată a domniei lui Big Jim Mole, altminteri posacă și opresivă. Pentru a întări amenințarea cu prăjina, bărbații din Sparcot se arătară acum în forță de-a lungul malului. Mole o luă la fugă înainte, agitând o spadă și strigându-le străinilor să se predea.

Femeia înaltă și brunetă din barcă le arată pumnii:

— Respectați steagul alb al păcii, ticăloși râioși ce sunteți! țipă ea. Lăsați-ne să trecem și nu ne jefuiți. Nu avem nici casă măcar, n-avem nimic de ce să ne lipsim pentru unii ca voi.

Echipajul vădea mai puțină energie decât ea. Traseră la bord vâslele și prăjinile de împins, lăsând barca să plutească în derivă pe sub podul de piatră până se opri într-un pilon. Încântați să găsească o asemenea pradă fără apărare, sătenii o traseră lângă malul cel mai apropiat, cu ghearele-de-pisică. Renul își înălță capul greu și boncălui a sfidare, iar femeia brunetă guiță cu dezgust.

— Tu, de-acolo, cu râtul ăla de măcelar, îl arată ea cu degetul pe Mole, ascultă-mă, suntem vecinii voștri. Venim de la Grafton Lock. Așa-ți tratezi vecinii, pirat bătrân și mucegăit ce ești?

Un murmur străbătu mulțimea de pe mal. Jeff Pitt fu cel dintâi care o recunoscă pe femeie. Era cunoscută ca Gipsy Joan, iar numele său ajunsese un fel de legendă chiar și

printre sătenii ce nu se aventuraseră niciodată pe teritoriul ei.

Jim Mole și Troutner pășiră înainte și se rățoiră la ea să tacă din gură, dar femeia începu iar să răcnească la ei:

— Luați-vă cârligele din bordul nostru! Avem printre noi răniți!

— Tacă-ți fleanca, muiere, și hai pe mal! Așa, n-o să pățești nimica, spuse Mole, ținându-și spada sub un unghi mai rațional. Cu maiorul alături, se apropie de barcă.

Deja, unii dintre localnici încercaseră să urce la bord fără ordin. Încurajați de lipsa generală a oricărei rezistențe și nerăbdători să-și capete partea lor din pradă, se repeziră înainte, conduși de două femei. Unul dintre vâslași, un flăcău nins cu pălărie de mușama și barbă galbenă, intră în panică și-și trânti vâsla în capul celei mai apropiate atacante. Femeia căzu de-a berbeleacul. Încăierarea izbucni imediat, în ciuda urlletelor de a înceta, venite din ambele părți.

Nava se legăna. Bărbații, ce țineau renul, fugiră să se apere. Profitând de această diversiune, dobitocul se eliberă de cei ce-l țineau prizonier. Tropăi pe acoperișul cabinei, se opri un moment, apoi sări peste bord, în Tamisa. Înotând din răspuțeri, porni în josul râului. Un muget de disperare se înălță din barcă.

Doi din oamenii ce ținuseră animalul săriră și ei, strigând după el să se întoarcă. Apoi însă fură nevoiți să aibă grijă de ei înșiși; unul se luptă să ajungă la mal, unde găsi mâini ajutându-l să iasă. În aval, lângă stâlpii podului spart, renul urcă pe țârm, cu blana netezită de apă atârându-i grea pe coaste. Se opri pe malul opus, fornăind și scuturându-și capul dintr-o parte în alta, ca deranjat de apa din urechi. Apoi se întoarse și dispăru într-un pâlc de sălcii.

Al doilea om care sărise avu mai puțin noroc. Nu putea ajunge la nici unul dintre maluri. Curentul îl prinse, trăgându-l pe sub pod, printre rămășițele scufundate, peste zăgaz. Țipătul său subțire se înălță din valuri. Un braț zbură în sus într-o jerbă de stropi, după care nu mai rămase decât vuietul apei verzi cu alb.

Acest incident potoli luptele de la barcă, astfel că Mole și Troutor putură interoga echipajul. Amândoi, stând lângă copastie, văzură că Gipsy Joan nu mințea când vorbise despre răniți. Jos, în ceea ce fusese cândva saloon-ul, se înghesuiau noua bărbați și femei, unii dintre ei nonagenari, după cum indicau înfățișarea lor pergamentoasă și ochii înfundați în cap. Hainele sărăcicioase le erau rupte, chipurile și mâinile însângerate. O femeie, cu jumătate din chip lipsă, părea a fi în pragul morții, și toți păstrau o tăcere năucă mai cumplită decât orice zbierete.

— Ce li s-a întâmplat? întrebă stânjenit Mole.

— Hermelinele, răspunse Gipsy Joan. Ea și tovarășii ei erau destul de nerăbdători să-și spună povestea. Faptele fuseseră destul de simple. Grupul era mic, dar trăiau destul de bine dintr-o provizie de pește a unei regiuni inundate, vecină cu Grafton Lock. Nu făceau niciodată de gardă și n-aveau aproape nici un sistem de apărare. La asfințitul zilei precedente, fuseseră atacați de o hoardă – sau, spuneau unii, mai multe hoarde – de hermeline. Cuprinsă de spaimă, comunitatea se imbarcase și fugise cât de repede posibil. Preziceau că, dacă nu le abătea cine știe ce împrejurare fericită, hermelinele aveau să năvălească în curând spre Sparcot.

— De ce-ar face asta? întrebă Troutor.

— Fiindcă li-i foame, omule, de ce alta? replică Gipsy Joan. Se înmulțesc ca iepurii și mătură toată țara căutând de mâncare. Înfulcă orice, dracii ăștia, pește, carne sau mortăciuni. Ați face bine să vă mutați gașca de-aici.

Mole privi în jur stingherit și spuse:

— Nu-ncepe să-mi răspândești pe-aicea zvonuri, muiere. Putem s-avem grijă și singuri de noi. Nu suntem o adunătură, suntem organizați cum se cade. Hai, roiu'. Vă lăsăm să treceți nevătămați, de vreme ce aveți necazuri pe cap. Plecați de pe teritoriul nostru cât puteți de repede.

Joan părea gata să discute taxa, dar doi din șefii ei, speriați, o traseră de braț stăruind să plece imediat.

— Ne mai vine o barcă în urmă, spuse unul dintre aceștia. E plină de oameni de-ai noștri din cei mai vârstnici,

nevătămați. Am fi recunoscători dacă-i lăsați să treacă fără a-i reține.

Mole și Turner pășiră înapoi, dând din brațe. Referirea la hermeline îi umpluse de neliniște.

— La drum! strigară, agitându-și brațele, iar către oamenii lor:

— Scoateți prăjina și lăsați-i să treacă.

Prăjina reveni la locul ei. Joan și echipajul său se împinseră în mal, vechea lor luntre clătinându-se primejdios. Dar contagiunea veștii îi atinsese deja pe cei de pe mal. Cuvântul „hermeline” trecea repede din gură-n gură, iar oamenii începeau să fugă înapoi spre casele lor sau către hangarul pentru bărci.

Spre deosebire de dușmanii lor, șobolanii, hermelinele nu se împușinaseră. Pe parcursul ultimului deceniu, numărul lor crescuse mult, precum și îndrăzneala. Mai devreme în același an, bătrânul Reggy Foster fusese atacat de una la pășune și se alesese cu beregata mușcată. Hermelinele își generalizaseră un vechi obicei sporadic și acum vânau adesea în horde, la fel cum făcuseră și la Grafton. În astfel de vremuri, nu mai arătau nici o teamă de ființele omenești.

Știind aceste lucruri, sătenii începură să se foiască pe mal, îmbrâncindu-se și strigând fără șir.

Jim Mole scoase un revolver și îl îndreptă spre una din spinările ce fugeau.

— Nu poți face asta! exclamă Greybeard, făcând un pas înainte, cu mâna ridicată.

Mole coborî revolverul, ațintindu-l spre Greybeard.

— Nu poți să tragi în propriii tăi oameni, spuse ferm Greybeard.

— Zău? făcu Mole. Ochii săi păreau niște bășici pe pielea-i bătrână. Trout spuse ceva, iar Mole ridică din nou pistolul și trase în aer. Sătenii priviră în jur, uimiți; apoi majoritatea o luară la fugă iarăși. Mole râse.

— Las-să se ducă, spuse. Numa' c-or să se-omoare.

— Folosește rațiunea, îl sfătui Greybeard, apropiindu-se. Sunt speriați. Nu folosește la nimic să tragi în ei. Vorbește-

le.

— Rațiune! Piei din calea mea, Greybeard. Sunt scrântiți! Or să moară. Toți o să murim.

— Ai de gând să-i lași să se ducă, Jim? întrebă Trout.

— Știi necazul cu hermelinele la fel de bine ca mine, spuse Mole. Dacă atacă în forță, n-avem destulă muniție de pierdut ca să le-mpușcăm. N-avem nici arcași destul de buni ca să le oprească cu săgețile. Așa că cel mai deștept e să trecem râul cu barca și să stăm acolo până se duc șobolanii ăștia mici.

— Pot înota, știi bine, îi aminti Trout.

— Știu că pot să-noate. Da' de ce-ar face-o? Vor mâncare, nu să se lupte. O să fim în siguranță pe cealaltă parte a râului.

Tremura.

— Poți să-ți închipui cum ar fi un atac al hermelinelor? L-ai văzut pe ăia din barcă. Vrei să ți se întâmple și ție asta?

Acum era palid și privea agitat în jurul său, temându-se că animalele ar putea deja să sosească.

— Ne putem închide în hambare și case, dacă vin, propuse Greybeard. Ne putem apăra și fără a părăsi satul. Suntem mai în siguranță dacă stăm pe poziții.

Mole se întoarce spre el cu sălbăticie, dezgolindu-și dinții într-o strâmbătură știrbă:

— Câte clădiri avem pe care să nu le poată răzbate hermelinele? Știi că au să atace vitele, dacă le e-ntr-adevăr foame, și-atunci au să ne năpădească-n același timp și pe noi, din cap până-n picioare. Da' cine dă ordine-aici, la urma urmei? Nu tu, Greybeard! Haide, Trout, ce-aștepți? Hai să scoatem barca!

Un moment, Trout păru dispus să se opună. În loc de asta însă, se întoarce și începu să strige ordine cu glasul său ascuțit. El și Mole trecură pe lângă Greybeard și o luară la fugă spre hangarul bărcilor, strigând:

— Stați calmi, ologi afuriți, și-o să vă trecem râul.

Locul luă înfățișarea unui mușuroi de furnici răscolit. Greybeard observă că Charley dispăruse. Ambarcațiunea cu fugarii din Grafton era acum departe în aval și trecuse în

siguranță micul zăgaz. În timp ce Greybeard stătea lângă pod și privea tot haosul, Martha veni lângă el.

Soția sa era o femeie demnă, de înălțime medie, deși se cocoșase puțin, așa cum își ținea pătura peste umeri. Avea fața palidă și cam fleșcăită, zbârcită ca și cum bătrânețea i-ar fi legat strâns craniul pe la margini; totuși, datorită structurii osoase fine, încă mai păstra ceva din frumusețea tinereții, în vreme ce genele negre, ce-i mărgineau ochii, îi făceau să arate și acum atrăgători.

Îi văzu privirea îndepărtată.

— Poți la fel de bine să visezi acasă, spuse ea.

Greybeard o luă de braț:

— Mă întrebam ce se află la capătul râului. Aș da orice să văd cum e viața pe coastă. Uită-te la noi aici – suntem atât de nedemni! O biată adunătură.

— Nu te temi de hermine, Algy?

— Sigur că mă tem de hermine.

Apoi îi întoarse zâmbetul, puțin cam obosit.

— Și m-am cam plictisit să mă tot tem. Închiși în satul ăsta de unsprezece ani, ne-am molipsit cu toții de boala lui Mole.

Se întoarseră spre casă. O dată în viață, satul Sparcot era viu. Văzură bărbați, mici în depărtarea fâneței, făcând gesturi nervoase pentru a-și grăbi puținele vaci la adăpost. Pentru asemenea cazuri de urgență sau inundații, fuseseră construite hambarele pe piloni; când vitele erau mânite înăuntru și ușile închise, rampele puteau fi ridicate, lăsând animalele în siguranță deasupra solului.

În timp ce treceau prin dreptul casei lui Annie Hunter, făptura deshidratată a lui Willy Taliridge se strecură pe ușa laterală. Încă își mai încheia jacheta, și nu le dădu nici o atenție când se grăbi spre râu pe cât de repede puteau să-l poarte picioarele sale bătrâne de optzeci de ani. Chipul strălucitor al lui Annie, greu de obișnuitele sale adaosuri de ruj și pudră, apăru la fereastra de sus. Le făcu un semn dezinvolt de salut cu mâna.

— S-a dat alarma de hermine, Annie, îi strigă Greybeard. Se pregătesc să treacă oamenii peste râu.

— Mersi de avertisment, dragule, da' o să mă-ncui aici.

— Ar trebui să iei pildă de la Annie, e curajoasă, spuse Greybeard.

— Și cura-sus-ă, aud, replică sec Martha. Îți dai seama, Algy, că-i cam cu douăzeci de ani mai bătrână ca mine? Sărmana Annie, ce soartă – să fie cea mai veche meseriașă din lume!

Bărbatul cerceta pășunea răscolită, căutând, împotriva propriei voințe, petice cafenii de viață alergând prin iarbă, dar zâmbi la auzul glumei Marthei. Ocazional, câte o remarcă de-a ei îi putea aduce înapoi o lume întreagă, vechea lume a remarcilor caustice făcute la petreceri unde se consumau ritual alcool și nicotină. O iubea din cel mai întemeiat motiv, acela că era ea însăși.

— Curios lucru, spuse. Ești singura persoană, rămasă în Sparcot, care încă mai face conversație doar de-amorul artei. Acum du-te acasă, ca o fetiță cuminte, și împachetează câteva lucruri de strictă necesitate. Închide-te înăuntru, și-o să vin și eu în zece minute. Trebuie să-i ajut pe oameni cu vitele.

— Algy, sunt neliniștită – trebuie să împachetăm doar ca să trecem râul? Ce se întâmplă?

Deodată, chipul lui deveni dur.

— Fă cum îți spun eu, Martha. Nu trecem râul; plecăm în jos, pe cursul lui. Plecăm din Sparcot.

Înainte ca ea să poată scoate vreo vorbă, bărbatul se îndepărtă. Se întoarse și ea, pornind cu pas măsurat pe stradă, suptă-n obraji, și intră în căsuța întunecoasă. O făcu cu convingere. Emoția care o umpluse la auzul cuvintelor soțului ei nu dură mult; acum, privind în jur la pereții cu tapetul cojit și tavanele ce-și arătau coastele dezgolite și murdare, își șopti dorința ca el să fi vorbit serios.

Dar să plece din Sparcot? Lumea se comprimase până la a fi devenit pentru ea numai și numai Sparcot...

În timp ce Greybeard mergea spre hambarul lacustru, mai în josul străzii izbucni un scandal. Două grupuri de oameni, ce-și cărau lucrurile cu cărucioarele spre malul râului, se ciocniseră; căzuseră pradă furiilor neputincioase

ce formau o trăsătură caracteristică a vieții în sat. Rezultatul avea să constate într-un os rupt, șoc, zăcut la pat, pneumonie și încă o moviliță în sărăcăciosul și lacomul cimitir de sub pini, unde solul era nisipos și ceda repede în calea hârlețului.

Greybeard jucase adesea rolul de împăciuator în asemenea dispute. Acum se întoarse în altă direcție, îndreptându-se către vite. Erau la fel de valoroase – adevărul trebuia privit în față – ca și gloata. Vitele urcau rampa, cu proteste, spre hambar. George Swinton, un păgân bătrân cu un singur braț care ucisese doi oameni în marșurile din 2008 în Westminster, săgeta printre ele ca o furie, lovind tot ce-i venea la îndemână cu glasul și bastonul.

Le opri un zgomot ca o prăbușire de cherestea rănită. Două dintre picioarele de lemn ale șopronului se frânseseră la nivelul solului. Un om din grupul celor prezenți strigă un cuvânt de avertizare. Înainte de-a-i fi ieșit de pe buze, hambarul începu să se încline. Așchii de lemn se arătau ca niște dinți în timp ce grinzile cedau. Șopronul se răsturnă. Alunecă pe-o parte, se clătină și se năruî într-o ploaie de scânduri rupte. Vitele ieșiră împleticite din dărâmături sau rămaseră zăcând dedesubt.

— La dracu' cu panarama asta paradiță! Hai în bărci! spuse George Swinton, împingându-se pe lângă Greybeard. Și nimănui dintre ceilalți nu-i păsa mai mult decât lui. Aruncând în lături bastoanele, se îmbulziră după el. Greybeard rămase pe loc în timp ce restul roiau prin jurul său: specia umană, își spuse el, păcătuia până și împotriva păcatului.

Aplecându-se, ajută o juncă să se elibereze de sub o bârnă căzută. Animalul plecă șchiopătând spre pășune. Avea să-și asume singură riscul la sosirea hermelinelor.

În timp ce se întorcea acasă, o împușcătură – suna ca revolverul lui Mole – se auzi din direcția podului de piatră. Îi urmă, ca un ecou, alta. De pe acoperișuri își luară zborul, fâlfâind, graurii, repezindu-se la adăpostul copacilor de peste râu. Greybeard grăbi pasul, scurtând prin parcela

încălcită ce era grădina casei sale, și privi pe după colțul acesteia.

Lângă pod se băteau niște săteni. O ceață joasă de după-amiază învăluia scena, iar copacii uriași din fundal o reduceau în nimicnicie dar, printr-o spărtură din zidul ruinat al grădinii, Greybeard văzu destul de clar ce se petrecea.

A doua barcă de la Grafton plutea în jos pe râu exact în timp ce luntrea din Sparcot se lansa de-a curmezișul. Era încărcată cu o colecție pestriță de capete albe, din care majoritatea dădeau acum din brațe cu gesturi pe care distanța le făcea să semene cu ale unor păpuși. Barca din Sparcot era supraîncărcată din greu cu membrii mai agresivi ai comunității, care insistaseră să facă parte din primul transport. Prin incompetența și neghiobia ambelor părți, ambarcațiunile se ciocniră.

Jim Mole stătea pe pod, cu revolverul îndreptat în jos, spre grămadă. Dacă atinsese sau nu pe cineva cu primele două focuri, lui Greybeard îi era imposibil să vadă. În timp ce-și încorda ochii, Martha apăru lângă el.

— Mole, veșnicul conducător prost! exclamă Greybeard. E destul de brutal, dar n-are pic de simț al restabilirii disciplinei – sau, dacă a avut, acum s-a ramolit și l-a uitat. Trăgând în oamenii din bărci, nu poți decât înrăutăți lucrurile.

Cineva striga răgușit să scoată barca pe mal. Nimeni nu ascultă și, abandonând orice disciplină, cele două echipaje se încăierară. Furia senilă îi copleșise iar. Barca din Grafton, o veche șalupă încăpătoare, se înclină amenințător în timp ce sătenii se îngrămădeau peste nenorocoșii ei ocupanți. Ca să sporească tămbălăul, alții alergau în susul și-n josul malului, răcnind sfaturi sau amenințări.

— Ne-am ieșit cu toții din minți, spuse Martha, iar bagajele noastre sunt gata.

Greybeard o fulgeră cu o scurtă privire drăgăstoasă.

Cu trei plescăituri înspumate, trei graftoniți bătrâni căzură sau fură împinși peste bord. Evident, funcționa un anume plan, pe jumătate încheiat, de-a-și însuși ambarcațiunea lor pentru a fi folosită ca un al doilea bac;

dar în timp ce ambele nave pluteau în derivă spre aval, șalupa se răsturnă cu coca în sus.

Capete-albe începură să țopăie prin apele albe. Un țipăt grozav și prostesc se înalță de pe mal. Mole trase cu pistolul în grămadă.

— Lua-i-ar dracu' pe toți în iad! spuse Greybeard. Momentele astea de iraționalitate copleșesc atât de ușor oamenii. Știi că negustorul ăla ambulant, care-a trecut pe aici săptămâna trecută, susținea că oamenii din Stamford și-au dat singuri foc la case fără nici un motiv. Iar populația din Burford a spălat putina peste noapte crezând că locul a fost ocupat de gnomi! Gnomi – moș Jeff Pitt are în creier gnomi! Și mai sunt și toate relatările alea despre sinucideri în masă. Poate că ăsta va fi sfârșitul – demență generală. Poate că suntem martorii sfârșitului!

Scena lumii se întuneca rapid. Media de vârstă a populației se plasa deja spre sfârșitul deceniului opt de viață. Fiecare an ce trecea o urca tot mai sus. Încă în câțiva ani... O emoție, nu foarte diferită de înviorare, îl năpădi pe Greybeard, un soi de încântare de-a crede că putea fi prezent la sfârșitul lumii. Nu: la sfârșitul omenirii. Lumea avea să-și vadă de drum; omul putea muri, dar pământului încă îi mai dăinuia abundența.

Intrară înapoi în casă. O valiză – articol anacronic, din piele de porc, care făcuse călătoria de-a lungul anilor spre o lume ruinată – stătea în partea uscată a holului.

Privi în jurul lui, în jurul încăperii, la mobila pe care o salvaseră din alte case, la calendarul trasat rudimentar de Martha pe un perete, cu anul 2029, scris cu roșu, la feriga pe care o creștea într-un ghiveci vechi. Unsprezece ani de când sosiseră aici din Cowley, cu Pitt împreună, unsprezece ani de lipăit în jurul perimetrului pentru a ține lumea la distanță.

— Să mergem, spuse el, adăugând, ca un al doilea gând: îți pare rău că plecăm, Martha?

— Nu știi în ce mă arunc, nu-i așa? Ai face mai bine doar să mă tragi după tine.

— Cel puțin aici există o măsură de siguranță. Nu știi

spre ce te duc.

— Fără slăbiciuni acum, domnule Greybeard.

Pradă unui impuls, adăugă:

— Pot să-l chem și pe Charley Samuels, dacă e acasă? Lui i-ar fi cel mai dor de noi. Ar trebui să ne însoțească.

Dădu din cap, nemulțumit să-i mai cunoască altcineva planul, și totuși neîndurându-se să-i spună nu Marthei. Femeia plecă. Rămase acolo, greoi, simțind apăsarea trecutului. Da, Charley trebuia să vină cu ei, și nu numai fiindcă luptaseră amândoi, cot la cot, în urmă cu aproape treizeci de ani. Acea veche bătălie nu-i trezea nici un fel de emoție; întrucât aparținea unei alte epoci, cauteriza orice sentiment. Tânărul soldat, implicat în acel conflict, era o ființă diferită de omul ce stătea în odaia săracăcioasă; purta chiar și un alt nume.

Un buștean de lemn încă mai fumega pe grătar; dar în hol și pe scări, care trosneau în nopțile lungi ca și cum gnomii ar fi fost mai mult realitate decât legendă, mirosul de umezeală era la fel de dens ca și penumbra. Aveau să părăsească acea locuință, și curând urma să se descompună toată, ca un trup omenesc, în cleiurile și prafurile ei separate.

Acum putea înțelege de ce oamenii își dădeau foc propriilor case. Focul era pur, curățenia reprezenta un principiu pe care, altminteri, oamenii îl pierduseră. O plăcere mândră se trezi în el la gândul de a se muta, deși, ca de obicei, arăta foarte puțin din ceea ce simțea.

Ieși cu pas iute pe ușa din față. Martha pășea peste cărămizile ce însemnau vechea linie despărțitoare dintre grădina lor și cea vecină. O însoțea Charley Samuels, cu fularul său de lână gri înfășurat peste cap și gât, cu haina încheiată strâns, un rucsac în spate și vulpoiul Isaac trăgând de lesă. Chipul său avea culoarea galben-solzoasă a unei găini fierte, dar arăta destul de hotărât. Veni la Greybeard și-i apucă strâns mâna. În ochi îi luceau lacrimi înghețate.

Ținând să evite o scenă emoțională, Greybeard spuse:

— Avem nevoie de tine alături de noi, Charley, ca să ne

ții predici.

Dar Charley nu făcu decât să-i scuture și mai tare mâna.

— Tocmai îmi făceam bagaje. Sunt omul tău, Greybeard, l-am văzut pe criminalul ăla păcătos de Mole împușcând-o de pe pod pe bătrâna Betty, săraca. I-o veni și lui ceasul – i-o veni și lui ceasul.

Cuvintele ieșeau groase din pieptul lui:

— În clipa aia, m-am jurat să nu mai stau în corturile nedreptilor.

Greybeard se gândi la bătrâna Betty, cum dădea din cap la focul din camera de gardă, cu atât de puțin timp în urmă; de-acum, tocănița ei se va fi făcut scrum.

Vulpoiul scheună și se smuci nerăbdător.

— Isaac pare să fie de acord cu tine, spuse Greybeard, cu ceva din încercările de umor ale nevesti-sii. Să mergem, dar, cât timp toți sunt cu atenția în altă parte.

— N-o să fie pentru prima oară când lucrăm împreună, comentă Charley.

Dând din cap a încuviințare, Greybeard reveni în antreu; nu dorea în mod deosebit efuziunile sentimentale ale bătrânului Charley.

Ridică geamantanul pe care îl făcuse soția sa. Intenționat, lăasă deschisă ușa din față a casei. Martha o închise. Își potrivea pasul în urma lui, împreună cu Charley și vulpoiul. O luară pe drumul desfădat spre est, apoi în câmp. Mărșăluiră paralel cu malul râului, în direcția generală a coamelor vechiului pod minat.

Greybeard mergea într-un pas rapid, hotărât să nu încetinească de hatârul mai vârstnicului Charley; Charley putea foarte bine să vadă, de la bun început, că aceasta nu era decât într-o singură privință o evadare; ca toate evadările, era și o nouă încercare. Se opri brusc când văzu cele două siluete din față, îndreptându-se spre aceeași spărtură din desiș ca și ei.

Se observară în același timp. Siluetele aparțineau unui bărbat și unei femei; bărbatul își schimonosi fața, strângându-și ochii între frunte și obraz să vadă cine-l urmărea. Tot în același timp se și recunoscură.

— Încotro ai luat-o, Towin, găinar bătrân? întrebă Greybeard, când grupul său îi ajunse din urmă. Îl privi pe moșneagul cel ciufulit, ce-și ținea strâns toiagul și se înfășurase într-un veșmânt monstruos compus din pătură, piele de animal și porțiuni dintr-o jumătate de duzină de vestoane, după care se uita la soția lui Towin, Becky. Becky Thomas, în jur de șaptezeci și cinci de ani, era probabil cu zece ani mai tânără decât soțul ei. O femeie trupeșă, cu înfățișare păsărească, purta doi săculeți și era îmbrăcată într-o alcătuire la fel de imposibil de dezorganizată ca a soțului ei. Ascendența asupra bărbatului îi era rareori pusă în discuție și vorbea și de data asta prima, cu vocea tăioasă:

— V-am putea întreba și noi pe voi același lucru. Unde vă duceți?

— După cum se-arată, avem aceeași treabă ca și voi, adăugă Towin. Plecăm din lagărul ăsta de concentrare mucegăit cât timp mai avem încă picioarele cu noi.

— De-asta purtăm cheștiile astea pe care le-avem pe noi, preciză Becky. Ne pregăteam să plecăm de-o bună bucată de vreme. Ocazia asta părea bună, cu moș Mole și Maiorul ocupați. Dar n-am fi crezut niciodată s-o tulești și tu, Greybeard. Te ai bine cu Maiorul, nu ca noi.

Ignorând împunsătura, Greybeard îi măsură atent din priviri:

— Towin are dreptate cu „lagărul de concentrare”. Dar unde vă gândiți să mergeți?

— Ziceam să ne-ndreptăm oarecum spre sud și s-o luăm pe vechiul drum spre litoral, spuse Becky.

— N-ar strica să veniți cu noi, îi sfătui scurt Greybeard. Nu știm ce situații am putea întâlni. Am o barcă aprovizionată, ascunsă mai jos de zăgaz. Hai să ne mișcăm.

Ascuns în hățișuri și tras mai sus de marginea apei, la adăpostul rămășițelor unui mic staul, zăcea un șlep de peste cinci metri, construit în clinuri. Sub îndrumarea lui Greybeard, îl lăsară la apă. Charley și Towin îl ținură fix în timp ce el îngrămădea la bord puținele lor posesiuni. Un proprietar anterior echipase nava cu o tendă, pe care o ridicară. Prova și pupa erau punctate; tenda acoperea cea

mai mare parte din restul lungimii. Trei perechi de padele zăceau pe scândurile bărcii, împreună cu o cârmă și fusul ei. Pe acestea din urmă, Greybeard le montă la locul lor.

Nu pierdură vremea. Proximitatea așezării era subliniată și de strigătele pe care încă le mai puteau auzi din amonte.

Martha și Becky fură ajutate să se așeze. Bărbații se imbarcară; Greybeard lăsă în jos derivorul. Sub îndrumarea lui, Becky luă cârma în timp ce ceilalți lopătau – stângaci și cu o anume cantitate de ocări discrete din partea lui Towin, care își scoase mult-iubitul ceas înainte de a se pune pe treabă. Manevrară până în mijlocul curentului, acesta îi captă și se puseră în mișcare.

Lângă malul opus, o pată de culoare sălta în sus și-n jos. Un trup fusese prins între două bucăți de lemnărie purtate în jos de la podul spart. Capul îi era scufundat sub un val ce se spărgea la nesfârșit din cauza micului zăgaz; dar dungile portocalii, verzi, roșii și galbene ale cămăși nu lăsau nici o urmă de îndoială că era Sam Bulstow.

O oră mai târziu, când ajunseră destul de departe de Sparcot, Martha începu să cânte. Melodia ieși la început mută, apoi, pe note, așeză cuvinte.

*„Aici nu vom vedea
Nici urmă de dușman
Ci iarnă doar și vreme rea...”*

— Towin, ai dreptate cu remarca ta despre lagărele de concentrare, spuse ea, întrerupându-se. La Sparcot, totul devenea atât de tocit și... peste măsură de uzat – mohorât și peste poate de uzat. Aici, n-ar putea fi niciodată așa.

Arată spre verdeța ce atârna de pe malul râului.

— Unde plănuiești să mergem? îl întrebă Charley pe Greybeard.

Acesta era un lucru la care nu se gândise niciodată pe deplin. Șlepul nu reprezenta nimic mai mult decât rezerva sa de speranță. Dar, pe negândite, spuse:

— Ne vom croi drum în josul Tamisei, spre estuar. Mai târziu o să ne putem improviza un catarg și o pânză, și să

ieșim pe mare. Apoi vom vedea cum arată coastele.

— Ar fi frumos să vedem iar marea, spuse sobru Charley.

— Am petrecut o vacanță de vară la - cum se numea locul ăla? Avea un dig - Southend, spuse Towin, înfundându-se în guler pe când vâslea. Aș crede c-o fi destul de tăios frigu' la vremea asta a anului - încă de-atunci era destul de rău. Credeți că digul o mai sta în picioare? Era un dig foarte drăguț.

— Neghiobule, s-o fi dărâmat de ani de zile, aruncă nevastă-sa.

Vulpoiul stătea cu labelle din față pe parapetul ambarcațiunii, botul său ascuțit adulmecând mirosuri de pe mal. Părea gata de orice.

Nimeni nu vorbi despre scoțieni, gnomi sau hermeline. Scurtul cântec al Marthei îi urmărea încă, și îndrăzneau să nu fie decât optimiști.

După o oră și jumătate, fură nevoiți să se odihnească. Towin era epuizat, și cu toții găseau obositor efortul cu care nu erau deprinși. Becky încercă să ia ea padela de la Martha, însă era prea neîndemânatică și nerăbdătoare să lopăteze eficient. După o vreme, Charley și Greybeard începură să lucreze cu schimbul. Sunetul penei, întâlnind apa, plutea greu printre tufișurile ce mărgineau râul, iar ceața începea să învăluie drumul în fața lor. Cele două femei se strânsesă una în alta pe banchetă, la cârmă.

— În inima mea tot o orășeancă sunt, spuse Martha. Atracția vieții la țară e mai puternică atunci când mă aflu departe de ea. Din păcate, alternativele față de viața la țară devin tot mai puține. Unde vom poposi să înnoptăm, Algy?

— Acostăm de-ndată ce vedem un loc bun, spuse Greybeard. Trebuie să ajungem cât mai departe de Sparcot, dar nici să întrecem echipajul lui Gipsy Joan din Grafton. Nu vă pierdeți curajul. Am niște provizii la bord, pe lângă ce-am luat cu noi.

— Gândești adânc, observă Towin. Trebuia să-l fi împușcat pe Jim Mole și să iei tu puterea în Sparcot, omule. Oamenii te-ar fi susținut.

Greybeard nu răspunse.

Râul se desfășura într-o serie de meandre, ca un olog într-un câmp de rogoz croindu-și drum spre răsărit, spre libertate. Când în față li se înălță un pod, încetară să mai vâslească și se lăsară în derivă spre el. Era o construcție georgiană solidă, cu arcadă înaltă și parapet rezistent; se cuibăriră lângă mal în amonte de pod, iar Greybeard își luă pușca.

— Lângă un pod ar trebui să se afle locuințe, spuse el. Stați aici până mă duc să arunc o privire.

— Vin și eu cu tine, spuse Charley. Isaac poate sta în barcă.

Dădu Marthei lesa animalului neliniștit, femeia începând să dezmierde vulpoiul ca să-l liniștească. Cei doi bărbați coborâră din ambarcațiune. Escaladară malul și se ghemuiră printre plantele putrede.

În spate, un soare de iarnă, prea pârguit, clipea din ochi spre ei, din copaci. Cu excepția soarelui, distorsionat de către trunchiurile golașe printre care strălucea, toate celelalte erau exprimate în tonuri de gri. O pâclă, ca niște troiene, plutea jos deasupra pământului. În față, dincolo de drumul așternut cu resturi ce trecea podul, se înălța o clădire mare. Părea a sta deasupra ceții, fără să atingă solul: zăcea străveche, neînsuflețită și plină de răutate, sub o încrengătură de hornuri; soarele se reflecta dintr-un geam de la ultimul etaj, înzestrând-o cu un singur ochi fără lucire. Când văzură că nu se mișca nimic, în afara unui stol de ciori fâlfâind pe deasupra capetelor lor, cei doi bărbați ieșiră greoi în drum și traversară până la adăpostul unui gard viu.

— Pare un han vechi, spuse Charley. Nici urmă de viață în jur. Aș zice că-i pustiu.

În timp ce vorbea, auziră o tuse de după gardul viu.

Se ghemuiră, cercetând printre boabele de păducel, câmpul de dincolo. Se întindea până la râu. Deși era scăldat în ceață, lipsa buruienilor și a altor plante indica prezența unei forme de viață vegetariene. Răsuflarea le aburea în desiş pe când scrutau locurile. Tusea răsună din nou.

Greybeard arătă, tăcut. În colțul cel mai apropiat de casă

al câmpiei se afla o baracă. Niște oi, patru sau cinci la număr, stăteau adunate lângă perete.

— Credeam că oile au murit de mult, murmură Charley.

— Înseamnă că e cineva în casă.

— Nu trebuie să ne ciondănim cu ei. Hai să tragem mai în susul râului. Mai avem o oră până se-ntunecă.

— Nu, hai să ne uităm pe-aici. Țștia trăiesc izolați; s-ar putea să se bucure de companie, dacă-i putem convinge că suntem prietenoși.

Era imposibil să-și învingă teama că ar putea fi ochiți cu o pușcă sau mai multe din clădirea tăcută. Rămânând cu privirea la ferestrele oarbe, porniră înainte. În fața casei, cu nenumărate ascunzători prin preajmă, stătea o mașină cu înfățișare abandonată. De mult căzuse într-o atitudine de înfrângere, cu cauciucurile moi, pleoștite la pământ. Alergară până la ea, chircindu-se alături să observe casa. Tot nici o mișcare. Văzură că majoritatea ferestrelor erau bătute în scânduri.

— E cineva aici? strigă Greybeard.

Nici un răspuns.

Așa cum ghicise Charley, era un han. Vechea firmă zăcea putrezind în apropiere, și o inscripție cu numele se încovrigase căzând de deasupra ușii din față, pe treptele tocite. Pe o fereastră de la parter citiră imprimat cuvântul BERE. Greybeard reținu toate detaliile înainte de a striga iarăși. Nici acum nu se auzi vreun răspuns.

— Să încercăm și prin spate, spuse el, ridicându-se.

— Nu crezi că ne-am simți foarte bine în barcă pentru o noapte?

— Mai târziu o să se facă frig. Hai să-ncercăm prin spate.

În partea dinapoi a clădirii, un drum de pământ ducea de la ușa din spate spre câmpul cu oile. Rezemați de zidul umed, din cărămizi, strigară iară. Nu răspunse nimeni. Greybeard, cu pușca pregătită, se aplecă înainte, aruncând o privire rapidă pe fereastra cea mai apropiată. Înăuntru, chiar lângă geam, stătea așezat un bărbat, uitându-se la el.

Îi sări inima-n piept. Căzu îndărăt peste Charley, cu șira spinării dintr-o dată înghețată. Când își regăsi controlul

nervilor, întinse pușca înainte și bătu într-un ochi de geam.

— Oameni buni, strigă el.

Tăcere.

— Oameni buni, ticălosule!

De astă dată sparse geamul. Cioburile căzură, apoi din nou liniște. Cei doi se uitară unul la altul, cu fețele apropiate și pământii.

— O fi bolnav ori mort, ori ceva, spuse Charley. Furișându-se pe lângă Greybeard și pe sub fereastră, ajunse la ușa din dos. Cu un umăr rezemat de ea, apăsă pe clanță și se repezi înăuntru. Greybeard îl urmă.

Chipul omului așezat era la fel de cenușiu ca lumina zilei pe care o privea atât de fix. Avea buzele fripte și sparte ca de către o otravă puternică. Ședea drept, pe un scaun vechi, cu fața spre chiuveță. În poală avea o cutie de pesticid, parțial golită.

Charley își făcu cruce:

— Odihnească-se în pace. În vremurile astea sunt destule provocări pentru a-ți veni să-ți iei zilele.

Greybeard luă cutia de otravă și o azvârli în tufișuri.

— De ce s-a sinucis? N-a putut-o face din lipsă de mâncare, cu oile încă acolo afară. Va trebui să căutăm prin casă, Charley. S-ar putea să mai fie cineva pe-aici.

La etaj, într-o odaie unde încă mai lumina soarele muribund, o găsiră. Pe sub pături, era împuținată până la a nu mai fi rămas nimic din ea. Lângă pat, într-un recipient, se afla o băltoacă de ceva ce-ar fi putut să fie supă închegată. Murise din cauza unei boli, atâta lucru se vedea cu ochiul liber; mai era clar și că nu se stinsese cu mult înaintea bărbatului de la parter, căci camera trăsnea de mirosul morții.

— Probabil cancer, presupuse Greybeard. Soțul ei n-a mai avut nici un motiv să trăiască, odată ea dispărută.

Trebuia să spargă tăcerea, deși în cameră era greu să respiri. Se reculese și spuse:

— Hai să-i scoatem pe amândoi afară și să-i ascundem în tufișuri. Pe urmă ne vom putea instala aici pentru noapte.

— Ar trebui să le facem o înmormântare, Algy.

— Ne-ar consuma prea multă energie. Să ne instalăm și să fim mulțumiți că am găsit atât de ușor un loc.

— E posibil să fi fost călăuziți aici pentru a le face acestor sărmame suflete o înmormântare creștinească.

Greybeard privi pieziș spre obiectul brun ce putrezea pe pernă.

— De ce ar vrea Atotputernicul chestia asta înapoi, Charley?

— Ai putea la fel de bine să te întrebi de ce vrea El să fim noi aici.

— Pentru Dumnezeu, îmi pun adesea întrebarea. Acum, nu mă mai contrazice; hai să ascundem cadavrele într-un loc unde nu le vor vedea femeile și poate dimineată, ne vom gândi și la înmormântare.

Cu cât de multă bunăvoință își putea aduna, Charley ajută la respingătoarea muncă. Reieși că ascunzătoarea cea mai bună era baraca de pe câmp. Lăsară leșurile acolo sub privirile oilor - erau șase la număr. Se îngrijiră ca animalele să aibă apă de băut, deschiseră cu forța câteva ferestre pentru a aerisi casa și se duseră să aducă și restul grupului. Când barca fu amarată în siguranță, intrară cu toții în casă.

Jos în beci, unde stătuseră odinioară butoaiele cu bere, găsiră un hartan de carne afumată agățat de un cârlig ca să nu-l ajungă șobolanii - se vedeau din belșug urme ale acestora. Găsiră o lampă ce conținea seu de oaie și mirosea îngrozitor, deși ardea bine. Iar Towin dibui o ladă cu cinci sticle de gin, ascunsă într-un șemineu nefolosit.

— Tocmai ce-mi trebuia pentru reumatismele mele, dar! spuse el, destupând o sticlă. Potrivindu-și nasul ascuțit deasupra gurii sticlei, inhală nesățios, apoi trase o dușcă.

Femeile stivuiră lemne în bucătărie și pregătiră masa, îmblânzind gustul pătrunzător al cărnii de oaie cu unele din plantele ținute în borcane, în bufet. Căldura le reveni. Ceva, cam ca fratele mai vârstnic al spiritului de petrecere, se redeșteptă între ei și, după ce mâncară, se culcară într-o dispoziție sufletească mai bună.

Martha și Greybeard își așternură într-un salonaș de la

parter. De vreme ce numeroase semne dădeau clar de înțeles că perechea nu trăise sub stare de asediu, Greybeard nu văzu nici un motiv să facă de gardă; sub regimul lui Mole, ajunseseră obsedați de aceste precauții. La urma urmei, cu fiecare an ce trecea, omul ar fi trebuit să se teamă tot mai puțin de semenii săi, iar acea casă părea să se afle departe de orice altă așezare...

Cu toate acestea, nu era ușor. Nu le spusese nimic celorlalți dar, înainte de a părăsi barca, căutase pe pipăite, în dulapurile de sub punte, două baionete depozitate acolo; ar fi dorit să-i înarmeze cu ele pe Towin și Charley; dar baionetele lipseau, dimpreună cu alte lucruri pe care le pregătise. Disparația nu putea însemna decât un singur lucru: știusese și altcineva despre barca lui.

Când o simți pe Martha adormită, se ridică. Lampa cu seu de oaie continua să ardă, deși îi acoperise flacăra în direcția dinspre fereastră. Se opri, lăsându-și mintea să se transforme într-o priveliște prin care puteau hoinări gânduri ciudate. Simțea chiciura formându-se în afara casei, și tăcerea, și se întoarse pentru a-și închide mintea la loc. Lampa stătea pe un scrin vechi. Deschise un sertar la întâmplare și se uită înăuntru. Conținea amintiri de familie, un ceas stricat, câteva cioturi de creioane, o călimară goală. Cu un sentiment de faptă urâtă, băgă în buzunar cele mai lungi două creioane și deschise sertarul alăturat. Acolo se aflau două albume de modă veche, cu fotografii. Deasupra lor era depusă fotografia înrămată a unui copil.

Era un băiat de vreo șase ani, vesel, cu zâmbetul dezvăluindu-i un spațiu gol între dinți. Ținea în mână o locomotivă în miniatură și purta pantaloni lungi de tartan. Fotografia se decolorase într-o oarecare măsură. Probabil era o poză din copilărie a omului aruncat acum la întâmplare în stâna de oi.

Lacrimi neașteptate podidiră ochii lui Greybeard. Copilăria însăși zăcea în sertarele putrezinde ale lumii, amintirea neputând rezista la nesfârșit timpului. De la acel groaznic accident – asasinat, dezastru – din secolul trecut, nu se mai născuseră copii. Nu mai existau copii, băieți ca

acesta. Nu se mai întâlneau de-acum nici adolescenți, flăcăiandri și fetișcane cu stilul lor mândru, nici măcar oamenii între două vârste nu mai rămăseseră. Din cele șapte vârste ale omului, nu mai dăinuia decât ultima.

— Cei din grupul de cincizeci de ani sunt încă destul de tinerei, își spuse Greybeard, trăgându-și umerii înapoi. Și, în ciuda tuturor greutăților și grozăviilor întâmplare în trecut, încă mai existau destui sexagenari sprinteni prin partea locului. A, aveau să mai treacă vreo câțiva ani buni până... Dar rămânea faptul că el era unul dintre cei mai tineri oameni de pe Pământ.

Nu, nu era tocmai adevărat. Persistau zvonurile că ici și colo câte un cuplu ocazional avea copii; existaseră și în trecut cazuri... Fusesse chiar și patetica situație cu Eve, în primele zile la Sparcot, care făcuse o fată cu Maiorul Trout și apoi dispăruse. O lună mai târziu, atât ea cât și copilul, fuseseră găsite moarte de către un grup plecat după lemne... Dar în afară de asta, nu mai vedeai nici o ființă umană tânără. Fusesse într-un totu accident. Bătrânii moșteniseră Pământul.

Carnea muritoare nu mai purta acum decât formele gotice ale senectuții. Moartea stătea nerăbdătoare deasupra pământului, așteptând să-și numere ultimii pelerini.

„... Și din toate astea, eu chiar extrag o cumplită plăcere,” recunosc Greybeard, privind în jos la zâmbetul străpuns din fotografie. „M-ar putea sfâșia în bucăți și tot n-aș mărturisi, dar există acolo, undeva, o mică făptură ca o hermelină care din dezastrul global își face un triumf personal. Poate să fie acea atitudine prostească pe care-am avut-o întotdeauna, cum că orice experiență poate fi valoroasă. Sau o fi siguranța bazată pe faptul de-a ști că și dacă ajung la o sută de ani, n-am să fiu niciodată un boșorog: voi fi întotdeauna un reprezentant al fragedei generații.”

Alungă gândul neghiob ce-i răsărea atât de des. Totuși, îi rămăneau fumurile. Avusese o viață norocoasă, minunat de norocoasă, cu tot ghinionul întregii omeniri.

Asta nu însemna că omenirea suferea de una singură. Toate mamiferele fuseseră aproape la fel de greu lovite. Câinii încetaseră să mai fete. Vulpile aproape că dispăruseră la un moment dat; obiceiul lor de a-și crește puii în vizuini contribuise, fără îndoială, la restabilirea finală – acesta, și abundența de hrană survenită o dată ce slăbise puterea omului asupra pământului. Porcul murise încă înaintea câinilor, deși poate, în egală măsură, și pentru că era pretutindeni ucis și mâncat cu nepăsare și nu mai făcea purcei. Pisica domestică și calul se dovediră la fel de sterili ca omul; doar numărul, comparativ mare, de progenituri la fiecare contingent permisesse pisicii să supraviețuiască. Se spunea că în unele districte pisicile se înmulțeau din nou; nomazii în trecere prin Sparcot vorbeau despre flageluri de pisici ucigașe ici și colo.

Membrii mai mari din tribul felinelor suferiseră și ei. Pe tot întinsul lumii, povestea primilor ani de după 1980 fusese aceeași: făpturile globului deveniseră incapabile de a se reproduce. Natura evenimentului era atât de apocaliptică încât până și unui agnostic îi venea ușor s-o conceapă în termeni biblici – Pământul nu mai reușea să-și sporească numărul viețuitoarelor. Doar vietățile mărunte ce se adăposteau în subsol scăpaseră complet neatinse din acea perioadă când omul căzuse victimă propriilor sale invenții.

O, era de-acum o poveste veche, și aproape o jumătate de secol despărțea dinții de lapte din fotografie de rânjetul descompus ce lăsa să intre în trup gerul, afară în baraca oilor.

Greybeard trânti la loc sertarul.

Ceva tulburase oile. Behăiau speriate.

Avu imaginea superstițioasă a morților umblând, și și-o șterse din minte. Oarece animal de pradă ar fi fost o explicație mai plauzibilă a gălăgiei. Intră în bucătărie și privi pe fereastră. Cerul era mai luminos decât se așteptase. Strălucea un ciob de lună, dând un firav contur copacilor din preajmă. Apropiindu-și urechea de curentul ce trăgea prin ochiul de geam spart, Greybeard auzi oile tropăind în țarcul lor. Promoroaca sclipea în rogozul înfrigurat din fața

ușii; privind la micile-i reflexii pierdute, auzi trosnetul-scârțâit al unor pași înaintând peste o porțiune cu iarbă. Ridică pușca. I-ar fi fost imposibil să iasă fără a face zgomot, deschizând ușa din dos.

Pașii se apropiară; un om, tot numai umbră, trecu prin dreptul ferestrei.

— Stai că trag! strigă Greybeard. Deși omul dispăruse dinaintea ochilor lui, îl simți încremenind de șocul descoperirii.

— Tu ești, Greybeard?

De-afară, vocea suna găunoasă.

— Tu ești, Greybeard? Ia-ți degetul cu mâncărici de pe trăgaciul ăla.

Chiar în timp ce recunoștea vocea, se pomeni cu Martha alături, strângându-și haina în jurul trupului. Îi îndesă pușca în mâini:

— Ține asta și acoperă-mă, șopti el; cu voce sonoră, spuse: Vino în fața ferestrei cu mâinile sus.

Apăru silueta unui bărbat, cu degetele rășchirate ca pentru a zgâria cerul. Scoase un râset cotcodăcit. Martha ridică pușca, să-l țină sub control. Greybeard dădu ușa de perete și-i făcu omului semn să intre, pășind înapoi pentru a-i face loc. Bătrânul braconier, Jeff Pitt, apăru în bucătărie și lăsă brațele jos.

— Tot mai vrei să cumperi lutrul ăla, Greybeard? Întrebă, cu rânjelul său de câine bătrân.

Greybeard își luă arma și cuprinse cu un braț umerii firavi ai Marthei. Închise ușa cu piciorul, privindu-l pe Pitt fără a zâmbi.

— Precis tu mi-ai furat proviziile din barcă. De ce ne-ai urmărit? Ai și tu o barcă?

— Doar n-am venit înot!

Privirea lui Pitt alerga nepotolită prin încăpere în timp ce vorbea.

— Mă pricep mai bine decât tine să-mi ascund mica mea canoe! Te-am urmărit săptămâni întregi, cum îți încărcai luntrea. Nu se-ntâmplă multe la Sparcot fără ca eu să știu. Așa că azi, când ai dat cu flitu', m-am gândit c-aș risca o-

ntâlnire cu gnomii ca să vin să văd cum vă descurcați.

— După cum vezi, supraviețuim, și aproape că te-ai ales c-un glonț în tine. Ce planuri ai acum că ești aici, Jeff?

Bătrânul își suflă în degete și se apropie de sobă, unde mai stăruia puțină căldură. Conform obiceiului lui, nu-l privea pe nici unul dintre ei drept în față.

— M-am gândit c-aș putea merge cu voi până la Reading, dacă ajungeți atât de departe. Și dacă buna doamnă, ce ți-e nevastă, s-ar bucura de compania mea.

— Dacă vii cu noi, trebuie să-i dai soțului meu toate armele pe care le ai, spuse tăios Martha.

Arcuind o sprânceană ca să vadă dacă erau surprinși, Pitt scoase un vechi revolver de serviciu din buzunarul hainei. Cu mișcări agile, îl descărcă de cartușe și i-l întinse lui Greybeard.

— De vreme ce vă-nnebuniți așa de tare după tovărășia mea, voi amândoi, le spuse el, o să vă ofer câte ceva din cunoștințele mele, alături de pistol. Înainte să ne-așezăm toți la odihna unei nopți tihnite, hai să fim deștepți și să băgăm ale oi aci, să nu pățească ceva. Nu știți peste ce piculeț de noroc ați dat? Ale oi fac o avere bucată. Mai în jos pe râu, undeva ca la Reading, am putea trăi ca niște regișori pe socoteala lor – dacă nu ne dă careva-n cap, firește.

Greybeard își strecură revolverul în buzunar. Privi timp îndelungat la chipul zbârcit din fața lui. Pitt, cu bărbia udă, îi adresă un rânjel de încurajare.

— Înapoi la culcare, iubito, îi spuse Greybeard Marthei. Aducem noi oile. Sunt sigur că Jeff are o idee bună.

Femeia vedea bine cât de mult îl costa să recunoască valoarea unei idei pe care se gândea c-ar fi trebuit s-o aibă el. Îi aruncă o privire inexpressivă și trecu în cealaltă cameră, în timp ce bărbații ieșeau din casă. Seul de oaie sfârâia în lampă. Pe când se întindea din nou, ostenită, în patul improvizat – să tot fi fost miezul nopții, deși presupunea că, într-o ipotetică lume a ceasurilor, încă nu era trecut de nouă seara – înaintea ochilor îi apăru fața lui Jeff Pitt.

Chipul lui se plămădise până la a exprima la fel de mult vârsta ca și personalitatea; fusese uzat de ani, până când, cu obrajii săi ridați și măselele ruinate, devenise un chip comun, semănând îndeaproape cu, să zicem, al lui Towin Thomas și cu multe alte figuri ce supraviețuiseră aceluiași furtuni. Acești bătrâni, într-o vreme lipsită de îngrijiri mintale și medicale cum se cade, își asumaseră asemănarea facială cu alte forme de viață, cu lupi, maimuțe sau cu scoarța copacilor. Păreau, își spusese Martha, să se contopească tot mai mult cu peisajul pe care-l locuiau.

Îi era greu să și-l amintească pe mai puțin zdrențărosul Jeff Pitt, cunoscut când grupul lor se stabilise pentru prima oară la Sparcot. Poate că atunci fusese mai puțin țăntoș, sub febra evenimentelor. Avusese dinți mai sănătoși și-și purta uniforma din armată. Acolo fusese trăgător, fie și prost, nu braconier. Cât de mult se schimbase de-atunci!

Dar poate că se schimbaseră cu toții în perioada aceea. Trecuseră unsprezece ani, iar lumea era un loc cu totul altfel.

CAPITOLUL 2

Cowley

FUSESERĂ NOROCOȘI să ajungă până și numai la Sparcot. În ultimele câteva zile la Cowley, suburbia industrială a Oxfordului, Martha nu crezuse că vor scăpa cu viață. Căci aceea era toamna prăfuitului an 2018, când holera dăduse o mână de ajutor celorlalte flageluri ce pustiau omenirea.

Martha era aproape prizonieră în apartamentul din Cowley unde, ea și Greybeard – dar pe vremea aceea el nu era decât Algernon Timberlane, cel în vârstă de patruzeci și trei de ani – fuseseră instalați cu forța.

După moartea mamei lui Algy, fuseseră alungați din Londra la Oxford. Li se opriše camionul la hotarele ținutului Oxfordshire; găsiseră acolo domnia legii marțiale, sub conducerea unui comandant Croucher ce avea cartierul general în Cowley. Poliția militară îi escortase până la acest apartament; chiar nelăsându-li-se nici o posibilitate de a alege, amenajările se dovediseră satisfăcătoare.

Cu toate tulburările ce bântuiau țara și lumea în prezent, principalul dușman al Marthei era plictiseala. Stătea compunând la nesfârșit puzzle-uri cu ferme la vremea deschiderii florilor, vânători canadieni punând capcane, plaje la Acapulco, și ascultând susurul de muzică ușoară din radioul portativ; de-a lungul zilelor caniculare, îl aștepta pe Algy să se întoarcă de la lucru.

Afară, pe drumul de Iffley, circulau puține vehicule. Din când în când, câte unul se apropia mârâind dintr-un motor căruia i se părea că-i recunoaște glasul. Tresărea, pentru a rămâne adesea în picioare cu privirea pe fereastră multă vreme după ce-și dădea seama de confuzie.

Martha privea afară peste un oraș nefamiliar. Zâmbea amintindu-și cât o înviorase, la plecarea din Londra, spiritul de aventură, râzând și lăudându-se cât de tineri se simțeau, cât de pregătiți pentru orice – și totuși era deja suprasaturată de puzzle-uri și îngrijorată de creșterea

preferinței lui Algy pentru excesul de băutură.

Când se aflau în America, bea mult, dar felul cum o făcea acolo cu Jack Pilbeam, un companion vioi, avea o veselie care acum lipsea. Veselie! Ultimele câteva luni la Londra nu aduseseră nici un strop de veselie. Guvernul aplica un consemn strict; tatăl Marthei dispăruse în timpul nopții, probabil arestat fără judecată; și, în timp ce holera se răspândea, Patricia, neputincioasa mamă bătrână a lui Algy, părăsită de cel de-al treilea soț, murise în chinuri.

Își trecu degetele peste pervazul ferestrei. Se desprinseseră de acolo murdare, și și le privi.

Slobozi râsul ei scurt în fața unui gând lăuntric și reveni la masă. Cu un efort, se sili să continue cu construirea plajei însoțite de la Acapulco.

Magazinele din Cowley nu se deschideau decât după-amiaza. Era recunoscătoare pentru diversifierea pe care i-o ofereau. Când ieșea pe stradă, se străduia, intenționat, să arate neatrăgătoare, arborând în ciuda căldurii o bonetă veche și ciorapi groși pe picioarele ei frumoase, căci soldații se purtau dur cu femeile.

În după-amiaza aceea, observă mai puține uniforme prin zonă. Se zvonea că un număr de plutoane plecaseră către est, pentru a face de gardă împotriva unui posibil atac dinspre Londra. Alte zvonuri susțineau că soldații erau consemnați în cazărmi, unde mureau ca muștele.

Stând la coadă lângă magazinul de pescărie cu faianță albă de pe Cowley Road, Martha constată că temerile ei secrete acceptau degrabă acest din urmă zvon. Aerul supraîncălzit emana un gust de moarte. Purta o batistă peste nas și gură, la fel ca majoritatea celorlalte femei. Murmurele despre molimă devin mai convingătoare când răzbat prin pătrățelele de pânză murdară.

— I-am zis la bărbat-miu c-aș prefera mai bine să nu se înroleze, îi spuse Marthei femeia de lângă ea. Da' nu-l poți face pe Bill s-asculte dacă el nu vrea. Vezi mata, lucra la garaj, da' socoate că l-or da afară mai devreme sau mai târziu, așa că socoate că i-ar fi mai bine în armată. I-am spus verde-n fața, zic, „Mie mi-e destul de-atâta război

chiar dacă ție nu ți-e,” da’ el, zice, „Asta-i altceva decât războiu’, i-un caz de fiecare pentru el.” Nici nu știi cum e mai bine să faci, zău așa, nu?

În timp ce-și târa picioarele înapoi spre apartament, cu rația ei de pește uscat și fără nume, în mintea Marthei răsună ecoul acestor cuvinte.

Se așează la masă, încrucișându-și brațele, cu capul rezemat peste ele. În această poziție, își lăasă gândurile să hoinărească, așteptând tot timpul sunetul aceluia neprețuit camion care avea să vestească întoarcerea lui Timberlane.

Când în sfârșit auzi mașina afară, coborî să-l întâmpine. În momentul când Timberlane deschise ușa, se agăță de el, dar bărbatul o împinse la o parte.

— Sunt murdar, sunt împruțit, Martha. Nu mă atinge până nu mă spăl și nu-mi scot jacheta asta.

— Care-i problema? Ce se-ntâmplă?

Timberlane percepu nota încordată din glasul ei.

— Căpă, să știi. Mor oameni, pretutindeni.

— Știu că mor.

— Ei bine, e tot mai rău. S-a întins de la Londra. Acum cad pe străzi, și nu-i ia nimeni de-acolo. Armata face ce poate, dar trupele nu sunt mai imune la infecție decât oricine altcineva.

— Armata! Oamenii lui Croucher, vrei să spui!

— Am putea avea oameni mai răi decât Croucher, care să conducă în Midlands. El cel puțin menține ordinea, înțelege necesitatea de a organiza un soi de servicii publice, a scos în oraș oameni pentru igienă. Nimeni n-ar fi putut face mai mult.

— Știi că e un ucigaș. Algy, cum îl poți vorbi de bine?

Urcară la etaj. Timberlane își aruncă jacheta într-un colț.

Se așează, cu un pahar și o sticlă de gin. Adăugă puțină apă și începu să soarbă constant. Avea chipul greu, iar expresia gurii și a ochilor îi dădea o înfățișare meditativă. Pe capul chel îi ieșiseră broboane de sudoare.

— Nu vreau să vorbim despre asta, spuse. Avea glasul obosit, împrietrit. Martha și-l simți și pe al ei lunecând în aceeași dispoziție. În camera sărăcăcioasă, stânjeneala era

groasă s-o tai cu cuțitul. O muscă bâzâia, capricioasă, lovindu-se de geam.

— Despre ce vrei să vorbim?

— Pentru numele lui Dumnezeu, Martha, nu vreau să vorbim despre nimic. Sunt sătul de duhoarea morții și a fricii, m-am învățat toată ziua cu magnetofonul, făcându-mi împruțita de treabă pentru DOUCH(E). Nu vreau decât să beau până nu mai simt nimic.

Deși simțea compasiune pentru el, nu-l lăsa s-o observe.

— Algy - n-ai avut o zi mai proastă decât mine. Tot timpul am stat aici făcând puzzle-urile astea până mi-a venit să urlu. N-am vorbit cu nimeni decât cu o femeie, la pescărie. În restul timpului, ușa a fost încuiată și zăvorâtă, așa cum m-ai instruit tu. Te-aștepți doar să șed aici tăcând în timp ce tu te-mbeți?

— Ba după câte cred eu, nu. N-ai tu atâta control asupra limbii.

Se duse la fereastră, cu spatele spre el. Își spunea: nu sunt bolnavă; toate simțurile mi-s treze; încă-i mai pot dăruia unui bărbat tot ce vrea; sunt Martha Timberlane, născută Martha Broughton, în vârstă de patruzeci și trei de ani. Auzi paharul spărgându-se departe, într-un colț.

— Martha, iartă-mă. Omorul, beția, moartea, viața, toate sunt reduse la același nivel mort...

Martha nu răspunse nimic. Strivi cu o revistă veche musca de la geam. Închise ochii pentru a simți cât de fierbinți îi erau pleoapele. La masă, Timberlane continua să vorbească:

— Am să trec eu și peste asta, dar să-mi văd mama, sărmana și draga și proasta de ea, gâfâind ani de zile, și să-mi amintesc cum o mai iubeam când eram mic... Ah... Dă-mi alt pahar, iubito - adu două! Hai să terminăm ginul ăsta. La dracu' cu tot sistemul ăsta putred! Cât timp vor mai fi oamenii în stare să-ndure totul?

— Ce totul? Întrebă ea, fără să se întoarcă.

— Toată lipsa asta de copii. Sterilitatea asta. Paralizia asta ce se târăște. La ce altceva credeai că mă refer?

— Iartă-mă, mă doare capul.

Avea nevoie de înțelegerea lui, nu de discursuri, dar își putea da seama că-l tulburase ceva, că vroia să stea de vorbă, și că rolul ginului era de a-l ajuta să vorbească. Îi aduse un alt pahar.

— Ce spun eu, Martha, e că, în sfârșit, oamenilor începe să le intre în cap că specia umană n-o să mai producă pui. Bulgărașii ăia orăcăitori pe care-i tot vedeam în fața magazinelor, în cărucioare, au dispărut pentru totdeauna. Fetițele, care se jucau cu păpuși și cu pachete goale de cereale, aparțin trecutului. Pâlcul de adolescenți, stând la colțul străzii sau urlând pe motociclete, s-au dus pe veci. Nu se mai întorc. Niciodată n-o să mai vedem o fată de douăzeci de ani, frumoasă și proaspătă și tânără, depășindu-ne pe stradă ca o binecuvântare, cu fundulețul și țâțșoarele ei ca un stindard. Unde-s toți sportivii tineri? Îți mai aduci aminte echipele de cricket, Martha? De fotbal, mm? Cum rămâne cu vedetele romantice de la televiziune și cinema? S-au dus cu toții! Unde-s cântăreții pop de anțărt? Sigur, încă se mai joacă meciuri de fotbal. Tinerii de cincizeci de ani scârțâie pe teren cât pot de bine...

— Încetează, Algy. Știi că suntem cu toții sterili, la fel de bine ca tine. Am știut-o când ne-am căsătorit, acum șaptesprezece ani. Nu vreau s-o mai aud încă o dată.

Când Timberlane vorbi iar, glasul îi era atât de schimbat încât Martha se întoarse și-l privi.

— Nici eu nu cred că vreau s-o mai aud. Dar vezi și tu cum fiecare zi dezvăluie încă o dată tot nenorocitul de adevăr. Mizeria vine de fiecare dată nouă și fierbinte. Acum suntem trecuți de patruzeci de ani, și abia dacă mai există cineva mai tânăr decât noi. Nu trebuie decât să te plimbi prin Oxford ca să vezi cât de bătrână și de prăfuită devine lumea. Și abia acum, când trece tinerețea, începe să se simtă cu adevărat lipsa de înprospătare - până-n măduva oaselor.

Îi mai turnă o porție de gin și puse pe masă un pahar și pentru ea. Bărbatul o privi cu un zâmbet pocit și-i turnă o măsură.

— Poate că moartea maică-mii e cea care mă face să

vorbesc așa. Îmi pare rău, Martha, mai ales fiindcă nu știm ce s-a întâmplat cu tatăl tău. În tot timpul cât am fost atât de ocupat să-mi trăiesc propria mea viață, mama și-a trăit-o pe-a ei. Știi ce viață a avut! S-a îndrăgostit de trei bărbați buni de nimic, tatăl meu, Keith Barratt și irlandezul ăsta, sărmana femeie! Într-un fel, simt că ar fi trebuit să facem mai mult pentru a o ajuta.

— Știi că, în felul ei, i-a plăcut. Am mai vorbit despre toate astea.

Se șterse pe frunte și pe cap cu o batistă și rânji mai relaxat.

— Poate că asta se-ntâmplă când plesnește arcul principal al lumii: toți rămân osândiți pe veci să gândească și să spună ceea ce-au gândit și au spus ieri.

— Nu trebuie să disperăm, Algy. Am supraviețuit anilor de război, am răzbătut prin valuri de puritanism și promiscuitate. Am scăpat din Londra, unde au necazuri serioase, acum că ultimul guvern autoritar s-a prăbușit. Adevărat, Cowley e departe de-a fi un pat de roze, dar Croucher nu-i decât un fenomen local; dacă reușim să-i supraviețuim și lui, lucrurile vor merge mai bine poate, vor deveni mai așezate. Atunci o să ne putem găsi un loc unde să trăim permanent.

— Știu, iubirea mea. Se pare că trecem printr-o perioadă de tranziție. Necazul e că au mai fost destule perioade de tranziție, și-au să mai fie. Nu-mi pot da seama cum s-ar mai putea vreodată realiza stabilitatea. Nu e decât un drum care coboară.

— Nu e nevoie să ne implicăm în politică. DOUCH(E) nu-ți cere să te amesteci în politică pentru a-ți face reportajele. Putem, pur și simplu, să găsim un colțisor liniștit și rezonabil de sigur pentru noi înșine, fără îndoială, nu?

Timberlane râse. Se ridică, părând sincer amuzat. Apoi își trecu mâna prin părul cu șuvițe cărunte și șatene și-și trase scaunul mai aproape.

— Martha, și-acum mai mor după tine! E o prostie națională să consideri politica un lucru ce se desfășoară în Parlament. Nu-i asta; e ceva ce are loc înăuntrul nostru.

Uite, iubito, Guvernul Național Unit s-a spart, și slavă Domnului că s-a întâmplat așa. Dar, cel puțin, legea sa marțială a ținut situația pe picioare și roțile în mers. Acum că s-a prăbușit, milioane de oameni spun: „N-am nimic pentru care să pun deoparte, nici fii, nici fiice. De ce să mai muncesc?” și au încetat lucrul. Alții poate-or fi vrut să muncească, dar așa nu poți menține industria în funcțiune. Dezorganizează eficace o parte, și totul scârțâie și se oprește. Fabricile din Marea Britanie stau goale. Nu mai avem ce exporta. Crezi că America și Commonwealthul și celelalte țări au să continue să ne trimită mâncare pe gratis? Sigur că nu, mai ales când o mulțime din ele sunt lovite mai rău ca noi! Știu că acum se duce lipsă de hrană, dar la anul, crede-mă, o să fie foamete adevărată. Locul ăla sigur al tău nu va mai exista atunci, Martha. De fapt, s-ar putea să nu mai existe decât un singur loc sigur.

— În străinătate?

— Vreau să zic, să lucrăm pentru Croucher.

Femeia întoarce capul, încruntată, nedorind să-și exprime iarăși neîncrederea față de dictatorul local.

— Mă doare capul, Algy. N-ar fi trebuit să beau ginul ăsta. Cred c-ar fi mai bine să merg și să mă lungesc.

O apucă de încheietura mâinii:

— Martha, ascultă-mă. Știu că în clipa asta conviețuirea cu mine e ca lângă un diavol și știu că nu vrei să te culci cu mine chiar acum, dar nu înceta să mă asculți, că de nu, o să se taie ultima linie de comunicare. Om fi noi ultima generație, însă viața încă e prețioasă. Nu vreau să murim de foame. Mi-am aranjat o întâlnire pentru mâine cu Comandantul Croucher. Mă ofer să cooperez.

— Ce?

— De ce nu?

— De ce nu?! Câți oameni a masacrat în centrul Oxfordului, săptămâna trecută? Peste șaiszeci, este? – și cadavrele lăsate acolo douăzeci și patru de ore pentru ca lumea să le poată număra și să fie sigură. Iar tu...

— Croucher reprezintă legea și ordinea, Martha.

— Demența și dezordinea!

— Nu. Comandantul reprezintă exact atâta lege și ordine câtă avem dreptul să sperăm, ținând seama de oribilul ultragiul pe care l-am comis asupra noastră înșine. În comitatele din Home e un guvern militar concentrat asupra Londrei, și unul dintre aristocrații locali a instituit un soi de comunitate paternalistă acoperind cea mai mare parte din Devon. În afară de ei și de Croucher, care controlează acum zona inferioară din Midlands până la Coastele Sudice, țara lunecă rapid spre anarhie. Te-ai gândit cum o fi mai sus în Midlands, și în Nord, în zonele industriale? Ce crezi că se va întâmpla aici?

— Au să-și găsească propriii lor mici Croucher-i, destul de curând.

— Exact! Și ce-au să facă micii lor Croucher-i? Au să-i pună să mășăluiască spre sud cât de repede vor putea.

— Și să riște holera?

— Sper doar ca holera să-i oprească! Absolut cinstit, Martha, sper ca molima asta să extermină cea mai mare parte din populație. Dacă nu-i oprește pe cei din Nord, atunci Croucher ar face bine să fie puternic, pentru că va trebui să fie el acela care să-i oprească. Mai ia și tu un gin. În cinstea lui Făt-Frumos Croucher! Vom avea de apărut o linie peste Cotswolds, din Cheltenham până-n Buckingham. Mâine-ar trebui să-ncepem construcția meterezelor. Ar ține trupele lui Croucher ocupate și departe de centrul populației, unde pot propaga infecția. Are prea mulți soldați; bărbații preferă să se înroleze în armata lui mai degrabă decât să lucreze în fabricile de mașini. Ar trebui imediat puși pe linia de apărare. Am să-i spun lui Croucher când îl văd...

Martha se repezi de la masă să-și bage capul sub robinetul cu apă rece. Fără a se șterge pe față, rămase lângă fereastra deschisă, privind spre soarele la asfințit, captiv în mizera stradă suburbană.

— Croucher va fi prea ocupat să se apere pe sine de huliganii din Londra ca să mai păzească și Nordul, spuse ea.

Nu știa ce spuneau nici unul din ei doi. Lumea nu mai era aceea în care se născuse; nici cea în care - ah, dar pe-

atunci fuseseră tineri și inocenți! – se căsătoriseră; căci acea ceremonie era departe în spațiu ca și în timp, într-un Washington pe care-l idealizau fiindcă atunci erau idealști, unde vorbiseră o groază despre a fi credincios și a fi puternic... Nu, erau cu toții nebuni. Algy avea dreptate când spunea că înfăptuiseră un cumplit ultragiul asupra lor înșile. Cugetă la această expresie în timp ce privea în stradă, nemaiauscultându-l pe Timberlane, care se angaja acum într-unul din discursurile pe care-i plăcea în ultima vreme să le rostească.

Nu pentru prima oară, reflectă la felul cum oamenilor începuse să le placă la nebunie să îndruge monoloage rătăcite; tatăl ei căpătase același obicei în anii din urmă. Într-un mod vag, putea analiza motivele: îndoială universală, vină universală. În propria ei minte, același monolog rareori se oprea, chiar dacă se abținea să-l exprime. Toată lumea vorbea la nesfârșit unor ascultători imaginari. Poate că ei toți erau unul și același ascultător imaginar.

De fapt, generația dinaintea ei purta cea mai mare parte de vină, oamenii care erau adulți când se născuse ea, milioanele de maturi ai anilor 1960 și '70. Știuseră totul despre război și distrugere, despre energia nucleară și radiații și moarte – pentru ei era întru totul o a doua natură. Dar nu renunțaseră nici un moment la ele. Erau ca niște sălbatici trecuți prin cine știe ce înfricoșător rit inițiativ. Da, asta era, un ritual inițiativ, iar dacă s-ar fi supus lui, atunci poate reușeau să crească pentru a deveni adulți viteji și înțelepți. Dar ceremonia o luase pe-o cale greșită. O mult prea mare frenezie! În locul unei simple circumcizii, fusese retezat întregul organ. Și chiar dacă acum plângeau și se căiau, ultragiul fusese comis; tot ce mai puteau face era să țopăie cu infirmitatea lor, alternativ lăudându-se și văicărindu-se cu ea.

În toată nefericirea ei, cătând printre cusăturile durerii de cap, văzu un Windrush, cu X-ul galben al lui Croucher pe-o latură, dând colțul și apropiindu-se pe stradă. Windrush-urile erau varietatea de fabricație locală a mașinilor pe

pernă de aer, un model de proporții familiale însușit acum pe scară largă de către armată. Un bărbat în uniformă lungi gâtul afară din balonul transparent, privind la numerele caselor, în timp ce glisa de-a lungul străzii. Când ajunsese în dreptul locuinței soților Timberlane, mașina se opri și coborî la pământ într-un vuiet de motoare, stingându-se.

Speriată, Martha îl chemă pe Timberlane la fereastră. În vehicul se aflau doi oameni, fiecare purtând X-ul galben pe tunică. Unul din ei se dădu jos și traversează strada.

— N-avem de ce ne teme, spuse Timberlane; își pipăi în buzunar micul automatic de 7,7 mm cu care-l înarmase DOUCH(E). Încuie-te în bucătărie, iubito, doar pentru cazul că e vreun bucluc. Să nu faci zgomot.

— Ce crezi că vor?

Se auzi o bătaie grea în ușă.

— Uite, ia sticla de gin, spuse el, adresându-i un rânjel încordat. Sticla trecu de la unul la altul, exact atâta timp cât să tragă amândoi o dușcă. O bătu pe spinare, în timp ce-o împingea în bucătărie. Ciocănitul se repetă înainte de-a fi putut coborî la ușă.

Acolo stătea un caporal; camaradul său se apleca afară din bula transparentă a Windrush-ului, fluierând vag și frecându-și buza inferioară de râțul proeminent al puștii.

— Timberlane? Algernon Timberlane? Ești chemat la cazarmă.

Caporalul era un om subgabaritic, cu falcă ascuțită și pete de piele întunecată sub ochi. Nu părea să aibă mai mult de cincizeci de ani – destul de tânăr, în vremea aceea. Avea uniforma curată și călcată, și ținea o mână lângă revolverul de la centură.

— Cine mă cheamă? Tocmai mă pregăteam să iau cina.

— Comandantul Croucher te cheamă, dacă ești Timberlane. Fă bine și sări în Windrush, alături de noi.

Caporalul avea un nas mare, pe care acum și-l frecă pe furis, în timp ce-l măsura cu privirea pe Timberlane.

— Am o întâlnire cu Comandantul, mâine.

— Ai o întâlnire cu dumnealui în seara asta, colega. N-am chef de necazuri.

Nu părea să aibă nici un rost să se opună. În timp ce se întorcea să închidă ușa în urma lui, apăru Martha. I se adresă direct militarului:

— Sunt doamna Timberlane. Mă luați și pe mine?

Era o femeie atrăgătoare, cu linii pline și o anume franchețe în ochi, care-o făceau să pară mai tânără decât era. Caporalul o măsură cu o privire aprobatoare.

— Azi nu le mai fabrică așa cum ești mata, cucoană. Hopa-sus, alături de bărbat-tu.

Potoli încercarea lui Timberlane de a protesta, grăbindu-se să se urce prima în Windrush. Nerăbdătoare, respinse mâna caporalului și se săltă în sus fără nici un ajutor, ignorând rapida privire instinctivă a bărbatului către coapsa ce i se zări o clipă.

Ocoliră pe un drum inutil de lung, spre pseudo-castelul victorian care-i servea drept cartier general lui Croucher. În prima parte a drumului, își spuse neliniștită: „Asta nu-i oare una din situațiile arhetipale ale ultimului secol – iar al Douăzecilea, chiar a fost Ultimul Secol: neașteptata bătaie peremptorie la ușă, pentru a deschide cuiva în uniformă care te așteaptă să te ducă undeva, din motive necunoscute? Cine-a inventat situația asta, de se repetă atât de des? Poate că-i ceea ce se întâmplă după un ultragiu – incapabil să te mai regenerezi, trebuie pur și simplu să te repeți la nesfârșit.” Tânjea să spună o parte din toate astea cu voce tare; generaliza în modul, mai curând pretențios, al tatălui ei, iar generalizarea e o formă de ușurare care-și atinge efectul maxim când se aude rostită; dar o privire spre fața lui Timberlane o convinse să tacă. Vedeă bine că era surescitat.

Îl văzu, în chipul lui, pe băiat ca și pe bătrân.

Bărbații! medită ea. Aici era temeiul întregii stricăciuni. Ei inventau toate situațiile astea. Aveau nevoie de ele – torționari sau torturați, aveau nevoie de ele. Prieteni sau dușmani, erau uniți într-o algolagnie aflată dincolo de puterea de vindecare sau înțelegere a femeii.

În clipa când răsunase acea bătaie autoritară la ușă, apartamentul lor, mic și detestat, se transformase într-un

loc de refugiu; robinetul de la bucătărie picurând, fluieratul său, în chiuveta ciobită, devenise un simbol al dulcelui cămin, piesele împrăștiate ale jocului de puzzle, un semn de vastă libertate intelectuală. Șoptise o rugăciune pentru întoarcerea în siguranță la plaja fragmentată din Acapulco, în timp ce cobora grăbită să se alăture soțului ei.

Acum se deplasau la un metru deasupra nivelului solului, și simțea gustul chimicalelor tensiunii circulându-i prin vene.

În căldura de septembrie, orașul dormea. Dar picoteala pacientului era neliniștită: Cutii vechi de carton și ziare înfundau rigolele. O decapotabilă cu baterii zăcea cu botul înfipt în fațada zdrobită a unui magazin. La ferestrele deschise atârnavă capete omenești, cu lumina grea a soarelui umplându-le gurile căscate. Mirosul de bolnavi indica faptul că otrava se instalase în sânge.

Încă înainte de-a fi ajuns prea departe, perspectiva de a vedea vreun cadavru le fu satisfăcută îndoit. Un bărbat și o femeie zăceau împreună în poziții anormale pe iarba pârjolită a giratoriului St. Clement. Un stol de grauri fâlfâiau din aripi pe lângă umerii lor.

Timberlane o cuprinse pe Martha cu un braț și-i șopti ceva încurajator, ca pe vremea când erau tineri.

— Lucrurile vor sta mult mai rău înainte de a se ameliora, spuse caporalul, nimănui în particular. Nu știu ce-o să se întâmple cu lumea, da' de-asta-s sigur.

Trecerea lor scâldea casele într-un val de praf.

La cazarmă, plutiră pe poarta de la intrare și debarcară. Caporalul îi conduse spre o arcadă îndepărtată. Arșița apăsă densă în careul central; înaintară împingându-se prin ea, intrând pe o ușă, străbătând un coridor, până sus într-o zonă mai răcoroasă. Caporalul se consultă cu un altul care-i chemă într-o cameră, unde aștepta o adunătură de oameni obosiți și nervoși, așezați pe bănci, mulți dintre ei purtând măști contra holerei.

Stătură acolo o jumătate de oră înainte de a fi chemați. În cele din urmă fură conduși într-o încăpere spațioasă, mobilată greoi, sugerând că înainte fusese folosită ca

popotă a ofițerilor. Jumătate din ea era ocupată de o masă din mahon și trei mese pe capre de lemn. La aceste mese stăteau așezați mai mulți bărbați, cu hărți și hârtii dinainte; numai cei de la masa de mahon nu avea în față decât un caiet; era singurul ce nu părea leneș. Omul de la masa de mahon era Comandantul Peter Croucher.

Avea o înfățișare solidă, cărnosă și dură. Chipul său era mare și lipsit de frumusețe, dar nu aparținea nici unui prost, nici unei brute. Părul cărunt și rar stătea pieptănat spre spate, în şuvițe drepte, avea un costum îngrijit și un întreg aspect de om practic. Nu părea să fie decât cu cel mult zece ani mai bătrân decât Timberlane; cincizeci și trei, și patru, eventual. Îi privea pe soții Timberlane cu o expresie obosită, dar totodată estimativă.

Martha îi cunoștea reputația. Auziseră despre el încă dinainte ca valurile de violență să-i fi forțat să părăsească Londra. Principala industrie din Oxford era producția de mașini și GEM-uri (*Ground Effect Machines*²), în special de tip Windrush. Croucher fusese Administratorul Personalului la cea mai mare fabrică. Guvernul Național Unit îl numise Ofițer Delegat de District în Oxfordshire. Cu ocazia căderii guvernului, Ofițerul de District fusese găsit mort în împrejurări misterioase, iar Croucher preluase comanda, strângând hăturile și mai puternic.

Vorbi fără a se mișca:

— Nu vi s-a emis nici o invitație de a veni aici, doamnă Timberlane.

— Îmi urmez soțul oriunde, Domnule Comandant.

— Nu și dacă zic eu nu. Gardă!

— Ordonăți.

Caporalul mășălui înainte într-o parodie de pas de defilare milităresc.

— Ai nesocotit ordinul, aducând-o aici pe femeia asta, Caporal Pitt. Supervizează neîntârziat îndepărtarea ei imediată. Poate să aștepte afară.

Martha dădu să protesteze. Timberlane o făcu să tacă, apăsându-i mâna, așa că se lăsă condusă afară. Croucher

² Mașini cu Efect la Sol (N.T.)

se ridică ocolind masa.

— Timberlane, ești singurul om de la DOUCH(E) din teritoriul controlat de mine. Scoate-ți din minte că am față de dumneata motive ulterioare. Așa ceva e inversul adevărului. Te vreau de partea mea.

— Voi fi de partea dumneavoastră dacă-mi tratați soția cum se cuvine.

Croucher făcu un gest care dădea de înțeles cât de mult desconsidera această remarcă.

— Ce-mi poți oferi care să-mi fie avantajos în vreun fel?

Semiagramatismul implicit al vorbirii sale sporea amenințarea, după aprecierea lui Greybeard.

— Sunt bine informat, Domnule Comandant. Părerea mea e că ar trebui să apărați zonele Oxfordshire și Gloucestershire de Midlands și Nord, dacă forțele dumneavoastră sunt destul de puternice. Dacă mi-ați putea împrumuta o hartă...

Croucher ridică mâna:

— Ascultă, mai bine să te-aduc puțin cu picioarele pe pământ, prietene. Doar ca să știi, n-am nevoie de nici o idee intelectuală, jumate-coaptă de la așa-ziși învățați ca dumneata. Îi vezi pe oamenii ăștia, așezați acolo la mese? Au beneficiul mutual de a înfăptui gânditul în locul meu, astfel folosind avantajos unul din avantajele de a avea terra firma într-un oraș universitar ca Oxford. Vechea bătălie Town *versus* Gown³ a fost purtată și câștigată, domnule Timberlane, cum ai fi putut ști dacă nu te fâțâiai atât de mult prin Londra. Eu am câștigat-o și implementat-o. Conduc întregul Oxford în folosul unuia singur și al tuturor. Capetele astea pătrate sunt crema facultăților de-aici, numai intelecte de optișpe carate. Îl vezi pe caraghiosul ăla de-acolo, care-i tremură mâinile și cu ochelarii crăpați? E Profesorul de Război al Universității Chichele, Harold Biggs. Iar acolo-i Sir Maurice Rigg, unu' din deștepții la istorie ai tuturor timpurilor, mi se zice. Așa că fii bun și pricepe că te întreb despre DOUCH(E), nu cum ai conduce dumneata operațiunile dacă ai fi în pantofii mei.

³ Rimă intraductibilă: „Oraș contra Robă” (universitară) (N.T.)

— Nu mă îndoiesc că unul din caraghioșii dumneavoastră intelectuali v-ar putea vorbi despre DOUCH(E).

— Ba nu pot. De-asta a fost necesitatea aducerii dumatiale aici. Vezi, toate datele care le am despre DOUCH(E) zic că-i un soi de unitate de informații cu sediul la Londra. În momentul ăsta, organizațiile din Londra sunt suspecte pentru mine, din motive evidente. Dacă nu vrei să fii luat de spion, etcetera, poate ar trebui să-mi pui mintea la curent cu ce intenționezi să faci aici.

— Cred că mi-ați înțeles greșit atitudinea, domnule. Doresc să vă informez despre DOUCH(E); nu sunt spion. Deși am fost adus la dumneavoastră ca un captiv, aranjasem o vizită prin intermediul patrulilor ca să vă văd mâine și să vă ofer ce ajutor pot.

— Eu nu-s dentistul dumatiale. La mine nu-ți programezi vizită – ci te rogi de-o audiență.

Bătu cu nodurile degetelor în masă.

— Veștejesc atitudinea dumatiale prostească! Pătrunde-te de realitatea situației – pot pune să te împuște oriunde, în curriculum, dacă te prind că ești neconstructiv.

La asta, Timberlane nu spuse nimic. Pe un ton mai rezonabil, Croucher continuă:

— Ia să vedem acum, să dăm pe față ce e DOUCH(E) exact și cum funcționează.

— Nu e decât o unitate academică, domnule, deși cu mai multă putere în spate decât au de obicei unitățile academice. V-aș putea explica între patru ochi? Natura activității ei e confidențială.

Croucher îl privi cu sprâncenele înălțate, după care se întoarse spre oamenii surmenați de la mesele pe capre, și aruncă o otheadă celor două gărzi.

— N-aș vesteji o schimbare de decor. Lucrez ore îndelungate.

Trecură în camera alăturată. Gărzile îi urmară. Deși încăperea era mică și încinsă, fu o ușurare să scape de chipurile sleite dindărătul meselor. Croucher îi făcu semn unuia dintre gardieni, iar acesta deschise o fereastră.

— Ce este cu precizie această „activitate confidențială”?

întrebă Croucher.

— E o muncă de documentare. După cum știți, în 1981 s-a produs Accidentul care a sterilizat omul și majoritatea mamiferelor superioare. Americanii și-au dat primii seama de deplinele implicații ale celor ce se întâmplau. În anii nouăzeci, diverse fundații au colaborat pentru a înființa DOUCH la Washington. Acolo s-a decis să se instituie, în vederea condițiilor globale fără precedent, un grup de studiu special, de urgență. Acest grup urma să fie echipat pentru a funcționa timp de șaptezeci și cinci de ani, indiferent că omul își regăsea, în cele din urmă, capacitatea de a procrea sau nu reușea și dispărea ca specie. S-au înrolat membri din toată lumea și au fost instruiți să interpreteze obiectiv chinurile propriilor lor țări și să le înregistreze în permanență. Grupul a fost denumit Documentarea Asupra Istoriei Universale Contemporane⁴. E-ul în paranteză înseamnă că fac parte din aripa engleză. Am intrat în organizație la început, și m-am instruit la Washington în '01. Pe vremea aia organizația încerca să fie cât de pesimist posibilă. Mulțumită gândirii lor realiste, putem continua să funcționăm ca persoane individuale chiar dacă s-au rupt contactele naționale și internaționale.

— Așa cum s-a și întâmplat. Președintele a fost eliminat de o gașcă de pungași. Statele Unite sunt într-o stare de anarhie. Știi asta?

— La fel și Marea Britanie.

— Defel. Aici nu avem anarhie, nu cunoaștem înțelesul cuvântului. Eu știu cum să păstrez ordinea, de-asta poți să fii chiar convins. Până și cu toată ciuma asta, nu e nici un fel de dezordine și domnește justiția britanică.

— Deocamdată holera doar își potrivește pasul, Comandante Croucher. Iar execuțiile în masă nu sunt o manifestare a ordinii.

Croucher exclamă, furios:

— La dracu' cu manifestările! Măine, toată lumea din Spitalul Churchill o să fie împușcată. Nu mă-ndoiesc că și în

⁴ În original: *Documentation of Universal Contemporary History* (N.T.)

legătură cu asta o să ți pi. Dar nu înțelegi. Trebuie să-ți extirpi această neînțelegere eronată. N-am nici o dorință să ucid. Tot ce vreau e să păstrez ordinea.

— Ați citit, fără îndoială, destulă istorie ca să știți cât de găunos sună așa ceva.

— E adevărat! Haosul și războiul civil sunt absolut respingătoare pentru mine! Ascultă-mă, ceea ce-mi spui despre DOUCH(E) confirmă ce-am fost deja informat. Nu m-ai mințit. Așa că...

— De ce v-aș fi mințit? Dacă sunteți binefăcătorul care vă pretindeți, n-am de ce să mă tem de dumneavoastră.

— Pentru că dacă eram nebunul drept care mă iei, principalul meu obiectiv ar fi să-i omor pe observatorii obiectivi ai regimului meu. Inversul e adevărat - îmi vizualizez datoria de a ține ordinea - atâta tot. În consecință, pot utiliza structura dumitale DOUCH(E). Vreau să fii aici, să înregistrezi. Mărturia dumitale mă va justifica pe mine și măsurile pe care sunt silit să le implementez.

— Să vă justifice în fața cui? În fața posterității? Nu există nici o posteritate. A murit în sperma stricată, dacă mai țineți minte.

Amândoi transpirau din abundență. Gardianul din spatele lor își foia picioarele obosite. Croucher scoase un tub cu pastile mentolate din buzunar și-și vârî una în gură.

— Cât timp o să mai perseverezi cu munca asta pentru DOUCH(E), domnule Timberlane?

— Până mor sau sunt ucis.

— Înregistrând?

— Da, înregistrând, și filmând.

— Pentru posteritate?

După un moment de tăcere, Timberlane spuse:

— Bine, amândoi credem că știm ce înseamnă datoria. Dar eu nu trebuie să-i omor pe toți sărmanii nenorociți din Spitalul Churchill.

Croucher își ronțăia menta. De pe fața sa urâtă, ochii priveau către podea în timp ce vorbe:

— Am aici un nodul de informație pe care să-l înregistrezi. În ultimii zece ani, Churchill-ul a fost dedicat

unei direcții de cercetare și numai uneia. Doctorii și personalul de-acolo numără și câțiva experți biochimiști. Proiectul și sarcina lor e de a încerca să prelungească viața. Nu doar studiază geria – cum îi zice, geriatria; caută un drog, un hormon; eu nu-s specialist medical și nu diferențiez una de alta, dar ăia caută o cale de-a-i face pe oamenii ca mine și ca dumneata să trăiască până la două sute, două sute douăzeci de ani. Parascovenii imposibile! Irosesc o organizație, fugărind fantome! Nu pot lăsa spitalul ăla să se ducă pe apa sâmbetei. Vreau să-l utilizez în scopuri mai productive.

— Guvernul a subvenționat spitalul?

— Da. Politicienii corupți din Westminster aspirau să descopere acest elixir al vieții și nemuririi și să-l perpetueze pentru avantajele lor proprii și personale. N-o să ne lăsăm noi incomodați cu prostii de soiul ăsta. Viața-i prea scurtă.

Rămaseră privindu-se.

— Vă accept oferta, spuse Timberlane, deși nu pot vedea la ce v-ar folosi. Am să înregistrez tot ce faceți la Churchill. Aș dori documente doveditoare că ceea ce spuneți, despre acest proiect de longevitate, e adevărat.

— Documente! Vorbești ca unul din domnii ăia deștepți și sonați din camera aialaltă. Respect învățătura, dar nu și pedanteria, asta să-ți intre bine-n cap. Ascultă, evacuez toată gașca de pungași din spitalul ăla, pe ei și ideile lor scrântite; nu cred în trecut – cred în viitor.

Lui Timberlane îi suna doar ca o recunoaștere a propriei nebunii. Spuse:

— Nu există nici un viitor, ați uitat? L-am ucis de-a binelea, în trecut.

Croucher despachetă încă o pastilă de mentă; buzele sale groase o culeseră din palmă.

— Vino mâine la mine și-am să-ți arăt eu viitorul. Sterilitatea n-a fost în întregime totală, să știi. Au fost, încă mai sunt, un firisor minimal de copii care se nasc prin colțuri ciudate ale lumii – chiar și-n Marea Britanie. Cei mai mulți sunt handicapați – monstruozițai dincolo de conceperea noastră.

— Știu la ce vă referiți. Mai țineți minte Corpul Infantop în anii războiului? A fost echivalentul britanic al Proiectului American Childsweep. M-am ocupat de asta. Știu totul despre monstruozități. Senzația mea e că ar fi mai normal să-i omorâm, pe majoritatea, la naștere.

— Un procentaj din cei locali nu sunt omorâți la naștere, iubirea maternă fiind ceea ce e.

Croucher se întoarse spre gărzile ce sușoteau în spatele lui și le ordonă iritat să tacă. Continuă:

— Adun toate creaturile astea, indiferent cum arată. Unele au membre în minus. Câteodată se nasc fără inteligență și inexprimabil de tâmpite. Uneori, se nasc întoarse cu înăuntrul pe dinafară, și pe urmă mor, rând pe rând – deși avem un băiat care a supraviețuit, cu toate că tot sistemul lui digestiv – stomac, intestine, anus – e în afara trupului, într-un fel de sac. E o priveriște suprem de oribilă. A, avem tot soiul de varietăți de creaturi semi-umane. Vor fi încarcerate la Churchill pentru supraveghere. Ele sunt viitorul.

Cum Timberlane nu replică, adăugă:

— Admis, un viitor înspăimântător, dar s-ar putea ca altul să nu existe. Trebuie să muncim sub aserțiunea că atuncea când aceste creaturi vor ajunge la maturitate, vor procrea copii normali. Le vom păstra și le vom face să se reproducă, încredințează-te că e mai bună o lume populată de monstruozități decât o lume moartă.

Croucher îl privi provocator pe Timberlane, ca așteptându-se să nu fie de acord cu această afirmație. Când colo, Timberlane spuse:

— Voi veni la dumneavoastră mâine dimineață. Nu plasați asupra mea nici o cenzură?

— Vei avea cu dumneata un paznic să asigure securitatea. Caporalul Pitt, pe care l-ai cunoscut, a fost detașat cu această misiune. Nu vreau ca reportajele dumitale să cadă pe mâini ostile.

— Asta-i tot?

— Nu. Trebuie să consider propriile dumitale mâini ca mâini ostile. Până ți le vei dovedi altminteri, soția dumitale

va locui aici, în cazarmă, ca garanție a bunăvoinței dumitale. Și dumneata ai să fii încartiruit aici. Vei descoperi că confortul e mai considerabil decât era în apartamentul ăla. Bunurile dumitale suferă deja transportarea de la apartament aici.

— Deci nu sunteți decât un dictator, la fel ca și ceilalți dinainte!

— la seama - nu-mi cad bine la stomac mințile îndărătnice! Ai să mă cunoști în curând și altfel - n-ar strica! Vreau să-mi fii pe post de conștiință. Clarifică-ți punctul ăsta în creier cu toată puterea cuvenită. Ai văzut că m-am înconjurat de intelighenția; din păcate, ăștia, la vedere fac ce spun eu - cel puțin în fața mea. Un asemenea crez mă revoltă până la piele! Nu asta vreau de la dumneata; vreau să faci ce-ai fost instruit. La dracu', de ce m-aș deranja cu dumneata măcar când am o droaie de altele cu care să-mi fac griji? Trebuie să faci ce spun eu.

— Dacă e vorba să fiu independent, va trebui să-mi păstrez independența.

— Nu fă pe deșteptul cu mine! Trebuie să faci se spun eu. Când îți cer să dormi aici la noapte, e un ordin. Gândește-te la conversația asta, stai de vorbă cu nevastă-ta. Am văzut imediat că-i un gen hirsut binișor. Ține minte, îți ofer securitatea, Timberlane.

— În fortul ăsta fără condiții sanitare?

— Se va trimite după dumneata dimineață. Gardă, du-l pe omul ăsta de-aici. Dă-l pe mâna Caporalului Pitt.

În timp ce se apropiau decizi să-l ia pe Timberlane, Croucher tuși într-o batistă, își șterse fruntea cu mâna și spuse:

— Un punct de concluzie, Timberlane. Sper să se lege prietenia între noi, atât cât e posibil așa ceva. Dar dacă cugeți să încerci a evada, n-ar strica să te informez că de mâine se aplică ordine restrictive noi în toată zona din jurisprudența mea. Voi nimici întinderea molimei cu orice preț. Oricine e prins încercând, pe viitor, să se mute din Oxford va fi împușcat, fără întrebări. Se vor ridica bariere împrejurul orașului în zori. Gata, gardă, du-l. Și expediați-mi

un secretar și o cană cu ceai, imediat.

Locuința lor la cazarmă consta dintr-o singură cameră mare. Conținea un lighean de spălat, un arzător cu gaz, două paturi cazonate dotate cu păaturi. Lucrurile le sosiră cu hopuri, dintr-un vagonet de la parter. Alte bunuri cerute le parveniseră spasmodic, până se plictisiseră de ecoul bocancilor militărești.

Un gardian senil ședea pe un scaun în ușa, cu degetul pe un pistol automat ușor, holbându-se la ei cu curiozitatea împietrită a omului plictisit.

Martha se întinse în pat, cu un prosop umed peste frunte. Timberlane îi relatase complet discuția cu Croucher. Rămaseră tăcuți, bărbatul așezat pe patul lui, cu capul rezemat greu în cot, cufundându-se încet într-un soi de letargie.

— Ei bine, am căpătat, mai mult sau mai puțin, ce-am vrut, spuse Martha. Lucrăm cu înverșunare pentru Croucher. Putem avea încredere în el?

— Nu cred că-i cazul să pui întrebarea asta. Putem avea încredere atât cât permit împrejurările. Avea un mod de-a părea să nu ia în serios tot ce spuneam – ca și cum mintea i s-ar fi frământat tot timpul cu o altă problemă. Poate că am întrezărit ceva din acea problemă când a descris o lume populată de monștri. O fi simțit că trebuie să aibă pe cineva sub stăpânire, chiar de-ar fi numai o... o colecție de anomalii.

Gândurile soției sale reveniră la un punct pe care-l atinseseră mai devreme, în timpul zilei.

— Toată lumea e obsedată de Accident, chiar dacă n-o arată imediat. Toți suntem bolnavi de vinovăție. Poate că asta-l tulbură pe Croucher, și trebuie să trăiască cu o viziune a lui însuși, conducând o lume crepusculară de ologi și creaturi diforme.

— Puterea cu care stăpânește prezentul pare mai mare decât ar presupune-o așa ceva. Cât de mare e puterea cu care stăpânește cineva, oricine, prezentul?

— O stăpânire destul de firavă, după cum ne reamintește

holera, dar...

— Societatea noastră, biosfera noastră, sunt bolnave de patruzeci de ani. Cum ar putea rămâne sănătos, în sânul lor, individul? Poate că suntem toți mai nebuni decât credem.

Neplăcându-i nota din vocea Marthei, Timberlane trecu și se așază pe marginea patului ei, spunând cu tărie:

— Oricum, grija noastră imediată e Croucher. Dacă vom coopera cu el satisfacem planul DOUCH(E), așa că asta vom face. Dar tot nu-mi pot da seama de ce, în asemenea vremuri, ar vrea să se-ncurce cu mine.

— Pot să mă gândesc la un motiv. Nu pe tine te vrea. După camion umblă. Crede, probabil, că înăuntru sunt materiale pe care le-ar putea folosi.

O strânse de mână:

— S-ar putea să fie și asta. Poate crede că, venind de la Londra, am înregistrat informații care-i pot fi de folos. Într-adevăr, e posibil s-o fi făcut. Londra e, în prezent, dușmanul lui cel mai bine organizat. Mă-ntreb cât timp vor lăsa camionul acolo unde e acum.

Camionul DOUCH(E) era un articol de echipament valoros. Când guvernele naționale căzuseră, conform prevederilor fundației de la Washington, camioanele au devenit, ele însele, sedii DOUCH(E). Conțineau materiale de înregistrare complete, magazine și felurite provizii; erau complet blindate; o oră de lucru le convertea în vehicule cu șenile; funcționau pe baza sistemului cu baterii perfecționat recent, și aveau o propulsie de urgență pe bază de petrol sau oricare din substituii săi curenți. Acest desăvârșit pachet de tehnologie, sau mostra sa deținută de Timberlane, fusese lăsat în garaj, sub apartamentul de pe Iffley Road.

— Mai am cheile, spuse Timberlane, iar vehiculul e închis cu toate obloanele. Nu mi-au cerut cheile.

Ochii Marthei erau închiși. Îl auzi, dar era prea obosită ca să răspundă.

— Aici suntem bine plasați pentru a observa istoria contemporană, continuă el. Lucrul pe care nu l-a avut

DOUCH(E) în vedere e că vehiculele ar putea reprezenta o atracție pentru făuritorii-de-istorie. Orice s-ar întâmpla, nu trebuie să lăsăm camionul să ne scape de sub control.

După un minut de tăcere, adăugă:

— Mașina trebuie să fie principala noastră grijă.

Cu brusca energie a furiei, femeia se ridică în capul oaselor pe pat:

— Dracu' și mama lui s-o ia pe blestemata aia de mașină! Cu mine cum rămâne?

Martha dormi pe apucate în acea înăbușitoare noapte la cazarmă. Tăcerea era fracturată de bocanci soldățești bocănind pe un platou de paradă, de strigăte, de vibrațiile apropiate ale câte unui țânțar sau de vuietul vreunui Windrush, revenind la unitate. Când se întorcea de pe-o parte pe alta, patul ei ghiorăia ca un stomac gol.

Noaptea, avea ea impresia, era o pernă cu ace vătuită – aproape o ținea în mână, atât de îndeaproape se potrivea căldura ei cu umezeala palmei – iar în ea, număr infinit de ace, răsunau efectele sonore ale omenirii militante. Dar fiecare ac străpungea perna, precum și pe ea. Spre ziuă, zgomotele deveniră mai puțin frecvente, deși bolul de căldură, din careul de-afară, rămânea același. Apoi, dintr-o altă locuință se auzi soneria slabă, lungă și continuă a unui ceas deșteptător. Undeva departe, cântă un cocoș. Auzi un ceas din oraș – Magdalen? – bătând de cinci. Păsările își urmau gâlceava zorilor pe streșini. Zgomotele armatei se reînstăpâniră treptat. Dangătul găleților și al ustensilelor de fier din bucătărie proclama că începuseră pregătirile pentru micul dejun. Adormi, plutind pe un val de disperare.

Avu un somn adânc, odihnitor.

Timberlane, cenușiu și neras, ședea pe marginea patului lui, când se deșteptă Martha. Un gardian intră cu micul dejun pe o tavă, o puse jos și plecă.

— Cum te simți, iubirea mea?

— Mai bine în dimineața asta, Algy. Dar cu zgomotul de-azi noapte...!

— O droaie de petreceri cu brancarde, teamă mi-e, spuse

el, aruncând o privire pe fereastră. Aici suntem într-unul din focarele de infecție. Sunt pregătit să-i ofer lui Croucher garanții asupra conduitei mele dacă ne lasă să locuim în altă parte.

Se apropie de el, cuprinzându-i obrazii țepoși în mâini:

— Ai ajuns la o concluzie, deci?

— Am ajuns în timpul nopții. Avem o treabă la DOUCH(E). Alergăm după istorie, iar istoria se face acum aici. Cred că trebuie să avem încredere în Croucher; așa că rămânem la Cowley ca să cooperăm cu el.

— Știi că nu-ți discut hotărârile, Algy. Dar ne putem încrede într-un om aflat în poziția lui?

— Hai doar să spunem că un om, în poziția lui, nu pare să aibă vreun motiv de-a ne împușca fără somație.

— Poate că o femeie privește altfel aceste lucruri, dar mai bine să nu lăsăm ca DOUCH(E) să câștige întâietatea față de siguranța noastră.

— Ia-o așa, Martha. La Washington nu ne-am asumat doar obligații; am preluat un mod de-a gândi care are sens câtă vreme majoritatea activităților omenești nu mai au. Asta ar putea avea mult de-a face cu felul în care-am supraviețuit ca pereche la Londra, în timp ce, de jur-împrejurul nostru relațiile personale se duc la gunoi. Avem o misiune; trebuie s-o slujim, altfel nu ne va sluji nici ea pe noi.

— O iei așa și sună bine. Doar să nu cădem în capcana de-ai lăsa să pună ideile înaintea oamenilor, mm?

Își îndreptară atenția spre micul dejun. Arăta ca o rație de soldat; întrucât ceai nu se prea găsea, aveau de băut bere slabă, și de mâncare, inevitabilele pilule cu vitamine care se instauraseră ca hrană națională de când animalele domestice fuseseră lovite de boală, o pâine grunjoasă și câteva fileuri de pește cafeniu și fără nume. Dat fiind că balenele aproape dispăruseră din mări, iar efectele monstruoase ale radiațiilor păreau să fi încurajat dezvoltarea planctonului și a crustaceelor minuscule, peștii se înmulțiseră. Mulți fermieri, din zonele litorale pe tot cuprinsul lumii, fuseseră siliți să se orienteze spre mare,

când li se împuținaseră turmele; așa că, încă se mai găsea o felie de pește care să fie așternută peste farfuriile crăpate ale lumii.

În timp ce mâncau, Martha spuse:

— Caporalul Pitt ăsta, care acționează ca o combinație de temnicer și bodyguard, e un om drăguț de fel. Dacă trebuie să ne stea cineva pe cap tot timpul, poate l-am putea obține pe el. Întreabă-l pe Croucher despre asta, când îl vezi.

Înghițeau cu ultimele picături de bere pilulele vitaminizate, când intră Pitt împreună cu un alt gardian. Pe epoletți, Pitt purta însemnele de căpitan.

— Se pare că trebuie să te felicităm pentru o avansare bine venită și rapidă, spuse Martha.

— Nu-i nevoie să faceți bancuri, spuse tăios Pitt. Sentâmplă să fie penurie de oameni de ispravă prin părțile-astea.

— Nu-ncercam să fac bancuri, domnule Pitt, și pot vedea, după numărul tărgilor de-afară, că oamenii se împuținează tot timpul.

— Nu se cade să glumești despre molimă.

— Soția mea încerca să fie amabilă, spuse Timberlane. Ai grijă cum îi răspunzi, să nu depună o plângere.

— Dacă aveți vreo plângere, depuneți-o la mine, răspunse Pitt.

Soții Timberlane schimbă o privire. Caporalul fără griji de-aseară dispăruse; vocea acestui om era aspră și întregul său fel de-a fi, încordat la limită. Martha se duse la oglindă și se așeză înaintea ei. Cum i se mai adânceau gropile din obraji! Azi se simțea, mai în putere, dar gândul încercărilor și al caniculei de peste zi n-o încurajau deloc. Simțea în mecanismele menstruației o durere surdă, ca și cum ovarele ei, infertile și infertilizabile, ar fi protestat contra propriei lor sterilități. Cu efort, din borcănașe și tuburi, se străduia să-și aștearnă pe față o viață și o căldură pe care simțea că nu le va mai poseda niciodată în realitate.

În timp ce lucra, îl studie pe Pitt în oglindă. Era oare stilul acela nervos un simplu rezultat al neașteptatei lui avansări

sau exista vreun alt motiv?

— Vă iau pe dumneavoastră și pe doamna Timberlane în misiune, peste zece minute, îi spuse el lui Timberlane. Pregătiți-vă. Vom merge la vechiul dumneavoastră apartament din Iffley Road. Acolo o să luăm furgoneta de înregistrare și ne ducem la Spitalul Churchill.

— Pentru ce? Am o întâlnire fixată cu Comandantul Croucher. Ieri nu mi-a spus nimic despre asta.

— Mi-a spus că v-a vorbit despre problemă. Ziceați că vreți documente probatorii despre ce se întâmplă la spital. Mergem acolo să le luăm.

— Înțeleg. Dar întâlnirea mea...

— Uite ce e, cu mine nu discutați. Am ordinele mele, să știți, și am să mi le îndeplinesc. Aici oricum n-avem întâlniri - avem numai ordine. Comandantul e ocupat.

— Dar mi-a spus...

Căpitanul Pitt își lovi semnificativ revolverul căpătat recent.

— Zece minute, și am plecat. Mă-ntorc să vă iau. Veniți amândoi cu mine să vă luați vehiculul.

Se răsuci pe călcâie și pași cu zgomot afară. Celălalt gardian, un băiat mătăhălos cu falca moale, trecu ostentativ în dreptul ușii.

— Ce-nseamnă asta? Întrebă Martha, apropiindu-se de soțul ei. Acesta o cuprinse cu brațele pe după talie, încruntat a îngrijorare.

— S-o fi răzgândit Croucher. Totuși, s-ar putea ca totul să fie în regulă. Am cerut să văd registrele de la Churchill, așa că, probabil încearcă să-mi arate că va coopera cu noi.

— Dar și Pitt e atât de schimbat. Aseară mi-a vorbit despre soția lui, și cum a fost silit să ia parte la masacrul ăla din centrul Oxfordului...

— I s-o fi urcat avansarea la cap...

— O, de nesiguranță-i vorba, Algy, totul e atât... nimic nu-i clar, nimeni nu știe ce se va întâmpla de pe-o zi pe alta... Poate că nu vor decât mașina.

Rămase cu capul rezemat de pieptul lui, iar el o ținu în brațe, tăcând amândoi până la reîntoarcerea lui Pitt. Le

făcu semn să vină și coborâra în careu, noul căpitan în frunte și gardianul cu falca moale încheind coloana.

Urcară într-un Windrush. Sub comanda lui Pitt, motorul tuși, se ambală, și porniră încet peste platoul de paradă. leșiră pe poartă, aruncând un val de praf spre santinele.

Noua zi nu adusese nici un progres în înfățișarea Oxfordului. Pe Hollow Way, un șir de leșuri ardeau fără vlagă, ca și cum cea mai mică rafală de vânt ar fi putut stinge flacăra; fumul rugurilor plutea peste toată zona. Lângă vechea fabrică de mașini domnea activitatea militară, în bună măsură dezorganizată. Auziră un foc de armă. Pe Cowley Road, strada lungă și șerpuitoare cu magazine ce se îndrepta spre vechile turlă de la Oxford, multe fațade erau bătute în scânduri sau sparte. Deșeurile zăceau pe pavaj într-un strat gros. Lângă un magazin sau două, femeii bătrâne făceau coadă la cumpărături, tăcute și distanțate, cu basmale la gât în pofida căldurii. Praful stârnit de sub Windrush sufla în jurul pantofilor lor rupți. Nu-l luau în seamă, afișând simulacru de demnitate pe care-i aduce mizeria.

Chipul lui Pitt părea făcut din piele sfărâmicioasă. Nasul, ca un cioc de uliu, stătea îndreptat doar înainte. Nimeni din grup nu vorbea. Când ajunseră la apartament, coborî mașina, într-o aterizare stângace, pe mijlocul drumului. Martha fu bucuroasă să se dea jos; Windrush-ul era plin de mirosuri bărbătești stătute.

În douăzeci și patru de ore, apartamentul lor devenise un loc străin. Uitase cât de dărpănat și nezugrăvit arăta văzut de-afară. Observă un soldat așezat la fosta fereastră a livingului lor. Controla o linie de foc până la ușa garajului. În momentul de față, se aplecase în afară, strigând la un bătrân zdrențaros înveșmântat într-un șorț și un mackintosh. Moșneagul stătea în rigolă, strângând la piept un teanc de ziare.

— *Oxford Mail!* croncănea bătrânul. În timp ce Timberlane se duse să cumpere unul, Pitt dădu să-l oprească, dar apoi murmură:

— De ce nu?

Și întoarse capul. Martha fu singura care-i văzu gestul.

Ziarul consta dintr-o singură foaie presărată cu caractere tipografice. Un editorial, paginat la loc de cinste, se bucura de posibilitatea reluării publicării, acum că se restabiliseră legea și ordinea; în altă parte se anunța că oricine încearcă să părăsească limitele orașului fără permisiune, va fi împușcat; la Super Cinema avea să se proiecteze un film pe zi; li se ordona tuturor bărbaților sub șaiszeci de ani să se prezinte în patruzeci și opt de ore la una din cele cincisprezece școli convertite în comisariate de urgență. Era clar că ziarul apărea sub controlul Comandantului.

— Hai să ne mișcăm. N-avem toată ziua la dispoziție, spuse Căpitanul Pitt.

Timberlane vârî ziarul în buzunarul de la șold, luând-o spre garaj. Îl descuie și intră. Pitt rămase în imediata lui apropiere când se înghesui pe lângă camioneta DOUCH(E) oblonită și tastă cifrul încuietorii de la portiera șoferului. Martha privi chipul căpitanului; mereu și mereu, își umezea buzele uscate.

Cei doi bărbați se urcară în mașină. Timberlane deblocă arborele motor și dădu încet înapoi în stradă. Pitt îi strigă soldatului de la fereastră să încuie locuința și să aducă Windrush-ul la cazarmă. Martha și gardianul cu falca molatică primiră ordin să urce în camionetă. Se așezară pe fotoliile aflate imediat în spatele șoferului. Atât Pitt cât și subordonatul său ședeau cu revolverele în mâini, rezemate pe genunchi.

— Ia-o spre Churchill, spuse Pitt. Mergi cât mai încet. Nu-i nici o grabă.

Își dresе nervos glasul. Sudoarea îi îmbrobona fruntea. Freca neîncetat țeava armei, în sus și-n jos, cu degetul mare.

Aruncându-i o privire cercetătoare, Timberlane spuse:

— Omule, ești bolnav. Mai bine du-te înapoi la cazarmă și consultă un doctor.

Revolverul tresări.

— Condu acolo. Nu vorbi cu mine.

Tuși și-și trecu o mână grea peste față. Una din pleoape

Începu să i se zbată nervoasă și aruncă o privire peste umăr spre Martha.

— Zău așa, nu crezi...

— Gura, femeie!

Cu Timberlane la volan, se târâră pe o străduță lipsită de viață. Doi Părinți din Cowley, în sutane negre, duceau între ei o femeie, înaintând cu dificultate sub greutatea ei; mâna stângă i se târa pe caldarâm. Rămaseră absolut nemișcați până când camionul ajunse în dreptul lor și nu se urniră decât după ce trecu. Fața moartă și vidă a femeii căscă gura spre Martha, când huruiră pe-alături. Pitt își înghiți zgomotos saliva.

Ajungând la o hotărâre, ridică revolverul. La vederea țevii ce se întorcea spre Timberlane, Martha zbieră. Soțul ei apăsă pe frână. Se legănară înainte și-napoi, motorul muri, și se opriră.

Înainte ca Timberlane să se fi putut răsuși, Pitt lăsă să-i scape pistolul și-și ascunse fața în mâini. Plângea și aiura, cu vorbe neînțelese.

Băiatul cu falca moale spuse:

— Nu vă mișcați! Nu vă mișcați! Nu fugiți! Nu vrem să fie nimeni împușcat!

Timberlane avea în mână revolverul caporalului. Îi smulse lui Pitt brațele de peste față. Văzând cum arma sa își schimbase stăpânul, Pitt redeveni serios.

— Trage-n mine, dacă așa vrei – crezi că-mi pasă? Haide, mai bine să se termine odată. Oricum o să fiu împușcat când Croucher va afla că te-am lăsat să evadezi. Împușcă-ne pe toți și să terminăm!

— N-am făcut niciodată nici un rău la nimeni – eu eram poștaş. Lasă-mă să cobor! Nu mă-mpușca! strigă paznicul cu falca moale. Încă-și mai freca revolverul în poală. Văzându-l pe căpitan că a cedat nervos, se pierduse complet cu firea.

— De ce v-aș împușca? Întrebă scurt Timberlane. La fel, de ce m-ați împușca voi? Ce ordine primiseși, Pitt?

— Ți-am cruțat viața. Mi-o poți cruța și tu pe a mea. Tu ești un gentleman! Lasă pistolul. Dă-mi-l înapoi. Închide-l

într-un dulap.

Își revenea, confuz încă, dar obraznic și aruncându-și în toate părțile ochii neîncrezători. Timberlane rămase cu pistolul îndreptat spre pieptul lui.

— E timpul să avem o explicație.

— Erau ordinele lui Croucher. M-a chemat în fața mea - vreau să zic în fața lui, azi-dimineață. A spus că vehiculul ăsta al vostru trebuie să ajungă în mâinile lui. A spus că nu ești decât un intelectual aducător de belele, un spion poate, de la Londra. O dată ce puneai mașina în mișcare, trebuia să te împușc, și pe nevastă-ta la fel. Pe urmă, Studley, aci de față, și cu mine trebuia să ne prezentăm înapoi la el, cu vehiculul. Dar n-am putut-o face, cinstit, nu-s eu croit pentru trebile de soiul ăsta. Am avut o nevastă, o familie - mi s-a acrit de toate omorurile astea - dacă sărmana mea Vi...

— Lasă cabotinăriile, domnule Pitt, și hai să chibzuim, îl întrerupse Martha; puse un braț pe umărul soțului ei. Deci, până la urmă, n-am fi putut avea încredere în amicul Croucher.

— Nici el nu putea avea încredere în noi. Oamenii în poziția lui pot fi liberali ca fond, dar trebuie să înlăture elementele aleatorii.

— Fraza asta de la tatăl meu o știi. Bine, Algy, deci iarăși suntem elemente aleatorii; acum ce facem?

Spre surprinderea Marthei, se răsuci spre ea și o sărută. Se simțea în el o anume voioșie. Era cel aflat la comandă. Luă revolverul de la docilul Studley și-l strecură într-un dulăpior.

— În circumstanțele date, n-avem de ales. Plecăm din Oxford. O să ne îndreptăm spre vest, către Devon. Asta pare cea mai bună alegere. Pitt, tu și Studley veniți cu noi?

— N-o să scăpați niciodată din Oxford și Cowley. Baricadele sunt închise. Au fost instalate în noaptea asta pe toate drumurile care duc afară din oraș.

— Dacă vrei să intri-n gașca noastră, ascuți de ordinele mele. Intrî? Da sau nu?

— Dar v-am spus, s-au închis baricadele. N-o să puteți

ieși din oraș, nici dacă ați fi Croucher însuși n-ați putea.

— Trebuie să ai tu o legitimație sau ceva care să-ți permită să conduci mașina pe străzi. Ce-a fost chestia aia pe care i-ai arătat-o santinellei când am ieșit din cazarmă?

Pitt scoase o foaie de liberă trecere, din buzunarul tunicii, și i-o dădu.

— O să-ți iau și tunica. De-acum încolo ești degradat la rangul de soldat. Iartă-mă, Pitt, dar nu ți-ai câștigat tocmai pe merit avansarea, nu-i așa?

— Nu-s un ucigaș, dacă la asta te referi.

Acum felul de-a fi îi era mai stabil.

— Ascultă, eu îți spun că vom muri toți, dacă încerci să spargi baricadele. Au instalat peste tot blocurile alea mari de beton. Opresc circulația și deșartă GEM-urile.

— Scoate-ți tunica aia și pe urmă mai vorbim.

Părinții din Cowley ajunseră iar în dreptul mașinii. Priviră înăuntru, înainte de a se târî într-un han cu povara lor.

În timp ce-i dădea Marthei jacheta sa și trăgea pe el tunica lui Pitt – cusăturile ei putrede pârâiră când se chinui s-o îmbrace – Timberlane spuse:

— Trebuie că încă mai vine mâncare în oraș, nu? Hrană, provizii, muniție – Dumnezeu mai știe ce. Nu-mi spune că acest Croucher nu-i destul de inteligent ca să organizeze așa ceva. De fapt, probabil pradă toate comitatele din jur pentru aprovizionarea lui.

Pe neașteptate, Studley se aplecă înainte și-l bătu pe Timberlane pe umăr:

— Așa e, domnule, și tocmai vine de la Southampton un convoi cu pește, care trebuie să ajungă aici în dimineața asta, l-am auzit eu pe Sergentul de la Transporturi, Tucker, c-a zis așa când am semnat pentru Windrush, de dimineață.

— Bravo ție! Barierele vor trebui să se deschidă pentru a permite trecerea convoiului. Și-n timp ce convoiul intră, noi ieșim. Dincotro va sosi?

În timp ce se deplasau cu greu spre sud, devorați de lumina soarelui, le parveni zgomotul unei explozii. După o pală de fum din dreapta lor, văzură că Podul Donnington

fusesse aruncat în aer. O cale de ieșire din oraș era tăiată. Nimeni nu rosti o vorbă. Asemenea holerei, pustiirea de pe străzi era contagioasă.

La Ros Hill, blocurile de apartamente, îndepărtate de marginea drumului, erau la fel de neînsuflețite ca niște faleze. Singura alinare a goliciunii totale din împrejurimi era o ambulanță ce se târa de pe un drum de serviciu, cu girofarul în funcțiune. Avea toate ferestrele camuflate. Urcă pe fâșia cu iarbă, traversă drumul principal, cu doar câțiva iarzi în fața vehiculului de la DOUCH(E), și se opri pe banda opusă, cu o ultimă zguduitură. Trecând prin dreptul ei, zăriră șoferul căzut peste volan...

Mai departe, printre case particulare, mirosea mai puțin a moarte. În unele grădini, bătrâni și bătrâne ardeau focuri în aer liber. Ce-o mai fi reprezentând și superstiția asta? se întrebă Martha.

Când ajunseră la un giratoriu, câțiva soldați, cu puștile agățate pe umăr, le ieșiră în întâmpinare, dinspre punctul de control. Timberlane se aplecă afară pe fereastră și arătă legitimația fără să se oprească. Soldații îi făcură semn să treacă.

— Cât mai avem? întrebă.

— Aproape am ajuns. Barajul rutier pe care-l căutăm e la podul de cale ferată Littlemore. Dincolo de el nu mai e decât câmp deschis, spuse Pitt.

— Lung hotar mai are de apărat Croucher...

— De-asta vrea tot mai mulți oameni. Blocarea drumului a fost una din ideile lui deștepte. Ajută atât la ținerea străinilor afară, cât și la ținerea noastră înăuntru. Doar nu vrea să scape niscaiva dezertori care să pună de-o opoziție, nu? Drumul face aici o cotitură în unghi drept spre pod, iar din dreapta vine un alt drum. A, uite cârciuma aia, Marlborough, pe colț!

— Bine, fă cum îți spun eu. Luăm exemplu de la ambulanța pe lângă care-am trecut. Gata, Martha, dulceața mea? Îi dăm drumul!

În timp ce dădeau colțul, Timberlane se lăsă să cadă peste volan, cu mâna dreaptă atârându-i pe fereastră. Pitt

se cocoșă moale lângă el, iar ceilalți doi își dădură capetele pe spate în scaune. Conducând cu grijă, Timberlane duse vehiculul pe o linie beată spre hanul despre care vorbise Pitt. Îl lăasă să urce pe trotuar, apoi suci volanul și eliberă ambreiajul, rămânând cu motorul pornit. Camioneta se zgâlțâi violent înainte de a se opri. Erau cu fața spre Podul Littlemore, la nici două sute de iarzi distanță.

— Bun, stați așa cum sunteți, spuse Timberlane. Să sperăm că vine la timp convoiul din Southampton. Din câte vehicule ar trebui să fie format, Studley?

— Patru, cinci, șase. Greu de zis. Variază.

— Atunci ar trebui să ochim trecerea imediat după al doilea camion.

În timp ce vorbea, Timberlane scruta întinderea din față. Calea ferată era ascunsă în făgașul ei. Spre pod, drumul se îngusta până la doar două benzi. Dincolo, îl camufla proeminența terenului dar, din fericire, barajul rutier fusese instalat în această parte a podului, așa că era vizibil din locul unde așteptau. Consta dintr-o colecție de blocuri de beton, două vagonete vechi și bârne de lemn. O clădire mică din lemn, în apropiere, fusese rechiziționată de militari; părea potrivită pentru adăpostirea unei mitraliere. Nu se putea vedea decât un singur soldat, rezemat de ușa clădirii și punând mâna streășină la ochi pentru a privi în lungul drumului, spre ei.

Un vagonet de construcții stătea lângă barieră. În el, un bărbat ridicat în picioare îi arunca altuia de jos cărămizi. Păreau să întărească mijloacele de apărare și, judecând după mișcările lor neîndemânaticе, nu erau deprinși cu această muncă.

Minutele treceau. Întreaga scenă era imposibil de descris; acel mohorât tronson de drum nu era nici urban, nici rural. Nu numai că lumina soarelui îi ștergea toate pretențiile, dar poate că niciodată nu mai fusese studiat cu atâta atenție cum îl supraveghea acum Timberlane. Mișcările trândave, ale celor ce mânuiau cărămizile, căpătau un soi de persistență onirică. În mașina DOUCH(E) intrau muște, zumzăind fără nici un rezultat prin interior.

Zgomotul lor îi amintea Marthei de zilele lungi de vară din copilărie, când în fericirea ei pătrunsese, devenind parte inseparabilă, înțelegerea faptului că o cumplită greșeală, asemenea unui blestem, plutea deasupra ei, deasupra părinților, deasupra prietenilor – deasupra tuturor. Văzuse efectul blestemului răspândindu-se tot mai larg și mai larg, ca nisipul unei furtuni în deșert devorând cerul. Cu ochii mari, privi spinarea cocoșată a soțului ei, complăcându-se în mica fantezie a ororii că ar fi moartă, cu-adevărat moartă de holeră. Reuși să se înspăimânte singură.

— Algy...

— Uite-i că vin! Fiți atenți acum! Stai acolo, Martha; sunt șanse să tragă în timp ce trecem printre ei.

Porni înainte, mașina săltând pe hopurile drumului. Un prim camion mare, pentru mobilă, căptușit cu praf, se cățăra pe podul îngust, din partea cealaltă. Un soldat trase o parte din baricada de lemn, pentru a-l lăsa să treacă. Mașina mârâi înainte prin deschizătura îngustă. În timp ce se apropia de vehiculul DOUCH(E), un al doilea camion – militar, cu prelata ruptă – apăru pe pod.

Sincronizarea trebuia să fie perfectă. Rulând cu viteză constantă înainte, camioneta DOUCH(E) urma să depășească acest al doilea camion cât mai aproape de pod. Timberlane apăsă mai tare pe accelerator. Ulmii de pe marginea drumului, boiți cu praf, împrăștiu raze de soare roșii și albe pe dinaintea ochilor lui. Trecură de primul camion. Șoferul strigă ceva. Măriră viteza, spre mașina militară. Tocmai se strecura printre cuburile de beton. Șoferul îl văzu pe Timberlane, gesticulă, accelerează și trase de volan spre margine. Santinela fugi înainte, agitându-și pușca. Dădea din gură. Cuvintele i se pierdură în zgomotul motoarelor. Timberlane se repezi drept spre soldat.

Trecură vuind pe lângă camionul armatei fără să-l atingă, toți patru privind și țipând instinctiv. Farul din față lovi soldatul înainte ca acesta să se fi putut întoarce. Pușca îi zbură din mâini. Fu azvârlit ca un sac cu nisip, într-unul din blocurile de beton. La trecerea prin barieră, se auzi un scrâșnet: oțel pe piatră. În timp ce se năpusteau peste pod,

al treilea vehicul se înălță în fața lor.

În postul de santinelă din lemn pe care-l depășiseră, o mitralieră se trezi la viață. Gloanțele zăngăniră pe grilajul din spatele mașinii, făcând ca interiorul să răsună ca o tobă de oțel. Parbrizul vehiculului din fața lor se sfărâmă, rupturi noi înflorind ascuțite peste prelata veche. Cu un urlet de pneuri, derapă într-o parte. Șoferul deschise violent portiera, dar căzu înapoi în cabină când camionul se balansă în partea opusă. Săltând și hodorogind, sparse balustrada luând-o în josul taluzului, spre calea ferată de dedesubt.

Timberlane cotise în direcția cealaltă pentru a evita ciocnirea cu camionul. Numai accidentul acestuia îl făcu să poată trece pe-alături. Tâșniră din nou înainte, și văzură că în continuare drumul era liber. Mitraliera continua să latre, dar ridicătura terenului îi adăpostea de rafalele ei.

Dacă Studley n-ar fi leșinat în acel moment, având nevoie să se odihnească într-un sat părăsit, pe nume Sparcot, unde se adunau și alți refugiați, ar fi putut ajunge până la Devon. Dar Studley avea holeră; și sosi un paranoic numit Mole, pentru a-i transforma într-un avanpost fortificat; o săptămână mai târziu, ploi abundente spălară de pe fața pământului o sumă de ocazii. Popasul la Sparcot dură unsprezece ani lungi și cenușii.

Privind în urmă spre acele timpuri, Martha reflectă la modul în care surescitarea nervoasă a șederii lor în Cowley i-o îmbălsămase în memorie, așa că-și reamintea totul cu ușurință. Anii ce urmară aveau să fie mai puțin limpezi, căci îi cizela mizeria și monotonia. Moartea lui Studley; morțile altora din acea hoardă de refugiați inițială; apariția lui Big Jim Mole și certurile, când îi distribuise prin casele părăsite ale satului; lupta nesfârșită, bătăile pentru femei; abandonul speranței, al convențiilor și al rujului de buze; acestea păreau acum niște figuri într-o tapiserie uriașă dar decolorată, spre care n-avea să se mai întoarcă.

Un eveniment din zilele acelea (ah, dar absența copiilor era pe-atunci o rană mai dureroasă în mintea ei!) stăruia

clar, căci știa că încă-l mai frământa pe soțul ei; era vorba de vânzarea camionului lor DOUCH(E), într-a doua iarnă la Sparcot, când toți își pierduseră mințile de foame. Îl schimbaseră pe-o căruță de pește stricat, păstârnaci și pilule cu vitamine, aparținându-i unui telal rătăcitor, cu un singur ochi. Ea și Algy se tocmiseră cu el o după-amiază întreagă, pentru a-l privi, până la urmă, îndepărtându-se în asfințit la volanul mașinii lor. În tenebrele acelei ierni, mizeriile lor atinseseră limita.

Mai mulți bărbați, printre care și cei mai capabili, se împușcaseră. Acela fusese momentul când Eve, tânăra amantă a lui Trout, născuse un copil fără nici o diformitate. Înnebunise și fugise. O lună mai târziu, cadavrul ei și al copilului fuseseră găsite într-o pădure din apropiere.

În iarna aceea cruntă, Martha și Greybeard organizaseră conferințe, nu cu deplina aprobare a lui Mole. Vorbiseră despre istorie, geografie, politică, lecțiile de învățat de la viață – dar toată materia subiectelor lor era, prin forța împrejurărilor, extrasă dintr-o existență ce murea chiar în timp ce ei vorbeau, iar conferințele se vădiră un eșec. Foamei și privațiunilor li se adăugase și ceva mai sinistru: senzația că pe Pământ nu mai exista loc și pentru minte.

Cineva inventase o formulă cu viață scurtă pentru această senzație: Cortina pe Creier. Categorie, cortina creierului coborâse, în iarna aceea, ca o răzbunare.

În ianuarie, sturzii își aduseră cântul răgușit din Norvegia în Sparcot. În februarie, suflară vânturi reci și ninse zilnic. În martie, vrăbiile se împerechează pe mormanele de gheață cu coajă murdară. Abia în aprilie reveni un aer mai blând.

Pe perioada acelei luni, Charley Samuels se însură cu Iris Ryde. Charley și Timberlane luptaseră împreună în război, cu ani în urmă, când amândoi făcuseră parte din Corpul Infanteriei. Sosirea lui, în micul sat mâncat de molii, se petrecuse într-o zi frumoasă. După nuntă, se mută cu mireasa în casa de lângă cea a lui Algy și Martha. Șase ani mai târziu, Iris avea să moară de cancer – la fel ca sterilitatea, un efect al Accidentului.

Aceea fusese o perioadă bolnavă. Și tot timpul trudiseră, de teama lui Mole, aproape inconștienți de toată impostura. Evadarea semăna cu o convalescență, când privești în urmă și vezi pentru prima oară cât de bolnav ai fost. Martha își amintea cât de dispuși fuseseră să conspire cu natura, încurajând drumurile să se degradeze, ferecându-le în fața primejdioasei lumi exterioare, și cu câtă nervozitate păziseră satul Sparcot de ziua când forțele lui Croucher aveau să năvălească asupra sa.

Croucher n-a venit niciodată la Sparcot. A murit în epidemia ce ucisese atâția discipoli de-ai săi și-i transformase fortăreața într-o morgă. La vremea când boala și-a încheiat ciclul, organizațiile mari urmaseră calea animalelor mari; gardurile vii creșteau, crângurilor li se îngreuiau umerii și deveneau păduri; râurile inundau luncile mlăștinoase; iar mamiferul cu creier voluminos își ducea de azi pe mâine, în comunități mici, ramolismul.

CAPITOLUL 3

Râul: Târgul Swifford

ATÂT FIINȚELE OMENEȘTI cât și oile au tușit mult în timp ce bărcile navigau în aval. Grupului îi pierise fiorul inițial al aventurii. Erau prea bătrâni și văzuseră prea multe nedreptăți pentru a mai întreține multă vreme sentimentele nobile. Frigul și peisajul aveau și ele o contribuție în a-i supune: cu chiciura, precum barba unui idol străvechi, vegetația făcea parte dintr-o scenă ce se conturase cu claritate și avea să continue fără nici o legătură cu oamenii răzleți ce-o traversau.

În aerul tăios al iernii, respirația le aburea în urmă. Șlepul plutea în față, urmat de Jeff Pitt la vâslele bărcuței sale, cu două oi zăcând într-o plasă, la pupa-i zdrențuită. Înaintau încet; mândria lui Pitt de a vâsli era mai mare decât dibăcia.

Pe șlep, Charley și Greybeard vâsleau în cea mai mare parte a timpului, iar Martha stătea la cârmă cu fața spre ei. Becky și Towin Thomas rămâneau posomorâți într-o parte; Becky ar fi vrut să se stabilească la han, cu oile, până se terminau băutura și iarna, dar Greybeard trecuse peste voința ei. Restul oilor zăceau acum între ei, pe fundul ambarcațiunii.

O dată, plictisită să aibă un bărbat leneș lângă ea, Becky îi ordonase lui Towin să treacă în barca lui Jeff Pitt și să-l ajute la vâslit. Experimentul nu avusese nici un succes. Barca aproape că se răsturnase. Pitt înjura încontinuu. Acum lopăta singur, cu gândul la ale lui.

Era în cel de-al șazeci și cincilea an al său de existență, un straniu chip țepos. Deși nasul încă-i mai ieșea în afară, pierderea treptată a dinților și o uscare a cărnii îi scosese în evidență mandibula și bărbia.

De la sosirea sa în Sparcot, când fusese destul de fericit să scape de Greybeard, fostul căpitan din garda lui Croucher dusese o viață solitară. Faptul că-l nemulțumea existența ce-i fusese impusă, se vedea destul de clar; deși

n-o mărturisise niciodată, avea aerul unui om obișnuit de mult cu amărăciunea; rămânea de netăgăduit faptul că, mai mult decât oricine altcineva, luase calea braconajului.

Deși acum intrase în tagma celorlalți, dispoziția sa nesociabilă continua să dăinuiască; vâslea cu spatele spre șlep, privind contemplativ în urmă, la peisajul răscolit de iarnă prin care tocmai trecuseră. Era cu ei, dar felul său de a se purta sugera că nu era neapărat și alături de ei.

Între malurile joase, biciuite roșcat și alb de către ger, înaintarea micului convoi stârnea trosnete neconținute, după cum se spărgea gheața sub carene. În a doua după-amiază de când părăsiseră hanul cu oile, simțiră miros de fum în pădure și-i văzură vălătucii în față, plutind grei peste râu. Ajunseră curând într-un loc unde gheața era spartă, iar pe mal ardea un foc mocnit. Greybeard întinse mâna după pușcă, Charley își apucă pumnalul, Martha deveni atentă, privind; Towin și Becky se ascuseră vederii, sub punte. Pitt se ridică și arată cu degetul.

— Doamne Sfinte, gnomii! exclamă el. Țsta sigur e unul din ei!

Pe mal, dansând lângă foc, o mică siluetă albă își flexa picioarele și brațele. Cânta pentru sine cu un glas ca un trosnet de crăci. Când văzu ambarcațiunile, printre ramurile golașe ale unui boschet, se opri. Se apropie până la marginea apei, acoperindu-și cu mâinile blana neagră dintre picioare, și strigă ceva. Deși nu puteau înțelege ce spunea, vâsliră ca hipnotizați spre mica arătare.

La vremea când atinseră malul, făptura pusese pe dânsa niște haine și arăta mai omenește. În spatele său văzură, pe jumătate ascuns într-o umbră de frasin, un hambar smolit. Ciudata ființă țopăia și arăta spre hambar, vorbindu-le între timp cu repeziciune.

Judecând după înfățișare, era un octogenar vioi, o vivace figură grotescă, rețele de capilare roșii și violete trecându-i de pe un obraz pe celălalt, peste șaua nasului. Barba și moțul din cap îi formau o continuă conflagrație de păr, legat sus și jos, deasupra creștetului și sub fălci, și vopsit în culoarea vie a mandarinei. Dansa ca un schelet și le făcea

semne.

— Ești singur? Putem trage acolo? strigă Greybeard.

— Nu-mi place cum arată - hai să-i dăm-nainte, aruncă Jeff Pitt, căznindu-și barca printre plăcile de gheață. Nu știm în ce ne băgăm.

Scheletul țipă ceva neinteligibil, sărind înapoi când Greybeard urcă pe mal. Își apucă niște mărgele roșii și verzi pe care le purta la gât.

— Donlor vrumoază zibendru zgaldă, zise.

— A, o zi frumoasă pentru scaldă! Te-ai scăldat? Nu-i cam frig? Nu te temi să nu te tai în gheață?

— Geoi dzige? Dzizeji djevajilea dezbre azdea?

— Nu pare să mă înțeleagă mai bine decât îl înțeleg eu pe el, remarcă Greybeard spre ceilalți din bărci. Dar cu răbdare, reuși să pătrundă accentul gros al scheletului. Numele lui părea să fie Norsgrey, și era nomad. Locuia cu nevastă-sa, Lita, în hambarul pe care-l vedeau printre frasini. Primea cu bucurie compania lui Greybeard și a grupului său.

Asemenea vulpoiului lui Charley, toate oile erau priponite. Fură îndemnate să sară pe țărm, unde începură să pască imediat ierburile aspre. Oamenii își traseră ambarcațiunile pe uscat și le legară. Se întinseră din toate încheieturile, pentru a-și alunga frigul și anchiloza din mădulare. Apoi o luară spre hambar, mișcându-și cu mult chin picioarele. Pe măsură ce se deprindeau cu accentul scheletului, ceea ce avea el de spus deveni mai clar, deși conținutul vorbelor rămânea incoerent.

Preocuparea sa erau viezurii.

Norsgrey credea în puterea magică a viezurilor. Avea o fiică, le spuse el, care acum se va fi apropiind de șaizeci de ani, fugită în pădure („când s-au însămânțată și încrengată să mășăluiască 'nainte și să sugrume orașele omului“) unde se măritase cu un bursuc. Acum în păduri existau oameni-bursuci care erau fiii ei, și fete-bursuce fiicele ei, cu fețe albe cu negru, foarte drăgălași la vedere.

— Sunt ceva hermeline pe-aici? întrebă Martha, retezând ceea ce amenința să fie un lung monolog.

Moș Norsgrey se opri în fața hambarului și arătă spre ramurile de jos ale unui copac:

— Una-i acolo-acuma, s-a pusă să se uite la noi, Doamnă Coniță, așezată în cuibușoru-i spurcată rădăcuță cum îți place. Da' n-o să s-atingă de noi fiindcă știe că-s rubedenie cu viezurii pă linie materimonială.

Priviră, neputând vedea decât rămurele cenușii de frasin repezindu-și pălărioarele negre în aer.

În hambar, un ren bătrân zăcea în semiîntuneric, cu cele patru copite late strânse laolaltă. Becky scoase un chirăit de surpriză când animalul își întoarse spre ea chipul posac. Câteva găini cotcodăciră și se împrăștiară la apariția oaspeților.

— Nu faceți mult tărașoi, îi preveni Norsgrey. Lita doarme, și nu voi să se deștepte. O să vă dau afar' dac-o deranjați, da' dacă faceți liniște, și-mi dați un colț de cină, vă las să stați acolo, frumos și comod și la căldurică - și la fereală de toate ermelinele-alea flămânde de-afar'.

— De ce suferă soția ta? Întrebă Towin. Eu nu stau aici dacă are vreo boală.

— Să n-o insulti pe nevastă-mea. N-a avut niciodată-n viața ei vreo boală. Doar fă liniște și te poartă frumos.

— Mă duc să-ți aduc trusa din barcă, spuse Greybeard. Charley și vulpea îl însoțiră la râu. În timp ce lua lucrurile, Charley vorbi arătând o oarecare jenă, neprivindu-l pe Greybeard, ci peisajul cenușiu și rece:

— Towin și Becky ar fi rămas în locul unde ședea mortul, în bucătăria lui. Nu voiau să-și continue drumul, dar i-am convins noi. Așa a fost, nu, Greybeard?

— Știi bine că da.

— Exact. Ce vreau eu să te întreb, dar: cât de departe mergem? Ce planuri ai? Ce ți-ai pus în cap?

Greybeard privi spre râu.

— Ești un om religios, Charley. Nu crezi că poate Dumnezeu și-a pus ceva în cap pentru noi?

Charley râse scurt:

— Asta ar suna mai bine dacă tu însuși ai crede în Dumnezeu. Dar dacă m-aș gândi că și-a pus în cap pentru

noi să ne instalăm aici, ce-ai face? Nu pricep ce intenții ai.

— Încă nu suntem destul de departe de Sparcot ca să ne oprim. S-ar putea să organizeze o expediție și să ne prindă.

— Știi la fel de bine ca și mine că asta-i o prostie. Adevărul adevărat e că nici nu știi de fapt unde vrei să mergem, sau de ce, nu-i așa?

Greybeard privi chipul masiv al omului pe care-l cunoștea de atâta vreme.

— Cu fiecare zi devin tot mai sigur. Vreau să ajungem la gurile râului, la mare.

Dând din cap, Charley își luă echipamentul și porni greoi, îndărăt spre hambar. Isaac mergea în frunte. Greybeard dădu să adauge ceva, apoi să răzgândi. Nu credea în explicații. Pentru Towin și Becky, această călătorie nu era decât o greutate în plus; pentru el, reprezenta o finalitate în sine. Greutățile ei erau o plăcere. Viața era o plăcere; privea în urmă la momentele ei, multe dintre ele la fel de învăluite în ceață precum malul opus al Tamisei; obiectiv vorbind, nu puține conțineau numai nefericire, frică, derută, dar după aceea, și chiar și în acele clipe, cunoscuse o înviorare mai puternică decât nefericirea, frica sau deruta. Îi veni în minte un crâmpei de credință dintr-o altă epocă: *Cogito ergo sum*. Pentru el, asta nu fusese adevărat; adevărul lui fusese: *Sentio ergo sum*. Simt, deci exist. Se bucura de această viață plină de temeri și mizerii și nu numai, fiindcă avea mai mult sens decât non-viața. Asta nu i-ar fi putut-o explica nimănui; Marthei nu trebuia să i-o explice; ea știa; în această privință, simțea la fel ca el.

Auzi muzică în depărtare.

Privi în jur cu un fior de neliniște, amintindu-și de poveștile pe care le spuneau Pitt și alții, despre gnomi și pitici, căci era o muzică piticească. Dar își dădu seama că ajungea la el de la mare distanță. Era oare – uitase numele instrumentului – un acordeon?

Îngândurat, reveni în hambar și-l întrebă pe Norsgrey despre ea. Bătrânul, răstignit cu spinarea pe coastele renului, privi vioi în sus printre șuvițele părului său portocaliu.

— Țsta va fi fiind Țârgul Swifford. Tocmai am venit de-acolo, am făcută un pic de negoț. De-acolo mi-am luat găinile.

Ca de obicei, era greu să-i descifrezi spusele.

— Cât de departe de-aici e Swifford?

— Pe drum ajungi mai iute ca pe râu. O milă cum zboară cioara. Două mile pe drum. Cinci, pe râu' lu' mata. O să-ț' cumpăr barca, ăț' dau un preț bun.

În privința aceasta nu se înțelesesă, dar îi dădură bătrânului câte ceva din mâncarea lor. Oile, pe care le omorâseră, fură gustoase, făcute tocăniță și aromate cu niște ierburi scoase de Norsgrey din mica sa căruță. Când mâncau carne, o preparau sub formă de tocană, căci tocăturile erau cele mai blânde pentru dinții bătrâni și gingiile moi.

— De ce nu vine nevastă-ta să mănânce cu noi? întrebă Towin. Se sfiește de străini, sau ce?

— Doarme, cum vă spusai, după perdeaua aia albastră. S-o lăsați în pace - nu v-a făcută nici un rău.

Perdeaua albastră era întinsă peste un colț al hambarului, între căruță și un cui de pe perete. Acum hambarul era incomod de aglomerat, căci la asfințit aduceau înăuntru și oile. Se potriveau cam prost la pat cu găinile și renul bătrân. Lumina lămpilor abia dacă ajungea la grinzi. Acele grinzi încetaseră să mai fie lemn viu cu două secole și jumătate în urmă. Alte forme de viață își găseau acum refugiu în ele: viermi, gândaci, larve, păianjeni, crisalide atârinate de bârne cu fire mătăsoase, purici și pupele lor în cuiburi de rândunici, așteptând înapoierea locatarilor în următoarea nedezmînită primăvară. Pentru aceste vietăți simple, trecuseră multe generații de când omul își provocase propria dispariție.

— Ia să vedem, cât de bătrân socotirăți că mi-s? întrebă Norsgrey, împingându-și figura bălțată în fața Marthei.

— Nu m-am gândit cu adevărat, răspunse ea dulce.

— Te gândeai ca la vreo șaptezeci, nu?

— Chiar nu m-am gândit. Prefer să nu mă gândesc la vârstă; nu-i unul din subiectele mele tocmai favorite.

— Păi, atunci gândește-te la a mea, dară. Un piculeț sărită ră de șaptezeci, n-ai zice?

— Posibil.

Norsgrey slobozi un guițat de triumf, apoi privi cu teamă spre perdeaua albastră.

— Păi, dă-mi voie să-ți zic c-ai greșită ră, Doamnă Coniță – ah, o Doamne, da, foarte greșită ră. Să-ți zic ce bătrân mi-s? Să-ți zic? N-o să mă crezi.

— Ei, haide, cât de bătrân ești? Întrebă Towin, tot mai curios. Optzeci și cinci aș zice că ai. Fac prinsoare că ești mai bătrân ca mine, iar eu m-am născut în 1945, anul când au aruncat bomba aia atomică, prima. Pe prinsoare că ești născut înainte de 1945, colega.

— Nu mai au ani cu numere agățate de ei, spuse Norsgrey cu imens dispreț, și reveni spre Martha. N-o s-o crezi p-asta, Doamnă Coniță, da' mi-s aproape pe două sute de ani, foarte aproape, chiar că. De fapt ai putea spune că-mi serbez două sute săptămâna viitoare.

Martha ridică o sprânceană ironică:

— Arăți bine pentru vârsta dumitale.

— N-ai tu-n veci două sute, nu mai mult cum am eu, replică disprețuitor Towin.

— Atâta am. Două sute, ba mai mult, înc-o să mă mai fâțâi prin lumea asta bătrână la vremea când voi toți, bulangiii de voi, oți fi oale și ulcele.

Towin se aplecă înainte și dădu un șut furios în cizma bătrânului. Norsgrey luă un băț și-l pocni aprig pe Towin peste țurloi. Scheunând, Towin se ridică greoi în genunchi și dădu să croiască țeasta, roșie ca focul, a moșneagului, cu toiagul. Charley opri lovitura la jumătatea drumului.

— Lăsați-o baltă, îi dojeni el sever. Towin, lasă-l pe bietul moș cu iluziile lui.

— Țstea nu-i iluzii, protestă iritat Norsgrey. Puteți s-ontrebați pe nevastă-mea când se scoală.

În tot timpul acestei conversații și al mesei, Pitt nu scosese aproape nici o vorbă, șezând retras în sine, așa cum făcea, atât de des, în zilele de la Sparcot. Acum spuse, destul de ponderat:

— Făceam mai bine dac-ascultați de ce-am zis io și-am fi rămas pe râu, decât să poposim pentru noapte în casa asta de nebuni. Avem toată lumea din care să alegem și-ați trebuit s-alegeți tocmai locu' ăsta!

— Po' să ieși afar' dacă nu-ți place compania, aruncă Norsgrey. Cu tine necazu-i că ești pe cât de mârlan, p-atâta de prost. Slavă Domnului, o să dai ortu' popii! Nimeni din gașca voastră nu știți nimica de-ale lumii - v-ați împotmolitără-n locu-ăla, cum-i-o zicea, de care-mi ziceați. În lume se petrec ciudățeni noi de care nici n-ați auzit.

— Ca de pildă? întrebă Charley.

— Vedeți salba asta roșie cu verde pe care-o am la gât? O am de la Mockweagles. Io mi-s unu' din puținii care chiar au fost la Mockweagles. Am plătită ră pentru ea două junici de ren, și-a fost ieftină ca la juma' de preț. Doar că tre' să mai treci pe-acolo o dată la fiecare sută de ani să ți-o-nnoiești, la o adică, sau într-o dimineață când dezlipești pleoapele la un zor de ziuă nouă - pfft! te fărâmițezi praf și pulbere, din cap până-n picioare, numa' ochii nu.

— Cu ăștia ce se-ntâmplă? întrebă Becky, cătând spre el prin sticla groasă a lămpii.

Norsgrey râse:

— Ochii nu mor niciodată. N-ai știut asta, Coană Taffy? Niciodată nu mor. Îi văzui pândind din desişuri noaptea. Clipesc la tine să-ți aducă aminte că asta ți s-o-ntâmpla, dacă uiți să mai treci prin Mockweagles.

— Unde-i locul ăsta, Mockweagles? întrebă Greybeard.

— P-asta n-ar trebui să ți-o zic. Ia, se uită careva ochi, hai? Păi, îi locu-ăsta Mockweagles, numa' că-i secret, vezi mata, și zace drept în mijlocu' la un desiş. I-un castel - mă rog, mai mult ca un fel de zgârie-nori decât castel, de fapt. Doar că nu stă nimeni la ăle dooj-de nivele de jos; alea-s goale. Vreau să zic, tre' să te urci până-la ultimul etaj ca să-i găsești pe-ăia.

— ăia, cine sunt?

— A, oameni, doar oameni obișnuiți, numa' că unu' din ei are un fel de-al doilea cap cu gura pecetluită care-i iese din gât. Trăiesc veșnic fiindcă-s nemuritori, vezi mata. Și io-s ca

ei, fiindcă n-o să mor niciodată, doar că tre' să te-ntorci acolo o dată la fiecare o sută de ani. Acum tomnai am fost iar acolo, în drum spre sud.

— Adică, acum ai fost acolo a doua oară?

— A treia. M-am dus acolo întâi de toate pentru tratament, și tre' să te duci să-ți înnoiești mărgelele.

Își trecu degetele prin perdeaua portocalie a bărbii și-i privi lung. Tăceau cu toții.

Towin murmură:

— N-ai cum să fii așa de bătrân. N-a trecut atâta timp de când s-a-mputit treaba și nu se mai nasc copii. Nu-așa?

— Nu știi tu cât timp e. Nu cumva ai mințile cam zăpăcite? Să nu-ți fie cu supărare, eu nu zic nimic. Tot ce zic e că tocmai am venită de-acolo. E prea mulți bagabonți care hoinărește peste tot așa ca voi ăștia, umblând prin țară. O să fie mai bine data viitoare când mă duc acolo, peste încă o sută de ani. Atuncea n-o să mai fie nici un fel de bagabonți. Toți o să fie supt pământ, să-ngrășe viermii. O s-am toată lumea numai pentru mine, doar eu și Lita și vietățile alea mici care se foiesc și fojgăie prin boscheți. Ce-aș mai vrea să-nceteze cu foiala și fojgăitul ăsta afurisit toată vremea. O să fie iadul pe pământ cu ălea toate, de-acu-n vreo mie de ani.

Deodată își puse etichete peste ochi; lacrimi mari, senile, începură să-i șiroiască printre degete, în timp ce umerii i se zguduiau.

— Singuratică viață, prieteni, spuse el.

Greybeard îi puse o mână pe umăr și se oferă să-l ducă la culcare. Norsgrey sări în sus și țipă că poate să se-ngrijească de el și singur. Încă smiorcăindu-se, se întoarse prin penumbră, împrăștiind găinile, și se târî după perdeaua albastră. Ceilalți rămaseră așezați, uitându-se unul la altul.

— Bătrân prost și neghiob, spuse stânjenită Becky.

— Pare să știe o mulțime de lucruri, replică Towin. Dimineață, n-ar strica să-l întrebăm despre copilașul tău.

Femeia se răsuci furioasă spre el:

— Towin, băi tolmăc bun de nimic ce ești, băi, să dai în vileag secretele noastre. Nu ți-am spus iar și iar că nu

trebuie s-o pomenești până nu văd oamenii în ce stare sunt? Limbă bătrână și proastă și găgâitoare! Parca-ai fi o babă...

— Becky, e adevărat? întrebă Greybeard. Ești însărcinată?

— Îhî, borțoasă ca o iepuroaică, recunosc Towin, lăsând capul în jos. Gemeni, așa zice, după cum se simte.

Martha o privi pe mica și trupeșă femeie; sarcinile fantomă erau frecvente la Sparcot, și nu se îndoia că și asta era la fel. Dar oamenii credeau ceea ce voiau să creadă; Charley își plesni palmele una de alta și spuse cu sinceritate:

— Dacă-i adevărat una ca asta, Domnul fie laudat! E un miracol, un semn ceresc!

— Scutește-ne cu balivernele astea învechite! se răsti furios Towin. Eu am făcut-o, și nimeni altul.

— Atotputernicul acționează prin cei mai de jos dintre noi, Towin Thomas, spuse Charley. Dacă Becky e gravidă, atunci acesta e un semn pentru noi că, la urma urmelor, El se va pogorî într-al unsprezecelea ceas și va umple din nou pământul cu poporul Lui. Hai să ne rugăm toți împreună - Martha, Algy, Becky...

— Nu vreau nimic de soiul ăsta, îl întrerupse Towin. Nimeni nu se roagă pentru progenitura mea. Nu-i datorăm Dumnezeuului tău nici o-ceapă degerată, Charley băiatule. Dacă-i atât de binecuvântat de puternic, atunci El îi ăla care-a făcut toată paguba asta de la bun început. Socot că moș Norsgrey avea dreptate - nu știu acum cât timp s-a-ntâmplat. Să nu-mi spui c-am stat la Sparcot doar unșpe ani! Mie mi s-au părut câteva secole. Poate că toți avem o mie de ani și...

— Becky, mă lași să-ți pun mâna pe pânțe? ceru Martha.

— Hai să te căutăm toți puțin, Beck, spuse Pitt, rânjind, cu interesul trezit pentru un moment.

— Tu să-ți ții mâinile-acasă, îl repezi Becky. Îi îngădui însă Marthei s-o pipăie pe sub hainele ei voluminoase, privind în gol pe când cealaltă femeie îi frământa cu

blândețe carnea abdomenului.

— Ai burta umflată, neîndoielnic, constată Martha.

— Aha! V-am zis eu! exclamă Towin. Patru ani, are – vreau să spun, patru luni. De-asta n-am vrut să plecăm din casa aia unde erau oile. Ne-ar fi fost un cămin mic și frumos, doar că Dick Deșteptu', aci de față, ne-a-mpins în jos pe râul lui iubit!

Își dezveli chipul țepos, de lup, într-un rânjet spre Greybeard.

— Măine vom merge la Târgul Swifford și-o să vedem ce putem rezolva pentru voi amândoi, spuse Greybeard. Ar trebui să se afle pe-acolo un doctor care s-o examineze pe Becky și să-i dea unele sfaturi. Între timp, să urmărim exemplul băiatului cu păr bălai și să tragem un pui de somn.

— Ai grijă ca renul ăla să nu-l mănânce pe Isaac în timpul nopții, îi spuse Becky lui Charley. Ți-aș putea spune una, două, despre ăle animale, zău că da. Sunt dobitoace viclene, renii.

— N-ar mânca el o vulpe, spuse Charley.

— Noi am avut unu' de ne măncă pisica, nu-i așa, Tow? Tow avea obicei să facă negoț cu reni, când au venit prima oară în țara asta – Greybeard va fi știind, fără-ndoială.

— Ia să vedem, războiul s-a sfârșit în 2005, când a fost răsturnat guvernul, răspunse Greybeard. Coaliția s-a instaurat în anul următor, și cred că ei au fost cei care-au importat pentru prima oară reni în Marea Britanie.

Amintirea reveni ca o fotografie de ziar, cețoasă. Suedezii descoperiseră că, singur în rândul rumegătoarelor mari, renul încă se mai putea înmulți normal și fără vîetei vii. Se declara că aceste animale dobândiseră un anume grad de imunitate contra radiațiilor, întrucât lichenii cu care se hrăneau conțineau precipitat radioactiv în grad înalt. În anii 1960, înaintea nașterii lui Greybeard, contaminarea oaselor lor atinsese ordinul de 100 sau 200 unități stronțiu – între șase și douăsprezece ori deasupra limitei de siguranță pentru oameni.

De vreme ce renii erau animale de transport eficiente

precum și surse bune de carne și lapte, s-a înregistrat o mare cerere, în toată Europa. În Canada, caribu-ul a devenit la fel de popular. Turme de neam suedez și lapon au fost importate în Marea Britanie cu diverse ocazii.

— Trebuie să fi fost prin '06, confirmă Towin. Finc-atuncea a murit frate-meu, Evan. Uite-așa s-a dus, exact în timp ce-și sugea berica.

— În legătură cu renul ăla, spuse Becky. Am scos ceva bănuți după el. A trebuit să ne scoatem autorizație pentru animal – Daffid, îi spuneam. Îl închiriam pentru muncă pe zi-lumină. Aveam un grajd în spatele prăvălioarei noastre. Acolo-l țineam pe Daffid. Foarte frumușel era, înăuntru, cu fân și toate cele. Și-l mai aveam și pe bătrânul nostru motan, Billy. Billy era bătrân de-a binelea și foarte inteligent. Nu găseai în toată lumea o pisică mai grozavă, da' sigur că n-aveam voie s-o ținem. După război au devenit foarte stricți, dacă mai țineți minte, și Billy ar fi trebuit să plece de tot. De parcă l-am fi dat noi pe Billy! Câteodată, Coaliția aia trimitea poliția în rond și intrau pe nepusă masă – nu băteau la ușă, nu nimica, mă-nțelegi. Pe urmă, căutau prin casă. Prin ce vremi fără nici un Dumnezeu am mai trecut, prieteni! Oricum, în noaptea aia, Tow, aci de față, intră fuga-n casă – fusese pân-la crâșmă, omu' – și zice că poliția vine de rond să facă o percheziție.

— Chiar așa! interveni Towin, dând semne ale unei vechi tulburări.

— Așa a zis, repetă Becky. Și trebuiam să-l ascundem pe sărmanu' Billy ăl bătrân, că de nu intram cu toții în cofă. Așa că eu fugii cu mâța-n grajd, unde moș Daffid zăcea jos întocmai ca dobitocul ăsta urât d-aciia, și-l vârâi pe Billy sub paie, la adăpost.

Pe urmă viu-napoi în salonaș. Da' n-apare nici un polițist, Tow adoarme repede, începe să-mi cadă și mie capu', și pe la miezul nopții mă prind că nebunul ăsta bătrân avusese vedenii.

— Au trecut și n-au intrat! strigă Towin.

— Așa că dusu-m-am în grajd, și-acolo dau de Daffid sculat și molfăind ceva, și nici urmă de Billy. L-aduc pe

Towin și punem amândoi de-o scotoceală, da' Billy, ioc. După care-i vedem coada atârând din gura lui moș Daffid, plină de sânge.

— Altă dată, mi-a mâncat o mânășă, spuse Towin.

Ultimul lucru pe care-l văzu Greybeard, în timp ce se culca să doarmă lângă singurul felinar rămas aprins, fu înfățișarea posomorâtă a renului lui Norsgrey. Aceste animale fuseseră vâdate de omul paleolitic; acum nu le mai rămăsese decât puțin de așteptat și toți vânătorii aveau să dispară.

În visul lui Greybeard, apărea o situație neverosimilă. Se găsea într-un restaurant cu furnituri cromate, cinând cu mai mulți oameni pe care nu-i cunoștea. Ei, manierele lor, îmbrăcămintea, erau toate foarte elaborate, artificiale chiar; mâncau feluri ornamentate ce implicau felurite ustensile. Toți cei prezenți erau extrem de bătrâni – centenari până la ultimul – și totuși sprinteni, copilăroși chiar. Una dintre femei spunea că rezolvase toată problema; că, la fel cum adulții cresc din copii, și copiii vor descrește până la urmă din adulți, dacă așteptau destul.

Și atunci toți izbucniră în râs la gândul că nu se găsise mai înainte această soluție. Greybeard începu să le explice că parcă ar fi fost cu toții niște actori jucându-și rolurile în fața unei cortine de plumb care-i despărțea de fiecare secundă ce trecea – ascunzându-le totuși, din compasiune, crudul adevăr că-i despărțea și de secunde și de tot timpul *din fața* lor. De jur-împrejur se găseau copii mici (deși arătând maturizați în mod straniu), care dansau și aruncau unul în altul cu o substanță lipicioasă.

Încerca să apuce o șuviță din materia aceea, când se trezi. În lumina bătrânească a zorilor, Norsgrey își harnașa renul. Animalul ținea capul coborât, pufnind în frigul stătut. Chirciți sub acoperitorile lor, ceilalți membri ai grupului lui Greybeard semănau tot atât de mult cu niște forme omenești ca și mormintele recente.

Înfășurându-se într-o pătură, Greybeard se ridică în picioare, se întinse și merse spre bătrân. Curentul în care

zăcuse îi înțepenise membrele, făcându-l să șchioapete.

— O iei la drum cu noaptea-n cap, Norsgrey.

— Totdeauna mi-s matinal. Lita vrea să iasă.

— Se simte mai bine-n dimineața asta?

— Nu-ți fă griji pentru ea. E vârâtă la loc sigur sub coviltirul căruței. Nu stă de vorbă cu străinii dimineața.

— N-o s-o vedem?

— Nu.

Peste căruță era întinsă o prelată cafenie peticită, legată cu șireturi de piele în față și-n spate, astfel ca nimeni să nu poată vedea înăuntru. Cocoșul cântă de sub coviltir. Norsgrey își adunase deja orățăniile. Greybeard se întrebă dacă n-o fi lipsind și din lucrurile lor ceva, de vreme ce amicul lucra atât de tăcut.

— Am să-ți deschid eu ușa, spuse. Țâțânile obosite scârțâiră, când împinse ușa în afară. Rămase acolo scărpinându-și barba, în timp ce contempla scena calmă, plină de chiciură, dinainte-i. Tovarășii săi se foiră când în hambar pătrunse aerul rece. Isaac se ridică în șezut și-și linse botul ascuțit. Towin miji ochii spre ceasul său defunct. Renul porni înainte, trăgând căruța la loc deschis.

— Sunt înfrigurat și amortit; am să te însoțesc un minut, două, până te-ndepărtezi, spuse Greybeard, înfășurându-se mai strâns cu pătura.

— Cum poțtești, m-oi bucura de tovarășia ta atâta vreme cât n-o să vorbești prea mult. Îmi place s-o iau devreme, când fojgăiala nu-i așa de rea. Pe la amiază, atâta zgomot face de zici c-au luată ră foc tufele.

— Încă mai găsești drumuri pe care să poți călători?

— A, droaie de drumuri deschise încă, între punctele necesare. Iar se călătorește mult în ultima vreme; oamenii nu mai au liniște. De ce n-or putea să șadă unde sunt și să-și dea duhu-n pace, nu știu.

— Locul acela despre care ne spuneai aseară...

— N-am zis nimic-nimicuța aseară; eram beat.

— Mockweagles, îi ziceai. Ce fel de tratament ți-a dat când ai fost acolo?

Ochii mici ai lui Norsgrey aproape dispărură între cutele

pieii sale roșii cu mov. Arătă cu degetul mare spre tufișurile prin care-și croiau dram:

— S 't-acolo-n 'untru de te-așteaptă, bărbosu' meu prieten. Doar i-auzi cum se foiesc și fojgăresc, nu? Se scoală mai devreme ca noi și se duc la culcare mai târziu ca noi, și-or să puie mâna pe tine pân-la urmă.

— Și pe tine nu?

— Eu mă duc și-mi iau injecția aia și mărgелеle astea la fiecare-o sută de ani...

— Deci asta-ți dau... faci o injecție și mai iei și cheștiile alea pe care le porți la gât. Știi ce-s mărgелеle astea, nu? Sunt pilule cu vitamine.

— Eu nu zic nimic. Nu știu ce tot vorbești. Orice caz, voi muritorii ați face bine să vă țineți gura. Uite drumu', și m-am dus.

Ajunseseră la un fel de răspântie, unde cărarea lor intersecta un drum ce încă se mai fălea cu urme de asfalt pe suprafața sa brăzdată. Norsgrey își îmboldi renul cu un băț, îndemnându-l într-un pas mai puțin tăragănat.

Privi peste umăr la Greybeard, răsuflarea sa cețoasă încălcându-se cu smocurile de păr viu colorat de pe obraji:

— Să-ți spun ceva - dacă ajungi la Swifford Fair, întreabă de Bunny Jingadangelow.

— Țsta cine-i?

— Auzi ce-ți zic eu, e omu' de care tre' să-ntrebi la Swifford Fair. Să ții minte numele - Bunny Jingadangelow.

Învelit în pătura sa, Greybeard rămase privind la căruța ce dispărea. I se păru că prelata din spate se mișcă, și că zărește - nu, poate nu era o mână, ci doar imaginația lui. Stătu acolo până când cotiturile drumului îl ascuseră vederii pe Norsgrey și caleașca.

În timp ce se răsucea să plece, văzu, în tufișurile din apropiere, un cadavru cu gâtul rupt, ținut de un stâlp. Avea expresia țăntoșă, rânjită, pe care o izbutesc doar cei morți cu succes, de mult. Craniul îi era peticit cu piele ca niște frunze veștede. Cât era de subțire jacheta cadavrului, carnea i se subțiasse și mai mult, ofilindu-se și despărțindu-se ca umezeala ce se usucă pe un grind nisipos, lăsând

dedesubt barele de sare ale coastelor.

— Lăsat mort la răscruce de drumuri ca avertisment pentru răufăcători... ca în Evul Mediu... Îmbătrânitul Ev Mediu...⁵ murmură pentru sine Greybeard. Găvanele oarbe se holbau la el. Fu copleșit nu atât de dezgust, cât de-un junghi de dor pentru camioneta să DOUCH(E) de care se despărțise cu ani în urmă. Cum mai subestimaseră oamenii valoarea dispozitivelor mecanice. Simți imboldul de a înregistra; cineva ar fi trebuit să lase în urmă un sumar al declinului Pământului, fie și numai pentru vizitele arheologilor din alte lumi posibile. Alergă într-un trap greoi pe cărare, înapoi spre hambar, spunându-și din mers: „Bunny Jingadangelow, Bunny Jingadangelow.”

În acea zi, căderea nopții se produse în sunetul muzicii. Puteau vedea luminile din Swifford peste lunca inundată. Vâsliră peste o parte a Tamisei, ce rupsesse malurile și se revărsase peste terenul învecinat, transformând vegetația în plante acvatice. Curând lângă ei apărură alte bărci, și oameni strigându-i; aveau accente greu de înțeles, la fel cum fusese la început și al lui Norsgrey.

— De ce nu mai vorbesc englezește ca altădată? întreabă supărat Charley. Asta complică totul atât de mult!

— Poa' că nu numa' timpu-a luat-o razna, își dădu cu părerea Towin. Poa' că și distanțele s-or fi-ncurcat. Poa' c-aici om fi-n Franța sau China, nu-așa Charley? Io aș fi-n stare să cred orișice, zău că da.

— Prost mai ești, făcu Becky.

Ajunseră într-un loc unde fusese construit un dig sau un baraj mai înalt. Dincolo de acesta se aflau locuințe de mai multe feluri, colibe și dughene, majoritatea cu destinație temporară. Mai era acolo și un pod de piatră clădit în stil impunător, cu balustradă arătoasă din care o parte se dărâmasese. Pe sub arcadele sale văzură săltând felinare și

⁵ În original: *the old-aged Middle Ages*; joc de cuvinte intraductibil: *middle* = mijloc, mijlociu, mediu; *age* = 1. vârstă; 2. epocă, ev; *middle age* = vârstă medie, vârstă mijlocie; *Middle Ages* = Evul Mediu (N.T.)

doi oameni mergând printr-o mică turmă de reni, îngrijindu-i și ocupându-se să aibă apă pentru noapte.

— Va trebui să păzim bărcile și oile, spuse Martha, în timp ce acostau lângă pod. Nu știm câtă încredere se poate avea în oamenii ăștia. Jeff Pitt, rămâi cu mine în timp ce ceilalți se duc s-arunce o privire.

— Și eu zic că n-ar strica, fu Pitt de acord. Aicea, cel puțin nu ne paște nici un necaz. Poate că tu și cu mine am putea crăpa un cotlețel rece de miel între noi cât timp lipesc ceilalți.

Greybeard atinse mâna soției sale:

— Cât umblu pe-acolo, o să văd la ce preț se vând oile.

Își surâseră, iar el păși pe mal, în animația târgului, cu Charley, Towin și Becky pe urme. Pământul chiftea sub tălpile lor; pe deasupra lor se rostogolea fum de la micile focuri care ardeau pretutindeni. Plutea în aer o aromă îmbătătoare, de mâncare gătită. Lângă majoritatea focurilor stăteau mici pâlcuri de oameni și câte un individ cu vorba lină, un negustor ce oferea ceva de vânzare, fie un sortiment de nuci sau fructe – un băiat cu obraji ca lespezile, avea un fruct al cărui nume Greybeard și-l aminti doar cu dificultate, ca dintr-o altă lume: piersici – sau ceasuri, ibrice ori elixire ale tinereții. Clienții plăteau cu monede. În Sparcot, banii aproape dispăruseră; comunitatea fusese destul de mică pentru ca simplul schimb de muncă și bunuri să funcționeze eficient.

— Oooh, parcă ne-am fi întors iar în civilizație, oftă Towin, frecându-și nevasta pe buci. Cum vă place chestia asta, hai, duduia? Mai bine decât croaziera pe râu, nu-așa? Uite, au chiar și o cârciumă! Hai să bem cu toții ceva să ne încălzim măruntaiele, n-ați zice?

Scoase o baionetă, le-o arătă la doi negustori, îi puse să liciteze unul contra celuilalt și dădu lama în schimbul unui pumn de monede de argint. Rânjindu-le propriilor săi ortaci de afaceri, Towin le împărți o parte din bani lui Charley și Greybeard.

— Țștia doar vi-i împrumut, nu vă fie cu supărare. Măine împingem o oaie și-mi plătiți datoria. Dobândă cinci la sută,

băieți.

Se înghesuiră în cea mai apropiată șandrama cu băuturi, un schelet de colibă având pe jos podele. Denumirea ei, „Taverna Potsluck“, era scrisă deasupra ușii cu litere îmbârligate. Gemea de bătrâni și bătrâne, în vreme ce, după bar, o pereche de bărbați masivi și noduroși ca stejarii bolnavi prezidau peste sticle. În timp ce sorbea mied, Greybeard ascultă conversațiile din jurul său, lăsându-și, pe nesimțite, starea de spirit să se înviioreze. Niciodată nu-și închipuise că e o senzație atât de grozavă să auzi banii zornăindu-ți în buzunar.

Îl năpădeau, fâlfâind, impresii și imagini. Se simțea ca și cum, plecând din Sparcot, ar fi evadat dintr-un lagăr de concentrare. Aici, lumea umană urma o cale pe care la Sparcot n-o reușiseră. Era rănită de moarte, poate peste încă o jumătate de secol avea să fie rulată sul și dată la o parte; dar până atunci, erau afaceri de făcut, viață de tranzactat, florii și dogoarea personalității de scos la lumină. Pe măsură ce miedul își începea combustia în sângele lui, Greybeard se bucura să vadă că acolo exista omenire, bătută peste dește pentru poznele sale de Cine-Știe-Ce-Zei-Or-Mai-Fi-Fiind, și totuși încă nu complet degenerată.

Un cuplu vârstnic ședea aproape de el, ambii purtând proteze dentare potrivite prost, parcă bătute la locul lor cu ciocanul celui mai apropiat fierar; Greybeard bea pe fundalul zgomotos al sporovăielii lor. Își sărbătoreau nunta. Fosta soție a mirelui murise de bronșită, cu o lună în urmă. Zbenguierile lui jucăuse cu noua tovarășă de viață, numai degete pe sub masă, numai dinți strâmbi pe deasupra, aveau un iz de Dansul Morții, dar optimismul lumesc decăzut al tuturor acestora nu mergea rău alături de mied.

— Nu ești din oraș? îl întrebă pe Greybeard unul din cei doi barmani noduroși. Accentul său, ca al tuturor celorlalți pe care-i întâlneau, era greu de înțeles la început.

— Nu știu la ce oraș vă referiți, răspunse Greybeard.

— Păi, de la Ensham sau Ainsham, cale de-o milă pe drum. Te cunosc de străin. Aveam obicei să ținem târgul

acolo pe străzi unde era comod și uscat, da' anu' trecut socotiră c-am adus cu noi microbi de gripă și anu' ăsta nu ne-au mai primit. De-asta am întins tabăra aici pe mlaștină, de ne-am umplut de reumatisme. Acum vin ei pe jos pân-la noi – nu-i treabă de mai mult de-o milă, da' o mulțime de-ai lor îs atâta de bătrâni și leneși că nu mai vin așa departe. De-asta afacerile merg atâta de prost.

Deși arăta ca un stejar scorburos, era un om destul de amabil. Se prezentă ca fiind Pete Potsluck și stătu de vorbă cu Greybeard în timp ce servea.

Greybeard începu să-i povestească despre Sparcot; plictisiți de acest subiect, Becky, Towin și Charley, acesta din urmă cu Isaac în brațe, se îndepărtară, intrând în vorbă cu proaspeții căsătoriți. Potsluck spuse că, după părerea lui, existau multe comunități la fel ca Sparcot-ul, îngropate în sălbăticie.

— O iarnă grea, așa cum n-am mai avut de-un an, doi, și unele din ele or să fie șterse de tot de pe fața pământului. Până la urmă, ăsta va fi sfârșitul tuturor, cred.

— Se dau lupte pe undeva? Ați auzit zvonuri despre vreo invazie din Scoția?

— Se zice că scoțienii o duc foarte bine, cel puțin în Highlands, oricum. Mai întâi, că-s așa de puțini la număr; aicea jos, populația a fost atât de numeroasă c-au trebuit câțiva ani de molime și foamete ca să ne scuture până la un soi de minim care să funcționeze. Probabil că scoțienii au scăpat de toate belelele astea – da' de ce ne-ar deranja ei pe noi? Am ajuns toți mult prea lungi-la-dinți ca să ne mai luptăm.

— În târgul ăsta sunt și câțiva fanfaroni mai sălbatici la înfățișare.

Potsluck râse:

— Nu zic nu. Delincvenți senili, le zic eu. Curioasă treabă, acumă că nu se mai află tineri să țină pasul, bătrânii se-apucă de șmecheriile lor – atâta cât mai pot și ei.

— Atunci ce s-a întâmplat cu oamenii ca Croucher?

— Croucher? A, capsomanul ăla din Cowley de care vorbeai! Clasa dictatorilor îs toți morți și-ngropați, și zău că-

i o treabă bună. Nu, s-a făcut prea târziu pentru soiul ăsta de treabă cu mâna-de-fier. Vreau să zic, mai găsești legi în orașe doar, da-n afara lor, nu mai e nici o lege.

— Nu m-am referit atât la lege cât la forță.

— Ei, nu poți avea lege fără forță, păi nu? E un nivel unde forța e rea, da' când ajungi la niveluri de soiul la care ne-am coborât noi, forța devine putere, și atunci-i o binecuvântare absolută.

— Probabil că ai dreptate.

— Mă gândeam că vei fi știind asta. Arăți de genu' care poartă cu el un strop de lege, cu pumnii ăștia mari și barba asta lungă și stufoasă.

Greybeard rânji:

— Nu știu. E greu să judeci caracterul cuiva în vremuri fără precedent, ca ale noastre.

— Nu te-ai hotărât în privința matală? Poate că asta te face să mai arăți așa de tânăr.

Schimbând subiectul, Greybeard își schimbă și băutura, luând un pahar mare cu vin de păstârnac alcoolizat și cinstindu-l și pe Potsluck cu unul. În spatele lui, perechea mirilor devenise melodioasă, fredonând cântecele efemere, din urmă cu un veac care, în chip ciudat, dovediseră o anume putere de a dăinui – ba încă, de a dăinui în gâtlej, își spusese Greybeard, în timp ce se lansau în:

*„De-ai fi tu singura din lume,
De-aș fi eu singurul flăcău...”*

— S-ar putea ajunge acolo totuși, îi spusese el, zâmbind, lui Potsluck. Ai mai văzut ceva copii prin preajmă? Mai bine zis, s-au născut vreunii prin părțile astea?

— Au aici un spectacol cu arătări. Ar trebui să te duci s-arunci o privire, îl sfătui Potsluck. O silă neașteptată îi eclipsă buna dispoziție, și se întoarse brusc să aranjeze sticlele din spatele lui. Nu peste mult timp, simțind că fusese nepoliticos, reveni și începu să vorbească despre altceva:

— Eram coafor, pe vremuri, înainte de Accident și până

când nenorocitul ăla de Guvern de Coaliție mi-a închis prăvălia. Acum mi se pare c-au trecut ani de zile – adică, chiar au trecut – ani lungi, vreau să spun. Tata m-a învățat meserie – înainte de mine, a lui fusese prăvălia; iar eu obișnuiam să spun mereu, când am auzit prima oară despre spaima aia de radiații, că atâta vreme cât mai există oameni pe lume tot or să mai vrea să-și tundă părul – cât timp n-o să le cadă, natural. Mai fac și-acum ceva tunsori pentru alții care călătoresc. Se mai găsesc unii cărora încă le pasă de cum arată, îmi pare bine s-o spun.

Greybeard nu scotea o vorbă. Recunoștea un om prins în ghearele amintirii; Potsluck își pierduse o parte din felul semirustic de a vorbi; cu expresia gentilă ca „unii cărora încă le mai pasă de cum arată”, își dezvăluia felul cum glisase în urmă cu o jumătate de secol, către acea lume dispărută a articolelor de toaletă, creme de păr, loțiuni *before* și *after-shave*, și deghizamentul parfumurilor și al machiajelor.

— Mi-aduc aminte-odată, când eram foarte tânăr, cum a trebuit să mă duc la o casă particulară – o văd și-acum înaintea ochilor, deși îndrăznesc să spun că s-a spulberat de mult. Scara era foarte întunecoasă, și a trebuit să apuc brațul tinerei doamne. Da, așa e, și m-am dus acolo după ce se închisese prăvălia, mi-aduc aminte. Bătrânul meu tată mă trimisese; nu se poate să fi avut mai mult de șaptespe ani, cel mult.

Și era acolo domnul acela mort, la etaj, în dormitor, întins în sicriu. Părea foarte calm și înfloritor, un client bun, cât a fost viu. Soția sa insista să fie tuns înainte de înmormântare. Fusese întotdeauna un gentleman foarte îngrijit, mi-a spus ea. După aceea am stat de vorbă împreună la parter – era o doamnă subțirică și cu cercei. Mi-a dat cinci șilingi. Nu, nu-mi mai aduc aminte – poate să fi fost zece șilingi. Oricum, domnule, era o sumă generoasă pe vremea aia – înainte de toată afacerea asta groaznică.

Așa că am tuns părul domnului mort. Știi cum continuă să crească părul și unghiile omului după moarte, iar al lui devenise destul de lăptos. De fapt n-avea nevoie decât de-o

ajustare, dar l-am tuns cât am putut de reverențios. Pe vremea aceea eram un bisericos, că-ți vine să crezi sau nu. Iar duduia aceea tânără care m-a condus la etaj, a trebuit să-i țină capul sus, de la ceafă, astfel ca să pot ajunge cu foarfecele. A spus că vrea să-i dau o sărutare. Am fost puțin șocat la vremea aceea, dacă stai să te gândești că domnul fusese tatăl ei... Nu știu de ce-mi vine să-ți spun toate astea. Memoria e o chestie de-o rară ciudățenie. Cred că dacă aveam puțină minte atunci demult, aș fi regulat-o pe loc pe curviștina aia mică și toantă, da' pe-atunci nu prea eram deprins cu-ale vieții - ce să mai vorbim de-ale morții! Te mai cinstesc cu una?

— Mulțumesc, poate-am să trec mai târziu, refuză Greybeard, acum vreau s-arunc o privire prin târg. Știi de cineva numit Bunny Jingadangelow?

— Jingadangelow? Da, îl știu. Ce vrei cu el? Treci podul și o iei pe drum în sus spre Ensham, și-o s-ajungi la baraca lui; are deasupra cuvintele „Viața Eternă”. N-ai cum s-o confunzi. Okay?

Întorcând capul spre grupul celor ce cântau, Greybeard prinse privirea lui Charley. Acesta se ridică și ieșiră împreună, lăsându-i pe Towin și Becky să cânte „Orice Fier Vechi” cu nuntașii.

— Băiatul care tocmai s-a-nsurat din nou e prăsit de reni, spuse Charley. Se pare că și-acum sunt singurele mamifere mari neafectate de radiație. Mai ții minte cum spuneau oamenii, când au fost prima oară importați, că n-or să se adapteze niciodată aici fiindcă e o climă prea umedă pentru blana lor?

— E prea umedă și pentru blana mea, Charley... Mai puțin rece ca-nainte și, după cum arată norii, se-anunță ploaie. Ce fel de adăpost o să ne găsim pentru noapte?

— Una din femeile de la bar a spus că am putea găsi găzduire încoace, în oraș. O să căutăm. E încă devreme.

Merseră pe drum, făcându-și loc prin îmbulzeala de la felurile sălașe.

Isaac scheună și fornăi când trecură pe lângă o cușcă de vulpi și, alături, un coteț plin cu nevăstuici. Mai erau și găini

de vânzare, iar o femeie, înfășurată în blănuri, încercă să le vândă praf din corn de ren pisat ca farmec împotriva impotenței și a bolilor. Doi vraci rivali vindeau purgative și clistire, vrăji contra reumatismului și leacuri pentru crampele bătrâneții; puținii oameni ce stăteau să-i asculte păreau sceptici. Negustoria lânzezea la acea oră din seară; oamenii umblau acum mai degrabă după distracții decât afaceri, iar un jongleur atrăgea o gloată apreciabilă. La fel și un ghicitor – deși aceasta trebuia să fie acum o artă limitată, cugetă Greybeard, cu toți valetii de caro deveniți cenușii spre alb și nici o șansă de piciorușe tropăind.

Un moșneag cocârjat se masturba într-un șanț, blestemându-și bețivănește sămânța, înainte ca Greybeard și Charley să ajungă la baraca următoare. Era doar cu puțin mai mult decât o platformă de lemn. Deasupra ei flutura un drapel cu cuvintele „Viața Eternă” scrise pe el.

— Asta trebuie să fie bârlogul lui Jingadangelow, spuse Greybeard.

Erau acolo mai mulți oameni; unii îl ascultau pe cel ce le vorbea de pe estradă, în timp ce alții se înghesuiau în jurul unei făpturi căzute ce stătea rezemată de marginea platformei, cu două hoaste bătrâne plângând croncănit deasupra-i. Era greu de văzut ce se întâmpla în lumina pâlpâitoare a torțelor neprotejate, dar cuvintele omului de pe platformă clarificau întrucâtva lucrurile.

Vorbitorul era înalt, cu o figură ca de corb, păr răvășit și un chip absolut alb, exceptând petele cenușii ca gresia de sub ochi. Vorbea cu vocea unui om cultivat și cu o vigoare pe care făptura sa abia părea capabilă s-o susțină, bătând tactul frazelor cu o pereche de mâini fine și nestăpânite.

— Aici, înaintea voastră, vedeți dovada a ceea ce vă spun, prieteni. În văzul și auzul nostru al tuturor, un frate tocmai s-a despărțit de viața sa. Sufletul i-a erupt din zdrențuita îmbrăcăminte și ne-a părăsit. Uitați-vă la noi – uitați-vă la noi, frățânii mei dragi și iubiți, cu toții înveșmântați în haina noastră zdrențuită, în această rece și mizerabilă noapte undeva în marele univers. Puteți spune vreunul din voi, din adâncul inimii, că n-ar fi mai bine să ne

urmăm prietenul?

— La dracu' cu asta, că-i de tot hazu'! strigă un bărbat, cu mâna încleștată pe o sticlă, atrăgând spre el degetul acuzator al vorbitorului:

— Pentru *tine* s-ar putea să nu fie mai bine, sunt de acord, prietene – căci te-ai duce așa cum a făcut-o fratele nostru de-aici, să te înfățișezi îmbuibat cu băutură înaintea Domnului. Domnul a îndurat destul prostiile noastre murdare, fraților; acesta-i adevărul gol-goluț. A avut parte de mai mult decât poate El suporta. A terminat cu noi, dar nu și cu sufletele noastre. Ne-a dezmoștenit și e clar că nu va fi de acord dacă persistăm până-n mormânt în a perpetua nebuniile, pe care-ar fi trebuit să le lăsăm în urma noastră când eram tineri.

— Da' altfel cum să ne ncălzim în nopțile-astea de iarnă scârboase? întrebă petrecărețul, și în jurul său se înalță un murmur aprobator. Charley îl bătu pe umăr, spunând:

— Ești bun să taci în timp ce vorbește domnul?

Petrecărețul se întoarce spre Charley. Deși vârsta îi zbârcise ca pe o prună, gura roșie și largă îi stătea întinsă pe față ca și cum i-ar fi lipit-o acolo un pumn. Acum mișcă buzele late, își dădu seama că Charley era mai puternic decât el și se cufundă din nou în tăcere. Netulburat, propovăduitorul își continuă predica:

— Trebuie să ne înclinăm înaintea voinței Sale, prieteni, asta trebuie să facem. Curând vom îngenunchea cu toții aici și ne vom ruga. S-ar cuveni că ne ducem cu toții în prezența Lui, căci suntem ultima dintre generațiile Sale și se cade să ne purtăm conform cu aceasta. De ce-avem a ne teme dacă suntem preacinstiți, v-ați întrebat asta? A mai măturat El odată Pământul curățându-l cu un potop datorită păcatelor omului. De astă dată, ne-a răpit din organele reproducătoare puterea dăruită de Dumnezeu de a procrea. Dacă găsiți în aceasta o pedeapsă mai cumplită decât potopul, atunci păcatele secolului nostru, Secolul Douăzeci și Unu, sunt păcate și mai cumplite. El poate spăla gresia de câte ori îi e voia, luând totul de la capăt. Astfel că nu plângem după acest Pământ pe care urmează să-l părăsim.

Suntem născuți spre a dispărea la fel cum vitele, pe care odinioară le-am îngrijit, au dispărut deja, lăsând Pământul curat și nou pentru lucrările Lui viitoare. Dați-mi voie să vă aduc aminte, frații mei, înainte de-a ne lăsa în genunchi pentru rugăciune, cuvintele scripturilor privitoare la aceste vremuri.

Își împreună mâinile fluturânde și rămase cu privirea ațintită – în beznă pentru a recita:

— Căci ce a căzut asupra fiilor omului a căzut asupra animalelor – chiar așa li s-a întâmplat un lucru și numai unul. Cum murit-a unul, murit-a și celălalt, și doar o suflare mai au. Așa că un om nu e cu nimic mai presus decât un animal, cu toată mândria sa. Toți ajung în același loc, toți din țărână sunt, și toți iarăși în țărână se întorc. De unde pătrund că nu este nimic mai bun lucru de care să se bucure omul din lucrarea Domnului, căci aceasta e menirea lui. Și cine-l va aduce să vadă ceea ce va fi după el?

— Bătrâna mea duduie o să vină după mine, dacă n-ajung acasă, spuse petrecărețul. Noapte bună ție, propovăduitorule.

O luă împleticit pe drum, susținut de un fâtat. Greybeard îl scutură pe Charley de braț și spuse:

— Omul ăsta nu-i Bunny Jingadangelow, oricât predică el despre viața eternă. Hai să mergem.

— Nu, să mai ascultăm un pic, Greybeard. Iată pe cineva care grăiește adevărul. De câți ani n-am mai auzit un om atât de vrednic să fie ascultat?

— Atunci stai aici, eu mă duc.

— Stai și-ascultă, Algy – o să-ți prindă bine.

Însă Greybeard porni iar pe drum. Predicatorul se folosea din nou, pentru textele sale, de mortul căzut lângă platformă. Poate că aceea fusese una dintre greșelile de neiertat ale omenirii – căci până și un ateu convins trebuia să admită că existaseră greșeli – faptul că nu se mulțumise niciodată cu un lucru ca atare; trebuia să prefacă toate lucrurile în simboluri ale altora. Un curcubeu nu era un simplu curcubeu; o furtună era un semn al mâniei cerești; și chiar și din afânatul pământ ieșeau la iveală tenebroși zei

telurici. Ce însemnau toate astea? Ceea ce credea un agnostic și părerea pletosului predicator nu erau numai niște ireconciliabile sisteme de gândire; erau sisteme de gândire în egală măsură valide căci, undeva pe traiectul evolutiv, omul, dezvoltându-și acest obicei de a gândi în simboluri, își furnizase mai multe alternative decât putea stăpâni, prea multe sisteme de variante pentru a se putea descurca în ele. Animalele nu se deplasau printr-un asemenea labirint al imaginației – ele se împerecheau și mâncau; dar pentru cei sfinți, pâinea era un simbol al vieții, întocmai ca și falusul pentru păgâni. Animalele însele erau împinse în serviciul simbolic – și nu numai în cadrul bestiariilor medievale, în nici un caz.

O asemenea folosință reprezenta o distorsiune, deși omul părea incapabil să reacționeze fără ea. Acesta fusese necazul, încă de la început. Poate că însemnase chiar începutul, atunci printre primii oameni, faptul că omul nu se putuse niciodată defini clar (căci primitivii, fiind totodată și simboluri, trebuiau să fie sau niște brute greoaie, sau timizi sălbatici nobili, sau să se supună vreunei alte interpretări). Poate că primul foc, prima unealtă, prima roată, prima cioplire într-o grotă de argilă, posedaseră fiecare mai degrabă o valență simbolică decât una practică, fuseseră fiecare îmboldite să slujească distorsiunea mai curând decât realitatea. Era un soi de nebunie ce-l alungase pe un om din umilele lui așezări de la marginea pădurilor în sate și orașe, în arte și războaie, în cruciade religioase, în martiraj și prostituție, în dispepsie și post, în iubire și ură, în fundătura prezentă; totul se petrecuse în urmărirea unor simboluri. La început a fost simbolul, și întunericul domnea peste fața Pământului.

Greybeard abandonă această linie de gândire când ajunse la următorul sălaș de lângă drum. Se pomeni privind la un alt stindard pe care scria „Viața Eternă”.

Steagul atârna peste fațada unui garaj, proptit beat lângă o casă devastată. Ușile îi căzuseră, dar erau proptite pe dinăuntru ca să acopere jumătatea dinapoi a garajului. În dosul acestui paravan ardea un foc, aruncând pe tavan

umbrele a două persoane. În fața paravanului, strângând un felinar în mâinile-i înghețate, o fătucă bătrână, cu gingiile stafidite, stătea cocoțată pe o ladă. Îi strigă lui Greybeard pe un ton mașinal:

— Dacă vrei Viața Eternă, aici e locul unde-o poți găsi. Nu-l asculta pe predicator! Prețul cerut de el e prea scump. Aici, nu trebuie să dai nimic, nu trebuie să renunți la nimic. Soiul nostru de viață eternă poate fi cumpărată la seringă și plătită fără complicații sufletești. Poftește înăuntru de vrei. Sa trăiești etern!

— Tras în braț sau tras în beznă⁶, nici nu știu dacă să mă ncred cu totul în dumneata sau în predicator, cucoană.

— Intră și renaște, traistă de ciolane ce ești!

Neplăcându-i acest mod de adresare, fie și rostit pe dinafară, Greybeard replică tăios:

— Vreau să vorbesc cu Bunny Jingadangelow. E aici?

Vrăjitoarea bătrână tuși și trimise un cocoloș de flegmă verde fluturând spre podea:

— *Doctor* Jingadangelow nu-i aici. Nu-i la dispoziția și discreția oricui, să știi. Ce vrei?

— Nu poți să-mi spui unde e? Vreau să vorbesc cu el.

— Am să-ți fixez o vizită dacă vrei o întinerire sau cursul de nemurire, da-ți zic că nu-i aci.

— Cine e după paravan?

— Bărbată-miu, dacă ții musai să știi, și un client, de te privește cumva. Da' mata cine ești, la urma urmei? Nu te-am mai văzut p-aci.

Una dintre umbre fâlfâi mai amplu peste plafon și un glas ascuțit întrebă:

— Care-i necazul acolo-afară?

În momentul următor, apăru un tânăr.

Asupra lui Greybeard, efectul fu ca un duș cu apă rece. De-a lungul anilor, ajunsese să înțeleagă că acum copilăria nu mai era decât o idee înhumată în craniile bătrânilor, iar

⁶ În original: *Shoot in the arm or shoot in the dark*, joc de cuvinte intraductibil; *shot* = 1. împușcătură, foc tras cu arma; 2. injecție, deci (aprox.): „injecție în braț sau glonț tras orbește (la nimereală)” (N.T.)

carnea tânără era o antichitate pe lume. Dacă dădeai uitării zvonurile, el însuși era tot ceea ce ofilita lume mai păstrase de oferit în materie de tinerețe. Dar acela – acel băietan, îmbrăcat doar într-un soi de tunică, purtând un colier roșu cu verde ca al lui Norsgrey, expunându-și brațele și picioarele albe și firave, privindu-l pe Greybeard cu ochi mari și inocenți...

— Dumnezeule! exclamă Greybeard. Încă se mai nasc...

Tânărul vorbi cu un glas ascutit și impersonal:

— Vedeți înaintea dumneavoastră, domnule, efectele benefice ale bine cunoscutului curs combinat de Întinerire și Nemurire al Doctorului Jingadangelow, respectat și recomandat de la Gloucester la Oxford, de la Banbury la Berks. Înscrieți-vă aici la un curs, domnule, până nu e prea târziu. Poți fi ca mine, prietene, după doar câteva doze de încercare.

— Nu te cred mai mult decât l-am crezut pe predicator, spuse Greybeard, cu răsuflarea încă destul de tăiată. Câți ani ai băiete? Șaisprezece, douăzeci, treizeci? Am uitat vârstele fragede.

O a doua umbră flutură peste tavan, și o figură grotescă și jigărită, cu o plantație de negi pe bărbie și frunte, ieși șontăcând la vedere. Era atât de cocârjat încât abia putu privi în sus la Greybeard printre sprâncenele încâlcite.

— Doriți tratamentul, domnule? Vreți să deveniți iar frumos și fermecător ca acest minunat tinerel atrăgător?

— Nu ești o reclamă prea reușită pentru propriul dumitale preparat, nu-i așa? rosti Greybeard, întorcându-se iar să-l privească pe tânăr. Păși înainte pentru a-l cerceta mai îndeaproape. O dată cu trecerea primelor efecte buimăcitoare, văzu că tânărul era de fapt un specimen sărman și fleșcăit, cu fața păstoasă.

— Doctorul Jingadangelow și-a eliberat minunatul tratament prea târziu ca să mă mai ajute pe mine, domnule, spuse arătarea. Am dat peste el prea târziu în viața mea, s-ar putea spune, dar pe dumneavoastră v-ar putea ajuta, cum a făcut și cu tânărul nostru prieten aci de față. Tânărul nostru prieten are de fapt vârsta de o sută

nouăzeci și cinci de ani, domnule, deși nici n-ai crede-o văzându-l. Păi, binecuvântat să fie, e în plină floare a tinereții, cum ați putea fi și dumneavoastră.

— În viața mea nu m-am simțit mai bine, spuse tânărul, cu ciudata sa voce ascutită. Sunt în plină floare a tinereții.

Deodată, Greybeard îl apucă de braț și-l răsuci astfel încât lumina de la felinarul babei să cadă direct pe fața băiețandruului. Băiatul țipă de durerea neașteptată. Inocența din ochii lui se dezvălui drept expresie vidă. Pudra groasă de pe față i se brăzdă în trăsături de suferință, deschise gura, expunând cioturi negre înapoia unui strat frontal de vopsea albă. Lunecând să scape, îi dădu lui Greybeard un șut aprig în fluierul piciorului, înjurând.

— Derbedeule, pungaș mic și scârbos, moșotârc de nooj-de ani – ai fost castrat!

Greybeard se întoarse furios spre bătrân:

— N-ai nici un drept să faci una ca asta!

— De ce nu? E fi-miu.

Se făcu mic, cu brațul ridicat în dreptul feței. Își repezi înaintea falca sucită și ciupită de vărsat, miorlăind mânios. „Băiatul” se puse pe zbierat. În timp ce Greybeard se răsucea, chirăi:

— Să nu te-atingi de tăticu’! Bunny și cu mine am fost cu ideea. Nu fac decât să-mi câștig cinstit pâinea. Crezi c-am chef să-mi petrec zilele hăituit și flămând ca tine? Ajutor, ajutor, ucigașul! Hoții! Foc! Ajutor prieteni, ajutor!

— Ține-ți...

Greybeard nu apucă să continue. Cotoroața se urni, sărind dinapoia lui. Îl pocni cu felinarul peste o latură a feței. În timp ce se răsucea, boșorogul îl lovi cu un băț gros în ceafă, și căzu pe pardoseala de ciment sfărâmat.

Din nou, pentru el, o situație neverosimilă. Femei tinere sedeau la mese, înveșmântate sumar, distrând bărbați foarte bătrâni cu fizionomiile ca niște pânze prost împăturite. Aveau buzele roșii, obrații roz, ochii întunecoși și strălucitori. Fata cea mai apropiată de Greybeard purta ciorapi de plasă cu ochiuri mari urcând până la nobila-i

proeminență dintre picioare; acolo întâlneau chiloții de satin roșu cu franjuri la tiv, ca pentru a ascunde un mai bogat trandafir între petalele lor și de o nuanță asortată cu tunică scurtă, garnisită cu nasturi de alamă apetisanti, ce ascundea, parțial, un piept de-o asemenea splendoare încât făcea ca bărbia posesoarei să pară atinsă de prognatism.

Între acest spectacol și Greybeard se afla un număr de picioare, dintre care identifică o pereche drept a Marthei. Actul recunoașterii îl făcu să-și dea seama că totul era departe de-a fi un vis, iar el prea aproape de inconștientă. Gemu, iar chipul blând al Marthei coborî la nivelul lui; femeia îi puse peste față o mână uzată și îl sărută.

— Bietul meu iubit bătrân, imediat o să-ți fie mai bine.

— Martha... Unde ne aflăm?

— Te-au molestat pentru că ai pus mâna pe eunucul ăla de la garaj. Charley i-a auzit și ne-a chemat pe Pitt și pe mine. Am venit cât am putut de repede. Vom sta aici peste noapte, și până mâine ai să te faci bine.

Însuflețit de această remarcă, recunoscă acum două din celelalte perechi de picioare; ambele erau pline de noroi și iarbă din mlaștini; o pereche era a lui Charley, una a lui Jeff Pitt. Întrebă din nou, mai cu putere:

— Unde suntem?

— Norocul tău că nu te-au omorât, bombăni Pitt.

— Ne aflăm lângă garajul unde ai fost atacat, apuse Martha. E o casă – judecând după popularitatea ei – de reputație mai degrabă bună.

Prinse surâsul fugar de pe chipul ei. Își simți inima deschizându-se pentru ea și o apăsă pe mână ca să arate cum prețuia el o femeie ce putea face chiar și un banc neplăcut. Viața îl inunda din nou.

— Ajutați-mă să mă ridic, m-am dres.

Pitt și Charley îl apucară de subsuori. Doar o pereche de picioare, necunoscute, nu se mișcă. Ridicându-se, privirea sa urcă în susul acelor țurloaie solide și peste teritoriul extravagant al unei haine croite din blănuri de iepure. Pieile păstrau capetele acelor lagomorfi, dinții, urechile, mustățile și toate celelalte; ochii fuseseră înlocuiți cu bumbi negri;

unele urechi, conservate defectuos, se descompuneau, din ele radiind – probabil încurajat de căldura din cameră – un anumit efluvii; dar efectul de ansamblu era, incontestabil, maiestuos. Când ochii lui Greybeard ajunseră la același nivel cu cei ai purtătorului hainei, spuse:

— Bunny Jingadangelow, presupun?

— Doctor „Bunny” Jingadangelow, la dispoziția dumneavoastră, domnule Timberlane, spuse omul cu haina, flexându-și regiunile sacro-lombare suficient pentru a schița o plecăciune. Sunt încântat că serviciile mele au avut un efect atât de rapid și excelent asupra rănilor dumneavoastră – dar putem discuta mai târziu situația îndatorării dumneavoastră față de mine. Mai întâi, cred că ar trebui să vă exersați circulația făcând o tură în jurul camerei. Îngăduiți-mi să vă asist.

Prinse brațul lui Greybeard și începu să-l plimbe printre mese. Pe moment, Greybeard nu opuse nici o rezistență, studiindu-l pe omul în haină din piele de iepure. Jingadangelow arăta abia trecut de șaiszeci de ani – poate nu mai vârstnic decât cu șase ani decât Greybeard, om tânăr, după socoteala acelor zile! Purta o mustață răsucită și cotleți, dar rotunjimea bărbiei atingea o netezime rareori văzută sau încercată de-acum. Avea așternută pe față o atât de înrădăcinată expresie de curtenie încât părea că nici o metoposcopia nu i-ar fi putut în veci discerne adevăratul caracter.

— Înțeleg, zise el, că înainte de-a fi încercat să-mi atacați un client, m-ați căutat pentru a-mi cere ajutorul și sfatul.

— Nu ți-am atacat clientul, protestă Greybeard, eliberându-se din îmbrățișarea individului. Deși regret că, într-un moment de furie, l-am înhățat pe unul din complicitii dumitale.

— Fii serios, omule, tânărul Trotty e o reclamă, nu complice. Numele de Doctor Jingadangelow e cunoscut peste tot prin Midlands, înțelegi, ca al unui mare umanitar – un umanitar uman. Ți-aș da un anunț de-al meu dacă aș avea unul la mine. Ar trebui să-ți dai seama, înainte de-a-ți începe sentimentele pugilistice, că sunt una din marile

figuri ale - ăă, unde suntem acum? Ale anilor Douăzeci Douăzeci⁷.

— Oi fi bine cunoscut. Nu discut despre asta. M-am întâlnit cu un biet țicnit, Norsgrey, și nevastă-sa, care au fost la dumneata pentru tratament...

— Stai, stai - Norsgrey, Norsgrey... Ce fel de nume-i ăsta? Nu e pe listele mele...

Se opri cu capul ridicat și un deget înfipt în mijlocul frunții.

— A, da, da, da, într-adevăr. Referirea la nevastă-sa m-a derutat un moment. Strict între dumneata și mine...

Jingadangelow îl manevră pe Greybeard până într-un colț; se apleacă spre el și spuse confidențial:

— Firește, plângerile pacienților noștri sunt atât private cât și sacre, dar bătrânul Norsgrey, sărmanul, nu are de fapt nici o nevastă, să știi, nu mai mult decât are masa asta una; e o bursuciță la care, să zicem, ține cam prea mult.

Își ciocăni din nou fruntea cu un deget voluminos:

— De ce nu? Sângele subțire are nevoie de puțină căldură la așternut în nopțile astea friguroase. Bietul băiat e trăsniț ca un nuc în câmpie⁸...

— Ai vederi largi.

— Iert toate greșelile și capriciile omenești, domnule. Face parte din misiunea mea. Trebuie să stăvilim cum putem acest val de lacrimi. O asemenea putere de înțelegere face parte, firește, din secretul minunatelor mele capacități curative.

— Ceea ce înseamnă un mod de-a spune că-ți sugi existența de la nebuni bătrâni ca Norsgrey. Omul asta trăiește cu iluzia că l-ai făcut nemuritor.

În timpul acestei conversații, Jingadangelow se așează și-i făcu semn să se apropie unei femei ce șontăcăi până la ei pentru a le pune în față două pahare cu băutură. Doctorul

⁷ Formă de prescurtare proprie limbii engleze: anul 2020 (Ex: 1994 = „nouăsprezece nouăzeci și patru”) (N.T.)

⁸ În original: *nutty as a walnut tree* (joc de cuvinte intraductibil): *nut* = nucă; *walnut tree* = nuc; *nutty* - 1. plin de nuci; 2. țicnit; (N.T.)

dădu din cap și-i mulțumi fâlfâind o pereche de degete dolofane. Lui Greybeard îi spuse:

— Cât e de ciudat să auzi iar obiecțiuni etice după toți acești ani – mai că nu mă duce cu gândul înapoi... Fără îndoială, duci o viață retrasă. Băiatul ăsta bătrân, Norsgrey, e pe ducă. Aude în cap zgomote, foială, fojgăieli; e o formă mortală de hidropizie. Deci – speranța pe care i-am dat-o o ia drept nemurirea ce i-am promis-o. E o eroare confortabilă, firește, nu? Eu călătoresc, dacă mă pot complăce un moment într-o confidență personală, fără nici o asemenea nădejde; prin urmare, Norsgrey – și sunt mulți ca el, din fericire – e mai norocos în spirit decât mine. Eu mă mângâi cu aceea că am mai multă șansă în posesiunile lumești.

Greybeard își puse jos paharul și privi în jur. Deși încă îl mai durea grumazul, era năpădit de bună dispoziție.

— Te superi dacă vin și soția și prietenii mei?

— Deloc, deloc, deși sper că nu te-ai și plictisit de compania mea. Nădărduiam că puțină conversație, de una de alta, ar putea preceda orice afacere am face împreună. Mi s-a părut că recunosc în dumneata un spirit înrudit cu al meu.

— Ce te face să crezi asta? Întrebă Greybeard.

— În primul rând, simțul intuitiv cu care sunt înzestrat din belșug. Ești neangajat. Nu suferi așa cum ar trebui în aceste vremuri năpăstuite; deși viața e mizerabilă, te bucuri de ea. Am sau nu am dreptate?

— De unde știi asta? Da, da, ai dreptate, dar abia ne-am întâlnit...

— Răspunsul la această întrebare nu e niciodată tocmai plăcut pentru amorul propriu. Este vorba de faptul că, deși fiecare om e unic în felul său, toți sunt în mare parte asemănători. Ai în firea dumitale o anume ambivalență; mulți oameni au această ambivalență. Nu trebuie să discut cu ei decât un minut, ca s-o și diagnostichez. Are sens ce spun?

— Cum ai diagnostica ambivalența *mea*?

— Nu citesc gândurile, dar lasă-mă să arunc o privire.

Își umflă obrazii, ridică sprâncenele, privi în pahar și făcu o mutră realmente chibzuită.

— Avem nevoie de dezastrele noastre. Dumneata și cu mine am trăit, cumva, prăbușirea unei civilizații. Suntem supraviețuitorii naufragiului. Dar pentru noi doi, simțim ceva mai profund decât supraviețuirea – triumful! Înainte de sosirea catastrofei, am dorit-o, așa că pentru noi dezastrul e un succes, o victorie a voinței furibunde. Nu te arăta așa surprins! Cu siguranță, nu ești un om care să vadă în cotloanele minții un loc foarte salubru. Te-ai gândit la mica lume în care ne-am născut, și ce s-ar fi ales de ea dacă acel mărunț experiment radioactiv nefericit n-ar fi luat-o razna? N-ar fi fost o lume prea complexă, prea impersonală, pentru ca să prospere în ea cei ca noi?

— Gândești în locul meu, constată Greybeard.

— Acesta e rolul înțeleptului; la fel, însă, și ascultarea.

Jingadangelow dădu pe gât băutura și se aplecă deasupra paharului gol:

— Nu e oare de preferat acest prezent de scursori celuilalt prezent, mecanizat, organizat, dezodorizat, în care ne-am fi putut pomeni, numai și numai pentru că în prezentul acesta putem trăi pe o scară umană? În celălalt prezent, pe care l-am ratat ca prin urechile neutronului, n-ar fi crescut megalomania la asemenea proporții încât simpla bogăție obișnuită a unei vieți individuale ar fi fost înăbușită?

— Categorical, au fost multe greșeli în modul de viață al secolului douăzeci.

— Au fost numai greșeli.

— Ba nu, exagerezi, unele lucruri...

— Nu ești de părere că dacă tot ce-i spiritual a fost greșit, *total* a fost greșit? N-ajută la nimic să fim nostalgici. N-au fost numai medicamente și educație. N-a mai fost și nevoia de medicamente și sărăcia educației? N-a fost apogeul și orgasmul Epocii Mașinilor? N-au fost Mons și Belsen, Bataan și Stalingrad și Hiroshima și toate celelalte? N-am făcut bine ca ne-am lăsat azvârliți jos din carusel?

— Nu faci decât să pui întrebări, remarcă Greybeard.

— Sunt ele însele răspunsuri.

— Asta-i vorbă cu două tăişuri. Mă-mbeţi cu duble înţelesuri. Nu, stai – uite, aş vrea să stau mai mult de vorbă cu dumneata. Te pot plăti. Asta-i o conversaţie importantă... Lasă-mă să-mi aduc aici soţia şi prietenii.

Greybeard se ridică. Îl durea capul. Băutura fusese tare, camera era zgomotoasă şi încinsă, se tulburase peste măsură. Rareori vorbea cineva şi despre altceva decât despre dureri de dinţi şi vreme. Se uită după Martha şi nu reuşi s-o vadă.

Porni prin încăpere. Spre camerele de deasupra urcau nişte scări. Văzu că femeile vopsite nu erau nici aşa de voluptuoase, nici atât de ocupate pe cât îşi imaginase în primul moment. Deşi căptuşite şi machiate, pielea lor purta pecetea petelor hepatice şi verticile bătrâneţii, şi aveau ochii urduroşi. Cu zâmbete bizare, întindeau mâinile spre el. Trecu printre ele clătinat. Erau pline de alcool, tuşeau şi râdeau şi tremurau la trecerea lui. Odaia era încărcată de mişcărilor lor, ca o colivie cu stâncuţe captive.

Femeile făceau cu mâna – visase odinioară la ele? – dar nu le luă în seamă. Martha dispăruse. Charley şi bătrânul Pitt dispăruseră. Văzând că-şi revenise, se întorseseră desigur să păzească bărcile. Iar Towin şi Becky – nu, ei nu fuseseră aici... Îşi aminti pentru ce venise, să-l caute pe Bunny Jingadangelow; în loc de-a pleca, se înapoie în colţul cel retras, unde îl aştepta, încă o băătură, iar doctorul şedea cu o fâşneaţă octogenară pe genunchi. Femeia îi ţinea o mână pe după gât, cu cealaltă mângâindu-i capetele de iepuri ale hainei.

— Uite ce e, Doctore, am venit aici să te caut nu pentru mine, ci pentru o pereche din grupul meu, spuse Greybeard, aplecându-se peste masă. E o femeie, Becky; susţine că este grea cu copil, deşi a trecut de şaptezeci de ani. Vreau s-o examinezi şi să vezi dacă e adevărat ceea ce spune.

— Ia loc, prietene, şi hai să discutăm despre această doamnă a dumitale gravidă, îl pofti Jingadangelow. Bea-ţi paharul, de vreme ce bănuiesc că vei plăti dumneata acest

rând. Amăgelile doamnelor în vârstă sunt un subiect ales pentru ora aceasta din noapte, nu, Joan? Fără îndoială că nici unul din voi nu vă veți fi amintit poezioara aceea, cum vine? - „privind în oglindă să-mi văd pielea irosită”, și - da...

*„Dar timpul, jalea ce-a adus,
Mai fură, mai lasă-n loc,
Și-mi zgudui frântul trup 'n-apus
Cu spasme de-al amiezii foc.”*

— Emoționant, nu? Bănuie că doamnei dumitale i-au mai rămas câteva spasme, nimic mai mult. Dar voi veni s-o văd, firește. E de datoria mea. Desigur, o voi asigura că merge pe calea familiei, dacă asta dorește să audă.

Își împreună mâinile carnoase și se încruntă.

— Nu există nici o șansă să fie într-adevăr pe cale de-a face un copil?

— Dragul meu Timberlane - dacă mă ierți că nu-ți folosesc oarecum inepta poreclă - speranța izvorăște tot atât de etern din pânțelele ca și din sânul omenesc, dar sunt surprins să descopăr că pari să-i împărtășești nădejdea.

— Cred că da. Chiar dumneata ai spus că nădejdea e prețioasă.

— Nu prețioasă: imperativă. Dar trebuie să speri pentru tine însuși - când sperăm pentru alții suntem invariabil dezamăgiți. Visurile noastre nu au jurisdicție decât asupra noastră înșine. Cunoscându-te așa cum am reușit, văd că într-adevăr vii la mine în propriul dumitale folos. Mă bucură asta. Prietene, iubești viața, iubești această viață cu toate petele ei, cu toate gusturile și dezgusturile ei - și mai dorești și cura mea de nemurire, nu-i așa?

Rezemându-și în mâini capul ce-i bubuia, Greybeard mai dădu de dușcă puțină băutură și spuse:

— Acum mulți ani, eram la Oxford - în Cowley, ca să fim exacti - când au auzit despre un tratament, era un simplu zvon, un tratament ce-ar putea prelungi viața, poate cu mai

multe sute de ani. Era un proiect la care lucrau într-un spital de-acolo. E oare posibil să se fi realizat? Aș vrea probe științifice înainte de-a crede.

— Bineînțeles că da, firește, de netăgăduit, și nu m-aș aștepta la nimic mai puțin din partea unui om ca dumneata, spuse Jingadangelow, dând din cap cu atâta vigoare încât femeia aproape-i fu azvârlită din poală. Cea mai bună dovadă științifică e empirică. Vei avea dovezi empirice. Vei beneficia de tratamentul complet – iar apoi vei vedea pe pielea dumitale că n-ai să mai îmbătrânești nici măcar cu o zi.

Mijind perfid ochii spre el, Greybeard întreabă:

— Va trebui să vin la Mockweagles?

— Aha, e deștept, nu, Ruthie? Și-a pregătit drăguț drumul. Țsta-i genul de om cu care prefer să am de-a face. Eu...

— Unde-i Mockweagles? întreabă Greybeard.

— E ceea ce s-ar putea numi cartierul meu general de cercetare. Locuiesc acolo când nu călătoresc pe drum.

— Știu, știu. Ai puține secrete față de mine, Doctore Jingadangelow. E înalt de douăzeci și nouă de etaje, mai mult ca un castel decât ca un zgârie-nori...

— E posibil ca informatorii dumitale să fi exagerat puțin, Timberlane, dar imaginea generală e firește uimitor de adecvată, după cum îți va spune și Joan, mm, pisicuța mea? Dar mai întâi ar trebui să punem la punct câteva detalii; vrei ca și fermecătoarea dumitale soție să se supună tratamentului?

— Sigur că vreau, prostălău bătrân. Pot cita și eu versuri, să știi; ca să fii membru al DOUCH(E) îți trebuie cultură. „Fie ca la cununia a două minți să nu omit impedimentele...” Parc-așa sună, nu? Shakespeare, Doctore, Shakespeare. Ai făcut vreodată cunoștință cu el? Un învățat clasa-ntâi... A, uite-o pe nevastă-mea! Martha!

Se ridică în picioare clătinat, răsturnându-și paharul. Martha veni grăbită spre el, cu agitația zugrăvită pe față. Charley Samuels o urma îndeaproape, ducându-l pe Isaac în brațe.

— Oh, Algy, Algy, trebuie să vii de îndată. Am fost prădați!

— Cum adică, prădați?

Se holbă la ea prostește, nemulțumit că-i întrerupsese șirul gândurilor.

— În timp ce te aduceam aici, după ce-ai fost atacat, hoții au intrat în bărci și au luat tot pe ce au putut pune mâna.

— Oile!

— Le-au luat, și proviziile.

Greybeard se răsuca spre Jingadangelow și făcu un gest larg de curtoazie:

— Pe curând, Doctore. Trebuie să mă duc... cuiabar de hoți... am fost jefuiți.

— Întotdeauna mă doare să văd un învățat suferind, domnule Timberlane, răspuse Jingadangelow, înclinându-și capul masiv spre Martha, fără nici o altă mișcare.

În timp ce ieșea grăbit împreună cu Martha și Charley, Greybeard întrebă cu un glas spart:

— De ce ați părăsit bărcile?

— Știi și tu de ce! A trebuit să plecăm când am auzit că ai dat de necaz. Am auzit că te băteau. Totul a dispărut, în afară de bărcile propriu-zise.

— Pușca mea!

— Noroc că pușca ta era la Jeff Pitt.

Charley lăasă vulpoiul jos, iar acesta o luă înainte. Coborau grăbiți drumul accidentat, prin întuneric. Acum se mai vedeau doar puține lumini. Greybeard își dădu seama cât era de târziu; pierduse noțiunea timpului, singura fereastră a Tavernei Potsluck avea oblonul tras. Focurile de tabără nu mai erau decât conuri de cenușă fumegând. O tarabă sau două tocmai erau închise de proprietarii lor; în rest, domnea tăcerea. Un ciob subțire de lună, sus deasupra capetelor, strălucea peste întinderea apelor revărsate ce-și croiau drum prin tenebrele uscatului. Respirarea aerului tăios potoli pulsațiile din capul lui Greybeard.

— Jingadangelow ăla-i în spate la toate astea, spuse cu sălbăticie Charley. Îi ține pe călătorii ăștia în puterea mâinii

lui, din câte-am văzut și-am auzit. E un șarlatan. N-ar trebui să ai nimic de împărțit cu el, Greybeard.

— Șarlatanii au ambivalențele lor, replică Greybeard, recunoscând ridicolul cuvintelor de cum îi ieșiră pe gură; grăbit, adăugă: Becky și Towin unde-s?

— Acum sunt jos la râu, cu Jeff. Nu i-am putut găsi prima oară când am plecat, am dat de ei pe urmă. Erau ocupați să petreacă.

Când ieșiră de pe drum, lipăind peste pământul ud, văzură trioul adunat pe malul apei lângă zăgaz, cu două felinare. Stăteau strânși laolaltă, fără să spună prea multe. Petrecerea se terminase. Isaac plescăia nefericit prin noroi, până când lui Charley i se făcu milă de el și îl luă în brațe.

— Ar fi mai bine să părăsim imediat locul ăsta, spuse Greybeard, când un examen sumar dovedi că deși cele două ambarcațiuni erau într-adevăr tot ce le mai rămăsese, erau intacte. Nu-i pentru noi, și mi-e rușine pentru rolul pe care l-am jucat în evenimentele de astă-seară.

— Dacă-mi urmați sfatul, n-ai fi părăsit barca de la bun început, interveni Pitt. Aici nu-s decât o bandă de pungași. Pierderea oilor mă întristează mai mult.

— Puteai să fi stat lângă barcă așa cum ți s-a spus, i-o întoarce tăios Greybeard; întorcându-se spre ceilalți, zise: senzația mea e că ne-ar fi mai bine pe râu. E o noapte frumoasă, am alcool în sânge și pot să vâslesc. Până mâine, ajungem la Oxford și-o să găsim acolo de lucru și un adăpost. Va fi un loc cu totul altfel de cum era ultima oară când am fost acolo Martha și cu mine, oricâți ani or fi trecut de-atunci. Sunteți cu toții de acord să părăsim acum bârlogul ăsta de tâlhari?

Towin tuși, mutându-și felinarul dintr-o mână în cealaltă.

— De fapt, eu și duduța ne gândeam să rămânem aici, la o adică. Vedeți voi, ne-am găsit niște prieteni grozavi, Liz și Bob îi cheamă, și ne-am gândit să ne unim forțele cu ei – dacă n-aveți nici o obiecție anume. Nu prea o avem pe-asta cu ideea de-a coborî pe râu, după cum știți.

În lumina lunii, zâmbi cu rânjetul lui de lup rănit și-și foi picioarele.

— În condiția mea, eu am nevoie de odihnă, adăugă și Becky; vorbea cu mai multă îndrăzneală decât soțul ei, privindu-i aprigă prin lumina bolnavă. M-am săturat să tot stau în barca aia mică și spartă. Ne-o fi mai bine cu prietenii ăștia ai noștri.

— Sunt sigură că nu e adevărat, Becky, spuse Martha.

— Păi, aș muri de frig în barca aia, eu, în condiția mea. Tow e de acord ca mine.

— Parcă are vreodată încotro? observă Pitt.

Se lăsă tăcerea în timp ce stăteau împreună, dar despărțiți, în întuneric. Multe din cele ce pluteau între ei nu le-ar fi putut exprima niciodată, curenți de simpatie și resentimente, afinități și aversiuni: vagi, dar cu nimic mai puțin puternice din cauza asta.

— Bine, dacă v-ați hotărât, o să continuăm fără voi, spuse Greybeard. Aveți grijă de lucruri, asta-i tot ce vă spun.

— Nu ne convine că ne despărțim, Greybeard, preciză Towin. Iar tu și Charley puteți păstra bănuții ăia pe care mi-i datorați.

— Ai de ales, întru totul.

— Asta am zis și eu, spuse Becky. Suntem cam destul de bătrâni ca să ne purtăm și singuri de grijă, socot.

În timp ce-și strângeau mâinile cu rândul, luându-și rămas bun unul de la altul, Charley începu să țopăie și să bombăne.

— Vulpea asta a cules toți puricii din Creștinătate. Isaac, le dai drumul pe mine, ticălosule!

Punând vulpea jos, îi porunci s-o ia spre apă. Animalul înțelese ce i se cerea. Intră de-a-ndăratelea în râu, încet, încet, mai întâi coada, apoi toată lungimea ruginie a trupului și, în cele din urmă, capul. Pitt ridică un felinar ca să poată vedea cu toții mai bine.

— Ce face? O să se-nece? întrebă neliniștită Martha.

— Nu, Martha, doar oamenii își iau singuri viața, o asigură Charley. Animalele au mai multă credință. Isaac știe că puricilor nu le place apa rece. Țsta-i felul lui de-a se descotorosi de ei. Se urcă pe trupul lui drept spre bot, vezi,

ca să evite scalda. Acum să-l vezi.

Doar o parte din capul vulpoiului mai rămăsese deasupra apei. Se scufundă până nu i se mai arăta decât botul. Apoi se făcu complet nevăzut. Un cerc de mici purici rămaseră zbătându-se pe suprafață. Isaac reapăru la un iard distanță, ieși pe mal, se scutură și o luă la fugă în cerc înainte de-a se întoarce la stăpânul său.

— Niciodată n-am văzut o șmecherie mai deșteaptă, îi spuse Towin lui Becky, dând din cap, pe când ceilalți se îmbarcau. Precis că așa ceva face și lumea cu ființele omenești, dacă stai să te gândești – ne scutură de pe bot, nu-așa?

— Îndrugi verzi și uscate, Towin Thomas, replică ea.

Rămaseră făcând cu mâna în timp ce ambarcațiunile se îndepărtau, Towin cu obrajii schimonosiți ca să le vadă conturul topindu-se în bezna înconjurătoare.

— Ei bine, s-au dus, spuse Charley, luându-și padela. Era ascuțită la limbă, da-mi pare rău să-i las într-un cuib de hoți ca ăsta.

Tractau după ei bărcuța lui Jeff Pitt, astfel că puteau sta cu toții împreună. Pitt întrebă:

— Cine-i hoții? Poate că ai lui Jingadangelow s-ăia de ne-a luat averea. Pe de altă parte, cuget c-ar putea prea bine să fi fost moș Towin. Niciodată nu m-am încrezut în el, pacoste de hoțoman bătrân ce era.

— Oricine-a fost, Domnul ni le va da înapoi, spuse Charley. Încovoind spinarea, își înfipse padela mai adânc în apele pline de rogoz.

CAPITOLUL 4

Washington

ÎN PRIMELE ZILE de deznădejde de la Sparcot, când otrepele aruncate acolo se constituiau într-o comunitate, iar vara brăzdată de boli lăsa locul unei toamne măturate de ploi, Charley Samuels nu-și dăduse seama un timp că-l cunoștea pe omul cel voinic cu cap chel și țuguiat și barba lăsată să crească. Erau timpuri când toată lumea era mai atentă la dușmani decât la prieteni.

Charley ajunsese la Sparcot cu câteva zile după soții Timberlane, într-o stare de spirit dezastruoasă.

Tatăl său deținuse o mică librărie într-un oraș de pe Coasta Sudică. Ambrose Samuels era un om al tenebrelor și acceselor de furie. Când se afla în cea mai zâmbitoare dispoziție, le citea cu voce tare doamnei Samuels, micului Charley și celor două surori ale acestuia, Ruth și Rachel. Le citea din miile de cărți teologice desuete ce umpleau etajul întâi al librăriei, sau din operele poezilor mohorâți și depășiți ce nu se vindeau cu nimic mai bine decât teologia.

O mare parte din stocul acesta mort trecu astfel inevitabil în mintea lui Charley. Putea cita din el oricând după aceea fără a ști autorul sau data, amintindu-și doar că provenea din ceea ce tatăl său desemnase drept „un treizeci-și-doi-de-timpi cu caractere aurite” sau „o octavă legată-n piele”.

Toți cred muritoare lumea-ntreagă, numai pe ei înșiși nu;

Ei înșiși, când vreun zguduitor șoc al sorții

Le străpunge rănitele inimii cu neașteptata groază.

Dar inimile lor frânte, precum văzduhul sfâșiat de-ar fi,

Curând se-nchid; trecut-a lancea, nici urmă nu se află.

Cum în urma aripii mici cerul nu păstrează cicatrice,

Nici unda despărțită, brazdă după chilă;

Astfel moare în omeneștile inimi gândul morții.

Chiar cu blânda lacrimă ce Natura varsă

Peste cei dragi nouă, în mormântu-le-o zvârlim.

Era o minciună. Când Charley avea unsprezece ani, un șoc zguduitor al sorții îi înrădăcinase pe veci în inimă gândul morții. În cel de-al unsprezecelea an al său de viață apăruse boala radioactivă - rezultatul acelui fapt intenționat pe care oamenii îl numeau Accidentul. Tatăl său murise de cancer un an mai târziu.

Magazinul fu vândut. Doamna Samuels își luă copiii cu ea în orașul ei natal, unde obținut un post de secretară. Charley începu să muncească de la vârsta de cincisprezece ani. După trei ani îi muri și mama.

Făcu o serie de munci necalificate, în timp ce încerca să joace rolul de tată pe lângă surorile lui. Aceasta se întâmpla la sfârșitul anilor optzeci și începutul nouăzecilor. Comparativ cu ceea ce avea să urmeze, era - din punct de vedere moral și economic - o perioadă destul de stabilă. Dar devenea din ce în ce mai greu să găsească de lucru. Își văzu surorile instalate în posturi bune câtă vreme el tot neangajat era.

Izbucnirea războiului îi conturase definitiv personalitatea. Avea douăzeci și nouă de ani. Această nebulă adăugată nebuliei, în timp ce națiunile își vărsau sângele luptând pentru puținii copii supraviețuitori, îl aduse la concluzia că trebuia să existe ceva mai înalt decât omul, dacă nu voia ca întreaga creațiune să fie o batjocură. Numai în religie, i se părea lui, exista un antidot contra disperării. Se botezase în biserica metodistă - un pas care l-ar fi făcut pe tatăl său să turbeze.

Pentru a evita chemarea în rândul forțelor combatante, Charley se înrolă în Corpul Infantop, o branșă semiinternățională a Childsweep-ului, dedicată salvării vieților, nu distrugerii lor. De îndată, fusese smuls de lângă Rachel și Ruth și aruncat în grosul luptei globale. Atunci îl cunoscuse pe Algy Timberlane.

O dată cu revoluția și retragerea Marii Britanii din război, în 2005, Charley reveni din nou să se îngrijească de surorile lui. Spre groaza sa, descoperi că Ruth și Rachel se apucaseră de prostituție, și prosperau. Totul se făcea foarte

discret, iar după-amiaza încă mai lucrau la un magazin din apropiere. Charley își obloni o parte a minții, se instalează alături de ele și le apără unde și când putea.

Deveni glorificatul haidamac al stabilimentului lor înfloritor. Căci, sub Coaliție și, mai târziu, Guvernele Unite, sosiră timpuri grele, ca o răzbunare. Lumea se năruia în senescentă și haos. Ceea ce ofereau surorile, însă, rămânea o necesitate. Lucră cu succes până începu să bântuie holera prin Anglia.

Charley își scoase surorile din orașul infestat și, împreună, pleacă la țară. Rachel și Ruth nu protestă; din poziția lor favorizată, văzuseră destul ca să se sperie. Moartea pe scări, a unui client, le făcu să se precipite în mica mașină pe care o cumpărase Charley cu economiile sale din război.

Afară din oraș, mașina își dădu duhul. Găsiră un ciorap de nylon înfundat în joja de ulei. Porniră pe jos, cărându-și boccelele în spinare pe un drum ce ducea – deși n-o știau – la Sparcot. Mulți alți refugiați luaseră aceeași cale.

Fu un exod groaznic. Printre călătorii autentici umblau bandiți ce-și atacau semenii, le tăiau beregata și le luau lucrurile. Un alt tâlhar o luă și el într-acolo; se furișa prin sânge, pâlea fulgerător în frunte nu-l interesa decât să ia vieți. O jefui pe Ruth în prima noapte și pe Rachel într-a treia, lăsându-le cu fața-n sus în movilițele de humus deasupra cărora Charley înaltă cruci făcute cu bețe rupte din prăfuitele garduri vii.

Când intră șchiopătând în îndoielnicul refugiu al satului Sparcot (ajutând o femeie numită Iris, pe care găsi forța s-o ia de soție optsprezece luni mai târziu), Charley era un om întors spre interiorul său. N-avea nici o dorință de a se mai interesa iarăși de lume. În inima lui rănită, brusca groază găsisese o sinecură permanentă.

Atât el cât și Timberlane se schimbaseră atât de mult încât nu-i surprinse faptul că recunoașterea se petrecu doar treptat. În acel prim an de la Sparcot, 2029 nu se mai văzuseră de peste un sfert de secol – din 2001, când războiul încă mai devora lumea și amândoi făceau parte din

Corpul Infantop. Pe vremea aceea operau peste mări și oceane, trecând prin sită văile pulberate din Assam...

Din patrula lor, nu supraviețuiseră decât doi. Aceștia, în virtutea unui vechi obicei, se deplasau în șir indian. Omul din spate, Caporalul Samuels, purta un natterjack, pușca nucleară ușoară, felurite pachete pline cu provizii și o cutie cu apă. Înainta ca un somnambul, poticnindu-se în vreme ce coborau colina împădurită.

În fața lui se bălăbănea un cap de copil, atârând cu susul în jos și privindu-l cu un ochi lipsit de vedere. Brațul stâng al copilului se lovea de coapsa omului ce-l purta în spinarea-i lată. Era un băiat, copil din tribul Naga, delicat clădit, ras în cap și de vreo nouă ani. Își pierduse cunoștința; muștele ce bâzâiau neconținut în jurul ochilor și-al răni din coapsă nu-l deranjau.

Îl căra un anume Sergent Timberlane, un tânăr bronzat, de douăzeci și șase de ani. Timberlane purta un revolver, diverse piese de echipament legate de trup și un băț lung cu care se ajuta pe când urma cărarea ce cobora în fundul văii.

Peste Assam domnea anotimpul secetos. Copacii, nu mai înalți de trei metri, stăteau ca morți, cu frunzele moi. Râul din fundul văii secase, lăsând un *șaug* nisipos de-a lungul căruia se puteau deplasa vehicule cu roți și GEM-uri. Praful stârnit de vehicule se depunea pe copacii din ambele părți ale *șaug*-ului, albindu-i până la a prezenta înfățișarea unui platou interior de televiziune nefolosit. *Șaug*-ul propriu-zis lucea orbitor în soarele puternic.

Când se terminară copacii, Timberlane se opri, potrivindu-și mai bine pe umăr copilul rănit. Charley se ciocni de el.

— Ce s-a-ntâmplat, Algy? Întrebă, revenindu-și la o trezie obosită. În timp ce vorbea, se uita la capul copilului. Întrucât fusese ras, părul se vedea doar ca niște țepi fini; musculițe se târau printre țepi, ca păduchii. Ochii băiatului erau inexpressivi precum gelatina. Întoarsă cu josul în sus, o față omenească se golește de aproape orice înțeles.

— Avem vizitatori.

Tonul glasului lui Timberlane îl readuse instantaneu pe Charley în alertă; înainte de-a fi trecut muntele, își lăsaseră naveta pe perna de aer a secției sub o mică râpă, ascunsă la sol sub o plasă de camuflaj. Acum, sub râpă era parcată o ambulanță șenilată de model american. Lângă ea stăteau două siluete, în vreme ce o a treia investiga vehiculul pe perna de aer.

Acest tablou miniatural, îmbălsămat în razele soarelui, fu spart de clănțănitul neașteptat al unei mitraliere. Pe negândite, Timberlane și Charley se trântiră pe burtă. Băiatul Naga gemu când Timberlane îl rostogoli într-o parte și-și ridică binoclul la ochi. Reglă distanța pe coasta mohorâtă din stânga lor, de unde proveniseră împușcăturile. Forme chircite săriră la vedere, uniforme kaki profilându-li-se întunecat pe bălăriile albite de praf, cu contururile tot mai clare pe măsură ce Timberlane le prindea în sharff.

— Uite-i! spuse el. Probabil aceiași ticăloși peste care am dat în cealaltă parte a dealului. Ridică natterjack-ul, Charley, și să-i lichidăm.

Lângă el, Charley asambla deja arma. Jos în *șauung*, unul din cei trei americani fusese lovit de prima rafală a mitralierei. Zăcea lat pe nisip. Cu mișcări chinuite, se târî până în umbra ambulanței. Cei doi camarazi ai săi stăteau ascunși după tufișuri. Dintr-o dată, unul din ei țâșni din adăpost și fugi spre ambulanță. Mitraliera inamică deschise din nou focul. În jurul făpturii ce alerga se ridicară norișori de praf. Se răsuci, căzu de-a berbeleacul și dispăru din vedere prin frunzișul prăfuit.

— Îi dăm bătaie! murmură Charley. Praful de pe față, în cea mai mare parte prefăcut în noroi de către sudoare, se încreți în clipa când trânti țeava natterjack-ului la locul ei. Scrâșni din dinți și trase levierul. Un proiectil nuclear zbură suierând peste coasta colinei pitice.

— Și încă una, repede, murmură Timberlane, îngenunchind peste natterjack și băgând un încărcător. Charley comută pe automat și ținu levierul apăsat, pentru o

rafală. Proiectilele chițăiră ca niște lilieci în timp ce se îndreptau spre țintă. Pe coastă, mici siluete cafenii se împrăștiară să-și afle siguranța. Timberlane ridică revolverul și ochi spre ele, dar distanța era prea mare ca să tragă cu precizie.

Se culcară, privind norul de fum ce se așeza peste pantă. Cineva, într-acolo, zbiera. Nu păreau să fi scăpat decât doi inamici, bătând în retragere peste creasta dealului.

— Putem risca să coborâm? întrebă Charley.

— Nu cred c-au să ne mai supere. Le-a fost destul.

Demontară arma, luară pe umeri copilul și-și continuară oboșiți coborâșul. În timp ce se apropiau de vehiculele ce-i așteptau, le ieși în întâmpinare membrul supraviețuitor al ambuscadei. Era un bărbat mlădios de cel mult treizeci de ani, cu sprâncene negre aproape îmbinate și păr blond tuns scurt. Se apropie de ei întinzându-le un pachet de țigări.

— Ați picat la țanc, băieți. Vă sunt îndatorat pentru cât de frumos mi-ați întâmpinat comitetul de primire.

— A fost o plăcere, replică Timberlane, strângându-i omului mâna și luând o țigară. Prima oară când ne-am acomodat cu plutonul ălor, a fost de cealaltă parte a colinei, la Mokachandpur, unde i-au împușcat pe restul băieților noștri. Ne sunt dușmani chiar în sens personal. N-am fost decât prea încântați s-avem șansa de-a le mai arunca o oală.

— Sunteți englezi, pare-mi-se. Eu sunt american, Jack Pilbeam pe nume, Detașamentul Special atașat Corpului Cinci. Treceam pe-aici când v-am zărit nava și m-am oprit să văd dacă totul e-n regulă.

Se prezentară pe rând, iar Timberlane îl culcă la umbră pe băiatul leșinat. Pilbeam își scutură uniforma de praf și se duse cu Charley să-și vadă de camarazii săi.

Un moment, Timberlane stătu pe vine lângă băiat, așternându-i o frunză peste rana de la coapsă, ștergându-i praful și lacrimile de pe față și alungând muștele. Privi la trupul slab și cafeniu și-i luă pulsul. Linia gurii i se urâți, și păru să privească prin piele, prin cușca toracică tremurândă, prin pământ, până în amara inimă a vieții.

Acolo nu găsi nici un adevăr, doar un lucru în care recunosc o minciună egoistă, născută din propria lui inimă: „Doar eu singur am iubit destul de mult copiii!”

Cu voce tare, spuse – vorbind în primul rând pentru sine:

— Erau trei, pe colină. Celelalte erau două fete, surori. Copii drăgălași, sălbatici ca niște capre de munte, fără nici o anomalie. Fetele au fost ucise când zburau obuzele, sfârtecate-n bucăți drept în fața ochilor noștri.

— Sunt mai mulți uciși decât salvați, spuse Pilbeam; îngenunchease lângă figura ghemuită la umbra ambulanței. Cei doi amici ai mei au dat amândoi în primire – mă rog, nu erau tocmai amici. Pe șofer abia azi l-am cunoscut, iar Bill doar că era din State, ca mine. Cred că asta nu mă face să mă doară mai puțin. Războiul ăsta ticălos, de ce dracu' ne mai luptăm când deja lumea a ajuns la fundul butoiului de vieți omenеști? Ajută-mă să-i urc în căruța agoniei, vrei?

— Vom face mai mult decât atât, promise Timberlane. Dacă vă înapoiați la Wokha, cum bănuiesc că trebuie să faceți, ne vom servi unul altuia drept escortă, doar pentru cazul că mai sunt băieți de-ăștia veseli cocoțați pe creste.

— S-a făcut. V-ați găsit companie, și nu cred că mi-ar prinde nici mie rău. Încă mai tremur ca o frunză. Diseară trebuie să veniți la PX și vom bea împreună în sănătatea noastră. Ți convine, Sergeant?

În timp ce încărcau cele două leșuri, calde încă, în ambulanță, Pilbeam își mai aprinse o țigară. Îl privi pe Timberlane în ochi:

— E totuși o consolare. Țsta-i chiar un război al tuturor războaielor. N-o să mai rămână nimeni ca să se lupte cu altcineva.

Charley ajunse primul în seara aceea la PX. Intrând în clădirea joasă, pentru a schimba zumzetul insectelor cu cel al instalației de răcire, îl văzu pe Jack Pilbeam așezat cu un pahar la o masă din colț. Americanul se ridică să-l întâmpine. Acum era îmbrăcat în pantaloni de postav oliv călcați la dungă, chipul îi strălucea, arătând solid și în mod ciudat mai feroce decât păruse stând în jungla muribundă.

Aruncă o privire aprobatoare insignei Infantop a lui Charley.

— Ce-ți pot oferi de băut – Charley, nu-i așa? Am ajuns înaintea ta.

— Nu beau.

Învățase de mult să rostească formula fără a părea o scuză; acum adăugă, cu un surâs acru:

— Omor oameni, dar nu beau.

Ceva – poate simplul fapt că Jack Pilbeam era american, iar Charley găsea că se putea sta mai ușor de vorbă cu americanii decât cu propriii săi compatrioți – îl făcu să completeze cu explicația ce conținea propria ei scuză:

— Aveam unsprezece ani, când națiunea ta și a mea au detonat bombele alea fatale în spațiu. L-a nouăsprezece ani, curând după moartea mamei – a fost un fel de compensație, bănuiesc – m-am logodit cu o fată pe nume Peggv Lynn. Nu era prea sănătoasă și-și pierduse tot părul, dar o iubeam... Urma să ne logodim. Mă rog, desigur, ne-am făcut examenele medicale și ni s-a spus că am fost sterilizați pe viață, ca toată lumea... Într-un fel, asta a ucis romantismul.

— Știu ce vrei să spui.

— Poate că tot aia a fost. Oricum aveam de îngrijit două surori. Dar de-atunci încoace, am început să nu mai vreau nimic...

— Religios?

— Da, deși în primul rând e un fel de negare de sine.

Ochii lui Pilbeam erau limpezi și strălucitori, arătând mai atractivi decât gura destul de strânsă.

— Atunci ar trebui să treci cu bine prin următoarele câteva decenii. Pentru că va fi nevoie de multă negare de sine. Ce s-a întâmplat cu Peggy?

Charley își privi mâinile:

— Am pierdut orice legătură. Într-o frumoasă zi de primăvară, a murit de leucemie. Mai târziu am aflat.

După ce bău o înghițitură prelungă, Pilbeam spuse:

— Asta-i viața, cum se spune întotdeauna despre moarte.

Tonul său feri remarcă de orice ironie pe care ar fi putut-o ascunde.

— Deși nu eram decât un copil, cred că... Accidentul m-a aruncat într-o nebunie calmă, spuse Charley, privindu-și bocancii. Mii – milioane de oameni erau nebuni, într-un mod tainic. Unii, nu atât de tainic, desigur. Și nu au trecut niciodată peste asta, deși s-a întâmplat acum douăzeci de ani. Vreau să spun, deși sunt douăzeci de ani de-atunci, e la fel de prezent. De-asta ducem războiul ăsta, fiindcă oamenii sunt nebuni... N-am s-o înțeleg niciodată: avem nevoie de fiecare viață pe care o putem obține, și totuși se poartă un război global... Dementă!

Cu o față sumbră, Pilbeam văzu că Charley scoase o țigară și și-o aprinse; era una din mărcile fără tutun și sfârâi, atât de tare trase Charley din ea.

— Eu nu așa văd războiul, spuse Pilbeam, comandând încă un Kentucky Bourbon. Eu văd în el un război economic. Poate datorită creșterii și instruirii pe care le-am primit. Tatăl meu – acum e mort – era director plin cu vânzările la Jaguar Records Inc., și am știut să pronunț „rata consumatorilor” imediat după ce-am învățat să spun „mama”. Economia tuturor națiunilor majore e în reflux, dacă poți avea reflux și fără flux. Suferă de o boală fatală numită moarte, și până acum e iremediabilă – deși se lucrează la ea. Dar, una câte una, industriile dau faliment, chiar și acolo unde există voința de a le ține în funcțiune. Și, într-o zi, curând, voința se va stinge.

— Regret, interveni Charley, nu pricep prea bine ce vrei să spui. Economia nu-i deloc domeniul meu, sunt doar un...

— Am să-ți explic la ce mă refer. Doamne! Aș putea la fel de bine să-ți spun: bătrânul meu a murit luna trecută. N-a murit pur și simplu – s-a sinucis. A sărit pe o fereastră de la etajul cincizeci și doi al Jaguar Records Inc., în partea de sus a orașului L.A.

Ochii îi erau mai strălucitori; își trase în jos sprâncenele ca pentru a-i ascunde sub o glugă și puse pe masă, încet dar cu forță, un pumn încheștat.

— Bătrânul meu... era parte integrantă din Jaguar. El l-a ținut în funcțiune, Jaguar-ul l-a ținut pe el în funcțiune. Într-un fel, cred că era un gen de om foarte american – trăia

pentru familia și slujba sa, avea o gamă largă de asociați în afaceri... La dracu' cu toate astea. Ce încerc eu să spun – Doamne, n-avea nici măcar cincizeci de ani! Patruzeci și nouă, atâta avea.

Jaguar a dat faliment; mai mult decât faliment – a ajuns desuet. Deodată a pălit și a murit. De ce? Pentru că piața lor de desfacere o reprezentau adolescenții – vindeau Elvis, Donnie și Vince, și pe toți ceilalți soliști pop. Puștimea, adolescenții erau cei ce cumpărau discurile Jaguar. Deodată – gata cu puștii, gata cu adolescenții. Compania a văzut-o apropiindu-se. Parcă ar fi alunecat spre o prăpastie. An după an, vânzări tot mai scăzute, reeditări mai puține, costuri mărite... Ce să faci? Ce mama dracului poți face, decât să te-arunci de la balcon?

Și de jur-împrejur mai sunt și alte industrii la fel de grav atinse. Unul din unchii mei e director executiv la Park Lane Confectionery. S-ar putea să mai stea agățați câțiva ani, dar toată firma devine instabilă. De ce? – Fiindcă majoritatea dulciurilor le consumau cei sub douăzeci de ani. Piața lor de desfacere e moartă – nenăscută. O națiune tehnologică e o rețea de forțe delicat echilibrate. N-ai cum să-ți putrezească o bucatică fără să se ducă și restul. Ce faci într-un asemenea caz? Faci ce-a făcut bătrânul meu – te-agăți atât cât poți, și pe urmă prinzi un curent favorabil în jos de la etajul cincizeci și doi.

Charley spuse cu blândețe, invidiind ușoara beție a lui Pilbeam în timp ce-și sorbea Bourbon-ul:

— Ziceai ceva despre voința cuiva care se va stinge.

— A, aia. Mda – tatăl meu și amicii lui, în fine, au continuat să lupte cât timp a mai existat o șansă. Au încercat să salveze ce-a mai fost de salvat pentru fiii lor. Dar *noi* – noi nu avem fii. Ce-o să se-ntâmple dacă blestemul ăsta al infertilității nu se va șterge *niciodată*? Nu vom avea voința să muncim dacă nu mai e nimeni care să...

— ... Moștenească roadele trudei noastre? M-am gândit deja la asta. Poate că fiecare om s-a gândit. Dar genele trebuie să-și revină curând – au trecut douăzeci de ani de la

Accident.

— Așa cred și eu. În State mi se spune că sterilitatea asta se va șterge în cinci, zece ani de-acum încolo.

— La fel spuneau și pe vremea când trăia Peggy... E un clișeu al politicienilor britanici, să-i țină pe votanți liniștiți.

— Fabricanții americani o foloseau ca să-i țină pe votanți la cumpărături. Dar tot timpul, sistemul industrial moare-ntr-o picioare – scuze, lapsus freudian; am băut prea mult, Charley, te rog să mă ierți – sistemul moare în picioare. Așa că trebuie să avem un război, să tot coborâm producția, să explicăm raționalizările, să camuflăm inflația, să deviem vinovățiile, să ascuțim controalele... E o lume de iad, Charley! Uită-te la ăștia de-aici – toți cumpără moartea pe sistemul de credit și sunt conștienți de asta din belșug și-n pârg...

Charley privi prin sala multicoloră, cu barul ei și grupurile de soldați zâmbitori, grizonați. Scena nu i se părea atât de morbidă pe cât o zugrăvea Pilbeam; cu toate acestea, puteai paria că în inimile tuturor adăsta conștiința unei anihilări atât de lacome încât deja făcuse un salt înainte, înghițind generația următoare. Ironia era aceea că asupra acestei soldății sterile nu plana nici o amenințare a războiului nuclear. Marile bombe deveniseră depășite după doar o jumătate de secol de existență; biosfera era prea încărcată cu radiații, după accidentul din 1981, pentru ca să mai riște cineva ridicarea nivelului. A, existau armele nucleare strategice ale armatelor, iar neutrii protestau tot timpul împotriva lor, dar erau războaie de purtat și trebuiau duse cu ceva, iar de vreme ce tot erau în producție armele nucleare mici se foloseau acestea. Ce însemnau câteva specii de animale mai puțin, pe lângă o sută de mii de avans și încă o medalie a încă unui general?

Își reteză firul gândurilor, rușinat de cinismul lor ușuratic. O, Doamne, chiar dacă mor, fa-mă să trăiesc!

Pierduse șirul discursului lui Pilbeam. Fu ușurat să-l vadă pe Algy Timberlane intrând în cantină.

— Îmi cer scuze că am întârziat, spuse Timberlane, acceptând recunoscător un Bourbon cu gheață și ghimber.

M-am dus la spital să văd de copilul pe care l-am adus de la Mokachandpur. E în comă febrilă. Colonelul Hodson a pompat în el mycetinină până sus și ne va putea spune spre dimineață dacă o scoate la capăt. Bietul băiețel e grav rănit – s-ar putea să trebuiască să-i amputeze piciorul ăla.

— Altfel, era bine? Vreau să zic – fără mutații? întrebă Pilbeam.

— Fizicește, în stare normală. Ceea ce face să fie cu atât mai rău dacă moare. Și când te gândești că i-am pierdut pe Frank, Alan și Froggie ca să punem mâna pe el. Rușinea dracului că fetițele alea două au fost sfârtecate în bucăți.

— Probabil erau deformate, dacă le prindeai, spuse Pilbeam. Își aprinse un trabuc, după ce cei doi englezi îl refuzară. Ochii săi păreau mai alerți, acum că li se alăturase și Timberlane. Stătea cu spinarea mai dreaptă și vorbea într-un mod mai controlat:

— Nouăzeci și șase virgulă patru la sută dintre copiii pe care i-am cules cu Operațiunea Childsweep au diformități interne sau externe. Înainte de-a veni tu, Charley și cu mine discutam vechea și îmbâcsita problemă a nebuniei lumii. Iată cel mai bun și strălucit exemplu pe care ni-l oferă acești ultimi douăzeci de ani – Lumea Vestică și i-a petrecut pe primii cincisprezece din ei ucigând legal toate micile monstruoziități născute de către puținele femei, de toate culorile ce n-au rămas sterile. Apoi – citat – gânditorilor noștri înaintați – închei citatul – le-a venit ideea că monstruoziitățile s-ar putea, la urma urmei, reproduce, cu adevărat, restabilind echilibrul după o generație. Așa că ne-am apucat de răpiri pe scară internațională.

— Nu, nu, nu poți spune asta, exclamă Charley. Eu aș fi de acord că uciderea legală a – fie, să le zicem monstruoziități – ...

— *Să le zicem* monstruoziități? Fără brațe sau picioare, fără orbite în craniu, cu membre ca umflăturile alea din tablourile lui Salvador Dali!

— Fac totuși parte din specia umană, sufletele lor erau totuși nemuritoare. Asasinarea lor legală a fost ceva mai groaznic decât nebunia. Dar după ce ne-am venit în fire și-

am dat drumul clinicilor gratuite pentru copiii din neamuri înapoiate, unde sărmanii infirmi pot primi toate îngrijirile...

Pilbeam râse scurt:

— Mă scuzi, Charley, dar îmi înșiri o istorie în care mi-am băgat și eu o mână - un deget. Sigur, acoperi perfect unghiul propagandei. Dar aceste așa-numite neamuri înapoiate au fost cele ce n-au comis crima legală! Și-au iubit ororile și le-au lăsat să trăiască. Așa că am făcut stânga-mprejur ajungând la ideea că avem nevoie de ororile *lor*, ca să ne propășim viitorul *nostru*. Ți-am spus, e un război economic. Democrațiile - și prietenii noștri din lagărul comunist⁹ - au nevoie de o nouă generație, dobândită indiferent cum, care să muncească pe liniile lor de montaj și să le consume produsele... De aici și împuțitul ăsta de război, ciorovăindu-ne pentru ce a mai rămas! Draci, o lume nebună, domnilor! Sus paharul, Sergent! Să ținem un toast - pentru viitoarea generație de consumatori - indiferent câte capete sau găoaze au!

În timp ce Timberlane și Pilbeam râdeau, Charley se ridică:

— Eu trebuie să plec acum. Intru de gardă mâine dimineață la opt și trebuie să-mi curăț trusa. Noapte bună, domnilor.

Cealaltă doi își umplură paharele după plecarea lui, apropiindu-se instinctiv mai mult unul de altul.

— Cam lisus înlăcrimat, nu? Întrebă Pilbeam.

— E un băiat liniștit, zise Timberlane. Folositor să-l ai prin preajmă când dai de belea, cum am descoperit azi. E o chestie cu băieții ăștia religioși - ei cred că dacă sunt de partea lui Dumnezeu, atunci dușmanul nu poate fi decât de-a diavolului, așa că n-au nimic împotrivă să i-o dea la meclă din răspuțeri.

Pilbeam îl privi cu o jumătate de zâmbet printr-un nor de fum de țigară.

— Ești altfel.

— În unele privințe. Eu încerc să uit că mâine se va ține un serviciu funerar pentru băieții noștri - Charley încearcă

⁹ Reamintim că romanul a fost scris în anul 1964 (N.T.)

să-și amintească.

— Și în liniile noastre va fi înmormântarea amicului meu și a șoferului. O să-mi amâne plecarea.

— O ștergi?

— Mhm, mă-ntorc în State. Iau un GEM până la Kohima, și de-acolo un reactor orbital acasă în Washington, DC. Mi-am terminat treaba aici.

— Ce treabă ai avut, Jack, sau mai bine să nu întreb?

— Exact acum, sunt într-un detașament al Childsweep, recrutând pentru un nou proiect pe scară mondială.

Tăcu și-l privi mai pătrunzător pe Timberlane.

— Auzi, Algy, te-ar deranja să dăm o tură pe-afară ca să-mi umplu sinusurile cu un pic de aer din ăsta assamez?

— Neapărat.

Temperatura scăzuse vertiginos, amintindu-le că se aflau la aproape trei mii de metri deasupra nivelului mării. Instinctiv, își potriviră un pas vioi. Pilbeam aruncă chiștocul trabucului și-l strivi în turf. Luna stătea suspendată ca un testicul necoborât jos în burta cerului. O pasăre de noapte accentua încremenirea restului creațiunii.

— Cu atât mai rău că Marele Accident a împrejmuit globul cu radiații și a făcut călătoria spațială aproape imposibilă, comentă Pilbeam. Poate-ar fi existat o cale de scăpare din nebunia noastră pământeană printre stele. Bătrânul meu credea cu tărie în călătoria spațială, obișnuia să citească tot ce apărea. Un mare optimist din fire – de-ăsta a înghițit atât de greu eșecul. Îi spuneam prietenului tău Charley, tata s-a sinucis luna trecută, încă mai încerc să mă împac cu gândul.

— Întotdeauna e greu să treci peste asta, moartea tatălui. Nu te poți abține să n-o iei ca pe ceva personal. E o – în fine, un fel de insultă, când moare cineva care ți-a fost drag și plin de viață.

— După cum vorbești, nu ești tocmai străin.

— Nu tocmai. La fel ca mii de alți oameni, tatăl meu s-a sinucis și el. Eram copil pe vremea aceea. Nu știu dacă asta-i mai bine sau mai rău... Erai apropiat de bătrânul tău?

— Nu. Poate că de-asta mă dau atât de tare cu capul de

pereți. Aș fi putut să fiu mai apropiat. Am irosit ocaziile. La dracu' cu toate, în fond.

Se întetea un vânt katabatic, scurgându-se de pe pantele mai înalte, asupra taberei. Umblau cu mâinile în buzunare.

În tăcere, Pilbeam își aminti felul cum tatăl său îi încurajase idealismul.

„Să nu intri în afacerile cu discuri, fiule,” spusese el. „Mă voi descurca fără tine. Înrolează-te în Childsweep, dacă vrei.”

Pilbeam intrase în Childsweep la vârsta de șaisprezece ani, începând undeva aproape de baza organizației. Cea mai mare realizare a Childsweep fusese stabilirea a trei Centre pentru Copii, lângă Washington, Karachi și Singapore. Aici erau aduși copiii din toată lumea născuți după Accident, acolo unde se obținea consimțământul părinților, spre a fi antrenați să trăiască normal cu diformitățile lor și cu societatea pustiită de criza în care se găseau.

Experimentul nu s-a vădit un succes fără egal. Lipsa de copii era acută – la un moment dat, existau trei psihiatri la fiecare copil. Reprezenta însă o tentativă de a îndrepta ceva. Pilbeam, lucrând la Karachi, era aproape fericit. Apoi, copiii au devenit subiectul unei dispute internaționale. În cele din urmă, a izbucnit războiul. Când a ajuns într-o fază mai disperată, atât Centrul de Copii din Singapore cât și cel din Karachi au fost bombardate de pe sateliți orbitali automați și distruse. Pilbeam a scăpat și a zburat înapoi la Washington cu o rană minoră la picior, tocmai la timp pentru a afla despre sinuciderea tatălui său.

După un minut de tăcere, Pilbeam spuse:

— Nu te-am târât la aer, în noapte, ca să ne smiorcăm, ci să-ți fac o propunere. Am pentru tine o slujbă. O slujbă adevărată, pe viață. Am autoritatea de-a o rezolva cu ofițerul tău Comandant, dacă ești de acord...

— Hei, nu așa repede! exclamă Timberlane, desfăcând mâinile a protest. Nu vreau slujbă. Am una – să salvez ce copii pot găsi ascunși prin dealurile astea.

— Asta e o slujbă reală, nu e vacanță pentru guvernante

înmarmate cu puști. Cea mai responsabilă numai la care s-a gândit vreodată cineva. Îmi caut oameni, și sunt sigur că ești genul potrivit. Pot aranja să-ți iei zborul împreună cu mine, înapoi în S.U.A., chiar mâine.

— A, nu, am în Anglia o fată la care țin foarte mult, și aștept o permisie la sfârșitul săptămânii viitoare. Nu mă ofer, dar îți mulțumesc oricum pentru compliment.

Pilbeam se opri, cu fața spre Timberlane.

— O s-o aducem și pe fata ta la Washington. Bani nu-s o problemă, crede-mă. Lasă-mă măcar să-ți spun care-i treaba. Vezi tu, din punct de vedere sociologic și economic, trăim timpuri foarte interesante, cu condiția să poți fi destul de detașat pentru a le privi în lumina asta. Așa că un grup universitar de studiu, cu sprijinul corporațiilor și al guvernului, s-a organizat pentru a studia și înregistra tot ce se petrece. N-ai auzit de el – este nou și nu s-a dat nimic publicității. Se numește *Documentation of Universal Contemporary History* – prescurtat DOUCH. Avem nevoie de recruți care să opereze în toate țările. Hai până la cantonamentul meu să-l cunoști pe Bill Dyson, care-i L/C-ul proiectului pentru Asia de Sud-Est, și-ți vom da toate informațiile.

— Asta-i o nebunie. Nu pot intra-n ea. Vrei să spui că ați scoate-o pe Martha din Anglia ca să vină și ea cu mine?

— De ce nu? Știi cum merg lucrurile-n Anglia – înapoi spre întuneric, sub guvernul ăsta nou și în condiții de război. V-ar fi mai bine amândurora în America o vreme, cât timp te-am instrui. E un criteriu major, nu?

Observând expresia de pe chipul lui Timberlane, adăugă:

— Nu-i nevoie să te decizi pe loc.

— Nu pot... Cât timp de gândire am?

Pilbeam se uită la ceas și-și scărpină țeasta cu unghia.

— Până mai dăm un pahar pe gât, să zicem?

Pe pista de decolare prăfoasă din Kohima, cei doi își strânsesă mâinile.

— Mă simt prost plecând așa, Charley.

— C.O.-ul se simte și mai prost, precis.

— A înghițit-o ca un mielușel. Ce fel de șantaj o fi folosit Pilbeam, n-o să știu niciodată.

Un moment de tăcere stânjenită, după care Charley spuse:

— As fi vrut să vin și eu cu tine. Ai fost un prieten bun.

— Țara are nevoie de tine, Charley, nu te prosti.

Dar Charley se mulțumi să spună:

— Aș fi putut veni și eu cu tine dacă eram destul de bun.

Jenat, Timberlane urcă scara avionului și se răsuca să-i facă un semn de rămas bun cu mâna. Se mai priviră o ultimă oară înainte de a dispărea înăuntru.

Turboreactorul orbital decolă în înserarea lividă, îndreptându-se, pe o parabolă transpolară, spre partea opusă a globului. Soarele sălta pe buza apuseană a lumii în vreme ce, departe sub ei, pământul era pătat cu un amestec confuz de întuneric și lumină.

Jack Pilbeam, Algy Timberlane și Bill Dyson ședeau laolaltă, vorbind foarte puțin la început. Dyson era un individ îndesat, la fel de dur la înfățișare pe cât era Pilbeam de stilat, cu un cap pleșuv și un surâs binevoitor. Părea la fel de puțin relaxat pe cat se arăta Pilbeam de încordat. Deși mai în vârstă decât Timberlane, doar cu zece ani cel mult, dădea impresia de-a fi un om mult mai bătrân.

— Datoria noastră, domnule Timberlane, la DOUCH, e să fim niște pesimiști profesioniști. Cu privire la viitor, nu ne putem permite să fim decât căpoși și cu ochii uscați. Trebuie să faceți față faptului că dacă din aparatul reproducător uman au fost smulse gene vitale, restul organismului s-ar putea să nu mai aibă niciodată forța de a și le reconstrui la loc. În care caz, tinerii ca dumneata și acest excomunicat de Pilbeam reprezentați generația umană terminală. De-asta avem nevoie de voi; veți înregistra chinurile desfacerii speciei omenești.

— Mie-mi sună cum că doriți jurnaliști, observă Timberlane.

— Nu, domnule, avem nevoie de oameni statornici și integri. Nu e o plească, ci un mod de viață.

— Un mod de moarte, Bill, îl corectă Pilbeam.

— Un pic din amândouă. După cum ne reamintește Buna Carte, în toiul vieții ne aflăm în plină moarte.

— Eu tot nu văd sensul proiectului dacă specia umană va dispărea, stăruind Timberlane. Cui îi va fi de folos?

— Bună întrebare. Iată ceea ce sper eu că e un răspuns la fel de bun. Va ajuta două feluri de oameni. Ambele grupe sunt pur ipotetice. Va folosi unui mic grup pe care ni l-am putea imagina în, să zicem, America de peste treizeci-patruzeci de ani, când întreaga națiune se va fi destrămat în haos; să presupunem că stabilesc o mică așezare și descoperă că sunt apți să aibă copii. Acei copii vor fi aproape sălbatici – copii feroci, despărțiți de civilizația căreia îi aparțin de drept. Înregistrările DOUCH va fi pentru ei o verigă între trecutul și viitorul lor, și le vor oferi șansă de a gândi pe calea cea dreaptă și a construi o comunitate socialmente viabilă.

— Și cel de-al doilea grup?

— Îmi închipui că nu ești un om foarte speculativ, domnule Timberlane. Nu ți-a trecut niciodată prin minte că nu sunteți singuri în univers? Nu mă refer numai la Creator; e dificil de imaginat că ar face vreo altă companie umană cu excepția lui Adam. Vorbesc de celelalte specii ce trăiesc pe planetele altor stele. S-ar putea să viziteze într-o bună zi Pământul, așa cum am vizitat și noi Luna și Marte. Vor căuta o explicație pentru „civilizația pierdută” de aici, la fel cum ne punem noi întrebarea asupra civilizației pierdute marțiene, ale cărei urme le-a găsit expediția lui Leatherby. DOUCH le va lăsa o explicație. Dacă explicația mai conține și o morală care le poate fi de folos, cu atât mai bine.

— Mai e și un al treilea grup ipotetic, spuse Pilbeam, aplecându-se înainte. Ăsta-i cel ce-mi dă fiori pe șira spinării. Poate am citit prea mult science-fiction de-al tatălui meu la o vârstă prea fragedă. Dar dacă omul se va rostogoli afară din nișa sa ecologică, poate că vreo creatură, care dă târcoale chiar acum, se va cățăra și-i va lua locul în câteva sute de ani – când locul va fi aerisit cum se cade.

Râse. Cu umor calm, Dyson spuse:

— Se poate și asta, Jack. Statisticile despre felul cum Marele Accident a afectat primatele mari sunt greu accesibile. Poate că urșii grizzly sau gorilele au și pornit pe o linie mutațională favorabilă.

Timberlane tăcea. Nu știa cum să participe la conversațiile de acest soi. Toată povestea i se părea încă ireală. Când își luase rămas bun de la Charley Samuels, expresia de nefericire de pe chipul prietenului său îl zguduise aproape la fel de mult ca și instantaneea cooperare a C.O.-ului cu Childsweep. Privi în jos pe fereastră. Departe sub el, norii cumulus transformau Pământul într-un pat cu așternutul deranjat. Se afla într-o Țară a Cucilor din Nori.

Acolo, în lumea aceea tenebroasă, o dubioasă dinastie de un milion de ani lua sfârșit, cu autoizolarea casei domnitoare. Nu era sigur cât de plăcut va fi să-i înregistreze chinurile agoniei.

La Bolling Field îi întâmpinară lumina blândă a soarelui de toamnă și o escortă militară. Petrecură o jumătate de oră - spre iritarea inflamată a lui Pilbeam - în Blocul Inspector înainte de le da drumul cei de la Controlul de Sănătate și Securitate. O camionetă electrică îi duse, cu tot echipamentul, la un mic autobuz militar gri, ce-i aștepta afară. Pe peretele acestuia erau vopsite literele DOUCH.

— Arată bine! exclamă Timberlane. Acum e prima oară că nu mă mai cred victima vreunei farse complexe.

— Doar n-ai crezut c-o să te pomenești debarcat la Beijing, nu? Își afișă Dyson rânjetul încurajator.

— Și ai grijă să nu te urci niciodată într-un autobuz marcat JICH sau DUCA, oricât de beat ai fi, îl preveni militarul din escortă, ajutându-l cu bagajele. Asta înseamnă *Oriental Integration and Cultural Habitation*¹⁰, sau cam așa ceva, iar DUCA e o organizație bălțată condusă de „Post” și însemnând *Department for Unified Children Assistance*¹¹.

¹⁰ Integrarea Orientală și Habitatul Cultural (N.T.)

¹¹ Departamentul Asistenței Unificate a Copiilor (N.T.)

Se dau groaznic de ocupați, chiar fără nici un copil propriu-zis pe care să-l asiste. În prezent, Washington-ul e o orgie de inițiale și organizații – și dezorganizare. Parc-ai trăi într-o supă alfabetică. Sus, băieți, și mergem să vedem imediat un ambuteiaj, două.

Dar, întrucâtva spre dezamăgirea lui Greybeard, se menținură la est de râul cenușiu pe care-l zărise la aterizare, târându-se în partea din oraș despre care Pilbeam îl informă că se numea Anacestia. Parcară pe o stradă cochetă cu case albe și noi, în fața unui bloc unde i se spuse că era locuința sa. Observă că roia de decoratori și răsună de ecoul zgomotelor tâmplarilor.

— Spații noi, explică Pilbeam. Până acum o lună, aici locuiau delincvenți juvenili dezechilibrați mintal. Dar asta-i una din problemele pe care acest așa-zis Accident le-a abolit în întregime. Am scăpat de delincvenți! O să ne fie un H.Q.¹² bun, iar când vei vedea piscina, o să-ți dai seama de ce în țara asta delincvența ajunsese aproape o profesiune!

Deschise larg ușa unei încăperi spațioase.

— Ușa de-acolo dă spre dormitor și toaletă. Dușul îl împărți cu vecinul, care din întâmplare eu sunt. Imediat pe coridor e barul, și pe toți Sfinții dacă până acum nu l-am pus la punct, și cu o fată drăguță în alertă dinapoia lui, o să fie raiul pe pământ. Ne vedem peste drum de-un martini în zece minute, nu?

Cursul de antrenament DOUCH era planificat să dureze șase săptămâni. Deși fusese organizat în cel mai înalt grad, sistemul rămânea haotic, datorită dezordinii proprii epocii.

Pe plan intern, toate orașele mari treceau prin chinurile problemelor de muncă; încorporarea greviștilor în forțele armate nu făcuse decât să răspândească tulburările și în aceste organizații. Războiul nu era deloc popular și nu numai din cauză că lipsea entuziasmul tinerilor.

Pe plan extern, orașele se aflau sub bombardamentul inamic. Așa-numitele raiduri „Ghiveci Gras” erau specialitatea dușmanului: rachete ce eschivau detecția

¹² Inițiale pentru *Headquarters* (cartier general) (N.T.)

cădeau de pe orbite spațiale, dezintegrându-se deasupra solului și împrăștiind „geamantane” de explozibili sau substanțe incendiare. Era pentru prima oară că populația americană cunoștea atacul aerian la ea acasă. În vreme ce mulți orașeni se evacua singuri în localități mai mici sau zone rurale – doar pentru a reveni apoi, răzleți, preferând riscul bombardamentelor față de un mediu înconjurător pentru care aveau prea puțină simpatie – mulți oameni de la țară veneau la oraș în căutarea unor lefuri mai mari. Industria se plângea zgomotos; dar deocamdată agricultura era cel mai greu lovită, iar Congresul se ocupa de emiterea legilor care să-i permită să ordone revenirea oamenilor la sat.

Singura trăsătură fericită a întregului război era aceea că economia inamicului se arăta mult mai nesigură decât a Americii; numărul Ghiveciurilor grase se micșorase sensibil în ultimele șase luni. Ca rezultat, febrila viață nocturnă a capitalei pe timp de război se accelerase.

Timberlane avea posibilitatea să vadă o mare parte a acestei vieți de noapte. Oficialitățile DOUCH se lăudau cu relații suspuse. Pe parcursul unei singure zile, i se puseseră la dispoziție toate documentele necesare pentru a-l ajuta să supraviețuiască în concursul de șobolani locali: pașaport șampilat, viză, scutiri de consemnele aplicate străinilor, legitimație pentru arhivele poliției, permis de cumpărat haine, mandat de deplasare pe teritoriul Districtului Columbia, plus cartele la rațiile de vitamine, carne, legume, pâine, pește și dulciuri. În toate cazurile cu excepția mandatului de călătorie, restricțiile li se păreau tuturor foarte liberale, numai localnicilor nu.

Timberlane era un om ce nu se complăcea decât rareori în autoexaminări. Prin urmare, nu se întrebă nici un moment cât de puternic contase promisiunea celor de la DOUCH că-l vor reuni cu prietena sa ca să-i influențeze decizia de a intra în cârdășie cu ei. Fu un punct asupra căruia nu trebui să-l preseze defel pe Dyson.

Peste patru zile, Martha Broughton fu adusă cu avionul din mica insulă asediată de lângă continentul european și

debarcată la Washington.

Martha Broughton avea douăzeci și șase de ani. Vârsta lui Timberlane. Nu numai fiindcă se număra printre cele mai tinere femei din lume, ci și deoarece își purta înfățișarea atrăgătoare cu un aer dezinvolt, capta atenția oriunde se ducea. La vremea aceea, se lăuda cu o garnitură completă de păr frumos blond-cendres pe care-l purta despletit, până la umeri. În genere, trebuia s-o cunoști bine ca să observi că sprâncenele îi erau vopsite; n-avea sprâncene proprii.

În perioada pe care cercurile din Washington o desemnau cu eufemismul Marele Accident, Martha avea șase ani și fusese atinsă de boala radioactivă; spre deosebire de mulți dintre micii ei contemporani, supraviețuise. Părul ei, însă, nu; iar chelia ce-o însoțise în toți anii de școală, supunând-o unor tachineări împotriva cărora se apăra cu promptitudine, fusese un instrument care să-i ascută spiritul. Pe la cea de-a douăzeci și una aniversare a zilei de naștere, un puf mărunț îi acoperi țeasta; acum frumusețea ei n-avea să mai fie disprețuită în nici o epocă. Timberlane era unul dintre puținii membri de familie ce cunoștea cicatricele interne rămase ca unică urmă din copilăria ei.

Pilbeam și Timberlane o cazară într-un cămin de femei aflat la câteva străzi distanță de noul cartier general al DOUCH.

— Deja ai un anume efect asupra lui Algy, îi spuse Martha lui Pilbeam. A-urile lui prelungi, englezești, se erodează; i-a spus șoferului de taxi să depășească o altă mașină, în loc de s-o depășească. După asta ce va urma?

— Probabil că inhibiția claselor medii engleze de a ne săruta în public, spuse Timberlane.

— Doamne ferește, dacă pe mine mă numești public, atunci plec de-aici, spuse binevoitor Pilbeam. Sunt sensibil la aluzii, la fel ca toată lumea – și la băutură. Mă găsiți la bar când aveți nevoie de mine.

— N-o să-ntârzim mult, Jack.

— N-o să-ntârzim foarte mult, Jack, corectă Martha.

Când ușa se închise, se cuprinseră în brațe și rămaseră cu buzele lipite, simțindu-și unul altuia căldura prin gură și

trup. Stătură astfel, sărutându-se, vorbind, o bucată de vreme. Într-un târziu, Timberlane se retrase în cealaltă parte a camerei, își rezemă bărbia-n palmă într-un gest meditativ și începu să-i admire picioarele.

— Ah, drăguța arcuire catenară a pulpelor tale! exclamă.

— Ei, ce fermecător salut transatlantic, comentă Martha. Algy, e minunat! Ce lucru miraculos ni se întâmplă! Nu-i excitant? Tata a fost furios că mi-a luat atâta timp până m-am hotărât să vin – mi-a ținut o lungă predică în cel mai prooooofund glas al lui despre nestatornicia feminității tinere...

— Și te admiră fără-ndoială la nebunie pentru că te-ai ținut de principiile tale și-ai venit! Deși, dacă bănuiește că masculii americani se vor ține după tine, are probabil dreptate.

Femeia își deschise sacoșa pentru noapte, înșirând sticlute și perii pe masa de toaletă, fără a-și lua un moment ochii de la el. În timp ce se așeza să-și îngrijească fața, spuse:

— Orice soartă e mai bună decât moartea! Și ce se petrece aici? Și ce e DOUCH și de ce te-ai băgat și ce-aș putea face ca să te-ajut?

— Mă instruiesc timp de șase săptămâni. Tot felul de cursuri – mamă, băieții ăștia știu cu-adevărat cum se lucrează! Istorie contemporană, științe sociale, economie, geopolitică, o chestie nouă căreia-i zice existentietică, psihologie funcțională – e, și multe altele și subiecte practice, ca de pildă întreținerea motoarelor. Iar de două ori pe săptămână mergem cu mașina la Rock Creek Park pentru lecții de autoapărare cu un expert judo. E dur, dar îmi place. Domnește aici un sentiment de devotament care dă sens la toate. Am scăpat și de război, ceea ce înseamnă că viața are din nou rost, cât de cât.

— După cum arăți, îți prinde bine, dragule. Și ai de gând să-ți practici autoapărarea cu mine?

— Alte forme de trântă, poate, asta nu. Nu, bănuiesc că te afli aici dintr-un motiv foarte întemeiat. Dar despre asta îl vom întreba pe Jack Pilbeam. Hai să mergem la el – e un

băiat al dracului de bun; o să-ți placă.

— Deja îmi place.

Pilbeam era într-un colț al barului căminului, așezat lângă o roșcovană plină de strălucire. Se desprinsese de ea fără convingere, își luă impermeabilul de pe spătarul unui scaun și veni spre ei, salutând.

— *All play and no work makes Jack a dull boy*¹³, spuse. Acum, unde-o ducem pe domnișoara? S-o găsi oare vreun loc unde să putem lua cu noi o roșcată prietenoasă?

— M-am restaurat după ravagiile călătoriei, așa că mă dau pe mâna ta, spuse Martha.

— Și să nu crezi c-o spune la propriu, adăugă Timberlane.

Pilbeam se înclină:

— Am instrucțiunile, autoritatea și înclinația de a te duce oriunde în Washington și să-ți dau să cinezi și să vânezi tot timpul cat te afli aici.

— Te previn, iubito, ăștia se distrează la fel de teribil pe cât și muncesc. DOUCH ne va oferi tot ce se poate mai bun înainte de-a ne arunca la hazna să înregistrăm sfârșitul lumii.

— Văd de la o poștă că ți-ar prinde bine o băută, urâciosule, aruncă Pilbeam, forțându-și puțin zâmbetul. Lasă-mă doar să v-o prezint pe roșcată și pe urmă o luăm din loc la un film și-o butelcă. Poate-om reuși să forțăm intrarea la spectacolul Dusty Dykes. Dykes e Comicul Plăvan.

Roșcovana se integră grupului fără a simula prea mult nemulțumirea și ieșiră în oraș. Întreruperile de curent care afectaseră, în războaiele trecute, localitățile din alte țări nu speriau Washington-ul. Dușmanul ținea orașul cu fermitate în colimatorul rachetelor sale și nici un efect de lumină n-ar fi schimbat situația. Străzile erau o văpaie de neon, în vreme ce afacerile de divertisment prosperau. Inscricții stroboscopice luminau fețele bărbaților și femeilor purtând stigmatе ale bolii, în timp ce se înghesuiau în cabarete și

¹³ Inversare a formulei „*All work and no play makes Jack a dull boy*” („Numai muncă, pic de joacă, lui Jack n-are cum să-i placă”) (N.T.)

cafenele. Mâncarea și băutura de pe piața neagră se găseau din belșug; nu părea să se ducă lipsă decât de locuri de parcare.

Aceste seri febrile deveneau parte dintr-un sistem de muncă feroce și relaxare în care se înscria personalul DOUCH. Abia într-a treia ei seară la Washington, când ședea în Trog și priveau spectacolul de cabaret ce-l includea și pe Dusty Dykes – artistul pentru care Pilbeam nu reușise să găsească bilete în prima seară – Martha reuși să-i pună lui Pilbeam întrebarea ce-o frământa.

— Jack, ne oferi distracții splendide. Aș vrea să pot face și eu ceva în schimb. Pot fi utilă în vreun fel? Nu vād de ce am fost invitată aici, de fapt.

Fără a înceta să mângâie încheietura frumuseții brunete cu ochi verzi care era șusta lui în seara aceea, Pilbeam spuse:

— Ai fost invitată să-i ții companie unui anume Algy Timberlane – nu că ar merita el o asemenea mare baftă. Și ai participat la mai multe din conferințele lui. Nu-ți ajunge? Destinde-te, distrează-te. Mai bea un păhărel. Supraconsumul e o îndatorire patriotică.

— Mă distrez. As vrea doar să știu dacă e ceva ce-aș putea *face*.

Pilbeam îi făcu cu ochiul amicei sale cu ochii verzi:

— Mai bine întreabă-l pe Algy asta, iepuraș drăgălaș.

— Sunt teribil de persistentă, Jack. Chiar vreau un răspuns.

— Du-te și-l întreabă pe Bill Dayson – e treaba lui, zău. Eu nu-s decât playboy-ul de la DOUCH – Dușul Fierbinte, mi se spune. Și s-ar putea să-mi reîncep călătoriile, miercură viitoare.

— Of, dulceață mică, dar spuneai că... protestă fata cu ochii verzi. Pilbeam îi puse un deget prevenitor pe buzele lucioase:

— Șșș, bombonica mea – Unchi-tu Sam trebuie să treacă-naintea lui Unchi-tu Jack. Dar în noaptea asta, crede-mă, Unchiul, Jack vine pe primul plan – metaforic vorbind, mă-nțelegi.

Luminile scăzură, se auzi un ropot de tobe urmat de un sughiț amplificat. În timp ce se lăsa tăcerea, Dusty Dykes pluti înăuntru pe o enormă bancnotă de un dolar și coborî pe pardoseală. Era un omuleț aproape amenințător de anodin, purtând un costum de haine șifonate. Vorbea cu un glas plat și uscat:

— Cum veți vedea, am renunțat la vechea mea șmecherie de-a nu avea nici o șmecherie. Nu-i prima oară că economia țării ăsteia m-a luat la o plimbărică. Bună seara, doamnelor și domnilor, și să știți că vorbesc serios – s-ar putea să vă fie ultima. La New York, de unde vin – și știți că taxa de stat de-acolo-i așa de mare c-am avut nevoie de-o parașută ca să scap – le plac foarte mult petrecerile de Sfârșitul Lumii. Freci două moralități una de alta: rezultatu-i o explozie. Freci două busturi unul de-altul; rezultatu-i negreșit un gâdilici. Noaptea când s-a dus Senatorul Mulgravy, a fost un ciripici¹⁴.

La asta, se iscă un val de aplauze.

— A, unii dintre dumneavoastră ați auzit de senatori? Mi-au spus prietenii când am venit – prietenii sunt oamenii ăia care te susțin preț de-un păhărel și de-o dup-amiază – mi-au spus că orașul Washington D.C. e needucat politic. Mă rog, n-au zis așa, au spus doar că nimeni nu se mai duce să fotografieze bronzurile africane din Casa Albă. Am spus eu, țineți minte, nu oamenii de stat contează, ci starea oamenilor¹⁵. Cel puțin nu-s mai săraci decât un acționar în industria contraceptivă.

— N-aud nimic din ce spune – sau cel puțin nu înțeleg, șopti Martha.

— Nici mie nu mi se pare deosebit de amuzant, replică, Timberlane.

Cu brațul pe după umărul prietenei sale, Pilbeam spuse:

— Nici nu vrea să fie *amuzant*. Vrea să fie *plăvan* – cum i

¹⁴ Calambururi intraductibile și nesărate: *bust* = 1. bust, 2. explozie, 3. faliment etc.; *titter* = 1. țâțoasă, 2. gâdilici, chicoteală, zbenguială; *twitter* = 1. ciripit, 2. tremur, nervozitate (N.T.)

¹⁵ Idem; în original, *men of state.../ state of men* (N.T.)

se spune.

Cu toate acestea, avea un rânjet larg, la fel ca mulți alți clienți. Observând, Dusty Dykes amenință cu degetul! Era singurul său gest:

— Zâmbetele n-ajută la nimic, știu că toți ședeți aici goi-
pușcă pe sub hainele voastre, da' pe mine nu mă puteți
face să mă rușinez – mă duc la biserică și ascult slujba în
fiecare duminică. Suntem o națiune păcătoasă și promiscuă
și-mi face tot atâta plăcere s-o spun, ca și pastorului. N-am
nici o obiecție față de moralitate, decât că e desuetă.

Viața se înrăutățește zi cu zi. În Curtea Supremă din
California, au încetat sa-i mai condamne pe criminali la
moarte – în loc de asta, îi condamnă la viață. Cum spuse
omul, nu mai există nevinovăție, ci doar crimă nedovedită.
Numai în statul Illinois, au fost luna trecută destule omoruri
sexuale ca să vă facă pe toți să vă dați seama cât de
vicară¹⁶ vă este poziția.

Perspectivile viitoare ale speciei sunt negre, și asta nu-i
doar un pigment¹⁷ din imaginația mea. Doi criminali sexuali
s-au apucat de treabă la Chicago, alaltăieri. Zice Butch:
„Auzi, Sammy, ce-ți place mai mult, să omori o femeie sau
să te gândești că omori o femeie?” „Pe toți dracii, nu știu,
Butch, tu pe care o preferi?” „Să mă gândesc că omor o
femeie, de fiecare dată!” „Și de ce, mă rog?” „Păi, așa, ai o
femeie de-un gen mai romantic.”

Încă vreo câteva minute, omulețul cu chip de bebeluș
stătu acolo în spotul de lumină în costumul său cu care
dormise, spunându-și bancurile cu care dormise. Apoi
proiectorul se stinse, personajul dispăru, iar sala se luminează
în ropotul aplauzelor.

— Să mai cerem de băut! spuse Pilbeam.

— Dar a fost groaznic! exclamă Martha. Pur și simplu
obscen!

— A, trebuie să-l auzi de-o juma' de duzină de ori ca să-l

¹⁶ Idem; în original, *vicaricus* (prefăcut, substituit); analogie
între „vicar” și „precar” (N.T.)

¹⁷ Idem; în original, *pigment*, analogie cu *figment* (născocire)
(N.T.)

apreciezi – ăsta-i secretul succesului lui, explică Pilbeam. E vocea epocii.

— *Ție ți-a plăcut?* o întrebă Martha pe fata cu ochii verzi.

— Păi, da, cred că da. Vreau să zic, mă rog, m-a făcut oarecum să mă simt acasă.

De două ori pe săptămână, se duceau într-o cameră mică de la Pentagon, unde un tânăr maior blond îi învăța cum să programeze și să se servească de un computer POLYAC. Aceste noi computere de buzunar aveau să fie foarte potrivite în furgoanele de înregistrare DOUCH.

Timberlane tocmai pleca la una din sesiunile POLYAC, când găsi în cutia poștală o scrisoare de la maică-sa. Patricia Timberlane îi scria neregulat. Această scrisoare, la fel ca majoritatea, era plină în primul rând de lamentări domestice, iar Timberlane o parcurse fără prea mare răbdare în timp ce taxiul îl ducea peste Potomac. Spre sfârșit, găsi ceva mai interesant.

„E frumos că o ai și pe Martha cu tine acolo la Washington. Presupun că te vei însura cu ea – ceea ce e romantic, pentru că oamenii nu se căsătoresc adesea cu iubirile lor din copilărie. Dar *să te asiguri*. Adică, ești destul de mare ca să știi că am făcut o mare greșală când m-am măritat cu tatăl tău vitreg. Keith are părțile lui bune, dar e cumplit de necredincios, uneori îmi doresc să fi murit. N-am să intru în amănunte.

El dă vina pe timpuri, dar asta-i o scăpare prea ușoară. Spune că aici o să aibă loc o revoluție. Mi-e groază să mă gândesc. Ca și cum n-am fi trecut prin destule, cu Accidentul și cu războiul ăsta groaznic, mi-e groază de revoluții. În țara asta n-a fost niciodată așa ceva, indiferent ce-au făcut celelalte țări. Chiar așa, parcă am trăi într-un cutremur de pământ continuu.”

Era o frază grăitoare, își spuse cu seriozitate Timberlane. În Washington, perpetuul cutremur măcina zi și noapte, și avea să macine până ce totul va fi redus la praf și pulbere, dacă se adevereau cele mai sumbre previziuni ale DOUCH. Se manifesta nu numai în constantele seisme economice, în

cozile la supă din centrul orașului și-n vânzările nebunești, în timp ce reziduurile imperiilor financiare prăbușite erau aruncate pe piață, dar și în valul de omoruri și delictse sexuale pe care legea se dovedea incapabilă să le țină în frâu. Acest val se ridica spre a-i înghiți pe Martha și Timberlane.

În dimineața de după sosirea scrisorii de la Patricia Timberlane, Martha apăru devreme în camera lui. Pe covor zăceau împrăștiate haine – fuseseră în oraș până noaptea târziu, participând la o petrecere deșănțată dată de un camarad din Air Strike al lui Bill Dyson. Îmbrăcat în pantalonii de pijama, Timberlane, în picioare, se bărbiera în semiîntuneric. Martha se duse la fereastră, trase perdelele și se întoarse cu fața spre el. Îi spuse despre florile ce-i fuseseră trimise la cămin.

O privi printre gene și întrebă:

— Și zici că ai mai primit unele și ieri dimineață?

— Da, tot atâtea – cutii pline cu orhidee, iar azi dimineață la fel. Trebuie să fi costat sute de mii de dolari.

Timberlane opri bâzâitul enervant al aparatului de ras și se uită la ea. Ochii lui erau opaci, iar chipul palid.

— Cam plăvană treabă, hm? Nu eu ți le-am trimis.

— Știu asta, Algy. Nu ți-ai fi putut permite. M-am uitat la prețurile florilor în magazin – sunt scumpe din capul locului, și li se mai adaugă și impozitul, vama, adaosul comercial și ceea ce matroana căminului numește T.D.G., Taxa de Descurajare Generală, și Dumnezeu mai știe ce. De-asta am distrus florile de ieri – vreau să spun, știam că nu-s de la tine, așa că le-am ars și n-am vrut să mai vorbesc despre ele.

— Le-ai ars? Cum? N-am văzut o flacără neacoperită mai mare decât a unei brichete de când am ajuns aici.

— Nu fi așa de prostuț, dragule. Le-am aruncat pe toboganul de evacuare și tot ce cade pe-acolo e ars în pivnița căminului. Iar în dimineața asta, încă o serie, tot fără nici un mesaj.

— Poate aceeași serie, cu dragoste de la băiatul din pivniță.

— Pentru Dumnezeu, nu fi plăvan cu mine, Algy!

Râseră. Dar a doua zi dimineață, sosi la cămin un alt buchet de flori pentru Miss Martha Broughton. Timberlane, Pilbeam și matroana Marthei veniră să se uite la ele.

— Orhidee, trandafiri, anemone, violete, șofran de vară – ce-o fi, își poate permite să fie foarte sentimental, remarcă Pilbeam. Dă-mi voie să te asigur, Algy bătrâne, că nu eu i le-am trimis pe-astea prietenei tale. Orhideele sunt singurul lucru pe care nu-l poți băga pe gâtul deconturilor de cheltuieli ale DOUCH.

— Sunt sincer îngrijorată, Miss Broughton, drăguță, spuse supraveghetoarea. Trebuie să ai grijă de mata, mai ales că ești străină-n țara asta. Nu uita că acum nu mai sunt fete sub douăzeci de ani. Asta era vârsta după care obișnuiau să umble bărbații mai bătrâiori. Acum grupul între douăzeci și treizeci trebuie să ia seama. Bărbații ăștia mai în vârstă, care-s cei mai bogați, totdeauna au avut obiceiul să – păi, să bată fierul cât e cald. Acum, că se răcește, vor fi fiind mai nerăbdători să ajungă la ultimul fieruleț. Pricepi ce vreau să spun?

— Nici Dusty Dykes n-ar fi putut-o expune mai bine. Mulțumesc pentru avertisment, doamnă Supraveghetoare. O să fiu atentă pe unde calc.

— Între timp eu am să dau telefon la un florar, interveni Pilbeam. N-ai nici un motiv să nu ciupești câteva mișoare miștocuțe de pe urma amarezării nătăflețului ăstuia. Mărunțișul poate fi extrem de folositor.

Pilbeam urma să plece din Washington a doua zi. Dyson îi transmisese ordinul să se ducă pe un alt teatru de război – de astă dată, Sarawak-ul central. După cum se exprimă el singur, odihna avea să-i prindă bine. După-amiază, ieși în oraș să-și mai adune niște echipamente și o inoculare, când sună alarma de Ghiveci bras. Îi telefonă lui Timberlane, care tocmai participa la un curs despre propagandă și inducerea publicului în eroare.

— M-am gândit să-ți spun că probabil raidul ăsta o să mă întârzie, Algy. Tu și Martha ați face bine să vă duceți la Tezaur fără mine și să puneți băuturile la mișcare, iar eu o

să vă găsesc acolo, de-ndată ce pot. Puteam să și mănânc dacă n-aveam încotro, deși la Babe Lincoln, în josul străzii, se servesc mai puține sintetice.

— În special ingerarea de calorii trebuie să mi-o reduc, - spuse Timberlane, bătându-se pe mijloc.

— Vezi cum îți reacționează în seara asta emisia de senzualitate - am întâlnit aici o adevărată sfârlează, Algy, Corinder o cheamă și-i tot atât de plastică precum plastilina.

— Abia aștept. E măritată sau singură?

— Cu energia și talentul ei, ar putea fi și una și alta.

Își făcură cu ochiul unul celuilalt pe ecranele videotelefoanelor și tăiară contactul.

După căderea întunericului, Timberlane și Martha luară până în oraș un taxi ieșit la pradă. Atacul inamic constase în două rachete, din care una explodase, dezmembrându-se în geamantane deasupra incintelor aproape părăsite ale abatorului și triajului, câtă vreme cealaltă, provocând pagube mai mari, se desfăcu deasupra dens populatei suburbii Cleveland Park. Pe trotuare, uniforme polițienești păreau să predomine față de uniforme de serviciu; Ghiveciul servise la a-i face pe mulți oameni să stea acasă, iar ca rezultat străzile erau mai goale decât de obicei.

La Tezaur, Timberlane coborî și inspectă fațada clubului. Era presărată cu grupuri de sinonime în basorelief - Puținii Aleși, Cei Dintâi, Gașca Selectă, Crema Cremei, Elita, Sarea Pământului, Sertarul de Sus, Pica de Popi, Cei Mai Buni. Zâmbind, se întoarse să-l plătească pe taximetrist.

— Hei, băăă! răcni.

Taxiul, cu Martha în el, coti înapoi în trafic, scrâșni din saboți pe după o mașină privată și dispăru în viteză pe o stradă lăturalnică. Timberlane alergă pe carosabil. Frâne și pneuri urlară în spatele lui. O limuzină mare își înfipse botul în asfalt la câteva degete de picioarele lui și un chip roșu se repezi afară pe fereastra portierei începând să-l înjure. Din urmă se auzi un trosnet, iar chipul congestionat se întoarse înapoi pentru a sudui și mai feroce. Când sosi în fugă un polițist, Timberlane îl apucă de braț.

— Prietena mea a fost răpită. Un tip tocmai a demarat cu ea.

— Se-ntâmplă tot timpul. Tre' să fii cu ochii pe ele, mai mult ca sigur.

— A fost luată cu forța!

— Du-te și zi-i-o sergentului, Mac. Crezi că n-am destule belele? Trebuie să fac tinicheaua asta pe picior mare să umble iar.

Arătă cu degetul mare spre o mașină de patrulare ce se apropia. Mușcându-și buza, Timberlane își croi drum spre ea.

La ora unsprezece în seara aceea, Dyson spuse:

— Haide, Algy, aici nu facem nimic cu rost. Poliția o să ne sune dacă dă de-o pistă. Trebuie să mergem și să găsim o bucătică de mâncat până nu mi se desface stomacul în bucăți.

— Trebuie că a fost diavolul ăla care-i trimitea flori, răspunse Timberlane, pentru a mia oară. Cu siguranță, florăria ar putea da un indiciu poliției.

— De la responsabilul florăriei n-au aflat nimic. Dacă ți-ai aminti doar numărul taxiului.

— Tot ce țin minte e că era mov cu galben, cu cuvintele Antelope Taxis pe capotă. Pe toți dracii, ai dreptate, Bill – hai să mergem să-mbucăm ceva.

În timp ce ieșeau din secția de poliție, superintendentul spuse cu simpatie:

— Nu vă faceți griji, domnule Timberlane. O să-i dăm de urmă logodnicei dumneavoastră până dimineată.

— Ce-l face pe ăla atât de încrezător? Întrebă ursuz Timberlane, urcându-se în mașina lui Dyson. Deși atât Dyson cât și Jack Pilbeam, care fusese mai devreme la secția de poliție, făcuseră tot ce le stătea în putință, se simțea nedrept de dornic să-i enerveze. Avea o senzație de prea mare vulnerabilitate într-o țară, la urma urmei, străină, oricât de mult i-ar fi plăcut. Încercând să-și înfrâneze emoțiile, rămase tăcut pe când îl însoți Dyson la o tarabă de hamburgeri din apropiere ce ținea deschis toată noaptea și înfulecară chiftele cu ardei iute și muștar;

hamburgerii erau sintetici, dar buni.

— Slavă domnului pentru ardei, spuse Dyson. Ar fi putut să pună un pic de foc în rumeguș. M-am întrebat adesea dacă ardeii iuți nu sunt, de fapt, lucrul pe care-l caută savanții în toate cercetările lor în valoare de megaparaie, ca mod de a ne restaura sărmanele gene zdrobite.

— Se poate, consimți Timberlane. Pe pariu că mai întâi vor inventa ardeii iuți sintetici.

După o ultimă dușcă înainte de culcare, se băgă în pat și adormi pe dată. A doua zi dimineață când se trezi, dădu imediat telefon la secția de poliție, dar nu aveau nici o noutate pentru el. Indispus, se spală. Și se îmbracă pentru micul dejun, după care coborî în hol să-și ia corespondența din cutia poștală.

În rassel îl aștepta o scrisoare adusă personal. Rupse plicul și găsi o foaie de hârtie purtând cuvintele:

„Dacă-ți vrei fata înapoi, aruncă o privire în God's Sufferance Press. Du-te singur, spre binele ei. Pe urmă dă telefon la poliție.”

Deodată, nu mai avu nici o poftă de micul dejun. Aproape că alergă la cabina telefonică din hol și răsfoi volumul corespunzător al cărții de telefon. O găsi, sub un număr nonvideofonic de modă veche: Tipografia „Îndurarea Domnului”, și adresa. Să dea mai întâi telefon sau să se ducă de-a dreptul? Simți ură față de sentimentul de nehotărâre ce-l năpădi. Formă numărul și auzi semnalul de post decuplat.

Grăbindu-se înapoi în cameră, îi scrise repede un bilet lui Pilbeam, dându-i adresa la care se ducea, și-l lăsă pe perna patului său de campanie încă deranjat. Băgă revolverul în buzunar.

Merse pe jos până-n capătul străzii, luă un taxi din categoria regulamentară și-i spuse șoferului să circule cu toată viteza. Odată trecuți de Podul Anacostia, dădură de trafic dens, capitala începându-și ziua de muncă. Chiar așa năclăit cum era în congestionarea timpurilor de război, Washington-ul își păstra frumusețea; în timp ce treceau prin dreptul Capitoliului, spațiul verde din jurul lui fiind

acum presărat cu clădiri oficiale de urgență, și coteau spre vest pe Pennsylvania Avenue, piatra albă prinse o scânteiere din cerul senin. Permanența și proporțiile construcțiilor îl îmbărbătau prea puțin pe Timberlane.

Mai târziu, în timp ce se îndreptau spre nord, impresia de demnitate și justiție se risipi. Aici își găsea expresie instabilitatea vremurilor. Modificarea numerelor și însemnelor era în plin avânt. Proprietatea schimba rapid stăpânul, autocamioane de mobilă și transportoare militare livrau sau încărcau mobilier. Și mai erau și alte clădiri, inexplicabil de tăcute și pustii. Uneori, câte o stradă întreagă părea părăsită, ca și cum locatarii ei ar fi fugit de o epidemie. Într-o asemenea stradă, observă Timberlane, se aflau agențiile de voiaj ale liniilor aeriene transoceanice și birourile de turism ale Danemarcei, Finlandei, Turciei; obloanele erau trase; călătoriile particulare se întrerupseseră pe lungă durată, iar marile aeronave de linie se aflau în custodia Națiunilor Unite, transportând ajutoare medicale victimelor de război.

Unele districte prezentau semne ale avarierii de către geamantane, deși se făcuse o încercare de a acoperi pagubele cu panouri mari de reclamă. La fel ca toate marile orașe ale lumii, și acesta, dincolo de surâsul său, dezvăluia cavitățile putrezinde pe care nimeni nu reușea să le astupe.

— Uite-ți destinația, băiatu', da' se pare că nu-i nimeni acasă, spuse șoferul de taxi. Vrei să te-aștept?

— Nu, mulțumesc.

Îl plăti pe taximetrist, care salută și plecă.

Sediul Tipografiei „Îndurarea Domnului”¹¹ era o clădire de cinci etaje, bej-pretențioasă, datând de la începutul secolului trecut. Avea lipite pe ferestre anunțuri DE VÂNZARE. Porțile metalice pliante de acces spre principala ușă rotativă erau închise și asigurate cu un lanț gros și un lacăt. După plăcile cu denumiri din verandă, Timberlane văzu cum își desfășurase activitatea tipografia. Era în primul rând o editură religioasă destinată copiilor, scoțând periodice ca „Magazinul duminical al copiilor”, „Goarna băieților”, „Îndrumarul fetelor”, precum și titluri mai

populare ca „Fiorii Bibliei”, „Fiorii Evangheliilor”, „Aventuri Sfinte”, și linia educativă, „Cititorii Patimilor”. O hârtie ruptă zbură de-a lungul verandei și se înfășură pe după piciorul lui Timberlane. Omul se întoarse. Pe partea opusă a străzii se înălța un bloc mare de apartamente. Observă ferestrele, încercând să vadă dacă se uita la el cineva. În timp ce stătea acolo, mai multe persoane trecură în grabă fără să-l privească.

Lateral se găsea o alee mărginită de un zid înalt. Porni de-a lungul ei, înaintând prin gunoaie. Vârî o mână în buzunar, ținând-o pe revolver, pregătită. Nu fără plăcere, simți o ferocitate primitivă umplându-i pieptul; voia să facă praf fața cuiva. Aleea ducea la un loc viran din spate. La jumătatea distanței, încadrat între două colțuri de zid, un bătrân negru, cu umeri aduși, înălța un zmeu, aplecându-se primejdios înapoi pentru a-i urmări zborul peste acoperișuri.

Înainte să fi ajuns la loc deschis, Timberlane dădu peste o ușă laterală a tipografiei. Fusesse deschisă prin efracție; două mici ochiuri de geam, din jumătatea ei superioară, erau sparte, și stătea crăpată. Așteptă lipit de perete, rememoră procedura din armată pentru luptele din casă-n casă, deschise ușa cu un șut și fugi înăuntru să se adăpostească.

În întuneric, privi prudent în jur. Nici o mișcare, nici o părere de mișcare. Tăcere. Marele Accident decimase populația șobolanilor. Lovise aproape la fel de dur și pisicile, iar foamea de carne a oamenilor răspundea probabil pentru aproape tot restul populației feline; așa că, dacă reveneau șobolanii, aveau să fie mai greu ca oricând de ținut sub control. Dar, deocamdată, clădirea aceea lugubră n-avea, evident, nici o nevoie de pisică.

Ajunsese într-un depozit devastat. Într-un cui, o veche manta de ploaie grăia mutește despre abandon. Teancuri de publicații religioase pentru copii zăceau peste tot, adunând praful, cumpărătorii lor potențiali fiind fie morți, fie pe vecie nenăscuți și neconcepuți. Nu erau noi decât urmele de pași pe jos, spre un culoar interior.

Urmă urmele prin încăpere, pe coridor și de-a lungul

acestuia până în holul principal, conștient de sunetul propriilor lui pași. Deasupra ușilor rotative cu geamuri murdare, prin care se vedeau siluete vagi trecând pe stradă, se afla un bust și o inscripție în marmură: „Lăsați copilașii să vină la mine“.

— De izbeliște au fost lăsați, spuse aparte Timberlane, cu amărăciune.

Porni o cercetare a parterului, devenind tot mai puțin prevăzător pe măsură ce înainta. Pustietatea domnea peste tot ca un blestem. Stând în picioare sub ochii goi ai fondatorului, privi în susul scărilor.

— Sunt aici, ticăloșilor! Voi unde sunteți? strigă. Ce-ați făcut cu Martha?

Zgomotul propriului său glas îl șocă. Înghețat, îi ascultă ecoul prin puțul liftului, dinspre zonele de deasupra. Apoi o luă pe trepte urcându-le câte două, ținând pistolul întins, cu siguranța trasă.

Ajuns sus, se opri. Aceeași tăcere. Păși cu sunete reverberate pe coridor și dădu o ușă de perete. Aceasta se trânti din balamale, lovind o tablă neagră veche, pe șevalet. După cum arăta, părea o sală redacțională. Privi afară pe fereastră, spre locul viran; căută negrul bătrân ce înălța zmeul, amintindu-și-l aproape așa cum îți aduci aminte de un prieten. Bătrânul plecase sau nu se putea vedea nicăieri. Nu se afla nimeni la vedere, nici un om, nici un câine.

Doamne, așa e când rămâi singur pe lume, subvocaliză Timberlane. Și urmă un alt gând: mai bine obișnuiește-te de pe-acum, tinere; într-o zi, s-ar putea chiar să rămâi singur pe lume.

Nu era un om cu o imaginație deosebit de bogată. Deși, în aproape toți anii săi de viață fusese confruntat cu conștiința dispariției pe care omenirea o descătușase asupra sa însăși, optimismul tinereții îl ajutase să creadă fie că situația se va remedia de la sine (natura își mai revenise și-nainte, de pe urma atât de multor ultragieri), fie că una din liniile de cercetare urmate în zeci de țări avea să se finalizeze printr-o restaurare (neîndoielnic, un program de

mai multe miliarde de dolari pe an nu se putea irosi în întregime). Pesimismul cumpătat al proiectului DOUCH îi înfrânase gândurile pline de speranță.

Vedea cu toată seriozitatea că seminția sa putea să fi ajuns la sfârșitul timpurilor ei. An de an, pe măsură ce mureau cei vii, camerele goale din jurul lui aveau să se înmulțească, precum celulele unui fagure uriaș pe care albinele nu-l mai vizitează, până la a umple întreaga lume. Va veni vremea ca el să fie un monstru, singur în camere, în făgașele propriei sale căutări, în labirintul pașilor lui sunând a gol.

Pe întinderea camerei, ca pe chipul unui inchișitor, stătea scris viitorul lui. Rana acestuia era de neevitat, căci o găsisese de unul singur. Deschise gura, să țipe sau să tragă aer în piept, ca și cum l-ar fi aruncat cineva sub o cascadă. Doar un singur lucru, o singură persoană, putea face tolerabil acel viitor.

leși în fugă pe coridor, stârnind din nou ecourile.

— Eu sunt - Timberlane! E cineva aici, pentru numele lui Dumnezeu?

Și, din apropiere, o voce strigă:

— Algy, oh, Algy!

Zăcea într-o sală de paginație, în mijlocul unui talmeș-balmeș de zațuri sparte și aruncate. Temnicerii o legaseră de suportii unui banc metalic greu pe care zăceau șpalturi dezafectate cu plumb, și nu fusese aptă să se elibereze. Estima că zăcea acolo de la miezul nopții. La fel ca și restul clădirii, încăperea purta toate semnele unei pustietăți îndelungate.

— Ești bine? N-ai pățit nimic? o tot întreba Timberlane, frecându-i brațele și picioarele învinate, după ce smulse fâșiile de plastic cu care fusese legată.

— N-am pățit absolut nimic, spuse Martha, începând să plângă. A fost un gentleman perfect, nu m-a violat: Cred că-s foarte norocoasă. Nu m-a violat.

Timberlane o cuprinse cu brațele. Stătură minute-n șir ghemuiți împreună pe podeaua plină de gunoi, bucurându-

se de perceptibila căldură și consistență a trupurilor lor.

După un timp, Martha fu în măsură să-și spună povestea. Șoferul de taxi, care o răpise din fața Clubului Tezaur, o dusesse la distanță de numai câteva străzi, într-un garaj privat. Considera că ar putea recunoaște locul. Își amintea că garajul avea o barcă cu motor depozitată deasupra. Se speriasse, și-i rezistase taximetristului când acesta încercase s-o tragă afară din mașină. Apăruse un alt bărbat, purtând o batistă albă peste față. Aducea un tampon impregnat cu cloroform. Amândoi apăsară cu forța tamponul peste nasul și gura Marthei, care-și pierduse cunoștința.

Se trezi spre a se găsi într-o altă mașină, mai mare. Bănuî că treceau printr-o suburbie sau zonă semi rurală; pe-afară zburau copaci și case scunde, iar lângă ea zăcea inertă încă o fată. Apoi, un om așezat pe locul din față o văzu că s-a trezit, se aplecă și o sili să inhaleze iar cloroform.

Când Martha se deșteptă din nou, era într-un dormitor. Zăcea cu membrele desfăcute pe un pat, lângă fata ce fusese alături de ea în mașină. Ambele se ridicară și încercară să se adune. Camera în care se aflau n-avea ferestre; presupuseră că era o încăpere mare, împărțită în două. Intră o negresă, care o conduse pe Martha în altă odaie. Fu adusă în fața unui bărbat mascat și i se permise să se așeze pe un scaun. Omul îi zise că era norocoasă de-a fi fost aleasă, și că n-avea nici un motiv de teamă. Șeful lui se îndrăgostise de ea și avea s-o trateze bine dacă era de acord să trăiască cu el; florile îi fuseseră trimise ca semn al onestității intențiilor lui. Oricât de furioasă și speriată era, în privința lor Martha păstră tăcerea.

Îi fu prezentată „boss”-ului, într-o a treia cameră. Omul purta un domino. Avea fața îngustă și lipsită de bărbie. În lumina puternică, mandibula lui părea cenușie. Se ridică la apariția Marthei și vorbi cu un glas blând și uscat. Îi spuse că era bogat și singur și avea nevoie atât de compania cât și de trupul ei. Martha îl întrebă de câte fete avea nevoie ca să-i alunge singurătatea; necunoscutul replică irascibil că fata cealaltă era o prietenă de-a lui. El și amicul său erau

oameni sfioși, și trebuiau să recurgă la această metodă de prezentare; nu era un criminal, și nu avea intenția să-i facă nici un rău.

— Foarte bine, spuse Martha, dă-mi drumul.

Îl informă că era logodită și urma să se căsătorească.

Bărbatul stătea pe un scaun rotativ, la o masă. Scaunul și masa se găseau pe o estradă. Se mișca foarte puțin. O privi un lung răstimp în tăcere, până ce i se făcu rău de frică. Ceea ce o speria în primul rând, era convingerea că omul acela se temea de ea într-un mod obscur și avea să facă eforturi considerabile pentru a schimba această situație.

— N-ar trebui să te măriți, spuse el într-un târziu. Nu poți face copii. Femeile nu mai fac copii, acum că boala radioactivă e atât de la modă. Bărbații urau atât de tare acești țânci de țâță, urâți și urlători, iar acum visele lor secrete s-au împlinit, iar femeile pot fi folosite pentru lucruri frumoase. Tu și cu mine am putea face lucruri frumoase. Arăți atrăgător, cu picioarele acestea și sânii și ochii tăi. Dar nu ești decât carne și sânge, la fel ca mine. Un obiect mic, ca de pildă un scalpel, te-ar putea tăia de-a dreptul, făcându-te nepotrivită pentru lucruri frumoase. Le spun adesea prietenilor mei: „Nici chiar cea mai fermecătoare fată nu poate rezista unui mic scalpel.” Sunt sigur că ai face mai degrabă lucruri frumoase, o fată ca tine, hmm?

Martha repetă zguduită că urma să se căsătorească.

Din nou rămase tăcut, fără a se mișca. Când vorbi iar, o făcu cu mai puțin interes, și pe un ton diferit.

Spuse că-i plăcea atrăgătorul ei accent străin. Avea un adăpost antibombe mare, sub pământ, aprovizionat cu rezerve de hrană și băutură pe doi ani. Mai avea și un avion particular. Puteau ierna în Florida, dacă ea semna o înțelegere cu el. Puteau face lucruri frumoase.

Martha îi spuse că avea degete urâte. Nu voia să aibă nimic de-mpărțit cu un om care are asemenea mâini.

Omul sună dintr-un clopoțel. Intrară doi indivizi și o înșfăcară. O ținură, în timp ce bărbatul cu domino coborî de pe estrada sa și o sărută, plimbându-și mâinile pe sub

hainele și peste trupul ei. Se zbătu și-i dădu un picior în gleznă. Gura individului începu să tremure. Îl făcu laș. Necunoscutul ordonă să fie dusă de-acolo. Cei doi o târâră înapoi în dormitor și o ținură cu forța pe pat, în timp ce cealaltă fată plângea într-un colț. Ultragiată, Martha urla din răsuputeri. Indivizii o reduseră la tăcere cu un nou tampon de cloroform.

Când își veni în simțiri, cel care o deșteptă fu aerul rece al nopții. Tocmai era îmbrâncită în clădirea pustie a Tipografiei „Îndurarea Domnului” și legată de banc.

Îi fusese rău și frica toată noaptea. Când auzise că e cineva jos, nu îndrăznise să strige până când Timberlane nu-și rostise numele, temându-se să nu se fi întors după ea răpitorii.

— Monstru pervers, scârbos! Dacă pun mâna pe el, îi sfâșii beregata! Draga mea – ești sigură că altceva nu ți-a mai făcut?

— Da – într-un mod obscur, am simțit că găsise fiorul după care alerga – ceva din frica mea, de care-avea nevoie – nu știu.

— Era un maniac, indiferent cine-o fi fost, conchise Timberlane, strângând-o la piept și trecându-și mâinile prin părul ei. Slavă Domnului că era nebun, în felu-n care era, și nu ți-a făcut nici un rău cu adevărat. O, draga mea, e un miracol să te am din nou. N-am să te mai las niciodată să pleci.

— Oricum, n-aș sta prea aproape, iubitele, până nu fac o baie, spuse ea, râzând tremurat; faptul de-a-și fi spus povestea făcea să-i fi revenit ceva din normala stăpânire de sine. În ce stare oi fi fost când ai văzut taxiul luând viteză cu mine, bietul meu drag...!

— Dyson și Jack mi-au fost de mare ajutor. I-am lăsat lui Jack un bilet pentru cazul că dau de belea. O să pună poliția mâna pe perversul ăla mic și slinos. Detaliile pe care le ai ar trebui să fie de ajuns pentru a-i da de urmă.

— Crezi tu? Sunt sigură că m-aș descurca bine la o paradă de identificare, dacă m-ar lăsa să mă uit la degetele lor mari. Mă tot întreb – toată noaptea m-am întrebat – ce s-

o fi întâmplat cu cealaltă fată. Ce ți se întâmplă dacă cedezi unui asemenea om, nu știu.

Deodată, izbucni în lacrimi și-l cuprinse pe Timberlane pe după talie. O ajută să se ridice în picioare și se așezară unul lângă altul pe niște rame în care erau dispuse propoziții de plumb, de-a-ndoaselea și cu susul în jos. Își petrecu un braț peste trupul ei și o șterse pe față cu batista. Sprâncenele pictate i se șterseseră, mânjindu-i fruntea; umezindu-și batista cu limba, le înlătură rămășițele.

Având-o atât de aproape de el, văzând-o, ajutând-o să-și revină, izbucni într-un torent de cuvinte:

— Ascultă, Martha, când mă urcam pe pereți, aseară la secția de poliție, i-am pus lui Bill Dyson întrebarea ta – o știi, de ce și-au dat atâta bătaie de cap să te-aducă aici din Anglia. La început a încercat să mă prostească, cică doar fiindcă el și Jack sunt niște sentimentali. Pe-asta n-am înghițit-o, așa că a spus adevărul. Este, zice, o regulă DOUCH. Când se termină cursul, mă vor trimite înapoi în Anglia, iar dacă treaba se împute, pe cât de rău se-așteaptă ei, o să fiu de capul meu, rupt de orice sprijin din partea lor.

În mod curent, prezic ascensiunea regimurilor autoritare în Marea Britanie și America, la încetarea ostilităților. Comunicațiile internaționale, consideră ei, vor fi curând ceva de domeniul trecutului. Supraviețuirea o să fie dură și va deveni din ce în ce mai dură, după cum a subliniat Bill cu o oarecare plăcere. Așa că DOUCH îmi cere mie – și japonezilor, germanilor, israelienilor și altor operatori de la instructaj – să ne căsătorim cu ceea ce ei numesc „o băștinașă” – o fată crescută după obiceiurile locale, care, prin urmare, va avea inculcate cunoștințe asupra condițiilor locale. După cum s-a exprimat Dyson, „Know-how-ul ambiental e un factor de supraviețuire”.

Ar mai fi multe de spus, dar esența problemei e că au vrut să fii prin preajmă, astfel încât să nu-mi câștige prea mult interesul vreo fată pe care aş întâlni-o aici și să-mi compromită partea mea din proiect. Dacă mă însuram cu o fată americană, m-ar fi aruncat ca pe un cartof fierbinte.

— Am știut tot timpul că sunt scrupuloși.

— Sigur că da. În timp ce vorbea bătrânul Bill, am văzut cam cum va fi viitorul. Ai privit vreodată *cu adevărat* înainte, Martha? Eu, unul, niciodată. E o lipsă de curaj, poate, la fel cum o auzeam pe maică-mea spunând că generația ei n-a privit niciodată înainte când au auzit că se fabricau și mai multe bombe nucleare și erau detonate. Dar acești americani au privit înainte. Au văzut cât de dificilă va fi supraviețuirea. Au desfăcut supraviețuirea în cifre, iar cifrele pentru Marea Britanie arată că dacă prezentele tendințe vor continua, în cincisprezece până la douăzeci de ani nu va mai fi în viață decât cincizeci la sută din populația actuală. Marea Britanie e în mod deosebit vulnerabilă pentru că avem o capacitate de autosusținere cu atât mai mică decât a Statelor. Problema e – tot antrenamentul meu DOUCH e dirijat spre a mă plasa, împreună cu furgoneta, în acei dubios privilegiați cincizeci la sută. Și, în modul lor materialist, au perceput un lucru pe care sunt sigur că religiosul meu amic, Charley Samuels din Assam, l-ar confirma – că un fapt posibil care să facă tolerabil acest viitor funebru e genul potrivit de partener.

Se întrerupse. Martha râdea cu un sunet ca al suspinelor stăpânite.

— Algernon Timberlane, biet suflet pierdut, ăsta-i un loc de toată coma să-i ceri unei fete mâna!

— Sunt chiar atât de-al dracului de comic? Întrebă el iritat.

— Bărbații au întotdeauna nevoie să le spui lucrurile pe litere. Nu-ți fă griji, e un lucru care-mi place. Îmi amintești de tata, dragule, doar că tu ești sexy. Dar eu nu râd de concluziile tale, zău că nu. Am ajuns la aceeași concluzie de mult, în inima mea.

— Martha, te iubesc la nebunie, am nevoie disperată de tine. Vreau să te iau de soție cât de curând posibil, și să nu ne mai despărțim niciodată, orice s-ar întâmpla.

— Dulcele meu, te iubesc și am la fel de multă nevoie de tine. De ce altceva crezi că am venit în America? N-am să te părăsesc niciodată, nu te teme.

— Ba mă tem. Mă tem rău! Adineaori, când eram singur

În morga asta, am avut o viziune despre cum ar fi să îmbătrânesc într-o lume îmbătrânită. Nu putem înceta să îmbătrânim, dar cel puțin hai s-o facem împreună și să fie mai ușor de îndurat!

— O vom face, o vom face, iubitule! Ești tulburat. Hai să ieșim de-aici. Cred că acum pot umbla, dacă-mi dai brațul.

Se îndepărtă de ea, rânjind, cu mâinile la spate.

— Ești sigură că nu vrei să mi te uiți mai întâi bine la degetele mari, înainte de a te condamna?

— Am să le acord un cec în alb, cum ar spune Jack. Du-mă până la fereastră doar ca să văd cum mă descurc. Of, picioarele mele – am crezut că mor, Algy...

În timp ce șchiopăta pe podelele murdare, la brațul lui Timberlane, peste oraș începură să urle sirenele de Ghiveci Gras. Glasurile lor găunoase răsunau îndepărtate, dar din toate direcțiile. Lumea se făcea din nou simțită. Amestecându-se cu ele, se auzi nota mai joasă a sirenelor mașinilor de poliție. Ajunseră la fereastră, plină de pânze de păianjen înapoia gratiilor înguste. Timberlane o deschise cu forța și privi afară, cu chipul prins strâns între două lănci de fier gemene.

Ajunse la timp pentru a vedea două mașini de poliție urcând pe trotuar, dedesubt. Se deschiseră portiere, oameni în uniformă și roiră afară. Printre ei, coborând din mașina a doua, se afla Jack Pilbeam. Timberlane strigă și semnaliză. Cei de jos ridicară privirile.

— Jack! mugi el. Poți să-ți mai amâni călătoriile cu douăzeci și patru de ore? Martha și cu mine avem nevoie de-un cavaler de onoare!

Cu degetul mare de la mână dreaptă ridicat deasupra capului, Pilbeam dispăru din ochii lor. O clipă mai târziu, sunetul pașilor lui își trimise ecoul în sus pe scara abandonată.

CAPITOLUL 5

Râul: Oxford

CHARLEY SAMUELS se ridică în picioare în șlep și arătă spre sud-est.

— Uite-le! exclamă el. Turnurile de la Oxford!

Martha, Timberlane și bătrânul Jeff Pitt se ridicară și ei, mijind ochii spre locul arătat de Charley peste lac. Isaac vulpoiul se plimba în sus și-n jos pe bancheta cârmei.

Ridicaseră un catarg și o velă, și erau purtați înainte de un vânt ușor. Din noaptea fugii de la Swifford Fair, înaintaseră încet, se împotmoliseră la o ecluză veche și spartă; acolo se scufundase o barcă, blocând șenalul navigabil, urmând s-o facă, fără îndoială, în continuare, până avea s-o rupă viitura de primăvară. Descărcară acolo ambarcațiunile, împingându-le și cărându-și puținele bunuri până într-un loc unde să se poată imbarca din nou în siguranță.

Aici, țara era deosebit de sălbatică și neospitalieră. Lui Pitt i se părea că vede gnomi cătând spre ei din tufișuri. Toți patru avură impresia de-a vedea hermeline cățărându-se în copaci, ajungând până la urmă la concluzia că animalele nu erau hermeline ci jderi-de-brad, viețuitoare aproape niciodată zărite prin partea locului din Evul Mediu încoace. Cu arcul și săgeata, uciseră în acea după-amiază două dintre făpturi, consumându-le carnea și păstrându-le blănurile fine, când fură siliți să-și așeze tabăra în câmp deschis, sub copaci. Prin jur zăceau lemne din belșug, și se strânseseră laolaltă între două focuri, dar petrecură cu toții o noapte proastă.

A doua zi, pornind din nou la drum, avură atâta noroc să vadă un sărăntoc pescuind pe mal. Le cumpără mica barcă cu vâsle a lui Pitt, dându-le pe ea bani și două pânze, din care folosiră una ca să-și facă un cort. Omul le mai oferă piersici și pere la cutie dar, cum acestea trebuiau să fi avut cel puțin doisprezece ani vechime și erau foarte scumpe, nu cumpărară. Bătrânelul, vorbăreț din cauza singurătății,

le spuse că era în drum spre Swifford Fair, și că avea niște medicamente pentru Doctorul Bunny Jingadangelow.

După ce se despărțiră de cerșetor, ajunseră la o întindere de apă, presărată cu insulițe și bancuri de stuf. Sub cerul mohorât, părea să se întindă la nesfârșit și nu-și puteau găsi traseul cel mai bun printre insule. Acel lac era un sanctuar al vieții sălbaticе; cufundaci, potârniche albe și o mare abundență de rațe se deplasau pe suprafața sa. În apele limpezi se puteau vedea, pe sub puntea transversală, numeroase bancuri de pești.

N-aveau deloc stare să aprecieze farmecele naturii. Vremea devenise capricioasă și nu știau în ce direcție să navigheze. Ploaia, galopând peste suprafața apei, îi trimise de-a valma la adăpost sub pânza de rezervă, în timp ce aversele deveneau tot mai dense iar briza slăbea, Greybeard și Charley vâsliră spre una din insule și întinseră acolo tabăra.

Sub velă era uscat, iar vremea se îmblânzise iar, dar îi cuprinse un sentiment de deprimare la vederea vălurilor de apă și nori ce îmbrățișau priveliștea. Greybeard dădu viață unui focușor, care-i făcu pe toți să tușească, fumul nevrând să se împrăstie. Nu le reveni buna dispoziție decât când apăru Pitt, comprimat, ofilit, bătut de vânturi și de ploi, dar aducând triumfător în spinare o pereche de castori frumoși. Unul dintre biberi era gigantic, lung de peste un metru de la mustați la coadă. Pitt raportă că, la doar o sută de iarzi distanță se afla o colonie întreagă; puținii văzuți prin preajmă nu se temuseră de el.

— O să mai prind o pereche dimineață, pentru micul dejun, promise. Dacă trebuie să trăim ca sălbaticii, putem foarte bine să trăim la fel de îndestulat ca sălbaticii.

Deși nu era el omul care să bombăne vreodată peste măsură, Pitt găsea puține consolări în noul mod de viață. Oricât succes avea la a întinde capcane animalelor – și găsea satisfacții în păcălirea și uciderea lor – se vedea pe sine ca pe un ratat. De când se dovedise incapabil să-l ucidă pe Greybeard, cu doisprezece ani în urmă, dusesese o viață tot mai solitară; până și gratitudinea față de

Greybeard pentru a-i fi crușat viața era temperată de gândul că, dacă nu era el, ar fi putut acum să comande propria sa subunitate de soldați, rămășițele garnizoanei lui Croucher. Nutrea înăuntrul său această amărăciune, deși știa că nu conținea nici o substanță reală. Experiențele anterioare ar fi trebuit să-l convingă că n-ar fi putut avea niciodată acel simț al datoriei propriu unui soldat.

Copil fiind, Jeff Pitt obișnuia să-și croiască drum prin periferiile marelui oraș în care trăia, până la o fâșie de pământ comun dindărătul caselor. Acel teren se unea cu ținutul mlăștinos și era un loc grozav pentru hoinărelile oricărui băiețandru. De pe culmile dintre mlaștini, unde doar câte un uliu ocazional plutea pe aripile brizelor, puteai privi în jos la labirintul orașului, cu hornurile sale, acoperișurile de ardezie ale fabricilor și nenumărații gândăcei care erau casele. Jeff avea obiceiul să-l ia cu el și pe prietenul său Dicky; se duceau acolo în fiecare zi de vacanță cu vreme frumoasă.

Jeff avea o bicicletă mare și ruginită, moștenită de la un frate al său mai mare; Dick era stăpânul unui câine alb, corcit, pe nume Snowy. Snowy se simțea în acele locuri la fel de bine ca și cei doi băieți. Toate acestea se petreceau la începutul anilor 1970, când umblau în pantaloni scurți și în lume domnea pacea.

Uneori, Jeff și Dick se jucau de-a soldații, folosind bețe în chip de puști. Alteori încercau să prindă șopârle, cu mâinile făcute căuș; erau șopârle mici și cafenii care în general scăpau, lăsându-și cozile însângerate să se zbată în palmele băieților. Câteodată se luau la trântă.

Într-o zi, se luptară atât de absorbiți, încât se rostogoliră pe un povârniș până-ntr-un strat luxuriant de urzici. Amândoi se înțepară rău. Oricât de tare îl ustura, Jeff nu se îndură să plângă în fața prietenului său. Dicky se smiorcăi tot drumul spre casă. Nici chiar o plimbare cu bicicleta lui Jeff nu-l putu face să tacă de tot.

Băieții crescură. Fabricile cu glugi de oțel îl înghițiră pe tânărul Jeff Pitt, la fel cum îi înghițiră și frații. Dicky obținu un post într-un birou imobiliar. Descoperiră că n-aveau

nimic în comun și încetară să-și mai caute unul altuia tovarășia.

Sosi războiul. Pitt se înrolă în forțele aeriene. După câteva aventuri hazardate în Orientul Mijlociu, deșertă, împreună cu mai mulți camarazi de-ai săi. Era ca un semnal pentru alte unități din zonă, unde nemulțumirile față de cauza și cursul războiului făceau deja ravagii. Izbucni revolta. Unii din rebeli capturară un avion pe aeroportul din Teheran și zburară înapoi în Marea Britanie. Pitt era la bordul aceluia avion.

În țară, revoluția acumula forță. Peste câteva luni, guvernul avea să cadă, un guvern al poporului adunat în grabă urmând să ceară pacea puterilor inamice. Pitt ajunsese acasă și se alătură rebelilor locali. Într-o noapte cu lună, un grup pro-guvernamental le atacă sediul, care se afla într-o casă victoriană mare din suburbii. Pitt se trezi amplasat după o bancă de ciment, cu inima bubuindu-i îngrozitor, trăgând în dușmani.

Unul dintre camarazii săi din casă introduse în joc un proiector. Raza acestuia îl prinse pe Dicky, purtând insigna guvernamentală și venind în goană spre poziția lui Pitt. Pitt îl împușcă.

Regretase acel foc încă dinainte ca rana să înroșească cămașa lui Dicky, ca prin farmec acesta răsucindu-se și căzând pe pietriș. Pitt se târî până la el, dar împușcătura fusese una adevărată; prietenul său era aproape mort.

De-atunci, nu mai avusese niciodată puterea să omoare ceva mult mai mare decât un castor.

Chirciți în cort, mâncară bine și dormiră strașnic în noaptea aceea, iar a doua zi navigară neîntrerupt. Nu văzură nici un om în viață. Omul dispăruse, iar marea lume întrepătrunsă a speciilor vii își croșetase urzeala deja peste spațiul ocupat odinioară de el. Înaintând fără nici un simt clar al direcției, trebuiră să mai petreacă două nopți pe insulele lacului; dar cum vremea continua să fie blândă iar hrana îmbelșugată, se iviră destul de puține plângeri, dincolo de amărăciunea nerostită că, pe sub zdrențe și riduri, încă se mai considerau oameni moderni, iar oamenii

moderni aveau dreptul la ceva mai bun decât să rătăcească printr-o sălbăticie din pleistocen.

Sălbăticia era punctată ici și colo de memento-uri ale anilor trecuți, unele din ele arătând cu atât mai posace și mai negre cu cât dăinuiau într-un context ce nu era al lor. Șlepul îi purta până la o mică stație de cale ferată, pe care o pancartă încă o mai anunța ca fiind Joncțiunea Yarnton. Cele două platforme ale ei se înălțau deasupra inundației în vreme ce postul de bloc, cocoțat în vârful turnului său de cărămidă, servea drept reper peste mlaștini.

În sala de așteptare spartă și minată, găsiră un ren și un vițel. În turn locuia un pustnic bătrân deformat hidos, care-i ținu la distanță cu o bombă artizanală ridicată amenințător deasupra capului, în timp ce le vorbea. Le spuse că lacul era format de confluența mai multor ape ieșite din matcă, printre care Oxford Canal și Evenlode. Grozav de nerăbdător să scape de ei, bătrânul fârtat le indică direcția generală și încă o dată grupul porni înainte, ajutat de un vânt slab și constant. După vreo două ore, Charley se ridică în picioare surescitat și arătă înainte, strigând:

— Uite-le!

Ceilalți se ridicară, privind printre copaci la întinderea încurajatoare a turelor Oxford-ului. Turnurile se înălțau la fel cum multe altele la fel se înălțaseră veacuri în șir, chemând spre tradițiile de învățătură și pietate – acum zdrobite la picioarele lor – care le dăduseră naștere. Soarele se rostogolea de după norii de ploaie, luminându-le. Nu era nimeni în barcă să nu-și simtă inima bătând mai repede la vederea lor.

— Am putea sta aici, Algy – cel puțin pentru restul iernii, propuse Martha.

Greybeard îi privi fața văzând, cu emoție, că avea lacrimi în ochi.

— Mă tem că-i în primul rând o iluzie, spuse el. Și Oxford-ul se va fi schimbat. S-ar putea să nu mai găsim decât mine pustii.

Femeia clătină din cap, fără o vorbă.

— Mă-ntreb dacă moș Croucher o mai fi având încă în

vigoare un mandat pentru arestarea noastră, spuse Pitt. N-aş vrea să fiu împuşcat de cum am pus piciorul pe mal.

— Croucher a murit de holeră, spuse Greybeard, şi nu mă-ndoiesc că apoi Cowley-ul s-a apucat să se prefacă într-un câmp de luptă mai întâi, după care într-un cimitir, nemailăsând decât oraşul vechi. Să sperăm că cine-o mai fi rămas o să ne întâmpine cu prietenie. Un acoperiş deasupra capului, la noapte, ar fi o schimbare în bine, nu credeţi?

Peisajul deveni mai puţin impozant pe măsură ce pluteau către sud, apropiindu-se de oraş. Şiruri de case sărăcăcioase stăteau cufundate în apă, lumina soarelui nefăcând decât să le accentueze aerul dezolant. Acoperişurile li se năruiseră; semănau cu carcasele unor crustacee enorme aruncate pe o plajă primordială. Măruntă pe lângă ele, o făptură străveche înfăşurată în blănuri adăpa o pereche de reni. Mai încolo, valurile stârnite de ei pe apă aruncară reflexe unduitoare pe tavanele unor şoproane de cherestea goale. Tăcerea grea fu spartă, puţin mai târziu, de scârţâitul unui vehicul. Două bătrâne, la fel de late pe cât erau de înalte, se îmbulzeau să tragă după ele, pe un chei, un cărucior cu roţile lui hodorogite în soare. Cheiul se sfârşea printr-un pod scund.

— Locul ăsta îl recunosc, spuse cu glas scăzut Greybeard. Putem acosta aici. E Folly Bridge.

În timp ce urcau pe mal, cele două femei se apropiară şi-şi oferiră cu chirie căruţul. Ca întotdeauna când întâlnea străini, grupul lui Greybeard avea dificultăţi în a le înţelege accentul. Pitt le spuse babelor că n-aveau nimic ce să merite cărat, iar acestea îi informară că vor găsi adăpost pentru noapte la Biserica lui Christos, „în susu' drumului". Lăsându-l în urmă pe Charley împreună cu Isaac, să păzească barca, Martha, Greybeard şi Pitt porniră pe drumul desfundat ce trecea podul.

Zidurile ca de fortăreaţă ale vechiului colegiu Biserica lui Christos se înălţau peste unul din drumurile de la sud spre oraş. De pe creasta zidurilor, un pâlc de bărbaţi bărboşi îi priveau pe noii sosiţi apropiindu-se. Înaintară prudenţi,

parte așteptându-se la o provocare, dar nu se întâmplă nimic. Ajunși la porțile mari de lemn ale colegiului, se opriă. Neîntreținute, zidurile se fărâmițau. Mai multe ferestre căzuseră afară sau erau bătute în scânduri, iar molozul sfărâmat, zăcând la baza pereților, vorbea despre acțiunea căldurii, a înghețului și a intemperiei. Greybeard ridică din umeri și intră pe sub bolta înaltă.

În contrast cu ruinele prin care trecuseră, aici era animație, forfotă de oameni, tarabe de piață colorate, miros de animale și mâncare. Toate acestea îi bine-dispuseră pe cei trei nou sosiți. Se pomeniră într-o curte pătrată mare, ce găzduise multe generații trecute de viitori absolvenți; fuseseră înălțate tarabe de lemn, unele formând mici construcții îngrădite unde se vindeau felurite articole. O altă parte a careului era izolată cu un țarc unde stăteau reni, privind scena pe sub coarnele rămuroase, cu obișnuita lor expresie de umor posomorât.

Un ciot de bărbăție chel, cu un nas subțire ca un ac, se strecură afară din ghereta de la poartă și-i întrebă, străini fiind, ce doreau. Avură mari greutateți să-l facă să-i înțeleagă, dar până la urmă îi duse la o epavă corpolentă cu trei bărbii și ten sănătos, care le zise că puteau închiria, pe o sumă modestă, două camere mici la subsol în Killcanon. Își înscriseră numele într-un registru și arătară ce culoare aveau banii lor.

Killcanon reieși că era un mic scuar în interiorul Bisericii lui Christos, iar camerele lor - o odaie mai mare, subîmpărțită. Dar mesagerul cu nasul ca acul le spuse că puteau face focul în cămine și le oferă combustibil ieftin. Mai mult de oboseală, acceptară oferta. Mesagerul le aprinse focurile în timp ce Jeff Pitt se întorcea să-l ia și pe Charley cu vulpoiul său și să facă aranjamente pentru barcă.

Odată focul aprins vesel, mesagerul dădu semne de-a zăbovi, lăsându-se pe vine lângă flăcări și frecându-și nasul, încercând să asculte ceea ce-și spuneau unul altuia Martha și Greybeard. Greybeard îl înghionti cu degetul de la picior:

— Înainte să pleci, Bucălatule, spune-mi dacă facultatea asta se mai folosește la învățătură, ca pe vremuri.

— Păi, nu mai e nimeni care să-l înveți, spuse omul; era clar că intenționa să folosească o formă tranzitivă a verbului, indiferent ce-ar fi spus o legiune de cărți de gramatică dispărute. Da' locu-i proprietatea Studenților și ei încă mai par să se-nvețe un pic, unii pe alții. O să-i vedeți umblând cu cărți în buzunare dacă te uiți atent. Aici Studenți înseamnă la ce zice colegiile mai mici Colegi. Pe-un bacșiș, ți-aș face cunoștință cu unu'.

— Mai vedem. S-ar putea s-avem timp mâine pentru asta.

— N-o lăsa pe prea târziu, domnu'. E o legendă locală că Oxfordu' se scufundă-n râu și când s-a dus la fund, o hoardă-ntreagă de oameni goi care acum trăiesc sub apă o să vină-not ca țiparii să locuiască aici în loc.

Greybeard contemplă ruina aceea de om.

— Înțeleg. Și dai mult credit poveștii ăsteia?

— Adicătealea, cum, domnu'?

— Crezi povestea asta?

Bătrânul râse, aruncând pe furiș o privire piezișă spre Martha.

— Nu zic c-o crez și nu zic nici că n-o crez, da' știu ce-am auzit, și zice-se că la fiecare om de moare se mai naște un omuleț d-ăla golu' sub apă. Și p-asta o știu fînc-am văzut-o cu ochii mei la ultimul Michaelmas – ba nu, la penultimu' Michaelmas, fîncă la ultimul Michaelmas eram în urmă cu chiria – a murit o bătrână de noojnoo de ani jos la Grandpont, și taman a doua zi, o vietate mică, cu două capete, goală pușcă a plutit în sus la pod.

— Pe care-ai văzut-o? întrebă Martha. Moartea bătrânei doamne sau făptura cu două capete?

— Păi, o iau ades pe-acolo, spuse confuz mesagerul. Însmormântarea și podu' le-am văzut mai ales, da' mulți oameni răi a spus de tot restu' și n-am pricină să măndoiesc de ei. Vorbește toată lumea.

După ce plecă, Martha spuse:

— Ciudat, cum cred toți în altceva.

— Cu toții-s puțin cam nebuni.

— Nu, nu cred că sunt nebuni – decât că întotdeauna

credințele altora par nebunești, la fel ca și pasiunile lor. Pe vremuri, înainte de Accident, oamenii erau mai înclinați să-și păstreze crezurile pentru ei înșiși, sau, altfel, să nu se confieze decât medicilor și psihiatrilor. Altfel, credința se răspândea pe scară largă și-și pierdea aerul de absurditate. Gândește-te la toți cei ce credeau în astrologie, multă vreme încă după ce s-a dovedit că nu-i decât o grămadă de prostii¹⁸.

— Ilogio, și prin urmare o formă mai moderată de nebunie, spuse Greybeard.

— Nu, n-aș crede. O formă de consolare, mai curând. Băiatul ăsta bătrân, cu nasul ca un ac de croșetat, nutrește un vis dement despre mici arătări despuiate ce iau Oxford-ul în stăpânire; într-un fel, îl consolează după dispariția copilașilor. Religia lui Charley e o alinare de același fel. Recentul tău tovarăș de băutură, Bunny Jingadangelow, se retrăsese într-o lume a prefăcătoriei.

Martha se lăsă obosită pe patul cu pături și se culcă. Încet, își scoase pantofii scâlciați, își masă picioarele și apoi se întinse cât era de lungă, cu mâinile sub cap. Îl privi pe Greybeard, a cărui chelie lucea de la focul lângă care stătea ghemuit.

— La ce te gândești, venerabila mea iubire? îl întreabă.

— Mă-ntrebam dacă lumea n-o fi lunecând – dacă n-a și făcut-o poate – într-un soi de psihopatie, acum când toți cei rămași sunt trecuți de cincizeci de ani. E oare necesară sănătății mintale o doză de copilărie și tinerețe?

— Nu cred. Suntem realmente uimitor de adaptabili, mai mult decât avem încredere că am fi.

— Da, dar dacă un om și-ar pierde amintirea tuturor celor ce i s-au întâmplat înainte de cincizeci de ani, fiind astfel complet rupt de rădăcinile sale, de toate realizările trecute – nu l-ai clasifica drept psihopat?

— Nu-i decât o analogie.

Se întoarse spre ea, rânjind:

— Afurisită ești la discuții, Martha Timberlane.

¹⁸ Din nou, expresia unei convingeri a autorului, la modă în anii '60, când a fost scris romanul (N-T.)

— După toți acești ani, încă ne mai putem suporta unul altuia opiniile căpoase. E un miracol!

Se apropie, așezându-se lângă ea pe pat și mângâindu-i coapsa.

— Poate că asta-i părțicica noastră de nebunie sau consolare sau ce-o fi – faptul că ne avem unul pe altul. Martha, te-ai gândit vreodată...

Tăcu, apoi reluă, schimonosindu-și fața încruntată a concentrare:

— Te-ai gândit vreodată că acea catastrofă sinistră, de-acum cincizeci de ani, a fost, mă rog, norocul nostru? Știu că sună ca o blasfemie; dar n-o fi oare adevărat că am dus vieți mai interesante decât existența – altfel, poate, mai curând fără sens – pe care-am fost învățați s-o acceptăm drept viață? Acum putem vedea că valorile secolului douăzeci au fost invalide; altminteri, n-ar fi nenorocit lumea. Nu crezi că Accidentul ne-a făcut să apreciem mai mult chestiunile vitale, cum ar fi viața însăși, și noi, fiecare unul pentru celălalt?

— Nu, spuse cu fermitate Martha. Nu, nu cred. Am fi avut de-acum copii și nepoți, dacă nu era Accidentul, și nimic nu poate înlocui asta.

A doua zi dimineață, fură deșteptați de sunetele animalelor, cântatul cocoșilor, ropotul copitelor de ren, chiar și răgetul unui măgar. Lăsând-o pe Martha în patul cald, Greybeard se sculă și se îmbracă. Era frig. Curenți de aer făceau să fâlfâie marginile covorului de pe podea, și împrăștiaseră larg cenușa focului în timpul nopții.

Afară, abia se luminase de ziuă și cerul brânzos din Midland zugrăvea curtea în tonuri reci. Ardeau însă făclii și circulau oameni, iar vocile lor răsunau vesele, chiar dacă emițătorii lor erau știrbi și cocoșați de ani. Poarta principală fusese deschisă și ieșeau multe animale, unele trăgând căruțe. Greybeard văzu nu doar un singur măgar ci și o pereche de cai părănd descendenți ai celor de vânătoare, tineri și frumoși, înhămați la căruțe. Erau primii pe care-i văzuse sau auzise despre ei, în peste un sfert de secol. Fiecare sector al țării era acum atât de bine izolat de

celelalte încât dominau condiții extrem de diferite.

Oamenii erau în genere bine clădiți, mulți purtând haine de blană. Sus pe metereze, o pereche de santinele își plesneau coastele să se încălzească și priveau la forfota de jos.

Mergând la gheretă, unde ardeau lumânări, Greybeard află că omul cu bărbia triplă era liber. Îi ținea locul un băiat dolofan de vârsta lui Greybeard, care se dovedi a fi fiul lui bărbie-triplă; era la fel de amiabil pe cât de fosilizat era tatăl său, iar când Greybeard îl întrebă dacă ar fi posibil să găsească de lucru pentru lunile de iarnă, deveni vorbăreț.

Sedeau lângă un foc mic, strânși contra frigului suflat de vânt, prin poarta cea mare, din stradă. Acoperind cu glasul tropăitul și hodorogitul circulației din fața coșmeliei, durduliul sporovăia despre Oxford.

Timp de câțiva ani, orașul nu avusese nici o formațiune conducătoare centrală. Colegiile îl divizaseră și conduceau separat. Orice delict se comitea, era tratat cu asprime; la Carfax însă nu avusese loc nici o execuție, de peste douăsprezece luni.

Biserica lui Christos și multe alte facultăți serveau acum drept o combinație de castel, hotel și conac seniorial. Ofereau adăpost și apărare la nevoie, așa cum se întâmplase și în trecut. Colegiile mai mari aveau în jurul lor cea mai mare parte din oraș. Rămâneau prospere și, în ultimii zece ani, trăiseră pașnic împreună, dezvoltând agricultura și creșterea animalelor. Făceau ce puteau pentru a asigura drenajul împotriva inundațiilor din apropiere, al căror nivel creștea tot mai mult în fiecare primăvară. Iar într-unul din colegiile de la celălalt capăt al orașului, Balliol pe nume, Directorul îngrijea trei copii ce erau arătați ceremonial populației, de două ori pe an.

— Ce vârstă au copii ăștia? I-ai văzut? Întrebă Greybeard.

— A, da, sigur că i-am văzut. Toată lumea a văzut copiii de la Balliol. Nu lăsam eu să-mi scape. Fetița e o mică frumusețe. Are cam zece ani, a născut-o o femeie imbecilă ce locuiește la Kidlington, un sat mai departe spre nord, în pădure. Cei doi băieți, nu știu de unde-au venit, dar unul a

avut greutăți până s-ajungă aici, îl arăta un circar la Reading, am auzit.

— Sunt copii veritabili, normali?

— Unul din băieți are un braț chircit, scurt și terminat în trei degete la cot, da' asta n-ai numi-o o desfigurare în toată regula, iar fetița n-are păr și e ceva un pic curios la urechea ei, dar nimic rău de fapt, și face foarte frumos cu mânuța la lume.

— Și chiar i-ai văzut?

— Da, i-am văzut în „Scenă“, unde defilează. Băieții nu fac la fel de mult cu mâna, fiind mai mari, da-s niște tineri drăguți și proaspeți, și sigur că-i plăcut să vezi un pic de piele netedă.

— Ești sigur că sunt adevărați? Nu bătrâni deghizați, sau altceva la fel?

— A nu, nu, nu, nimic de soiul ăsta. Sunt mici, exact ca copiii din pozele vechi, și n-ai cum să nu recunoști pielea tânără, nu?

— Mă rog, aveți aici cai. Poate că aveți și copii.

Apoi schimbare subiectul și, după câteva discuții, fiul portarului îl sfătui pe Greybeard să se ducă să stea de vorbă cu unul din Studenții facultății, Domnul Norman Morton, care răspundea de angajarea oamenilor în colegiu.

Prepară, împreună cu Martha, o masă frugală din carne tare și rece de castor și un coltuc de pâine adus de Martha de la o tarabă în seara trecută; apoi ea și Greybeard le spuseră lui Charley și Pitt unde se duceau și porniră spre odăile lui Norman Morton.

În Peck, cea mai îndepărtată curte a colegiului, fusese construit un grajd frumos cu două niveluri pentru găzduirea căruțelor și a animalelor. Morton avea apartamentul cu fața spre acest grajd. În unele camere locuia el, în altele ținea animale.

Era un bărbat înalt, cu umeri lați și aduși, dând nervos din cap și atât de ridat la față, încât parcă ar fi fost asamblat cu răbdare din bucăți de sârmă. Greybeard îl estimează ca având binișor peste optzeci de ani, dar nu dădea nici un semn de-a intenționa să renunțe la plăcerile vieții,

încă o bună bucată de vreme. Când o servitoare îi introduse pe Greybeard și Martha, domnul Norman Morton era ocupat, împreună cu doi ortaci, să soarbă dintr-un vin fiert cu mirodenii și să demoleze ceva, asemănător unui picior de oaie.

— Poți servi puțin vin dacă vorbești interesant, spuse el, rezemându-se de spătarul scaunului și îndreptând spre ei o furculiță autoritară. Prietenilor mei și mie ne place oricând să ne distrăm cu poveștile călătorilor, chiar dacă în general sunt minciuni. Dacă o să mințiți, aveți amabilitatea să le faceți cât mai gogonate.

— În copilăria mea, replică Martha, dând grav din cap spre ceilalți domni, ale căror guri mestecau ocupate în timp ce-i returnară gestul, era obiceiul ca gazdele să-i distreze pe musafiri, nu viceversa. Dar pe vremea aceea, catedrele celor învățați găzduiau mai degrabă curtoazie decât vite.

Morton ridică o pereche de sprâncene ca niște pene și puse jos paharul.

— Doamnă, spuse el, iertați-mă. Dacă vă îmbrăcați ca o muiere de văcar, trebuie să fiți obișnuită de-a fi confundată cu o muiere de văcar, ce să vă spun. Fiecare cu propria sa excentricitate. Îngăduiți-mi să vă torn puțin din acest vin fiert, iar apoi vom sta de vorbă de la egal la egal – cel puțin până nu se dovedește altceva.

Vinul era destul de bun pentru a compensa parțial ascuțimea vorbelor lui Morton. Greybeard nu se lăsă rugat s-o spună.

— Se bea destul de bine, confirmă nepăsător unul dintre Colegi. Era un om cu chip ca de ceară, căruia i se adresau cu Gavin, galben și ștergându-și tot timpul sebumul de pe frunte.

— E doar un vin de casă, din nefericire. Ultimul beci al colegiului l-am dat gata în ziua când a fost destituit decanul.

Toți trei dădură din cap cu respect batjocoritor la menționarea Decanului.

— Deci, care e povestea voastră, străinilor? întrebă Morton, pe un ton mai neîncorsetat.

Greybeard vorbi pe scurt despre anii petrecuți la Londra, despre fricțiunea cu Croucher, la Cowley și despre lunga retragere în Sparcot. Oricât de mult regretau Colegii absența minciunilor palpabile, arătară mult interes relatării.

— Îmi amintesc de acest Comandant Croucher, spuse Morton. Nu era băiat rău, printre dictatori. Din fericire, făcea parte din soiul analfabeților ce păstrează învățăturii un respect nemeritat. Poate fiindcă tatăl lui, se zvonea, fusese om de serviciu la colegiu, avea o atitudine uimitor de respectuoasă față de Universitate. Trebuia să fim în incinta facultății la orele șapte seara, dar asta nu era o corvoadă. Mi-amintesc că, încă de pe-atunci, priveam regimul lui ca pe o necesitate istorică. Abia după ce a murit au devenit lucrurile realmente intolerabile. Soldășimea lui Croucher s-a transformat într-o tagmă de jefuitori. Aceea a fost cea mai grea perioadă din întreaga noastră jumătate de secol de declin.

— Cu soldații aceia ce s-a întâmplat?

— Cam lucrul la care v-ați aștepta. S-au omorât între ei, după care holera s-a ocupat de cei ramași, slavă Domnului, ce să vă spun. Timp de un an, acesta a fost un oraș al morților. Colegiile s-au închis. Nimeni prim preajmă. Eu mi-am luat o căsuță în afara orașului. După o vreme, oamenii au început să se adune înapoi. Apoi, în aceeași iarnă sau în următoarea, ne-a lovit gripa.

— Am fost scutiți de epidemii serioase de gripă, la Sparcot, spuse Greybeard.

— Ați avut noroc. Și tot noroc ați mai avut și în aceea că gripei i-au scăpat foarte puține centre populate, după părerea tuturor, așa că am fost cruțați de bande înarmate ale tâlharilor înfometăți bântuind țara și prădând.

Colegul căruia i se adresau cu numele Vivian spuse:

— La capacitatea maximă, țara asta ar putea întreține doar jumătate din populație cu agricultura internă. Sub condiții înrăutățite, ar hrăni mai puțin de-o șesime. În timpuri normale, rata mortalității ar fi de circa șase sute de mii pe an. Firește, nu ne stau la dispoziție cifre adecvate, dar m-aș hazarda să afirm că în vremurile despre care

vorbim, cam douăzeci și doi sau puțin mai devreme, populația s-a redus de la douăzeci și șapte de milioane la douăsprezece milioane. Se poate calcula cu ușurință că, în deceniul scurs de-atunci, populația trebuie să fi scăzut la abia șase milioane, estimând după vechea rată a mortalității. Dacă mai acordăm un deceniu...

— Mulțumesc, gata cu statisticile, Vivian, spuse Morton; adresându-se vizitatorilor, adăugă: Oxford-ul a fost un loc pașnic de la epidemia de gripă încoace. Sigur, am avut necazul cu Balliol-ul.

— Ce s-a întâmplat acolo? întrebă Martha, acceptând încă un pahar cu vin de casă.

— Balliol-ul a crezut că i-ar plăcea să conducă Oxford-ul, ce să vă spun. A fost o poveste nenorocită cu o încercare de a încasa restanțe de chirie pentru proprietățile lor din oraș. Orășenii au apelat la Biserica lui Christos pentru asistență. Din fericire, am fost în măsură să le-o acordăm. Aveam un artilerist destul de teribil, un anume Colonel Appleyard, refugiat la noi pe vremea aceea. Era un fost student al Casei - trântit la examene, bietul băiat, și nepotrivit pentru nimic în afara vieții militare - dar avea cu el două mortiere. Mortiere de tranșee, ce să vă spun. Le-a instalat în curte și-a început să bombardeze - să mortiereze, cred c-ar trebui să spunem, dacă verbul se poate folosi sub această, formă - Balliol-ul.

Gavin chicoti și adăugă:

— Ochirea lui Appleyard era oarecum incertă, și a demolat cea mai mare parte din proprietățile dintre noi și Balliol, inclusiv Colegiul Iisus; dar Directorul de la Balliol a arborat steagul alb și după aceea am trăit cu toții echitabil.

Cei trei Studenți fură mai bine dispuși în urma acestei anecdote și reluară cele mai pipărate momente ale campaniei, între ei, uitându-și vizitatorii. Tamponându-se pe frunte, Gavin spuse:

— Unele dintre colegii sunt clădite mai curând ca niște fortărețe; e plăcut să vezi că acest aspect e într-o oarecare măsură funcțional.

— Lacul pe care am navigat ca să ajungem la Folly

Bridge are vreo istorie anume? se interesă Greybeard.

— Anume, cu înțelesul de „referitoare la”? Ei, da și nu, deși nimic la fel de dramatic – nimic atât de plin de interes uman, sa zicem – cam a fost campania de la Balliol, spuse Morton. Lacul Meadow, cum îl cunosc băștinașii noștri, acoperă un teren predispus dintotdeauna inundațiilor, chiar și în glorioasele zile ale Protectorilor Tamisei, binecuvântate fie-le sufletele. Acum e inundat permanent, grație muncii de subminare a malurilor depusă de o armată de coypuși.

— Coypu e un animal? întrebă Martha.

— Un rozător, doamnă, din familia echimyidae-lor, adus din America de Sud, acum specific Oxford-ului în egală măsură cu Gavin sau cu mine – și bănuiesc că va continua astfel multă vreme după ce noi vom fi răposat, ce zici, Gavin? S-ar putea să nu fi văzut viețuitoarea în drumurile voastre, de vreme ce e timidă și se ascunde. Dar trebuie să veniți să ne vedeți menajeria, și să faceți cunoștință cu coypu-ul nostru îmblânzit.

Îi escortă prin mai multe încăperi mirositoare, unde ținea în cuști un număr de animale. Majoritatea alergară spre el, părând bucuroase să-l vadă.

Coypu-ul beneficia de un mic bazin amplasat între lespezile de piatră ale unei camere de la parter. Arăta ca o încrucișare de biber și șobolan. Morton explică faptul că fuseseră importați în țară la sfârșitul secolului douăzeci spre a fi crescuți în ferme pentru blănuri de nutrie. Unii scăpaseră, pentru a deveni o pacoste pe mai tot întinsul Angliei de Est. În mai multe razii concentrate, fuseseră aproape exterminați; după Accident, se înmulțiseră din nou, la început încet iar apoi dând lovitura, asemenea atât de multor alte vietăți cu reproducere rapidă, din belșug. Se răspândiră spre vest de-a lungul râurilor, iar acum păreau a fi acoperit jumătate din țară.

— Ei vor fi sfârșitul Tamisei, spuse Morton. Ruinează orice curs de apă. Din fericire, își justifică mai mult decât suficient existența, fiind foarte buni atât de mâncat cât și de îmbrăcat! Tocănița de coypu e una din marile consolări ale senilității noastre, ce zici, Vivian? Poate că ați observat

cât de mulți oameni sunt în stare să acorde oaselor lor bătrâne luxul unei haine de blană.

Martha menționează jderii-de-brad pe care-i văzuseră.

— Ei, foarte interesant! Ei se răspândesc fără-ndoială spre est din Wales, singura parte din Marea Britanie unde au supraviețuit, acum un secol. Pe tot cuprinsul lumii trebuie să fie schimbări de anvergură ale comportamentului și habitatului animalelor; de-am putea avea doar încă o viață în care să cartografiem totul... În fine, asta nu-i un lucru tocmai fructuos de dorit, nu-i așa?

Morton sfârși prin a-i oferi Marthei un post de ajutoare la îngrijirea menajeriei și sfătuindu-l pe Greybeard să viziteze un fermier pe nume Flitch, care avea nevoie de un om la toate.

Joseph Flitch era un octogenar la fel de activ ca și cum ar fi avut cu douăzeci de ani mai puțin. Trebuia să fie astfel, întreținea o casă plină de femei sâcâitoare, soția sa, venerabilele ei două surori mai mari, mama lor și două fiice, una senilă prematur, cealaltă imobilizată permanent de artrită. Din tot acest nefericit echipaj de babornite, doamna Flitch, poate datorită regulii gospodăriei lor ca supraviețuirea să aparțină celui mai al dracului, era cea mai a dracului. Greybeard îi câștigă o pizmă instantanee.

Flitch îl conduse prin jurul casei până la un acaret, îi strânse mâna și-l angajă la ceea ce Norman Morton spusese că ar fi un preț bun.

— Știe io c-oi fi un om dă triabă dupe cum să luă de tine cocoana, declară, vorbind într-o oxfordeză lăbărțată care în primele momente abia scăpă incomprehensibilității.

Era - lucru deloc nefiresc în împrejurările date - un om morocănos; de asemenea, șiret și întreprinzător, după cum văzu Greybeard, și conducea o afacere în expansiune. Ferma sa se afla la Osney, pe malul Lacului Meadow, și angajase acolo mai mulți oameni. Flitch fusese unul dintre primii ce profitaseră de schimbarea condițiilor naturale și folosise plaurii de rizomi în extindere ca sursă de materiale pentru construcții. În localitate nu se fabrica nici o cărămidă sau țiglă; dar multe dintre cele mai bune case din

Împrejurimi erau acoperite frumos cu un strat gros de chirpici de-ai Fermierului Flitch.

Munca lui Greybeard consta în a vâsli peste lac, recoltând brațe întregi de trestii. De vreme ce folosea în acest scop propria sa barcă, Flitch, un negociator cinstit, îi dăruie o gigantică haină de nutrie, caldă și impermeabilă, aparținând unui om ce-i murise îndatorat. Învelit confortabil în haină, Greybeard își petrecea aproape toată ziua-lumină lucrând încet pe lac, simțindu-se absorbit între perspectiva plată a apei și-a mlaștinilor și vălătucii cerului. Era o perioadă de liniște punctată de tresăririle păsărilor acvatice; uneori, umplea șlepul cu stof peste socoteală, astfel că putea să petreacă o jumătate de oră pescuind pentru cina lui și a Marthei. Cu aceste prilejuri, vedea multe soiuri diferite de rozătoare înotând spre și dinspre locurile mocirloase; nu numai șobolani de apă, ci și animale mai mari, castori, vidre și coyposii într-o căror piele era înveșmântat. O dată văzu o femelă de coypos alăptându-și puii, în timp ce înotau cu toții.

Acceptă această perioadă de muncă grea printre stofărișuri; nu uita însă lecția dobândită la Sparcot, anume că seninătatea nu provenea din lumea înconjurătoare, ci din cea interioară. Dacă dorea să-și amintească, nu trebuia decât să taie trestii în golful său favorit. De-acolo avea vedere spre un cimitir amplu, unde aproape zilnic venea câte un pâlc cenușiu de jeluitori cu un coșciug. După cum comentă sec Flitch, când Greybeard pomeni despre cimitir:

— Ahă, îi tot răsădesc, da' nu mai răsare nici unu'.

Așa că atunci se ducea acasă la Martha, adesea cu barba îmbrăcată în promoroacă, înapoi în odăița din Killcanon, unde trăgea curentul, pe care ea reușise s-o transforme într-o locuință. Atât Charley cât și Pitt stăteau în afara Bisericii lui Christos, făcând rost de adăposturi dărpănate și ieftine; Charley, pe care-l vedeau aproape zilnic, găsise de lucru într-o tăbăcărie; Pitt revenise la vechea sa ocupație a braconajului și nu prea încerca să le caute tovărășia; Greybeard îl văzu o dată pe malul de sud al lacului, siluetă mică și independentă.

În diminețile cele mai întunecoase, Greybeard era de la ora șase la poarta cea mare a colegiului, așteptând să se deschidă pentru a ieși la muncă. Într-o dimineață, când lucra deja de-o lună pentru Flitch, deasupra capului său, în Turnul Tom cel minat, începu să sune un clopot.

Era Ziua de Anul Nou, pe care locuitorii Oxford-ului o sărbătoreau.

— Azi n-aștept de lucru de la tine, spuse Flitch, când Greybeard se prezentă la program. Viața-i destul de scurtă pe cât și lungă destul – ești un om tânăr, mata, mergi și te distrează.

— În ce an suntem, Joe? Mi-am pierdut calendarul și am uitat unde-am ajuns.

— Ce conteste unde-am ajuns? Io abia țin răboju' la anii mei proprii, dă-i încolo p-ai lumii. Mergi acasă la Martha matala.

— Mă gândeam doar. De ce nu s-a sărbătorit Crăciunul?

Flitch își îndreptă spinarea de lângă oaia pe care o mulgea și-i aruncă lui Greybeard o privire amuzată:

— Vrei să zici de ce-ar trebui sărbătorită? Po' să zic că nu ești religios de nici un fel, altminteri n-ai întreba asta. Crăciunu' a fost inventat ca să se serbeze nașterea fiului lui Dumnezeu, nu că? Iar Studenții din Biserica lui Christos găsesc de cuviință că n-ar fi cum s-ar zice de bun-gust să mai serbăm nașterea.

Își mută scăunelul și șistarul lângă o capră și adăugă:

— Sigur, dacă erai chiriaș la Balliol sau Iviagdalen, ăia mai recunosc și-acuma Crăciunu'.

— Ești religios, Joe?

Flitch făcu o mutră.

— Io las trebile de soiu-ăsta-n seama fomeilor.

Greybeard își târî picioarele pe străzile noroioase, înapoi la Martha. Văzu după expresia feței ei că se cocea ceva interesant. Femeia îl lămuri: era ziua când copiii de la Balliol se expuneau în „Scenă”, iar ea vroia să se ducă să-i vadă.

— N-avem noi de ce să vedem copiii, Martha. Nu va face decât să te tulbure. Stai cu mine aici, unde-i mai plăcut. Hai

să-l chemăm pe Tubby de la poartă și să bem cu el un păhărel. Sau vino să-l cunoști pe bătrânul Joe Flitch – nu-i nevoie să-i vezi haremul. Sau...

— Algy, vreau să mă duci să văd copiii. Pot suporta șocul. În plus, e un fel de eveniment social, și astea au loc destul de puțin și rar.

Își vârî părul sub glugă, aruncându-i o privire prietenoasă dar detașată. Omul clătină din cap și o luă de braț.

— Întotdeauna ai fost o femeie încăpățânată, Martha.

— În ce te privește pe tine, sunt mereu slabă ca apa, și-o știi bine.

De-a lungul drumului cunoscut ca „Bărăganul“, probabil din cauza unei fâșii de ogor arat dintr-o latură, înaintau mulți oameni. Înfățișarea lor era la fel de cenușie și cârpită precum cea a clădirilor ruinate pe sub care își foiau picioarele; sugeau din gingii împotriva frigului și nu pălăvrăgeau prea mult. Făcură loc șovăind unei căruțe trase de un ren. În timp ce căruța scârțâia prin dreptul lui Greybeard și-al Marthei, aceasta se auzi strigată pe nume.

Norman Morton, cu o robă universitară petrecută peste un strat gros de blănuri, călătorea în căruță, însoțit de alți câțiva Studenți, printre care și cei doi cu care Greybeard stătuse deja de vorbă, pergamentosul Gavin și taciturnul Vivian. Ceru vizitiului să oprească șareta și-i invită pe cei doi pietoni alături de ei. Pășiră pe osiile roților, fiind apoi ajutați să urce.

— Vă surprinde să mă găsiți participând la plăcerile oamenilor de rând? întrebă Morton. Copiii de la Balliol mă interesează la fel de mult ca și propriile mele animale. Dau un spectacol drăguț ca vietăți răsfățate și reflectează o mică popularitate de care multă nevoie mai are Directorul. Ce-o să li se întâmple când vor crește mari, lucru ce se va întâmpla în câțiva ani, e o chestiune aflată dincolo de puterea de decizie a Directorului.

Căruța merse clătînându-se până într-o poziție favorabilă în fața cetății degradate Balliol, cu fațada sa victoriană lipsită de grație. Eficacitatea finală a focului de mortiere tras de Colonelul Appleyard era vizibilă. Turnul fusese redus

la un ciot și două secțiuni mari ale fațadei erau peticite destul de stângaci cu piatră nouă. Un fel de eșafod fusese ridicat în fața porții principale, deasupra sa atârând pavilionul colegiului.

Gloata era numeroasă cum nu mai văzuseră Martha și Greybeard de ani de zile. Deși domnea o atmosferă mai mult solemnă decât veselă, vânzătorii ambulanți se învâteau prin mulțimea adunată, oferind baticuri și bijuterii ieftine, pălării făcute din pene de lebedă și crenvurști și pamflete. Morton arătă spre un om ce purta o tavă plină de foi volante și broșuri.

— Iată - Oxford-ul continuă să fie căminul tipăriturilor, până la amarnicul sfârșit. Sunt atâtea de spus despre tradiție, ce să vă spun. Hai să vedem ce are de vânzare potlogarul, ei?

Potlogarul era un bărbat uscățiv, cu gura mutilată și un anunț prins de haină pe care scria „Vânzător de cărți al tipografiei Universitare”, dar mai toate eforturile sale se îndreptau, după cum remarcă Gavin, prietenul lui Morton, spre a vâri pe gât ediția, prost imprimată, a unui thriller pentru norod.

Martha cumpără un pamflet pe patru pagini editat cu acea ocazie și cu antetul AN NOU FERICIT OXFORD 2030!! Îl întoarse pe ambele părți, apoi i-l dădu lui Greybeard.

— Poezia pare să-și fi reintrat în drepturi. Deși asta-i mai mult pornografie de creșă. Nu-ți amintește de nimic?

Greybeard citi prima strofă. Amestecul de infantilism și obscenitate părea într-adevăr familiar.

*„Omulețule Albastru,
Cornul ți-l ridică, hai.
Copilașii urlă toți,
Nu mai vin pe lume, vai.”*

— America... spuse el. Toate numele îl părăsiseră, de-a lungul celor aproape treizeci de ani. Apoi îi zâmbi.

— Cavalerul nostru de onoare - îl revăd atât de clar - cum numea el chestiile de soiul ăsta? „Plăvan!” Măi să fie,

cum te mai duce cu gândul înapoi!

O cuprinse cu brațul.

— Jack Pilbeam, spuse ea. Râseră amândoi, surprinși de plăcerea amintirii, și spuseră într-un glas:

— Groaznic mă lasă memoria...

Preț de-un moment, amândoi evadară din prezent, de flăcările inflamante și răsuflarea viciată a gloatei ce-i înconjura. Se întorseseră pe vremea când lumea era mai curată, în acel vanitos Washington pe care-l cunoscuseră cândva.

Unul din darurile de nuntă ale lui Bill Dyson fusese un permis de călătorie prin State. O parte din luna de miere și-o făcuseră la Niagara, bucurându-se de banala alegere, imaginându-și că erau americani, ascultând măreața cădere a apelor.

În timp ce se aflau acolo auziseră vestea. Răpitorul Marthei fusese găsit și arestat. Se dovedi că era Dusty Dykes, actorul prost pe care-i dusesese să-l vadă Jack Pilbeam. Știrea arestării ocupă pretutindeni pagina întâi; a doua zi însă, gazetele fură cucerite de un incendiu uriaș la o fabrică din Detroit.

Acea lume a știrilor și evenimentelor era înmormântată. Chiar și în amintirile lor, nu trăia decât pâlpâind; căci și ele făceau parte din dezintegrarea generală. Greybeard închise ochii, neputând-o privi pe Martha.

Începu parada. Feluriții demnitari, flancați de gărzi, defilau pe porțile Balliol-ului. Unii urcau pe eșafod, alții păzeau drumul. Directorul apăru, bătrân și firav, cu fața de un alb cadaveric contrastând cu mantia neagră și pălăria. Fu ajutat să urce treptele. Rosti un discurs pe cât de inaudibil, pe atât de scurt, eșuând într-un acces de tuse, după care din colegiu ieșiră copiii.

Fata apăru prima, umblând țănoșă și privind în jur din mers. La ovațiile ce se înălțară din mulțime, chipul i se luminează; urcă pe platformă și făcu cu mâna. Era complet cheală, configurația craniului văzându-i-se, noduroasă, prin pielea palidă. Una dintre urechi, așa cum fusese prevenit Greybeard, era umflată până la a nu mai fi decât o masă

confuză de carne. Când se întoarse cu ea către spectatori, semănă cu un spiriduș.

Gloata fu încântată de apariția copilei. Mulți oameni aplaudară.

Apoi se iviră băieții. Cel cu brațul scofâlcit arăta rău; avea fața zgârcită și albăstrie; stătea acolo apatic, făcând cu mâna dar fără a zâmbi. Să tot fi avut poate treisprezece ani. Celălalt era mai mare și mai sănătos. Ochii săi, în timp ce priveau lumea, trădau un anume calcul; Greybeard se uită la el cu simpatie, știind cât de nedemnă de încredere poate fi o gloată. Băiatul simțea probabil că cei care ovaționau cu atâta ușurință azi i-ar putea vâna la anul sângele, dacă vântul își schimba direcția. Așa că făcu cu mâna și surâse, fără a surâde nici un moment și din ochi.

Atâta tot. Copiii plecară petrecuți de țipetele mulțimii, în rândurile căreia se vedeau mulți obraji umezi. Mai multe femei bătrâne plângeau pe față, iar colportorii făceau afaceri benefice cu batiste.

— Extrem de emoționant, spuse dur Morton.

Îi vorbi birjarului căruței lor și o luară din loc, manevrând cu dificultate prin gloată. Era evident că mulți spectatori aveau să se mai învârtă pe-acolo o vreme, bucurându-se unii de compania celorlalți.

— Poftim, ai văzut, spuse Gavin, scoțând dintr-un buzunar o batistă să-și șteargă spațioasa frunte. Atâta despre miracol, semnul că în anumite condițiuni specia umană s-ar putea reînnoi. Dar oamenilor le e mult mai greu să se reclădească din resturi, decât majorității mamiferelor noastre. N-ai nevoie decât de o pereche de hermine, coypuși sau iepuri de-ai lui Morton și în cinci ani, cu un noroc moderat, ai o mică hoardă înfloritoare, nu, Morton? Oamenii au nevoie de un secol pentru a ajunge la ceva ce s-ar putea numi efective similare. Și-apoi, le trebuie un noroc mai mult decât moderat. Rozătoarele și animalele inferioare nu se omoară între ele așa cum face *homo sapiens*. Întrebați-vă cât mai e până când fata aceea, pe care-am văzut-o, ajunge la vârsta violabilă, sau băiatul cel mai mare, ieșit afară după puțină distracție, se trezește pe

cap cu un grup de ciocli și e omorât în bătaie cu cârje puturoase.

— Presupun că scopul acestei exhibiții anuale e de a-i familiariza pe oameni cu copiii, astfel încât să riște mai puțin să fie vătămați? Întrebă Martha.

— Efectul psihologic al unor asemenea acțiuni e adesea însuși opusul celui urmărit, preciză sever Gavin.

După aceea, merseră în tăcere de-a lungul Bărăganului și al St. Aldates și intrară pe poarta înaltă a Bisericii lui Christos. În timp ce se dădeau jos, Greybeard spuse:

— Ai interzice demonstrația de la Balliol, Student Morton, dacă ți-ar sta în putere?

Bătrânul îl privi cu șiretenie.

— Aș interzice natura umană dacă aș putea. Suntem o adunătură rea, ce să-ți spun.

— La fel cum te-ai apucat singur să interzici Crăciunul?

Vârstnica înfățișare sârmoasă se schimonosi în ceva ca un zâmbet. Îi făcu cu ochiul Marthei.

— Interzic ce găsim de cuviință - eu, Gavin și Vivian aci de față. Ne exercităm înțelepciunea, vezi dumneata, pentru binele tuturor. Am interzis multe lucruri mai importante decât Crăciunul, dă-mi voie să-ți spun.

— Da ce pildă?

— Decanul, una la mână, răspunse Studentul Vivian, dezvelindu-și dantura falsă într-un rarism rânjet.

— Ar trebui s-arunci o privire în catedrală, îl povățui Morton. Am convertit-o în muzeu, unde ținem o mulțime de lucruri interzise. Ce ziceți, domnilor, facem un tur prin muzeul nostru, că tot e o zi frumoasă?

Ceilalți doi Studenți, Gavin și Vivian, consimțind, micul grup străbătu latura de est a curții-piață, unde catedrala făcea corp comun cu colegiul.

— Telegrafia fără fir - radioul, ce să-ți spun - e unul din lucrurile care nu ne plac în mica și liniștita noastră gerontocrație, zise Morton. Nu ne aduce nici un folos, și ne-ar putea răscoli să primim vești din lumea exterioară. Cine ar vrea să afle rata mortalității la Paris sau proporțiile foametei din New York? Sau, până și starea vremii în

Irlanda?

— Deci aveți aici un post de radio? Întrebă Greybeard.

— Mda, avem un camion care transmite...

Se întrerupse, moșmondind cu o cheie mare în ușa catedralei. Împingând amândoi, el și Vivian o deschiseră.

Intrară împreună în întunecimea sfântului lăcaș.

Acolo, aproape de intrare, se afla furgoneta DOUCH(E).

— Camionul ăsta îmi aparține mie! exclamă Greybeard, luând-o la fugă înainte și apăsându-și mâinile înmănușate peste capotă. Împreună cu Martha, se holbă la mașină, într-un fel de extaz.

— Iartă-mă, dar nu e al tău, îl contrazise Morton. E o posesiune a Studenților acestei Case.

— Nu i-au produs nici o stricăciune, observă Martha, roșie în obraji, în timp ce Greybeard deschidea portiera dinspre șofer și privea înăuntru. Oh, Algy, nu te duce cu gândul înapoi?! Niciodată n-am crezut să-l mai revedem! Cum a ajuns aici?

— Se pare că unele din benzile pe care le-am înregistrat au dispărut. Dar filmele sunt aici toate, clasificate cum le-am lăsat!

Se întoarse spre Norman Morton și spre ceilalți Studenți:

— Domnilor, această mașină mi-a fost încredințată, ca obligație solemnă, de către o grupare ale cărei motivații v-ar câștiga imediat simpatia – un grup de studiu. Am fost silit s-o dau în schimbul hranei, într-o vreme când noi și toți ceilalți de la Sparcot muream de foame. Trebuie să vă cer să fiți atât de buni și să mi-o înapoiati, pentru a o folosi în continuare.

Studenții ridicară din sprâncene și schimbară priviri între ei.

— Haideți să mergem în odăile mele, propuse Morton. Acolo vom putea, eventual, discuta problema, și să ajungem la o înțelegere dacă e nevoie. Vă dați seama că nici nu se pune problema să primiți camioneta în dar, nu?

— Absolut. Cer să-mi fie înapoiată ca un drept al meu, domnule Morton.

Martha îl strânse pe Greybeard de braț în timp ce ieșeau

din catedrală și încuiau ușa.

— Încearcă să te porți cu tact, dragule, îi șopti ea.

Pe când străbăteau curtea, Gavin spuse:

— Sunteți nou-sosiți aici, dar veți fi observat gărzile pe care le ținem postate de-a lungul zidurilor. Garda, probabil, nici nu prea e necesară, și cu siguranță că nu e deloc eficientă. Dar bătrânii aceia sunt pensionari; vin aici când n-au nici un alt loc unde să se ducă, și suntem obligați să-i primim cu toată milostenia. - îi facem să-și câștige existența efectuând serviciul de pază. Nu suntem o societate de binefacere, înțelegeți bine asta; vistieria noastră nu ne-ar îngădui-o; orice-ar spune inima. *Toată lumea*, domnule Greybeard, toată lumea ar veni aici și ar trăi pe cheltuiala noastră, dacă i-am lăsa. Nici un om nu dorește să mai trudească o dată ce-a trecut de jumătatea sa de veac, mai ales dacă nu are nici o generație viitoare care să profite de pe urma trudei lui.

— Chiar așa, Gavin, fu Vivian de acord, bătând cu bastonul în dalele tocite. Trebuie să facem acest loc să-și obțină plățile într-un mod cu totul străin predecesorilor și fondatorilor noștri. Cardinalul Wolsey s-ar răsuci în mormânt... De-asta conducem locul ca pe un amestec de tavernă, sală de licitație, piață de vite și casă de toleranță. Nu poți scăpa să nu mai depinzi de bani.

— Am priceput aluzia, răspunse Greybeard pe când intrau în odăile lui Morton, unde același băiat cu nas ascuțit, pe care-l întâlniseră în prima lor zi la colegiu, puse dopul uneia din sticlele stăpânului său și dispăru în camerele anexe. Așteptați de la mine să plătesc ceea ce oricum îmi aparține.

— Nu neapărat, replică Morton, aplecându-se în fața unui foc strălucitor și întinzându-și spre acesta mâinile slabe. Am putea, dacă s-ar ajunge la concluzia că e vehiculul vostru, să vă scoatem datori cu o taxă de parcare... O taxă de garaj, ce să vă spun. Ia să vedem - contabilul ar trebui să aibă data undeva într-un registru, dar trebuie să ținem vehiculul în luxosul nostru garaj ecleziastic de vreo șapte, opt ani... Să zicem, un tarif modest de trei șilingi per diem,

ăă... Vivian, tu ești matematicianul...

— Capul meu nu mai e ce-a fost odată.

— După cum știm și noi...

— Ar însemna o sumă de aproximativ patru sute de lire...

— Dar e absurd! protestă Greybeard. Probabil nici n-aș putea aduna o asemenea sumă, sau ceva pe-aproape măcar. Cum ați intrat în posesia acestui vehicul, dacă-mi dați voie să-ntreb?

— Generoasele dumitale scopuri te influențează în oarecare măsură, domnule Greybeard, spuse Morton. În această încăpere, ridicăm paharele, dar niciodată glasurile. Bei ceva?

Martha făcu un pas înainte.

— Domnule Morton, am fi încântați să bem, zise ea, punând un ban pe masă. Avem cu ce plăti.

Chipul ridat al lui Morton se îndreaptă, atingând o lungime atât de considerabilă încât bărbia i se pierdu undeva prin haină.

— Doamnă, prezența unei femei nu face în mod automat din încăperea aceasta o tavernă. Fiți bună și băgați la loc în buzunar banii de care veți mai avea nevoie.

Își trecu limba peste gingia superioară, surâse acru, ridică paharul și spuse, cu un glas mai rezonabil decât cel folosit mai înainte.

— Domnule Greybeard, vehiculul care vă interesează atât de mult a intrat în posesia noastră în modul următor: a sosit aici fiind condus de un colportor vârstnic. După cum prietenul Gavin va fi ținând minte, acest telal se lăuda cu doar un singur ochi și o multitudine de păduchi. Credea că e pe moarte. La fel credeam și noi. L-am luat înăuntru și l-am îngrijit. A lăncezit toată iarna - lucru care multor bărbați, mai puternici decât el, nu le-a reușit - și și-a revenit, într-un fel, la ivirea primăverii. Avea un soi de tremur și nu era potrivit nici măcar pentru misiunile de gardă. Ca să-și achite găzduirea, ne-a dat mașina. De vreme ce pentru noi n-avea nici o valoare, a ieșit într-un câștig bun. A murit după o beție prelungită acum câteva luni, blestemându-și - din câte am auzit - binefăcătorii.

Posomorât, Greybeard luă o sorbitură mare din vin.

— Dacă mașina nu vă e de nici o valoare, de ce nu mi-o dați pur și simplu?

— Dat fiind că face parte din patrimoniul nostru, sperăm să ajungem la o înțelegere. Presupunând că datoria pentru garaj ar fi cam atât cât a estimat Vivian, patru sute de lire sterline, v-am lăsa s-o luați pe două sute de lire. Cum vi se pare?

— Dar sunt pe geantă! Mi-ar trebui... știți cât de puțin câștig la Joe Flitch... Mi-ar trebui patru ani ca să adun suma asta.

— Ți-am putea acorda tarif de parcare redus pe această perioadă, nu-i așa, Gavin?

— Dacă e de acord și Contabilul Șef, da.

— Întocmai. Să zicem un șiling pe zi, timp de patru ani... Vivian?

— Capul meu nu mai e ce-a fost. Șaptezeci și cinci de lire în plus ar rezolva-o?

Greybeard trecu la o relatare a activităților DOUCH(E). Le povesti cât de des își reproșase faptul de-a fi lăsat mașina să fie luată de negustorul ambulant, deși schimbul salvase jumătate din Sparcot de moartea prin înfometare. Studenții rămaseră neimpresionați; ba încă, Vivian sublinie că dacă vehiculul era atât de valoros, și de vreme ce nu-și stabilise clar dreptul de proprietate asupra lui, trebuiau în realitate să i-l vândă pentru o mie de lire sterline. Astfel, discuția se închise, cu oamenii colegiului fermi în cererea lor financiară.

A doua zi, Greybeard se duse să-l viziteze pe venerabilul Contabil Șef, și semnă o înțelegere să-i plătească suma stabilită pe săptămână, până conveneau taxa de garaj.

În noaptea aceea, șezu în odaia lor, prost dispus. Nici Martha și nici Charley, care venise cu Isaac în vizită, nu reușiră să-l înveselească.

— Dacă totul merge bine, ne-ar lua cinci ani ca să achităm datoria, spuse Greybeard. Totuși, simt că onoarea mă obligă să mă achit. *Tu* înțelegi ce simt, nu-i așa, Martha? Am luat slujba la DOUCH pe viață, și am de gând

să-mi onorez obligațiile - când un om nu are nimic, ce altceva mai poate face? În plus, atunci când camioneta va fi din nou a noastră, putem pune radioul în funcțiune și, cine știe, vom intercepta și alte furgonete. Putem afla ce se întâmplă pretutindeni în lume. Nu mi-e indiferent ce se întâmplă, chiar dacă nebunilor bătrâni, care conduc locul ăsta, nu le pasă. N-ar fi minunat dacă am putea intra în legătură cu bătrânul Jack Pilbeam, la Washington?

— Dacă într-adevăr simți astfel, Algy, spuse Martha, sunt sigură că cinci ani vor trece repede.

O privi în ochi.

— De-asta mă și tem, spuse el.

Zilele se târau una după alta. Trecură luni și luni. Iarna lăsa locul primăverii, iar primăvara, verii. Vara cedă locul altei ierni, iar acea iarnă unei a doua veri. Pământul se reînnoia; doar oamenii îmbătrâneau tot mai mult și nu-i înlocuia nimeni. Copacii creșteau mereu mai înalți, coloniile de ciori erau tot mai zgomotoase, cimitirele din ce în ce mai pline, străzile tot mai tăcute. Greybeard se îmbarca pe Lacul Meadow indiferent de vreme, trăgând în barca sa snopii de stuf, luând fiecare zi așa cum era, fără a se gândi că avea să vină curând vremea când oamenii nu vor mai avea energia de a folosi trestiiile sau de a le dori măcar.

Martha își vedea de lucru printre animale, ajutându-l pe asistentul lui Norman Morton, nodurosul și artriticul Throne. Avea o muncă interesantă. Majoritatea mamiferelor fătau acum pui normali, deși vacile, din care n-aveau decât o turmă mică, încă mai lepădau jumătate din sarcini. Pe măsură ce creșteau, animalele sănătoase erau vândute vii la licitație în piața din careu, sau tăiate și vândute sub formă de carne crudă.

Marthei i se părea că spiritul lui Greybeard era covârșit de un soi de eclipsă. Când se întorcea seara acasă de la Joe Flitch, rareori avea multe de spus, deși asculta cu interes porția ei de bârfe despre colegiu, preluate de la Throne. Pe Charley Samuels îl vedeau tot mai puțin, iar pe Jeff Pitt chiar foarte puțin. În același timp, își făceau greu noi

prieteni. Pretinsa lor amicitie cu Morton și ceilalți studenți se ofili de îndată ce încheiară înțelegerea financiară.

Martha făcu astfel ca această situație deteriorată să nu aducă nici o atingere relațiilor ei cu soțul său. Se cunoșteau de prea multă vreme, și trecuseră împreună prin prea multe perioade de încordare. Pentru a-și întări țelul, își închipui iubirea lor ca pe lacul unde lucra Algy din zori și până-n seară; suprafața sa oglindea fiecare schimbare de vreme, dar dedesubt, în adâncuri, se afla un loc netulburat. Datorită acestui lucru, lăsa zilele să treacă una după alta și-și păstra inima deschisă.

Se întoarse în odăile lor – se mutaseră într-o locuință mai bună, la etajul întâi, în Peck – într-un asfințit auriu de vară, pentru a-și găsi soțul așteptând-o, revenit înaintea ei. Se spălase pe mâini și-și pieptănase proaspăt barba.

Se sărutară.

— Joe Flitch a avut un scandal cu nevastă-sa. M-a trimis acasă mai devreme ca să se poată împăca în liniște, așa mi-a zis. Și mai e un motiv pentru care am venit azi mai devreme – e ziua mea de naștere.

— O, dragule, și eu, care-am uitat! Rareori mă gândesc la dată – doar de săptămână țin seama.

— E șapte iunie, și am împlinit cincizeci și șase de ani, iar tu arăți frumoasă ca întotdeauna.

— Și tu ești tot cel mai tânăr bărbat din lume!

— Încă? Și tot cel mai chipeș?

— Mmm, da, deși asta-i o apreciere foarte subiectivă. Cum să sărbătorim? Mă inviți în pat?

— Nu, ca să mai schimbăm și noi mă gândeam că ți-ar plăcea o mică plimbare cu șlepul, e o seară frumoasă.

— Dragul meu, nu ești sătul de șlepul ăla, binecuvântat să fii? Da, mi-ar plăcea o croazieră, dacă așa vrei.

O mângâie pe păr și privi fața ridată și dragă. Apoi desfăcu mâna stângă, arătându-i punga cu bani pe care o avea acolo. Femeia îl privi cu ochi mari, întrebători.

— De unde-i ai, Algy?

— Martha, azi a fost ultima mea zi de tăiat la stof. Am fost nebun în acest an din urmă și jumătate, să-mi irosesc

viața doar în sclavie. Și pentru ce? Ca să câștig destui bani pentru a cumpăra blestemata aia de mașină demodată, înțepenită în catedrală.

Glasul i se frânse.

— Am așteptat atât de mult de la tine... Iartă-mă, Martha, nu știu de ce am făcut-o – sau de ce nu m-ai lovit pentru asta, dar acum am dat uitării ideea nebunească – mi-am retras banii de la Contabilul Șef, partea cea mai mare a economiilor mele pe doi ani. Suntem liberi să plecăm, să părăsim pentru totdeauna haznaua asta!

— Oh, Algy, tu... Algy, am fost fericită aici – am fost fericiți, am fost liniștiți împreună. Acesta e căminul nostru.

— Ei bine, acum ne vom muta. Suntem încă tineri, nu-i așa, Martha? Spune-mi că încă suntem tineri! Hai să nu putrezim aici. Să ne ducem la îndeplinire vechiul plan și să navigăm în jos pe râu mergând tot înainte până ajungem la gurile lui și la marea cea curată. Ți-ar plăcea, nu-i așa? Poți, nu?

Femeia privi undeva dincolo de el, prin lumina orbitoare a ferestrelor, spre acoperișurile grajdurilor vizibile înapoia acestora și cerul albastru al serii de deasupra caselor. Într-un târziu, cu voce gravă, spuse:

— Acesta e visul din inima ta, așa-i, Algy?

— O, dragostea mea, știi bine că da, și-ți va plăcea și ție. Locul ăsta e ca – of, ca un fel de capcană materialistă. Pe litoral vor fi alte comunități în care putem intra. Va fi atât de diferit acolo... Nu plânge, Martha, nu plânge, vietatea mea!

Asfințise aproape complet înainte să-și fi împachetat toate lucrurile, și se strecurară, pentru ultima oară, prin poarta înaltă a colegiului, coborând panta înapoi spre barcă, râu și necunoscut.

CAPITOLUL 6

Londra

SPRE SURPRINDEREA Ei, Martha își simți membrele tremurând de plăcerea de-a se afla din nou liberă, pe rău. Se așează în șlep cuprinzându-și genunchii, zâmbi, și mai zâmbi și la vederea lui Greybeard zâmbind. Hotărârea lui de a o lua din loc nu fusese atât de spontană pe cât o făcuse el să pară. Barca era bine aprovizionată și dotată cu o velă mai bună decât data trecută. Cu profundă plăcere, Martha constată că-i însoțea și Charley Samuels; îmbătrânise vizibil în răstimpul petrecut la Oxford; avea obraji scofâlciți și palizi ca paiul; Isaac vulpoiul murise de câteva luni, dar Charley era același om de nădejde dintotdeauna. Nu-l găsiră pe Jeff Pitt ca să-și ia rămas bun de la el; dispăruse în labirintul apos al lacului cu o săptămână în urmă, și de-atunci nimeni nu-l mai văzuse; dacă murise acolo, sau plecase să caute noi terenuri de pus capcane, rămase un mister.

Pentru Greybeard, senzația apei, lunecând din nou pe sub chilă, era o adevărată eliberare. Fluieră în timp ce navigau în aval, trecând prin apropierea locului unde, pe vremea lui Croucher, Martha și cu el împărțiseră un apartament, se ciorovăiseră și-și făcuseră griji, și fuseseră duși la cazarma din Cowley. Avea acum o cu totul altă stare de spirit, atât de diferită, încât îi venea greu să-și amintească persoana care fusese el pe vremea aceea. Mult mai apropiat inimii lui – ah, și cu cât mai limpede în amintire! – îi era băiețelul ce fusese, desfătându-se cu plimbări pe însorita Tamisă, în acele luni ale anului 1982 când își revenea de pe urma bolii radioactive.

În timp ce pluteau spre sud, noua libertate îl purtă înapoi spre vechea libertate a copilăriei.

Dar numai și numai amintirea reprezenta acea perioadă drept libertate. Copilul de-atunci era mult mai puțin liber decât bărbatul ars de soare, cu cap pleșuv și barbă sură, ce sedea lângă soția sa în barcă. Copilul era un prizonier, un

prizonier al slăbiciunii și lipsei sale de cunoștințe, al capriciilor părinților, al monstruoasei sorți dezlănțuite atât de recent asupra lumii încât lumea încă mai avea nevoie de timp pentru a-i percepe deplina putere. Copilul era un pion.

Mai mult, copilul avea înaintea sa un lung drum de suferințe, perplexitate și luptă. Atunci de ce putea bărbatul să privească în urmă la perspectiva celor patruzeci și nouă de ani și să simtă pentru acel băiețel, agresat de evenimente, o emoție mai apropiată de invidie decât de compasiune?

Când mașina se opri, Jock Bear, ursulețul în pijama de tartan, se rostogoli de pe pervazul lunetei până pe bancheta din spate. Algy îl culese și-l puse la loc.

— Precis că și Jock e bolnav, Mămico. Se rostogolește ca toate de-acolo din spate.

— Poate o să se simtă mai bine când vom fi aruncat o privire casei, spuse Patricia Timberlane; înălță ceea ce-i mai rămăsese din sprâncene către prietena ei Venice, așezată în față, alături de ea. Eu, una, știu că da.

Coborî și deschise portiera din spate, ajutându-și fiul să se dea jos. Era înalt pentru un băiat de șapte ani, dar boala îl lăsase slab și lipsit de viață. Avea obraji străvezii, pielea aspră. După ce-l îngrijise, fiind ea însăși bolnavă, se simțea la fel de rău pe cât arăta el. Dar îi zâmbi încurajator și spuse:

— Crezi că lui Jock nu i-ar plăcea să se uite prin jurul casei celei noi?

— Tocmai ți-am spus, Mami, e bolnav. Doamne, când ești bolnav, nu vrei să faci nimic decât să mori, la fel ca Frank. Așa că dacă ție ți-e totuna, o să stea în mașină.

— Cum vrei.

Încă o mai dorea să-și amintească de moartea fiului ei mai mare, Frank, după multe luni de suferință.

Venice îi veni în ajutor.

— Nu ți-ar plăcea să te joci pe-afară, Algy, cât timp eu și Mămica ne uităm prin casă? E aici o grădină care pare interesantă. Numai să nu cazi în Tamisa, c-ai să te uzi

îngrozitor.

Mayburn era o casă liniștită, amplasată pe malul râului, nu departe de suburbia londoneză unde locuise familia Timberlane. Rămăsese goală timp de șase săptămâni, iar agentul imobiliar, care-i dăduse Patriciei cheile, o asigură că acum era momentul potrivit pentru cumpărare, de vreme ce piața proprietăților căzuse vertiginos. Aceasta era cea de-a doua vizită a ei pe acea proprietate; prima oară, venise cu soțul, dar de data asta dorea s-o vadă cineva puțin mai receptiv. Arthur era un om minunat, însă avea problemele lui cu banii.

Farmecul casei consta în aceea că era mică, având totuși în spatele ei o fâșie destul de lungă de teren, care ducea la râu și la un mic debarcader. Locul avea să le convină amândurora; Arthur era un grădinar dibaci, ea îndrăgea râul. Fusesse atât de fermecător, mai devreme în aceeași vară, când, atât ea cât și Algy se simțeau ceva mai bine, să se înfășoare în haine călduroase și să pornească într-una din ambarcațiunile de plăcere de la Westminster Pier, în susul sau în josul râului, privind orașul cum luneca pe lângă ei. Pe apă, vlăguirea convalescenței dobândea aproape o calitate spirituală.

Descuie ușa din față și intră, cu Venice în urma ei. Algy alergă cu pași mărunți până în spatele casei.

— Firește, arată un pic cam sinistru deocamdată, spuse Patricia, în timp ce străbăteau încăperile cu ecouri. Ultimii locatari se-nnebuneau după zugrăveala albă – atât de incoloră! Dar când va fi redecorată, cu totul altfel vom sta de vorbă. M-am gândit că am putea da jos peretele ăsta – în zilele noastre nimeni nu mai are nevoie de o cameră specială pentru micul dejun – iar atunci am avea o vedere minunată spre râu. O, nici nu-ți pot spune cât mă bucur că am scăpat din Twickenham. E o părțică din Londra care devine tot mai urâtă cu fiecare an.

— Se pare că lui Arthur totuși îi place, spuse Venice, observându-și atentă prietena, în timp ce Patricia se uita pe fereastră.

— Arthur e... mă rog, știu că acolo eram mai aproape de

fabrică decât vom fi aici. A, sigur că timpurile sunt grele, Venice, iar bestiala asta de boală radioactivă ne-a lăsat pe toți cam deprimați, însă de ce nu se înviorează și Arthur un pic? S-ar putea să sune groaznic ce spun, dar mă *plictisește* atât de tare în ultima vreme. Îl are acum pe partenerul ăsta nou și tânăr, Keith Barratt, să-l înveselească...

— A, știu că ești o bomboană cu Keith, remarcă Venice, surâzând.

Patricia se întoarse spre prietena ei. Fusesse frumoasă înainte de boală și de moartea lui Frank; acum, că o părăsise vivacitatea, se observa că cea mai mare parte a frumuseții ei rezidase în această calitate.

— Se observă? N-am scos o vorbă, nici unui suflet de om. Venny, tu ești măritată de mai mult timp decât mine. Încă mai ești îndrăgostită de Edgar?

— Eu nu. Sunt genul demonstrativ, așa *ca* tine. Da, îl iubesc pe Edgar. Îl iubesc din multe motive. E un om drăguț – blând, inteligent, nu sforăie. Îl mai iubesc și pentru că lipsește mult de-acasă, și asta ușurează relațiile. Ceea ce-mi amintește că diseară se-ntoarce de la conferința din Australia. Să nu mai pierdem mult vremea. Trebuie să mă duc acasă și să pregătesc ceva pentru cină.

— Vrei să schimbi vorba, este?

Prin fereastra bucătăriei, îl zăriră pe Algy alergând prin iarba înaltă – în urmărirea cui, nimeni nu știa. Fugi după o tufă de liliac și studie gardul ce despărțea grădina de cea vecină. Aerul străin al locului îi trezea interesul; petrecuse prea mult timp în spațiul închis al camerei lui. Într-un loc, gardul era rupt, dar nu făcu nici o încercare de a trece în grădina alăturată, deși își spunea în sinea sa cât de încântător ar fi dacă gardurile tuturor grădinilor ar cădea la pământ și ai putea hoinări pe unde poftești. Trecu, experimental, un băț de-a lungul gardului, îi plăcu rezultatul și o mai făcu o dată. O fetiță, cam de-aceeași vârstă cu el, apăru de cealaltă parte a spărturii.

— Îl dai jos mai ușor dacă-l împingi, spuse ea.

— Nu vreau să-l dau jos.

— Atunci, ce faci?

— Vezi tu, Tăticul meu o să cumpere casa asta.

— Ce porcărie împruțită! Atunci n-am să mai pot să mă strecur în grădină și să mă joc. Fac pariu că împruțitul de moș-tac-tu o să dreagă gardul.

Sărind în apărarea tatălui său, Algy spuse:

— N-o s-o facă, fiindcă nu știe să dreagă garduri. Nu-i deloc îndemânatic. Nu-i bun absolut de nimic.

Întrezărind-o mai bine printre boschete, exclamă:

— Mamă, ești cheală! Cum te cheamă?

— Mă numesc Martha Jannifer Broughton, și părul meu o să crească la loc până mă fac mare.

Se apropie de gard, lăsând jos bățul pentru a o privi. Fata purta o bluză și o fustă plisată, ambele roșii, și avea o față deschisă și prietenoasă; dar creștetul capului îi era complet chel.

— Mamă, ești cheală de-a *binelea*!

— Domnul doctor MacMichael spune că o să-mi crească părul la loc, iar tata zice că-i cel mai bun doctor din lume.

Pe Algy îl ambiționau fetițele care se pretindeau autorități în problemele medicale.

— Știu asta. Și noi îl consultăm pe doctorul MacMichael. A trebuit să vină să mă vadă în fiecare zi, fiindcă am bătut la Ușa Morții.

Fata se apropie mai mult de gard, pe partea ei.

— Chiar ai *văzut* Ușa Morții?

— Mai că da. Pe de-a-ntregul, a fost foarte plicticos. Îți consumă resursele.

— Așa a spus doctorul MacMichael?

— Da. Adesea. Așa i s-a întâmplat lui frate-meu Frank. I s-au consumat resursele. A intrat drept pe Ușa Morții.

Râseră amândoi. Dispusă spre a face confidențe, Martha spuse:

— Nu că-s reci mâinile doctorului MacMichael?

— Nu mă deranjează. În fond, am șapte ani.

— Ce ciudat! Și eu am șapte ani!

— O mulțime de oameni au șapte ani. Ar trebui să-ți spun că numele meu este Algernon Timberlane, doar că poți să mă numești Algy, iar tatăl meu e proprietarul unei fabrici

unde se fac jucării. O să ne jucăm împreună după ce mă mut aici cu locuința? Fratele meu Frank, care a fost înmormântat, spune că fetele sunt proaste.

— Cu ce sunt eu proastă? Pot să fug așa de repede că nu mă prinde nimeni.

— Mhm, pe pariu! Pe pariu că pot să te prind!

— Atunci, îți spun eu ce facem – vin la tine-n grădină, fîncă-i o grădină bună; n-are flori și alte chestii ca într-a noastră, și-o să ne putem juca prinselea.

Trecu prin spărtura din gard, ridicându-și cu o mișcare elegantă fustele, și se opri în grădină, privindu-l. Lui Algy îi plăcea cum arăta la față. Putea simți mirosul dulce al după-amiezii; văzu desenele de lumină și umbră așternându-se pe capul ei și se simți mișcat.

— Eu n-am voie să alerg repede, spuse el, fiindcă am fost bolnav.

— Mi-am zis eu că arăți cam groaznic. Ar trebui să-ți dai cu puțină cremă pe obraji, așa ca mine... Atunci hai să ne jucăm de-a v-ați ascunselea. Ai un chioșc vechi, trăsnet, să te-ascunzi.

Îl apucă de mână.

— Da, hai sa ne jucăm v-ați ascunselea, fu Algy de acord. Poți să-mi arăți chioșcul, dacă vrei.

Patricia terminase de măsurat ferestrele, pentru perdele, iar Venice fuma o țigară, așteptând să plece.

— Uite-l pe devotatul tău de bărbățel că vine, anunță ea, zărind o mașină care dădea colțul aleii.

— Mi-a promis că va fi aici acum o jumătate de oră. Arthur întârzie mereu în ultima vreme. Am nevoie de sfatul lui în legătură cu bruta asta primitivă de aragaz. Cine conduce mașina, Keith?

— Ai baftă, fetiço; da, el e. Du-te să le dai drumul în casă, iar eu mă strecor afară și merg să-l iau pe Algernon. Chiar e timpul să mergem.

Venice ieși pe ușa din dos și-l strigă pe Algy pe nume. Propriii ei copii erau mai mari decât cel al soților Timberlane și scăpaseră de majoritatea efectelor bolii;

Gerald, de fapt, suferise doar de o aparentă răceală, ceea ce reprezenta singurul semn exterior al bolii prezentat de cei mai mulți dintre adulți.

Algy nu răspunse chemării. În timp ce străbătea peluza neîngrijită, o fetiță îmbrăcată în roșu alergă prin fața ei, dispărând după un liliac. Parte în joacă, Venice fugi după ea; fata se strecură printr-o spărtură a gardului și se opri de partea cealaltă, privind-o provocator pe Venice.

— Nu-ți fac nimic, o încredință femeia; își reprimă o exclamație la vederea capului pleșuv al fetei; nu era pentru prima oară că întâlnea așa ceva. Te jucai cu Algy? Unde e? Nu-l văd.

— Asta, fiindcă s-a înecat în râu, replică fetița, punând mâinile la spate. Dacă nu te porți urât, mă-ntorc și-ți arăt.

Tremura violent. Venice îi întinse o mână.

— Vino repede și-arată-mi despre ce tot vorbești.

Fetița trecu înapoi prin spărtură, cât ai clipi. Sfioasă, o luă pe Venice de mână, privind în sus spre a-i judeca reacția față de această atitudine.

— Unghiile nu mi-au fost atinse, doar capul, spuse ea, și o conduse până la un debarcader care se alungea peste apă în capătul grădinii. Aici curajul o părăsi și izbucni într-un torent de lacrimi. O vreme nu putu scoate nici o vorbă, până când, de după baricada brațelor lui Venice, îndreptă un deget spre torentul întunecat.

— Exact aici s-a-necat Algy. Dacă te uiți, îi poți vedea fața privind în sus la tine din apă.

Alarmată, Venice strânse puternic fetița lângă ea și căută în jos spre râu, printre crengile de salcie. Agățat de o rădăcină, pe jumătate scufundat, ceva vag asemănător unui chip omenesc, se mișca ușurel în curentul apei. Era o bucată de ziar.

Răbdătoare, o ademeni pe Martha să privească și să-și vadă cu ochii ei greșeala. Chiar și atunci, fetița continua să plângă, căci foaia de ziar avea o formă sinistră.

— Acum fugi acasă să-ți bei ceaiul, îi spuse Venice. Algy nu poate fi prea departe. Am să-l găsesc eu – poate că a fugit prin grădina din față și a intrat în casă – și poate nu

peste mult te vei juca din nou cu el. Ți-ar plăcea?

Fetița o privi drept în față cu ochii ei imenși ce înotau în lacrimi, dădu din cap și o zbughi spre gaura din gard. În timp ce Venice se îndrepta din șale și pornea înapoi spre casă, Patricia Timberlane ieși pe ușa din dos împreună cu doi bărbați. Unul dintre aceștia era soțul ei, Arthur, un om care la cei vreo patruzeci de ani ai săi dădea toate semnele de-a-și fi uitat vremea tinereții. Venice, care-l plăcea – ea, însă, fiind mult mai nepretențioasă decât Patricia în materie de simpatii și antipatii – trebui să admită că Arthur ația o figură posomorâtă; era un om împovărat de necazuri, care nu se hotărâse niciodată să le întâmpine cu stoicism, sau măcar cu un sentiment de sfidare.

Patricia își ținea soțul de braț, dar arunca priviri mult mai frecvente spre celălalt bărbat. Keith Barratt, co-directorul lui Arthur Timberlane, era un om prezentabil, cu fălci nu foarte proeminente și păr arămiu pieptănat în neorânduială spre spate. Keith nu era decât cu cinci ani mai tânăr decât Arthur, dar manierele sale – mai ales față de Pat, își spuse malițioasă Venice – erau mult mai tinerești, și se îmbrăca mai îngrijit.

În timp ce Venice se îndrepta spre ei, răspunzându-le la saluturi, zări o privire ca o pasăre de dulce rău-augur zburând între Patricia și Keith. Desluși într-însa – nu ușor, căci stăruia destulă durere – că, din păcate, complicațiile se aflau mult mai aproape decât crezuse.

— Lui Venice îi place casa, Arthur, spuse Patricia.

— Mă tem de umezeală, atât de aproape de rău, i se adresă Arthur Venicei. Vârî mâinile în buzunarele pantalonilor și privi în jos spre râu, ca așteptându-se să-l vadă ieșindu-și din matcă și înghițindu-i. Fără tragere de inimă, după câte se părea, întoarse ochii împrejur pentru a o privi, în timp ce întreba:

— Edgar se-ntoarce diseară devreme acasă? Bine. Ce-ar fi să veniți amândoi la noi să bem ceva? Mi-ar plăcea să aud ce concluzii a tras despre situația din Australia. Lucrurile se-arată foarte prost, chiar foarte prost.

— Art, pesimist bătrân ce ești! îl mustră Keith; vorbea pe

un ton răzăreț-dojenitor, ce-l făcea să pronunțe numele partenerului său „Ah-ha-hart“. Lasă-te! O după-amiază minunată ca asta, și tu vorbești așa! Așteaptă până obții raportul ăla MR, ca să vezi dacă lucrurile nu stau la fel de prost pentru toată lumea. Să vină Crăciunul, și afacerile vor progresa.

Îi spuse, explicativ, lui Venice:

— Le-am cerut celor de la Moxan, care fac cercetări în domeniul pieței, să descopere ce anume a afectat afacerile noastre; raportul lor ar trebui să ne parvină mâine.

Făcu o mutră comică și-și trecu peste beregată arătătorul în chip de brici.

— Raportul ar fi trebuit să sosească azi, spuse Arthur; stătea cu mâinile în buzunare și umerii aduși, privind, în timp ce vorbea, împrejurimile și cerul, ca obosit de-atâta pălăvrăgeală. După-amiezile au deja nuanțele toamnei. Unde-i Algy, Pat? Să mergem acasă.

— Vreau să arunci o privire boilerului înainte de-a pleca, iubitele, îl rugă Patricia.

— O să vorbim despre boiler mai târziu. Unde-i Algy? Băiatul ăsta nu-i niciodată pe-aproape când ai nevoie de el.

— Se ascunde pe undeva, răspunse Venice. Joacă nu știi ce jocuri cu fetița din vecini. De ce nu-l căutați amândoi? Eu chiar trebuie să plec, altfel n-am să mai fiu în veci gata pentru sosirea lui Edgar. Keith, fii tu dulce și du-mă cu mașina până acasă, vrei? Nu-i nevoie să te-abăți prea mult din drum.

— Dar sunt încântat, spuse Keith, făcând un efort să pară că vorbea serios. Își luară rămas bun și ocoliră casa până la aleea din față. Keith îl adusese de la fabrică pe Arthur cu mașina lui, de vreme ce a soților Timberlane era la Patricia. După ce Venice se instală lângă el, Keith conduse în tăcere; deși nu era nici pe departe un om sensibil, alături de ea își pierdea mult din siguranța de sine, știind că n-avea o părerea prea bună despre el.

Tăcerea se înstăpâni și între Arthur și Patricia, dar bărbatul o risipi spunând:

— Ei bine, hai să căutăm copilul, dacă tot n-avem încotro.

O fi jos în chioșcul din grădină. De ce nu stai cu ochii pe el?

Neluând în seamă această uvertură de ceartă – dintre toate trucurile ei, ăsta-l enerva cel mai tare – Patricia spuse, în timp ce se întorceau spre grădină:

— Ultimii proprietari au lăsat locul ăsta să devină o junglă. Aici e mai mult de lucru decât ai putea face tu singur; va trebui să ne luăm un grădinar. Șirul ăsta de boschete trebuie scos, iar bujorii poate-ar fi mai bine să-i lăsăm exact acolo unde sunt.

— Încă n-am cumpărat proprietatea, spuse ursuz Arthur. Dorința de a n-o dezamăgi îl făcu să vorbească mai morocănos decât intenționase. Nu părea capabilă să înțeleagă că afacerile lor lunecau, cu fiecare zi, tot mai aproape de dezastru.

Ceea ce-l nemulțumea cel mai mult pe Arthur era faptul că acest necaz, în care firma lui se afunda tot mai adânc chiar acum în timp ce vorbea, risca să se interpună ca o barieră între el și Pat. Văzuse clar, cu scurtă vreme în urmă, că nu reușeau să fie un cuplu foarte unit; la început, promise aproape cu bucurie criza financiară, sperând că-i va apropia și mai mult unul de altul, căci Patricia îi ascultase cu destulă simpatie necazurile înainte de-a se fi căsătorit. Când colo, în lipsa ei de înțelegere părea să existe ceva deliberat.

Firește, nenorocita poveste cu băieții o tulburase. Dar, la urma urmei, cunoștea firma Softtoys și activitățile ei. Fusesse secretară acolo înainte ca Arthur s-o fi luat de soție, o bucățică de fată iresponsabilă, cu figură arătoasă și ochi scânteietori. Chiar și acum, mai ținea minte cât îl surprinsese s-o audă că e de acord să se mărite cu el. Își spunea că nu era asemenea majorității bărbaților; nu uita faptele bune sau rele din viața sa trecută.

Faptele bune erau acelea care-i acutizau nefericirea din prezent.

Trudindu-și picioarele prin iarbă, clătină din cap și repetă:

— Încă n-am cumpărat proprietatea.

Ajunseră la chioșcul de vară, iar Arthur deschise ușa. Chioșcul era un mic pavilion semirustic, cu un frontispiciu

ornamental, coborât îndeajuns de jos pentru ca un om înalt să se lovească de el cu capul, având o fereastră practică în peretele dinspre râu.

Conținea două scaune de grădină pliate, sprijinite într-un colț, un soi de tendă putrezită și un bidon de ulei, gol. Arthur aruncă în jur o privire dezgustată, închise ușa la loc și se rezemă de ea, privind-o pe Patricia.

Da, pentru el încă mai era atrăgătoare, chiar și după boala ei, moartea lui Frank și unsprezece ani de căsnicie. Simțea că i se umfla în piept un lucru îngrozitor de complex, și ar fi vrut să-i spună pe nerăsuflăte că era prea bună pentru el, că el își dădea toată silința, că ar fi trebuit să vadă asta încă de când fuseseră aruncate bombele alea blestемate și lumea se ducea dracului cu cățel cu purcel, și că acum știa că se purta un pic cam prea dulce cu Keith și se bucura pentru ea dacă asta o făcea mai fericită, doar cu condiția să nu-l părăsească.

— Sper că Algy n-a căzut în râu, să se fi înecat, spuse Patricia, coborând ochii din fața privirii lui. Dar poate s-a întors în casă. Hai să mergem să vedem.

— Pat, lasă băiatul. Ascultă, îmi pare rău pentru toate astea – mă refer la viața și toate greutățile din ultima vreme. Te iubesc foarte mult, draga mea. Știu că sunt un pic cam neghiob, dar timpurile în care trăim...

Îl mai auzise folosind expresia asta, „Știu că sunt un pic cam neghiob“, ca scuză, ca și cum scuza ar fi fost totuna cu schimbarea în bine. Pierdu șirul vorbelor lui sub amintirea penultimului Crăciun, când îl convinsese să dea o petrecere pentru unii prieteni și cunoștințe de-ale lor, de afaceri. Nu fusese un succes. Arthur simțise că nu le reușise și – spre nemulțumirea ei – scosese la iveală un pachet de cărți și se i adresase unui pâlc de subalterni cu soțiile, pe tonul găunos-jovial propriu gazdei: „Uitați, îmi dau și eu seama că petrecerea n-a ieșit prea bine – poate v-ar face plăcere să vedeți câteva scamatorii cu cărți de joc.“

Stând acolo în răcoarea după-amiezii, se îmbujoră iar, cu un roșu mat, amintindu-și de jena amândurora. Nici o rușine nu se putea compara cu rușinea de societate,

suferită în fața unor oameni care tot încearcă să zâmbească. Era patetic din partea lui să creadă că spunând adevărului pe nume îl modifica în vreun fel.

— Mă ascuți, Pat? întrebă Arthur; încă mai stătea rezemat de ușă, ca și cum ar fi încercat să țină ceva imobilizat înăuntru. În ultima vreme am impresia că nu mă mai prea ascuți. Știi bine că te iubesc. Ceea ce încerc eu să spun e asta – nu putem cumpăra Mayburn-ul – nu în acest moment. Afacerile merg prea prost. Ar fi neînțelept. M-am consultat azi cu administratorul meu bancar, iar el a spus că n-ar fi înțelept. Știi că am făcut deja un1 bilanț. A spus că situația se va înrăutăți înainte să se îmbunătățească iar. Se va înrăutăți foarte tare.

— Dar totul era aranjat! Ai promis!

— Administratorul bancar mi-a explicat...

— Dracu' să-l ia pe administratorul bancar, și dracu' să te ia și pe tine! Ce-ai făcut, i-ai arătat o scamatorie nouă cu cărți de joc? Mi-ai promis, când a murit Frank, că vom...

— Patty, draga mea, știu că am promis, dar pur și simplu nu pot. Nu suntem copii. Nu înțelegi că n-avem bani?

— Ce-ar fi ca una din asigurările tale pe viață... începu femeia, apoi se controlă. Arthur se apropiase de ea oprindu-se apoi, ca de teamă să nu fie respins dacă venea mai aproape. Costumul îi era mototolit, având mare nevoie să fie călcat. Pe chip i se așternuse o expresie pe care nu i-o cunoștea. Patricia simți furia părăsind-o.

— Vrei să spui că suntem *faliți*?

Arthur își umezi buzele.

— Nu-i chiar atât de grav, desigur. Știi că i-am pus pe cei de la Moxan să se uite la afacerile noastre. Dar cifrele de luna trecută au fost realmente foarte mici.

La auzul acestor vorbe, Patricia deveni furioasă.

— Bine, lucrurile stau prost sau nu stau, Arthur? De ce n-ai curaj să-mi spui adevărul? Mă tratezi ca pe un copil.

O privi îndurerat, cu fața buhăită, întrebându-se pe care dintr-o jumătate de duzină de lucruri ar fi mai bine să i-l spună. Că o iubea pentru doza ei de copilărie? Că, deși dorea să-i împărtășească necazurile lui, nu voia s-o facă să

sufere? Că avea nevoie de înțelegerea ei? Că-l nefericea cearta în grădina asta străină, și urâtă?

Ca întotdeauna, avu senzația că vorbelor lui le lipsea complexitatea pe care-o simțea.

— Nu spun altceva, Pat, decât că cifrele de luna trecută au fost foarte proaste – cu adevărat foarte proaste.

— Vrei să spui că nimeni nu mai cumpără produse Softtoys?

— Cam asta e, da.

— Nici măcar pe Jock Bear?

— Nu, draga mea, nici măcar pe micuțul Jock Bear.

Îl luă de braț și porniră amândoi spre casa goală, fără o vorbă.

Când constatară că Algy nu era acolo, celelalte necazuri fură temporar date uitării, începând să-și facă griji în legătură cu băiatul. Îl strigară încontinuu prin încăperile goale, cu ecouri. Nu primiră nici un răspuns.

Patricia fugi afară din casă, continuând să-l strige, alergând prin tufișuri, în jos spre râu, stăpânită de-o frică pe care se temea s-o numească. Ajunsese în dreptul chioșcului, când un glas strigă:

— Mămico!

Se răsuci într-acolo. Algy stătea în întuneric, cu ușa întredeschisă; fugi spre ea ca un mic proiectil, plângând.

Îmbrățișându-l strâns, îl întreabă de ce rămăsese ascuns adineaori, când îl căutaseră.

Nu reuși să-i explice, deși bâigui ceva în legătură cu o fetiță și un joc de-a v-ați ascunselea.

Fusese un simplu joc; când tatăl său deschisese ușa chioșcului și privise înăuntru, devenise un joc disperat. Voia ca tata să-l găsească și să-l îmbrățișeze. Nu știa de ce stătuse ghemuit după scaunele pliante de grădină, pe jumătate, temându-se să nu fie găsit.

Înțepenit și amorțit, rămăsese pe loc când ușa se închisese din nou. Auzise conversația dintre părinții săi, o conversație secretă, cu atât mai cumplită cu cât mare lucru nu înțelegea din ea. Îl înștiințase că exista o lume cutremurător de amenințătoare, cu care nimeni – nici

măcar tatăl lui – nu putea ajunge la o înțelegere; și că trăiau nu printre lucruri solide și sigure, ci într-un castel de nisip ce se năruia. Simțindu-se vinovat și înfricoșat, se ascunsese de descoperirea sa îndărătul scaunelor, temându-se că va fi găsit acolo, speriat de cele aflate.

— Ai fost rău și crud, Algy, auzi ce-ți spun? Știai c-am să fiu îngrijorată, cu râul atât de aproape. Și n-ai voie să te joci cu străinii – ți-am mai spus-o, câteodată au boli despre care nu știi nimic. Ne-ai auzit strigându-te – de ce n-ai venit imediat?

Copilul nu-i răspunse decât prin suspine.

— Ai speriat-o foarte tare pe Mămica, și ești un băiat rău. De ce nu spui nimic? N-ai să te mai joci niciodată aici, înțelegi? Niciodată!

— Am s-o mai văd pe Martha Broughton, nu-i așa?

— Nu. Nu ne vom muta aici, Algy. Tăticul n-o să cumpere proprietatea, iar tu vii acum acasă și te duci direct la culcare, înțelegi?

— A fost un joc, Mămico!

— A fost un joc foarte urât.

Abia când se aflară în mașină, deplasându-se înapoi spre Twickenham, se înveseli Algy și se aplecă peste spătarul fotoliului din față pentru a-și mângâia tatăl pe cap.

— Tăticule, când ajungem acasă, mai faci niște scamatorii din-alea cu cărți de joc ca să ne mai distrăm?

— O să treci la culcare de cum ajungem acasă, replică Arthur Timberlane, neclintit.

În timp ce Patricia era la etaj, îngrijindu-se ca Algy să se culce cât mai repede posibil, Arthur se plimba posomorât prin fața televizorului. Recepția culorilor era proastă în seara aceea, conferindu-le celor trei domni, așezați în jurul unei mese a BBC-ului, tenul jovial al unor bolnavi de apoplexie. Toți trei, ba chiar unul considerabil de pițigăiat, se arătau euforici față de condițiile din lume.

Glasurile lor obtuze nu făceau decât să-l înfurie pe Arthur.

Nu credea cătuși de puțin în puterea actuală, deși aceasta înlocuise, cu nici un an în urmă, conducerea

anterioară, dinaintea bombardamentelor. Nu credea deloc în oamenii ce susțineau guvernul. Agitația demonstra doar credința iluzorie ai populației într-o modalitate politică de tratament al condiției umane, era de părere Arthur.

De-a lungul celei mai mari părți a anilor o mie nouă sute șaiszeci și șaptezeci, perioadă reprezentând predominant viața lui adultă, Arthur se mândrise că rămânea netemător în fața pericolelor războiului nuclear. „Dacă se-ajunge acolo – mă rog, cu atât mai rău, dar îngrijorarea n-o s-o împiedice să se-ntâmple”: aceasta fusese abordarea sa de bun-simț, tipică pentru omul de pe stradă, a întregii chestiuni. Politicienii, în fond, erau plătiți ca să-și facă griji asupra acestor probleme; el avea o ocupație mai bună în lupta de a promova în Softtoys Ltd, companie unde se integrase în anii șaiszeci ca tânăr comis-voiajor.

Experiențele nucleare se declanșau și se stopau pe rând, după cum țările comuniste și cele apusene își desfășurau neînțelesele jocuri ideologice; nimeni nu ținea socoteala detonațiilor, și nimeni nu-și pierdea timpul cu spaimele ocazionale despre creșterea nivelului radioactivității în emisfera nordică și supradozele de stronțiu din oasele renilor laponi sau dinții școlarilor din St. Louis.

Cu un soi de călătorii spațiale rudimentare dezvoltându-se în anii șaiszeci și șaptezeci, și examinarea planetelor Marte, Venus, Mercur și Jupiter, nu păruse decât foarte firesc că puterile conducătoare anunțau efectuarea unei serii de explozii nucleare „controlate”, în spațiul cosmic. „Bomba-curcubeu” americană, de la începutul anilor șaiszeci, s-a dovedit a fi prima dintr-un lung șir. Oamenii – chiar și cei de știință – simțeau că e mai sigur să se activeze bombe în afara atmosferei terestre.

Ei bine, nu fusese mai sigur. Omul acționase din ignoranță și alteori; de data asta, însă, ignoranța îi smulsese un preț scump. Centurile van Allen, aceste cingători de radiații ce încercuiau Pământul, în unele locuri mult mai late decât însuși diametrul acestuia, fuseseră aruncate într-o stare de activitate violentă de către descărcările nucleare, toate plasându-se în gama

multimegatonelor. Centurile pulsaseră, contractându-se, pentru a se redeschide apoi din nou, și iarăși contractându-se într-o măsură mai mică. Vizualmente, efectul acestor perturbații fusese mic, cu excepția câtorva spectaculoase desfășurări de aurore boreale și australe la latitudini ajungând chiar și până la cea ecuatorială. Biosfera se alesese cu două băi generale, chiar dacă foarte scurte, de radiații dure.

Rezultatele pe termen lung ale acestor băi încă nu puteau fi prevăzute – acum, după nici măcar un an. Dar consecințele imediate au fost evidente. Deși cea mai mare parte din populația globului a sucombat unui fel de criză de friguri și vomisme, majoritatea oamenilor și-au revenit. Cel mai greu au suferit copiii, multora dintre aceștia – în funcție de durata expunerii – căzându-le părul sau unghiile ori murind, cum murise și Frank Timberlane. Majoritatea femeilor gravide, în perioada tulburărilor, pierduseră sarcina. Animalele, și în special acele mamifere care trăiau mai expuse sub cerul liber, suferiseră în mod similar. Rapoartele despre împușinări drastice în rezervațiile din Africa sugerau că cele mai mari animale sălbatice fuseseră și ele grav atinse. Doar boul moscat din Groenlanda și rezistentul ren din nordul Scandinaviei (unde generații anterioare ale acestei vieți dobândiseră, se presupunea, un soi de imunitate față de radiațiile cosmice și alte particule cu deplasare rapidă) păreau complet neafectate. Un procentaj maxim, unele autorități apreciind cifra ca fiind de 85 la sută, de pisici. Și câini domestici fuseseră loviți și ei; îmbolnăviți de scabie sau cancer, trebuiseră sacrificați.

Toate acestea duceau spre o morală care ar fi trebuit învățată de mult, își spunea Arthur: să nu te încrezi niciodată într-o șleahță de politicieni corupți ca să gândească ei în locul tău. Era evident că ar fi trebuit să aibă atâta minte și să-și detoneze nenorocitele de bombe pe Lună.

În timp ce Arthur se apleca și închidea televizorul mural, făcându-i pe cei trei indivizi anosti să dispară răsucindu-se în întuneric, Patricia coborî în cameră. Aducea cu ea o

cămașă și o pereche de pantaloni pe care trebuia să-i înmoaie în mașina de spălat.

— Algy e nefericit. L-am pus în pat, dar vrea să te duci la el, anunță femeia.

— Nu mă duc. Sunt sătul de el pe ziua de azi.

— Îi e dor de tine, Arthur. Te iubește.

— Încă nu mi-a trecut supărarea - auzi, să se ascundă așa de mine! Nu, de fapt nu sunt deosebit de supărat. Dar ai fost la el, nu-i așa, și l-ai necăjit spunându-i că nu ne mai mutăm la Mayburn?

— Cineva trebuia să i-o spună la un moment dat, Arthur. Nu cred că tu ai fi avut curajul.

— Of, hai să nu ne ciondănim pe chestia asta, Patty, draga mea. Știi că încă mai sufăr din cauza morții sărăcuțului de Frank.

— Mai întâi e firma, pe urmă vine Frank! Zău așa, Arthur, probabil crezi că nu mă frământă și pe mine aceleași lucruri, dar cineva trebuie să vadă și de casă, și de celelalte...

— Să nu ne certăm. Situația e destul de nenorocită așa cum e.

— Nu mă cert. Îți spun.

O privi cu un aer însingurat, strânse buzele și clătină din cap, nesigur dacă să fie patetic sau sfidător, și izbutind un ineficient amestec din amândouă.

— Nu voiam decât puțină mângâiere, altfel n-aș fi vorbit.

— Atunci, păcat că ai făcut-o, aruncă ea tăioasă. Nu pot să sufăr când îmi faci mutra asta prostească, Arthur, zău că nu.

Se duse la perete și deschise la loc uriașul ecran T.V.

— De ce nu te duci sus să-i spui noapte bună lui Algy? Și el are nevoie de puțină mângâiere.

— Plec. Mi-e greață de toate astea.

Ieși în antreu și se chinui să-și tragă pe el mantoul de serj albastru. Patricia întoarse ochii să nu-i vadă eforturile patetice, spunându-și că, orice-ar adăuga, tot numai o ceartă ar ieși.

În timp ce Arthur deschidea ușa din față, îi strigă:

— Nu uita că Edgar și Venice vor fi aici cam peste-o jumătate de oră.

— Ne vedem mai târziu, răspunse el.

N-avea nici un motiv să nu-l creadă.

Răsturnat pe birou, peste un pat haotic de hârtii, broșuri și dosare, zăcea un ursuleț. Era un ursuleț deosebit. Purta un cozoroc negru și un mic kilt de tartan cu trăistuță. Sub braț ținea un cimpoi. Era un Jock Bear, linia Softtoys cu cea mai bună vânzare – pe vremea când Softtoys făcea vânzări.

Neluând în seamă privirea răutăcioasă a singurului său ochi, Arthur Timberlane mătură ursulețul pe jos și culese de pe birou un mănunchi de scrisori. Se așează în fabrica pustie, citindu-le, cuibărit în micul său birou de la parter, în timp ce afară autocamioanele huriau pe drumul Staines, spre centrul Londrei. Nu-și scoase mantoul.

Toate scrisorile conțineau aceeași poveste. Cea care-l lovea mai dureros decât toate provenea de la cel mai prețuit reprezentant al firmei, bătrânul Percy Pargetter, care făcea oficiul de comis-voiajor începând de la sfârșitul anilor patruzeci, și lucrase numai pe comision din vânzări înainte ca Arthur să fi schimbat situația.

Percy era un reprezentant comercial bun. Urma să-l viziteze pe Arthur a doua zi dimineață, și până atunci îi expunea clar situația. Nimeni nu-i mai cumpăra jucăriile; vânzătorii cu amănuntul și en-gros își redusese cererea la zero absolut, întrucât centrele lor de desfacere erau arhipline; clientela nu se mai interesa de Softtoys. Până și cei mai vechi prieteni în domeniu ai lui Percy se strâmbau acum, când îi vedeau chipul apărând în ușă.

Percy suspecta că vreun rival de temut acaparase cumva piața jucăriilor pentru copii mici.

— Dar cine, cine? se întrebă torturat Arthur. Aflase, din documentele financiare și comerciale, că în negoțul cu jucării condițiile erau proaste în general. Asta era tot ce știa. Finanțele și industria fluctuau între boom și crah, dar nu era nimic nou în asta, decât că fluctuațiile deveniseră mult mai violente în ultimele șase luni. Răsfiră din nou

scrisorile pe birou, clătinând din cap deasupra lor.

Făcuse tot ce se putea face, cel puțin până venise nenorocitul de raport de la Moxan. Lucrând cu Keith, redusese producția la minimum, amânase până mai aproape de Crăciun filmul serial cu păpuși, care avea să-i facă reclamă lui Jock Bear pe postul ICV, contramandase livrări, storsese de bani creditorii, tăiasse orele suplimentare, anulasse contractul cu Straboplastics, pusese la loc în raft planurile pentru Pârâitoarea cu Vesela Sirenă. Și abandonase ideea de-a se muta într-o nouă locuință...

Se duse la biblioraftul metalic și-l deschise la ultima literă de la Moxan, căutând numele lui Gaylord K. Cottage - nu că ar fi fost un nume ușor de uitat în mod normal, își spuse el acru; Cottage era tânărul acela scripitor însărcinat cu investigațiile Moxan asupra motivelor crahului Softtoys. Arthur se uită la ceas.

Nu, nu era târziu. Încă-l mai putea prinde pe Cottage la biroul său.

Telefonul de la Moxan sună o bucată de vreme. Arthur ședea ascultându-i soneria și zgomotul traficului din afara biroului. În sfârșit, un glas ursuz veni la aparat și întrebă ce dorea. Ecranul se luminează, un chip rotund și jigărit cercetându-l pe Arthur cu privirea. Era portarul de noapte; la insistențele lui Arthur, acceptă să sune la interiorul lui Cottage și să comute acolo convorbirea.

Cottage veni la telefon aproape imediat. Stătea la un birou, într-o încăpere goală, cu vestonul scos. Un ciuf de păr îi atârna pe frunte, și avea cravata lărgită, trasă sub o ureche. Arthur aproape că nu-i luă în seamă înfățișarea, observând că arăta mult mai puțin optimist decât cu prilejul vizitelor sale la Softtoys. Când deschise gura să vorbească, spre ușurarea lui Arthur, sună mai puțin asemănător cu tânărul antipatic și împlătoșat în crom de la ultima lor întâlnire.

— Raportul dumneavoastră e în Proces, domnule Timberlane, spuse Cottage. Mica întârziere a fost independentă de voința noastră. Îmi cer mii de scuze că nu vi l-am trimis mai devreme, dar, vedeți dumneavoastră - o,

Doamne, toată treaba-i o pacoste nenorocită! Ascultați, domnule Timberlane, trebuie să discut cu cineva despre toate astea. Ați face mai bine să ascultați înainte să ne despartă complet cenzura puterii.

Se holba la Arthur cu ochi pătrunzători. Fie culoarea liniei vizifonice era proastă, fie într-adevăr era el foarte palid.

În haina sa de serj albastru, Arthur se simți mic și înfrigurat.

— Vă ascult, dar-nu știu la ce vă referiți prin cenzură, domnule Cottage. Desigur, am toată simpatia pentru necazurile dumneavoastră personale, dar...

— O, astea nu-s simple probleme personale, prietene, nici pe departe. Stați, să-mi aprind o țigară...

Luă un pachet de pe birou, aprinse una și inhală, apoi spuse:

— Ascultați, firma dumneavoastră, e la pământ, falită, terminată! Nu se poate spune mai clar de-atât, nu-i așa? Colegul dumneavoastră de la direcție - Keith Barratt, nu? - a greșit într-un totu când a spus că, după părerea lui, vă face concurență altă firmă de jucării. Ne-am făcut cercetările, și toți sunteți în aceeași barcă, toate firmele, de la cea mai mare până la cea mai mică. Cifrele o dovedesc. Fapt este că nimeni nu mai cumpără jucării pentru copii mici.

— Dar aceste căderi ale sezonului estival vin și...

Cottage își agită mâna prin față, cu o strâmbătură:

— Ascultați ce vă spun eu, asta nu-i o cădere de sezon, domnule Timberlane, nu-i nici pe departe așa ceva. E ceva mult mai amplu. Am discutat și cu alți băieți de-aici. Nu numai de industria jucăriilor e vorba. Cunoașteți firma Johnchem, specializată într-o gamă întreagă de produse pentru bebeluși, de la alimentele gata preparate până la pudrele de piele? Sunt clienți de-ai noștri. Cifrele lor stau mult mai prost decât ale dumneavoastră, și au cheltuieli de întreținere de zece ori mai mari! Radioși, cei cu scutecele și cei cu cărucioarele pentru nou-născuți - toți sunt în aceeași barcă.

Arthur clătină din cap ca îndoindu-se de adevărul celor auzite. Cottage se aplecă înainte până ce nasul îi ieși din

sharff.

— Știți ce înseamnă asta? Întrebă el, strivindu-și țigara într-o scrumieră și suflând fumul din plămâni drept în ecran. Înseamnă un singur lucru – în tot timpul de la accidentul ăla din mai, anul trecut, cu centurile van Allen, nu s-a mai născut absolut nici un copil. Nu puteți vinde pentru că nu aveți consumatori.

— Nu cred! Nu pot să cred!

Cottage bâjbâia prostește prin buzunar și se juca cu bricheta.

— Nimeni n-o s-o creadă până nu se va anunța oficial, dar am verificat la Oficiul General de Înregistrare a Nașterilor, la Somerset House și la Registrul General din Edinburgh. N-au dat nimic de gol – dar, din ceea ce n-au spus, cifrele noastre ne ajută să tragem concluzia corectă. Peste tot lucrurile stau la fel – nici un copil!

Vorbea aproape cu o bucurie răutăcioasă, aplecându-se înainte cu ochii îngustați în fața lămpilor vizifonului.

Arthur închise imaginea. Nu putea suporta să se uite la Cottage sau să-l lase pe Cottage să-l vadă. Își sprijini capul în mâini, vag conștient cât de frig îi era, cât de tare tremura.

— E o prăbușire generală, spuse el. Sfârșitul lumii.

Își simți obrajii înăsprindu-se.

— Nu-i chiar așa de rău, răspunse Cottage din ecranul stins. Dar pun pariu, pe-una de cinci, că n-o să mai revedem condiții normale pentru afaceri până prin 1987.

— Cinci ani! E la fel de rău ca și cum ar fi sfârșitul lumii. Cum să mă pot menține pe linia de plutire timp de cinci ani? Oh, ce-aș putea face? Iisuse Cristoase...

Închise aparatul în timp ce Cottage începea să se lanseze într-o nouă doză de vești proaste, și rămase cu ochii holbați la maldărul de pe birou, fără să-l vadă.

— E sfârșitul întregii afurisite de lumi. O, Cristoase... Blestemat faliment, blestemat...

Își căută țigările în buzunare, nu găsi decât un pachet de cărți de joc și rămase privind-l neputincios. Ceva i se ridică în gât ca un blocaj fizic; o înțepătură sărată îl făcu să

strângă din ochi. Lăsând cărțile să cadă pe jos lângă Jock Bear, ieși din fabrică și ocoli până la mașină, fără a se osteni să tragă zăvorul ușii în urma sa. Plângea.

Un convoi de vehicule militare trecu duruind pe drumul Staines. Băgă mașina în viteză și apucă volanul în timp ce se repezea înainte spre drum.

Patricia abia apucase să le toarne lui Venice și Edgar primul pahar când se auzi sunând clopoțelul de la intrare. Merse să deschidă, pentru a-l găsi pe Keith Barratt zâmbind în prag. Tânărul se înclină galant în fața ei.

— Treceam prin dreptul fabricii și am văzut mașina lui Arthur parcată în curte, așa că m-am gândit că poate te-ar bucura puțină companie, Pat. Această puțină companie, ca să spun mai exact.

— Venny și Edgar sunt aici, Keith, spuse ea, cu voce puternică, astfel ca vorbele ei să se poată auzi în living-room. Intră și stai și tu cu noi.

Keith se strâmbă, desfăcu mâinile în semn de resemnare și spuse pe un ton exagerat de elegant:

— Oh, dar sunt absolut încântat, doamnă Timberlane.

După ce i se oferă de băut, ridică paharul și le spuse celorlalți:

— Ei bine, pentru zile mai fericite! Voi trei arătați cam posomorâți, trebuie s-o spun. Ai călătorit prost, Edgar?

— Am unele motive să fiu nemulțumit, drept să spun, replică Edgar Harley; era un om bondoc, genul de bărbat căruia bondocenia îi stă bine. Le spuneam lui Venny și Pat ce-am găsit în Australia. Eram la Sydney, alaltăieri seară, luând cina alături de Episcopul Aitken, iar el se plângea de un val violent de ne-religiozitate care străbate țara. Afirma că bisericile n-au botezat decât șapte copii – șapte! – în ultimele optsprezece luni în toată Australia.

— N-aș putea spune că asta mă face să disper până la sinucidere, comentă Keith, zâmbind, în timp ce se instala pe sofa lângă Patricia.

— Episcopul înțelesese greșit cauza, explică Venice. La conferința asta unde s-a dus Edgar, i-au dezvăluit

adevăratul motiv al lipsei de botezuri. Mai bine spune-i și lui Keith, Ed, din moment ce tot îl afectează și oricum se va anunța oficial la sfârșitul săptămânii.

Cu o expresie solemnă, Edgar spuse:

— Episcopul n-a mai avut bebeluși de botezat, pur și simplu pentru că nu mai există bebeluși. Con tracția centurilor van Allen a pus toate ființele omenești în contact cu radiațiile dure.

— Știm asta, dar majoritatea am supraviețuit, răspunse Keith. În ce sens vrei să spui că mă afectează personal?

— Guvernele au păstrat tăcerea, Keith, în timp ce încearcă să lămurească ce fel de pagube a provocat acest -
ăă, accident. E un subiect înșelător din mai multe motive, principalul fiind acela că efectele expunerii, la diferite tipuri de emisie radioactivă, nu sunt clar înțelese și că, în acest caz, expunerea încă mai continuă.

— Asta n-o înțeleg, Ed, interveni Venice. Vrei să zici că centurile van Allen se extind, și se contractă și-acum?

— Nu, se pare că au redevenit stabile. Dar au făcut ca întreaga lume să fie într-o oarecare măsură radioactivă. Există tipuri diferite de radiații, dintre care o parte au intrat în trupurile noastre cu acel prilej. Alte soiuri, izotopii de stronțiu și cesiu cu viața lungă, de exemplu, încă se mai află în atmosferă, și ne pătrund în organism prin piele sau când mâncăm, bem ori respirăm. Nu-i putem evita și, din nefericire, trupul preia aceste particule și le înmagazinează în organele noastre vitale, unde pot pricinui mari vătămări celulelor. Unele dintre aceste vătămări pot să nu se manifeste încă.

— În acest caz, ar trebui să trăim cu toții în adăposturi, replică furios Keith. - Edgar, mă faci să nu mai am chef să beau. Dacă toate astea-s adevărate, de ce nu face ceva guvernul, în loc să păstreze doar liniștea?

— Vrei să spui, de ce nu fac ceva Națiunile Unite, preciză Patricia. E o problemă la nivel mondial.

— E prea târziu ca să mai facă cineva ceva, răspunse Edgar. Tot timpul a fost prea târziu, o dată ce s-au lansat bombe. Nu se poate ca întreaga lume să se ascundă sub

pământ, luându-și cu ea hrana și apa.

— Deci, ceea ce spui tu e că nu vom avea numai această lipsă temporară de copii prin preajmă, ci ne vom alege și cu o mulțime de cazuri de cancer și leucemie, bănuiesc?

— Și asta, da, și e posibilă o scurtare a vieții individuale. E prea devreme ca să ne putem da seama. Din păcate, știm prea puțin despre acest subiect decât am pretins că știam. E o problemă mult prea complexă.

Keith își netezi părul ciufulit și le aruncă femeilor o privire înciudată:

— Soțul tău s-a întors cu un sac de vești foarte vesele. Îmi pare bine că nu-i aici s-asculte și bătrânul Arthur – și-așa e destul de deprimat. Parcă văd că va trebui să-l aruncăm pe Jock Bear la gunoi și să ne-apucăm de fabricat în locul lui crucifixe și sicrie, ce zici, Pat?

Edgar își împinsese paharul deoparte și stătea așezat pe marginea fotoliului, atât burta cât și ochii fiindu-i destul de proeminenți, ca și cum ar fi tras aer în piept să continue. Privi în jur prin odaia comună și confortabilă, cu pernele ei italienești și lămpile daneze, și spuse:

— Efectele radiației trebuie că ne frapează întotdeauna ca fiind monstruoase, mai ales în cazul de față, când am fost supuși unui spectru larg de radiații de intensitate relativ moderată. E ghinionul nostru că mamiferele s-au dovedit cele mai susceptibile în fața lor, iar dintre mamifere, omul. Evident, n-ar însemna nimic pentru voi dacă mă afund prea adânc în problemă, dar voi spune că, întocmai cum forța distructivă a materialului radioactiv se poate concentra asupra unui gen sau tip de viață, astfel ca toată furia să i se focalizeze eventual spre un singur organ – fiindcă, așa cum am spus, trupurile au mecanisme eficiente pentru a captura unele din aceste materiale. Organismul omenesc, capturează iodul radioactiv și-l folosește drept iod natural în glanda tiroidă. O doză suficientă va distruge, astfel, tiroida. Numai că în cazul de față, cele distruse sunt gonadele.

— Sexul cabrându-și hidosul cap! exclamă Keith.

— Poate pentru ultima oară, Keith, replică liniștit Edgar.

Gonada, după cum se pare că știi, e un organ care produce celule sexuale. Nașterile de prunci morți, avorturile și monstrozitățile născute de anul trecut din mai demonstrează că gonadele umane au suferit pe scară largă vătămări grave de pe urma radiațiilor cărora le-am fost și încă le mai suntem expuși.

Venice se ridică și începuse să se plimbe prin cameră.

— Simt că-mi vine să-mi pierd mințile, Edgar. Ești sigur de tot ce-ai aflat? Vreau să spun, conferința asta... Adică, nu se vor mai naște nicăieri copii?

— Încă nu putem ști. Iar situația s-ar putea ameliora în vreun mod neprevăzut, la anul, cred. Îi improbabil ca proporția să fie de sută la sută. Din nefericire, dintre cei șapte copii australieni menționați de Episcopul Aitken, șase au murit de la botez încoace.

— Dar e groaznic!

Oprindu-se în mijlocul încăperii, Venice se lovi peste frunte.

— Ceea ce mie mi se pare o nebunie, e gândul că o jumătate de duzină de bombe nenorocite au putut face ceva atât de - atât de catastrofic. Nu-i nici măcar ca și cum le-ar fi dat drumul pe Pământ! Cum pot fi blestematele alea de centuri van Allen atât de instabile?

— Un anume profesor rus Zilinkov a sugerat la conferință că centurile ar putea fi într-adevăr instabile și ușor activabile de către uşoarele suprasarcini radioactive ale Soarelui sau ale Pământului. A sugerat că e posibil ca aceleași contracții care ne-au lovit pe noi să fi avut loc și la sfârșitul Erei Cretacice; e puțin cam fantezist, dar asta ar explica bruscă dispariție a străvechilor specii de dinozauri terestri, marini și aerieni. Au murit fiindcă gonadele lor au devenit nefuncționale, la fel ca ale noastre acum.

— Cât va dura până ne revenim? Vreau să zic, o să ne mai revenim? Întrebă Venice.

— Detest să mă gândesc că semăn cu un dinozaur, spuse Patricia, conștientă de privirea lui Keith ațintită asupra ei.

— Există o rază de curaj, spuse acesta jovial, ridicând în fața lor un deget, a promisiune. Dacă figura asta cu

sterilitatea e valabilă pe tot întinsul lumii, va fi mai mult decât o binecuvântare pentru țările ca India și China. De ani de zile se tot văicăresc că li se înmulțește populația ca iepurii! Acum au șansa să mai rărească rândurile. Cinci ani – sau, hai să fim generoși și să spunem zece ani – fără nici un nou-născut, și socotesc că o mare parte din belelele lumii se vor fi rezolvat înainte să-nceapă să apară contingentul următor!

Patricia se tolăni lângă el pe canapea, apucându-l de rever.

— Of, Keith dragă, suspină ea. Întotdeauna ne aduci alinare!

Erau atât de absorbiți în conversație, încât nu-și dădură seama când doctorul MacMichael ciocăni la ușa din față. Omul ezită un moment, auzindu-le vocile dinăuntru și neîndrăznind să intre. Keith Barratt lăsase ușa puțin întredeschisă. O împinse și păși cu îndoială în antreu.

Pe scară, parțial ascunsă în întuneric, îl privea o mică siluetă în pijama.

— Salut, Brotăcel, ce faci acolo? întrebă afectuos doctorul.

În timp ce înainta spre Algy, băiatul dădu înapoi cu o treaptă, două, și ridică prevenitor un deget.

— Șș, nu faceți nici un zgomot, domnule doctor! Ția de acolo discută foarte serios. Nu știu despre ce e vorba, dar cred că de mine vorbesc. Azi am făcut ceva îngrozitor.

— Mai bine du-te la culcare, Algernon. Haide, sus cu tine! Uite, vin și eu.

Îl apucă pe copil de mână și urcară împreună restul scărilor.

— Unde-i tânărul Jock Bear? Bântuie și el prin casă în cămașă de noapte?

— S-a culcat deja, dacă asta-i ajută la ceva. Credeam că sunteți Tăticul. De-asta m-am furișat jos. Voiam să spun că-mi pare rău pentru ce-am greșit.

MacMichael își privi vârfurile pantofilor.

— Sunt sigur că te-ar fi iertat, Brotăcel, orice-ai făcut – și

nu cred c-ai făcut ceva prea îngrozitor.

— Tăticul și cu mine credem c-a fost destul de îngrozitor. De-asta-i așa de important să-l văd. Nu știți unde e?

Bătrânul doctor nu răspunse un moment, stând lângă băiat și privindu-l cum se strecura între cearșafuri, lângă ursulețul în pijama de tartan. Apoi spuse:

— Algernon, acum ești băiat mare. Deci, nu trebuie să te superi dacă n-ai să-ți vezi tatăl timp de, să zicem – mă rog, un timp. Vor mai fi și alți oameni prin preajmă, și te vom ajuta dacă putem.

— Bine – dar trebuie să-l revăd cât de curând, fiindcă mă va învăța să fac scamatoria cu Patru Ași. După ce-o învăț, am să vă învăț și pe dumneavoastră, dacă vreți.

Algy se cuibări între cearșafuri, până nu se mai văzu decât un smoc de păr, un nas și o pereche de ochi. Îl privi intens pe medic, cum stătea acolo neliniștit și familiar în trenziul său vechi.

— Știi că-ți sunt prieten, Algernon, nu-i așa?

— Trebuie să-mi fiți, cred, fiindcă am auzit-o pe Mami când i-a spus Mătușii Vennie că mi-ați salvat viața. Aproape că mi se terminaseră resursele, nu? Dar n-ați vrea să faceți pentru mine ceva important de-adevăratalea?

— Spune-mi ce anume, și-am să-ncerc.

— Dacă vă șoptesc ce, n-o să mă credeți nebun?

Doctorul MacMichael se apropie de pat și-și aplecă peste pernă capul:

— Dă pe gură, amice.

— O știți pe fata aia cheală, Martha Broughton? Trebuia să ne mutăm lângă ei până n-am încurcat eu treaba. Credeți că l-aș putea convinge pe Tăticul s-o aducă pe-aici ca să pot să mă joc cu ea? Poate să fugă mai repede decât oricine!

— Promit că așa am să fac, Algy. Promit.

— E groaznic de cheală – vreau să zic cheală *pe bune*, da' mie-mi place de ea. Poate că fetele ar arăta mai bine fără păr.

Blând, doctorul spuse:

— Rezolv eu să treacă pe-aici până la sfârșitul

săptămânii, fiindcă și mie-mi place foarte mult de ea.

— Mamă, sunteți un doctor grozav de bun. Am să vă arăt cât de recunoscător știu să fiu – n-am să vă mai sparg termometrele.

Doctorul netezi părul băiatului și ieși din odaie. Așteptă în capul scării până-și putu stăpâni emoția, își îndreptă cravata și apoi coborî să le spună celorlalți despre accidentul de mașină.

CAPITOLUL 7

Râul: sfârșitul

VIAȚA SĂLBATICĂ revenea pe pământ, roind la fel de abundentă ca înainte-vreme. În marea sa reuniune, câteva specii erau absente; numeric însă, multitudinea își păstra bogăția dintotdeauna.

Pământul avea o mare putere de creație și urma să și-o păstreze atâta timp cât soarele își menținea prezenta emisie de energie. Susținuse multe forme diferite de viață, de-a lungul a multe epoci diferite. Când privește acel scuiat îndepărtat al masei continentale europene numit Arhipelagul Britanic, flora și fauna sa nu-și recâștigaseră niciodată în întregime belșugul de care se bucuraseră înaintea pliocenului. Pe parcursul acelei perioade preistorice, ghețarii coborâseră peste o mare parte a emisferei nordice, împingând viața din calea lor spre sud. Dar ghețurile se retrăseseră la loc; viața le urmărise înapoi către fortărețele ei boreale. Spre sfârșitul pleistocenului, precum o mână uriașă desfăcându-se, un torent de viață se revărsase peste ținuturile recent dezgolite. Ascendența omului nu afectase decât momentan abundența copioasă a acestui șuvoi.

Acum șuvoiul era o uriașă maree de petale, frunze, blană, solzi și pene. Nimic nu-l putea stăvili, deși își conținea propriile sale sisteme de echilibrare. Fiecare vară ce venea îi vedea povara sporind pe măsură ce urma cărări și obiceiuri stabilite, nu de puține ori, în epoci îndepărtate dinainte ca *homo sapiens* să-și fi făcut scurta apariție.

Noaptea de vară erau scurte. Păstrau ceva din transparența zilei, fără a-și pierde ultimul strop de căldură decât atunci când lumina se infiltra încă o dată peste peisaj, astfel că oftatul aerului răcoros, ce aducea zorii, înfoia blana animalelor și penajul nenumăratelor păsări ce se trezeau să înceapă o nouă zi de viață.

Deșteptarea acestor făpturi provoca primele sunete ce se puteau auzi în fiecare dimineață într-un cort montat atât de

aproape de apă, încât se oglindea în suprafața acesteia.

Când Greybeard, soția sa Martha și Charley Samuels se treziră cu un asemenea prilej, se pomeniră pe malul unei Tamise ce se lărgea dizolvându-se în ceață. Noua zi extrăgea din pământ o pâclă în care se împrăstiau miriade de rațe. Pe măsură ce ziua își urma cursul, ceața căpăta o nuanță portocalie înainte de a se risipi, spre a dezvălui rațele ce zburau pe deasupra sau pluteau în șir pe apele ca flacăra.

Înainte de-a se risipi cețurile, foșnetul aripilor pe deasupra sugera adunarea unui musafir nevăzut. Gâștele, îndreptându-se spre locurile lor de hrană, zburau cu un sunet găunos ce contrasta cu plesnetul lebedelor în zbor. Păsările mai mici zburau la mai mare înălțime. Mai existau și păsări de pradă, pajure și șoimi, relativ străini în regiune.

Unele dintre aceste păsări străbătuseră vaste întinderi de pământ pentru a se hrăni aici, de la mica lișiță până la gâsca-de-peșteră, țopăind prin glod cu penajul ei viu-colorat. Multe dintre migratoare fuseseră forțate de necesități stringente: micile lor bucățele de pui cu sânge cald și un înalt ritm metabolic având nevoie să fie susținut, ar fi murit de foame dacă rămâneau nemâncați timp de opt ore; așa că părinții lor zburaseră spre latitudini mai nordice, unde, în acest moment al anului, orele zilei-lumină zăboveau mai mult peste ținuturile de vânătoare.

Dintre toate vietățile acestei regiuni de cețuri și ape, oamenii erau cel mai puțin legați de asemenea necesități naturale.

Ei însă, spre deosebire de viața păsărească ce prolifera în jur, nu aveau nici un mijloc instinctual de a-și determina direcția și, în cele trei zile trecute de când plecaseră din Oxford, călătoria lor spre gurile râului se prinsese în capcana unui labirint de canale.

Le-o fi fost greu să-și găsească drumul, dar îi umplea o senzație de trândăvie și nu se simțeau deloc îndemnați să părăsească o zonă atât de bogată în hrană. Bâtlani, gâște și rațe se cufundau într-o serie de supe și fierturi în domeniul cărora Martha era maestră. Peștii păreau să nu ceară decât

să fie scoși din apă.

În toate aceste activități, n-aveau decât puțini rivali de neam omenesc. Aceștia veneau mai ales din partea nordică a regiunii inundate, dinspre așezările ce încă mai rămăseseră în afara Oxford-ului. Vedeau din nou hermeline ieșite la vânătoare – deși nu în haite – și un animal pe care-l luară drept dihor, croindu-și drum prin stufăriș cu o rață sălbatică în fălci. Mai văzură vidre, coypuși și, în locul unde-și instalară tabăra în cea de-a treia seară, urmele unui soi de cerb care venise până la mal să se adape.

Acolo, a doua zi dimineață, Greybeard și Martha tocmai stăteau la foc frigând în tigaie pește cu mentă și creson, când în spatele lor se auzi un glas:

— Mă invit și eu la micul dejun.

Pe lac, cu vâslele ridicate și stropi picurând de pe furcheți, venea spre ei Jeff Pitt într-o barcă teribil de cârpită.

— Halal prieteni mai sunteți, spuse el peste apa ce-i despărțea. Plecasem într-o mică expediție de vânătoare cu oarece amici. Când mă-ntorc la Oxford, aflu că moș Charley a spălat putina, lăsându-și gazda cu inima frântă. Mă duc la Biserica lui Christos și văd că ați dispărut și voi doi. Grozav mod de-a mă trata!

Jenați de sentimentul de mâhnire pe care-l simțeau din cuvintele lui, Martha și Greybeard se apropiară de mal să-l întâmpine. Aflând că plecaseră de-a binelea din Oxford, Pitt ghicise în ce direcție se îndreptau; le-o spuse ca pe o dovadă a deșteptăciunii lui în timp ce-l ajutau să-și lege barca. Coborî din ea cu mișcări țepene și le strânse mâna amândurora, lucru pe care-l reuși fără să-i privească drept în față.

— Nu mă puteți lăsa de izbeliște, să știți, le spuse. Locul nostru e unii alături de ceilalți. O fi trecut multă vreme de-atunci, Greybeard, dar n-am uitat că m-ai fi putut uide când trebuia să te împușc eu pe tine.

Greybeard râse:

— Nici nu mi-a trecut prin cap.

— A, păi aia e, fiindcă nu ți-a trecut îți strâng eu acuma mâna. Ce gătiți aicea? Acum că-s iar cu voi, o să am grijă să

nu muriți de foame.

— În dimineața asta aveam de gând să păcălim inaniția cu somon, Jeff, spuse Martha, apucându-și fusta pentru a se ghemui lângă aragazul deschis. Fără îndoială, ăștia-s primii somoni prinși în Tamisa de două sute de ani încoace.

Pitt își încrucișă pe piept brațele zdrențăroase și aruncă o privire piezișă peștelui.

— Vă voi prinde alții mai mari ca ăștia, Martha. Aveți nevoie de mine prin partea locului – cu cat îmbătrânim mai mult, cu-atâta avem mai mare nevoie de prieteni. Unde-i moș Joe Samuels cel Sfânt, dară?

— S-a dus și el la o plimbare de dimineață. O să se-ntoarcă, și va fi îngrozit să te găsească stând aici, fără-ndoială.

Când Charley se întoarse și termină să-l bată pe Pitt pe spinare, se așezară să ia masa. Încet, ceața se subție, dezvăluind tot mai mult din împrejurimi. Lumea se dilata, arătându-se mai întâi plină de cer și de reflecții ale cerului.

— Vedeți, v-ați fi putut rătăci pe-aici destul de ușor, spuse Pitt; acum că întâia plăcere a revederii trecuse, revenea la obișnuitul său ton morocănos. Unii din băieții de-îi cunoscu la Oxford s-au îndeletnicit cu pirateria și-un soi de căraușie pe apă prin regiunile-astea, până au ajuns prea bătrâni și au trecut în locul celor vechi la un soi de braconaj liniștit. Încă mai vorbesc de vremile de demult, și-mi ziceau că pe-aici s-au dat multe lupte grele acu' câțiva ani. La asta-i zic Marea Barks, pricepeți voi...

— I-am auzit vorbind despre ea la Oxford, spuse Charley. Spun că și-acum continuă să se-ntindă, dar sunt tot mai puțini oameni care s-o cartografieze.

Pitt purta două scurte vechi și o pereche de pantaloni. Căută într-un buzunar al jachetei de dedesubt și scoase o bucată pătrată de hârtie, pe care o despături și i-o întinse lui Greybeard. Acesta o recunoscu; era una din foile volante distribuite în timpul ultimei exhibări a copiilor din Balliol. Pe dosul ei era trasată cu cerneală o hartă.

— Arată cam cum e acum regiunea asta, după amicii ăia a mei, care-au explorat-o în cea mai mare parte, explică

Pitt. Înțelegi ceva din ea?

— O hartă bună, Jeff. Chiar dacă aici mai lipsesc unele nume, vechile repere sunt ușor de identificat. Barks nu poate fi decât o deformare a vechiului Berkshire.

Martha și Charley cercetară harta alături de el. În capătul sudic al Mării Barks era marcat orașul Goring. Acolo, de fiecare parte a vechiului râu, se întâlneau două șiruri de coline, Chilterns și Berkshire Downs. În acel punct cursul apei se bloca și, înălțându-se, inundase tot ținutul dinspre nord, unde între cele două lanțuri deluroase și Cotswolds se formase un fel de jgheab triumfiar.

Charley dădu din cap:

— Deși e departe de-a fi o mare, are ușor douăzeci de mile lățime de la est la vest și, poate, cincisprezece de-a curmezișul. Loc berechet să te rătăcești.

Martha trasă conturul așa-zisei mări cu degetul, spunând:

— Multe localități trebuie că sunt scufundate în ea, printre care și Abingdon și Wallingford. Pe lângă asta, Lacul Meadow pare doar un biet eleșteu! Dacă nivelul apei continuă să se ridice, cred că după o vreme cele două întinderi de apă se vor întâlni, iar atunci o să se scufunde până și Oxford-ul.

— Ce repede se mai schimbă lucrurile când se află în grija lui Dumnezeu mai degrabă decât într-a omului, spuse Charley. Mi-am dat seama. Trebuie să fi trecut paisprezece ani de când am sosit la Sparcot și, înainte de asta, țara era deja cam tocită și zdrențăroasă - dar acum e o cu totul altă țară, de-a binelea.

— Acum numai noi devenim tot mai zdrențăroși, comentă Pitt. Pământu' n-a arătat în veci mai bine. Ce-aș mai vrea să fiu iar tânăr, Charley, tu nu? - Amândoi flăcăi tineri de optișpe ani, să zicem, cu o pereche de bucățele drăguțe și tinerici să ne țină companie! Aș avea eu grijă să am o viață mai bună decât cea pe care-am avut-o.

După cum se și așteptase Pitt, Charley nu se arătă de acord cu bucățelele drăguțe și tinerici.

— Mi-aș dori să fie cu noi surorile mele, Jeff. În locul ăsta ar fi mai fericite decât au fost, bietele de ele. Am trăit niște

timperi deznădăjduite! Acum, pe-asta n-o mai poți numi Anglia – a revenit la Dumnezeu. E țara Lui, și-i mai bine pentru ea așa.

— Drăguț din partea Lui că ne suportă, aruncă Pitt sarcastic. Deși nu va mai trebui s-o facă multă vreme, este?

— Mie mi se pare o chestie teribil de antropomorfică, dar nu mă pot abține să nu mă gândesc că va găsi locul un pic cam plicticos după ce vom fi dispărut cu toții, spuse Martha.

După masă, o luară din loc. Așa cum făcuseră și în urmă cu doi ani, călătoreau cu toții la bordul șleului, remorcând după ei barca lui Pitt. Vântul abia dacă avea putere cât să-i împingă peste apele tăcute.

Înaintau doar de puțină vreme, când văzură în depărtarea cețoasă turnurile și acoperișurile unui oraș pe jumătate înecat. Turla bisericii se detașa clar, dar majoritatea acoperișurilor erau ascunse de plante ce-și fixaseră rădăcinile în jgheaburile înfundate ale streșinilor. Această vegetație era de presupus să fie un factor important în a determina glisarea clădirilor sub suprafața apei. O vreme, turla avea să dăinuiască, apoi, lentă fărâmițare a fundațiilor ei urma s-o facă și pe ea să dispară, iar mâna omului n-avea să se mai recunoască în peisaj.

Pitt se aplecă peste bordul șleului și scrută adâncurile „mării”.

— Mă-ntrebam ce s-a-ntâmplat cu oamenii care locuiau acolo jos, spuse el stingherit, și mă mai întreb dacă nu cumva încă și-or mai duce viața sub apă, da’ nu văd pe nici unul din ei să se uite-n sus la noi.

— Auzi, Jeff, asta-mi amintește ceva, interveni Charley. Până n-ai sosit, îmi ieșise din cap, dar mai ții minte că erai de părere că-n păduri ar fi spiriduși?

— Spiriduși și gnomi, preciză Pitt, privindu-l fără să clipească. Și ce-i cu asta? I-ai văzut și tu, un om religios ca tine, Charley?

— Am văzut ceva...

Charley se întoarse spre Greybeard.

— A fost primul lucru azi-dimineață, când m-am dus să

văd dacă ni s-a prins ceva în lațuri. În timp ce îngenuncheam lângă unul dintre ele, am ridicat privirea, iar din tufișuri se holbau la mine trei mutre.

— A, v-am spus eu – gnomi, nu-ncape nici o-ndoială! Îi văzui și eu. Și ce-au făcut? Întrebă Pitt.

— Din fericire, erau de cealaltă parte a unui pâraiaș și n-au putut să ajungă la mine. Iar eu am întins mâna și am făcut spre ei semnul crucii, și au dispărut.

— N-ar fi stricat să strici o săgeată pe ei – ar fi fugit mai repede, spuse Pitt. Sau poa' c-au crezut c-o să le ții o predică.

— Charley, doar nu crezi că erau gnomi adevărați, î! mustră Greybeard. Gnomii sunt lucruri despre care citeam când eram copii, în cărțile cu povești. Nu există în realitate.

— Te pomeni că s-o fi-ntors, ca jderu', presupuse Jeff. Cărțile-alea-ți spuneau doar cum *a fost* pe vremea când omu' încă nu era așa de civilizată.

— Ești sigur că nu erau copii? Întrebă Greybeard.

— O, nu erau copii, deși erau mici ca niște copii. Dar aveau – în fine, mi-a fost greu să văd, însă păreau să aibă boturi ca bătrânul meu Isaac, și urechi de pisică și blană pe cap, deși mi s-a părut că au mâini la fel ca noi.

În barcă se lăsă tăcerea.

Martha o sparse:

— Bătrânul Throne, pentru care am lucrat în Biserica lui Christos, era un om învățat, deși puțin cam slab de cap. Obișnuia să pretindă că, acum când omul se stinge, o făptură nouă vine să-i ia locul.

— Un scoțian, poate! exclamă râzând Greybeard, amintindu-și cum credeau Towin și Becky Thomas că-i vor invada din nord scoțienii.

— Throne nu lămuria prea clar ce-ar putea fi ființa asta nouă, deși spunea că s-ar putea să arate ca un rechin cu picioare de tigr. Zicea că vor veni cu sutele și-i vor fi foarte recunoscători creatorului lor când se vor instala și vor descoperi toți omuleții ce-i stau la dispoziție ca nutreț.

— Avem destule belele cu creatorul nostru propriu ca să ne mai facem griji și cu cei rivali, replică Pitt.

— Asta-i blasfemie, protestă Charley. Ai îmbătrânit prea mult ca să vorbești așa, Jeff Pitt. Oricum, dacă ar exista asemenea făpturi, cred c-ar prefera să mănânce rațe decât pe de-alde noi. Uitați-vă cum arătăm!

În seara aceea, avură grijă să aleagă un loc de tabără unde să nu poată fi prea ușor luați prin surprindere.

Zorii zilei următoare îi găsiră navigând spre sud – cu vâslele, când se domolea vântul. Colinele împădurite ce fuseseră vizibile în toată ziua precedentă se scufundară încet dincolo de orizont, singurul reper rămânând o insulă cu două cocoase, undeva în față. Ajunseră acolo spre sfârșitul după-amiezii, când umbra ambarcațiunii spânzura într-o latură, și acostară lângă o barcă deja amarată la o bintă lucrată rudimentar.

Mare parte din acest pământ prezenta semne de cultivare, câtă vreme mai în susul pantelor văzură orășanii și rațe închise în țarcuri. Câteva cucoane în vârstă, ce stăteau printre păsări, coborâră lângă apă să-i inspecteze pe noii-sosiți, le spuseră că aceea se numea Insula Wittenham și, morocănoase, se înduplecară să-i lase să înnopteze acolo unde se aflau, cu condiția să nu provoace vreun bucluc. Cele mai multe dintre femeii aveau cu ele vidre domestice, pe care spuneau că le dresaseră să prindă pentru ele pești și păsări de apă.

Deveniră o idee mai prietenoase când constatară că grupul lui Greybeard nu avea decât intenții pașnice, și se arătară dispuse să pălăvrăgească. Reieși curând că făceau parte dintr-o comunitate religioasă, crezând într-un Stăpân care apărea ocazional printre ele și predica venirea unei A Doua Generații. Ar fi încercat să-i convertească, dacă Martha nu schimba cu mult tact subiectul întrebându-le de cât timp locuiau pe insulă.

O femeie îi spuse Marthei că veniseră dintr-un oraș numit Dorchester, retrăgându-se spre aceste coline împreună cu bărbații lor când casele și pământul le fuseseră asediate de apele ce creșteau, cu vreo șapte ani în urmă. Acum vechile lor locuințe erau complet scufundate sub Marea Barks.

Multe din vorbele acelei bătrâne erau greu de înțeles. Părea că ceața ce se întindea peste ape în acel anotimp se strecurase și în comunicarea dintre oameni; dar nu era greu de înțeles că grupurilor mici, despărțite de vecinii lor, li se dezvolta tot mai mult un accent și un vocabular straniu chiar și pentru ele însele. Surprinzător era ritmul în care se producea acest proces.

Martha și Greybeard discutară fenomenul în aceeași noapte, când fură singuri sub păturile lor.

— Îl mai ții minte pe moșneguțul cu care ne-am întâlnit în drum spre Oxford, cel despre care ai spus că avea o bursuciță pe post de nevastă? Întrebă Martha.

— E mult de-atunci. N-aș putea spune că-mi amintesc.

— Țin minte că am dormit într-un hambar, cu el și cu renul lui. Indiferent cum îl chema, urma tratamentul omului ăluia ciudat de la bâlciul acela – o, memoria mea! – ...

— Bunny Jingadangelow?

— Țista e – prietenul tău! Bătrânul vorbea niște prostii despre cum zboară timpul; socotea că ar fi în vârstă de vreo două sute de ani sau cam așa ceva. M-am gândit la el în ultima vreme, și în sfârșit încep să înțeleg cum se simțea. S-au schimbat atâtea, Algy, încât chiar încep să mă întreb serios dacă nu trăim de veacuri.

— E o schimbare de ritm. Noi ne-am născut într-o civilizație febrilă; acum n-a mai rămas nici urmă de civilizație, iar ritmul s-a modificat.

— Longevitatea e o iluzie?

— Omul e acela care s-a oprit, nu moartea. Tot restul în afară de noi – tot sacul cu scamatorii – merge-nainte neabătut. Acum hai să dormim, scumpa mea. M-a obosit vâslitul.

După un moment, Martha spuse:

— Cred că-i din cauza faptului că n-avem copii. Nu mă refer doar la mine însămi, ci și la aceea că nu văd nici unul prin preajmă. Face viața cumplit de pustie... și cumplit de lungă.

Greybeard se ridică în capul oaselor, enervat:

— Pentru numele lui Dumnezeu, femeie, ține-ți gura cu

lipsa asta a copiilor! Știu că nu putem avea copii – oricum suntem prea bătrâni pentru a-i mai putea face, de-acuma – e punctul central al vieții mele la fel ca și al vieții tale, dar nu-i nevoie să bați apa-n piuă la nesfârșit pe chestia asta!

— Nu bat apa-n piuă, Algy! Mă-ndoiesc c-aș pomeni-o mai mult de-o dată pe an.

— Chiar o pomenești o dată pe an. Întotdeauna sentâmplă cam prin perioada asta, spre sfârșitul verii, când se coace recolta. Aștept să spui ceva.

După un moment, părându-i rău pentru această izbucnire, o luă pe Martha în brațe:

— N-am vrut să mă răstesc la tine. Uneori, propriile mele gânduri mă sperie. Mă-ntreb dacă poate absența copiilor n-o fi provocat o formă de nebunie pe care n-o identificăm fiindcă nu-i trecută nicăieri.

Încă destul de iritată, Martha replică:

— Iar eu aud așa ceva de la tine mult mai frecvent decât o dată pe an. Nu ești niciodată conștient de propria-ți nesiguranță emoțională?

Se îndepărtă de ea, cam slăbit, simțindu-și durerile din trup, niciodată în același loc. Apoi izbucni în râs:

— Nu pot înțelege cum mă suporti, Martha Broughton! Uneori nu pricep cum mă pot eu însumi suporta... În timp ce lumea moare în chinuri, aceleași chinuri paralele mă străbat pe mine pe dinăuntru. Moartea tatei. Ar fi trebuit să rămână în urmă de mult, și totuși mă însoțește zi de zi, nu știu de ce.

Femeia își dresă glasul.

— Încă te mai simți vinovat pentru asta, așa-i?

— Nu s-a purtat destul de bine când trăia. Acum am vârsta lui și mă întreb: aș fi oare în stare să mă port destul de frumos cu fiii mei, dacă i-aș avea...?

— Iar începi că n-ai copiii...

Cuprinzându-și capul în mâini, răsă prost dispus:

— Cristoase, jucăm o-ntreagă tragedie pe tema suferinței de-a nu avea copii. Poate că generațiile dinaintea noastră n-au făcut decât să... mă rog, să fi jucat tragedia suferinței de-a avea copii. Țsta a fost tot sensul speciei umane, nu-i

așa, din punct de vedere biologic? „Mergeți și vă înmulțiți...” O dată ce nu te mai poți înmulți, nu mai ai nici un chef să mergi înainte. O dată ce nu te poți înmulți, ești divizat, cum ar spune Dusty Dykes... Hai să dormim. N-am vrut să te chinuiesc cu nesiguranța mea emoțională.

Martha căscă.

— Atât de multe vieți diferite se derulează în capul meu... Ești presat să-ți faci datoria ca tată sau fiu, precum și ca soț, uneori. N-am încotro. Uneori mă înspăimântă. Încerc să mi-o reprim, dar încolțește din nou.

— Bine, reprimarea a fost marele tău talent în viață. Dacă suntem osândiți să ne repetăm trecutul, cum ar putea fi altminteri? De-acum ar fi trebuit să avem nepoți, lipăind mărunț să ne vadă rânjetele ridate și scamatoriile cu cărți de joc... Ne-ar fi umplut viețile. Dacă tuturor le e interzis genul ăsta de fericire, nu-i de mirare că timpul o ia razna, nu-i de mirare că bătrânul Charley, săracul, vine cu idei țicnite că vede gnomi.

— Poate că o femeie percepe altfel lucrurile. Ceea ce regret eu mai mult e rezervorul pe care-l am în mine, plin cu ceva - iubire, bănuiesc - ce simt că nu și-a găsit niciodată destinația.

O mângâie blând pe păr și răspunse:

— Ești cea mai iubitoare ființă omenească din câte-au trăit vreodată. Acum, te superi dacă mă culc?

Dar cea care adormi fu Martha. Greybeard zăcu o vreme treaz, ascultând zgomotele îndepărtate ale păsărilor nocturne ce se hrăneau. Îl stăpânea neliniștea. Își trase ușurel capătul bărbii de sub umărul Marthei, încălță pantofii, descheie catarama cortului și se strecură afară, amorțit. În ultima vreme spinarea nu-i mai era la fel de flexibilă ca altădată.

Fiind atât de nepătrunsă, noaptea părea mai înăbușitoare decât în realitate. Nu-și putea explica propria neliniște. I se părea că aude zgomotul unui motor - îi era ușor să vizualizeze vaporul cu aburi pe care-l luase mama lui de la Westminster Pier, în primii ani de viață, înainte să-i fi murit

tatăl. Dar asta era cu neputință. Se cufundă în gânduri despre trecut și despre mama sa. Era minunat cât de vii păreau unele amintiri. Se întreba dacă viața mamei lui – trebuia să se fi născut (atât de demult!) în anii 1940 – nu fusese mai complet ruinată de Accident decât a sa proprie. Abia reușea să-și aducă aminte zilele dinainte de-a se fi întâmplat Accidentul, cu excepția câtorva imagini disparate, precum croaziera de la Westminster Pier, astfel că exista numai în contextul Accidentului și al consecințelor lui, și se adaptase. Dar cum se putea adapta o femeie? Își spuse, destul de solemn, ca și când ar fi făcut o mare descoperire, că femeile erau altfel.

Motorul vaporului se auzi din nou; părea că plutește spre el peste timp și verosimilitate.

Sunetul creștea. Se duse să-l trezească pe Charley, și stătură amândoi pe malul apei, ascultând.

— Aproape sigur că-i un fel de vas cu aburi, spuse Charley. La urma urmei, de ce nu? Trebuie să mai existe rezerve de cărbuni zăcând pe ici, pe colo.

Zgomotul se stinse. Rămaseră acolo, îngândurați, așteptând, scrutând întunecimea. Nu se mai întâmplă nimic. Charley ridică din umeri și se duse la culcare. Nu peste mult, Greybeard se vâri și el la loc în pături.

— Ce se-ntâmplă, Algy? Întrebă Martha, trezindu-se.

— A trecut un vapor cu aburi pe undeva pe lac. Și Charley l-a auzit.

— Poate-o să-l vedem dimineață.

— Suna ca alea cu care obișnuia să mă plimbe mama. În timp ce stăteam acolo privind în gol, m-am gândit cum mi-am irosit viața, Martha. N-am avut nici un strop de credință...

— Scumpul meu, nu cred că-i momentul potrivit pentru o anchetă asupra vieții tale. Ar fi mult mai bine la lumina zilei, peste, să zicem, douăzeci de ani.

— Nu, Martha, ascultă, știu că-s un băiat imaginativ și introspectiv din fire, dar...

Micul ei hohot de râs îl făcu să se întrerupă. Femeia se ridică în șezut, căscă și spuse:

— Ești unul dintre cei mai puțin introspectivi oameni pe care i-am cunoscut vreodată, și tot timpul mi-a părut bine că imaginația ta e mult mai prozaică decât a mea. Fie să-ți faci întotdeauna asemenea iluzii despre tine însuși - e semn de tinerețe.

Greybeard se aplecă spre ea, căutându-i mâna.

— Ești o făptură ciudată, Martha. Câteodată mă faci să mă-ntreb cât de mult se pot cunoaște doi oameni unul pe altul, dacă tu mă cunoști pe mine atât de puțin. E uimitor cât de oarbă poți fi, când mi-ai fost o tovarășă de viață atât de minunată timp de treizeci de ani sau trei sute sau câți or fi fost în realitate. În multe privințe ești de-a dreptul admirabilă, câtă vreme eu sunt o asemenea hahaleră.

Martha aprinse lampa de lângă pat și spuse cu gravitate:

— Cu riscul să mor mușcată de țânțari, trebuie să aprind o lumină și, să mă uit la tine. Îmi cad greu la stomac nefericirile fără chip. Iubitule, ce tot îndrugi despre tine însuși? Hai s-o lămurim înainte de-a dormi mai departe.

— Probabil că ai înțeles destul de clar. Nu-i ca și cum mi-aș fi ales de soție o femeie proastă, așa cum preferă unii bărbați. Toată viața am fost un pierde-vară.

— Exemple?

— Păi, uite de pildă acum, cum am reușit să ne rătăcim, mai mult sau mai puțin. Și altele, mult mai grave. Toată perioada aia nenorocită de după moartea tatei, când mama s-a măritat cu tâmpitul ăla de Barratt. N-ajunge să spui că nu eram decât un copil; pur și simplu nu m-am prins niciodată ce se întâmpla. Simțeam că aș fi pedepsit pentru ceva, și nu știam exact care era păcatul, ba încă nici măcar ce pedeapsă exact era. Mi-era silă de Barratt și-l detestam, deși când flirta cu alte fâșnețe eram nefericit de dragul mamei. A prins ocazia și-a șters-o cu una din ele. Pe mama a agățat-o un om de serviciu, Carter se numea, și am stat cu el câteva săptămâni.

— Îl țin minte pe Carter. Mama ta avea un talent deosebit să aleagă bărbați cu munci prospere.

— Mai avea talent și să agațe bărbați imposibili. Sărmana femeie, cred că era o mare prostuță. Unchiul Keith - Barratt

- a apărut într-o zi și ne-a luat de la Carter. După asta, el și mama au avut scandaluri săptămâni de-a rândul. Totul a fost atât de nedemn... Poate că asta m-a ajutat în adolescență să-ncrenc să mă port eu însumi într-un mod cât mai demn. Apoi a venit războiul. Ar fi trebuit să refuz să plec - știi că, moralmente, eram convins de nedreptatea lui. Dar am acceptat compromisul și m-am înrolat în Infanterie. După care a urmat afacerea cu angajarea la DOUCH. Știi, Martha, cred că ăsta a fost cel mai mare rasol pe care l-am tras vreodată. Băieții ăia de la DOUCH, bătrânul Jack și ceilalți, erau oameni devotați. Eu niciodată n-am crezut cât de cât în acel proiect.

— Vorbești prostii, Algy. Îmi aduc aminte cât de mult ai lucrat, la Washington și la Londra.

Greybeard râse.

— Știi de ce m-am înscris? Pentru că s-au oferit să te aducă la Washington ca să fii alături de mine! Asta a fost! Interesul meu față de DOUCH era pur subsidiar pe lângă cel față de tine. E-adevărat că am făcut treaba destul de bine în anii de după război, când a căzut guvernul, iar Uniții au încheiat pacea cu dușmanul. Dar observă ce șansă am ratat când eram în Cowley. Dacă nu mă preocupa atât de mult propria noastră soartă, am fi putut participa la un moment istoric important. Când colo, am spălat putina și am vegetat în toți anii ăia îngrozitori la Sparcot. Iar acolo ce-am făcut? Păi, am dat pe nimic mașina de la DOUCH(E), numai pentru că ne erau un pic cam goale burțile. Și când m-aș fi putut reabilita, la Biserica lui Christos, recuperând camioneta, pur și simplu n-am mai fost în stare să-ndur încă vreo doi ani de muncă grea. Auzind motorul ăla duduind acolo pe lac, m-am gândit la afurisita de mașină, și cât de bine reprezintă tot ceea ce-aș fi putut să fiu sau să am.

Martha plesni o molie ce-i dădea târcoale prin jurul feței și se întoarse spre el surâzătoare:

— Oamenii care-au fost trădați se văd adesea pe ei înșiși trădători. Să nu faci una ca asta, Algy. În noaptea asta te gândești la toate prostiile. Ești un om prea mare ca să te bălăcești în autoînșelăciune. Nu vezi că tot ceea ce tocmai

mi-ai spus nu-i decât povestea răstălmăcită a propriei tale integrități?

— A lipsei ei, vrei să zici.

— Nu, nici vorbă. Când erai copil, n-ai fost stăpân pe viața ta. Atât mama ta cât și Keith erau niște idioți – mi-am dat seama încă de-atunci, fetiță fiind – iar criza acelor vremuri îi dezorientase de-a binelea. Pentru asta, nu te poți învinui singur. Ai trecut prin război încercând, la început, să salvezi copiii, apoi ai încercat să faci ceva constructiv pentru viitor. Te-ai însurat cu mine, când te-ai fi putut deda la tot desfrâul în care se complăceau bărbații din lumea-ntreagă. Și bănuiesc că de-atunci mi-ai rămas credincios. Nu cred că asta denotă vreo lipsă de caracter.

Cât despre slăbiciunea ta de la Cowley, te poți duce să-l întrebi pe bătrânul Jeff ce părere are! Ai vândut mașina de la DOUCH(E) după un infinit de dureros conflict cu tine însuși, și ai salvat întreaga comunitate de la Sparcot din ghearele morții prin inaniție. Iar a o lua înapoi – de ce-ai face-o? Dacă există vreun viitor pentru oameni, atunci trebuie să privim înainte, nu în urmă; DOUCH(E) a fost o idee măreață atunci când au conceput-o, în anul 2000. Acum putem vedea că-i absolut irelevantă.

Dar ceea ce n-a fost niciodată irelevant pentru tine sunt ceilalți oameni – și eu, printre alții. Întotdeauna m-ai pus pe primul loc. Mi-am dat seama; după cum spui, proastă nu-s. M-ai plasat înaintea muncii tale de la Washington și de la Cowley. Crezi că m-a deranjat? Dacă mai mulți oameni și-ar fi luat în considerare semenii înaintea abstracțiilor din secolul trecut, acum n-am fi aici unde-am ajuns.

... Se opri, brusc.

— Asta-i tot, cred. Sfârșitul conferinței. Te simți mai bine, Greybeard?

Drept răspuns, acesta îi apăsă cu buzele tâmpla brăzdată de vene.

— Iubita mea, îți spun eu că suferim de cine știe ce formă de nebunie. După atâta timp – am descoperit-o pe-a ta!

Când se trezi din nou, era ziuă, iar Pitt îl zgâlțâia. Încă

Înainte ca bătrânul braconier să deschidă gura, auzi iar duduitul vaporului cu aburi.

— Mai bine ia-ți arma, pentru cazu' că-s pirați, Greybeard, îl povățui Pitt. Femeile spun că vasul vine încoace.

Trăgându-si pantalonii, Greybeard ieși desculț în iarba umedă de rouă. Martha și Charley scrutau cețurile; trecu în spatele lor, punând o mână pe umărul soției sale. În acea dimineață, pâcla era densă ca laptele. În spatele lor, coasta colinei nu se mai vedea. Atrase de zgomotul motorului, femeile din comunitatea religioasă se materializau târându-și picioarele spre țărm.

— Vine Stăpânul! Vine stăpânul! strigau ele.

Duduțul motorului se opri. Sunetul său se stinse peste ape. Își încordară ochii să vadă mai bine.

Un vas fluvial apăru ca o fantomă, lunecând spre ei în tăcere. Părea lipsit de substanță, existând doar ca un contur. Pe punte, oameni nemișcați priveau peste mare. Bătrânele de pe mal, cel puțin acelea dintre ele care mai erau capabile, căzură în genunchii lor artritici, țipând:

— Stăpânul vine să ne salveze!

— Cred că încă trebuie să mai existe depozite de cărbuni, dacă știi unde să cauți, îi spuse Greybeard Marthei. Probabil că n-a mai rămas nici o mină de cărbuni activă. Sau poate folosesc drept combustibil lemnele. N-ar strica să fim prudenți, deși nu prea arată să aibă intenții ostile.

— Acum știu ce simțeau sălbaticii când apăreau misionarii cu corabia încărcată de Biblii, replică Martha. Privea o lungă fâșie de pânză agățată de parapetii vasului, care purta cuvintele: POCĂIȚI-VĂ – SOSEȘTE STĂPÂNUL! Iar dedesubt cu litere mai mici: „A Doua Generație Are Nevoie De Darurile Și Rugăciunile Voastre. Sunt Necesare Donații Pentru A Ne Sprijini Cauza.”

— Se pare că Bibliile au și o etichetă cu prețul, observă Greybeard.

Un grup de oameni de pe vapor se apropiară și dădură la o parte o secțiune din copastie; coborâră la apă o bărcuță, cu intenția evidentă de a veni pe uscat... În același timp, un

megafon fu pus în funcțiune cu un râgâit preliminar și începu să li se adreseze femeilor de pe mal:

— Doamnelor de pe Insula Wittenham, Stăpânul vă cheamă! Vă salută și va binevoi să vă viziteze. Dar de astă dată nu-și va părăsi sfântul său vas. Dacă doriți să stați de vorbă cu el, e mai bine să poftiți la bord. Coborâm o barcă să vă aducă pe voi și darurile voastre. Rețineți, nu vă costă decât o duzină de ouă să vă aflați în prezența lui, iar în schimbul unui pui puteți schimba și o vorbă.

Barca lansată de pe vapor începu să vâslească trudnic spre țărm. Lopătau două femei, cocoșate peste rame, tușind și icnind ca în pragul unei crize de tromboză. Deveniră mai puțin nesubstanțiale când, ieșind din ceață, ajunseră la mal și debarcară.

Martha îl apucă pe Greybeard de mână:

— O recunoști pe una din femeile alea două? Aia care tocmai scuiă în apă.

— Nu se poate! Seamănă cu bătrâna – cum o chema?

— O lăsaserăm în locul ăla, zi-i pe nume – Becky! Ea e, e Becky Thomas!

Martha înaintă grăbită. Femeile de pe insulă se înghionteau să urce în barcă. În brațe sau coșuri cărau provizii, probabil ofrande spre a fi depuse dinaintea Stăpânului. Becky stătea la o parte, privind apatică manevrele. Arăta chiar mai murdară decât în vremurile de la Sparcot, și mult mai bătrână, deși trupul îi rămăsese dolofan. Avea obraji supti și nasul ascuțit.

Privind-o, Martha își spuse: „E din generația părinților mei și ai lui Algy. Uluitor cum încă mai supraviețuiesc unii dintre ei, în ciuda tuturor acelor predicții sumbre pe care le tot auzeam, cum că toți vom muri de tineri. Becky trebuie să aibă pe puțin optzeci și cinci de ani.”

Și, cu un junghi în inimă:

„Ce-o să mai rămână din lume dacă Algy și cu mine ajungem vreodată la vârsta asta?”

În timp ce Martha se apropia de ea, Becky își schimbă poziția și puse mâinile în șolduri. La una din încheieturile-i descarnate, observă Martha, avea prins vechiul ceas stricat

care fusese cândva mândria lui Towin. El unde o fi fost?

— Bună, Becky, o salută ea. Ce mică și umedă e lumea! Faci o croazieră estivală?

Becky nu dădu prea mari semne de încântare în fața reîntâlnirii cu Martha sau la vederea lui Greybeard, Charley și Pitt, care se apropiau să-i vorbească.

— Acum aparțin Stăpânului, le spuse. De-asta am privilegiul, chiar la vârsta mea înaintată, să port un copil dintr-A Doua Generație. Îl voi naște la toamnă.

Pitt chicoti răgușit:

— Erai gravidă când te-am lăsat în târgul ăla, câți ani or fi trecut de-atunci? Cu copilul ăla ce s-a-ntâmpat? Socot că era un făt-fantomă, este? Tot timpul am fost de aceeași părere, pe vremea aia.

— Pe-atunci eram măritată, băi brută bătrână și necioplită ce ești, se rățoi Becky, iar Stăpânul încă nu-și începuse Stăpânirea, așa că normal că n-am avut încotro. Abia acum, că am văzut Lumina, pot rămâne borțoasă. Dacă vrei copii, Martha, n-ar strica să-i aduci un dar Stăpânului și să vezi ce poate face pentru tine. Înfăptuiește miracole, zău că da.

— Și cu bătrânul Towin ce s-a întâmpat, Becky? întrebă Charley. Nu-i și el cu tine la bord?

Băbăția își schimonosi fața, încruntată.

— Moș Towin Thomas era un om păcătos, Charley Samuels, și nici că mă mai gândesc la el. Nu vroia să creadă în Stăpân, nici nu urma tratamentele Stăpânului, și prin urmare a murit de-un cancer malign care l-a secătuit pân-a ajuns să nu mai cântărească decât vreo zece kile. La drept vorbind, a fost o binecuvântare când a răposat. De-atunci îl urmez neconținut pe Stăpân. Merg acum pe-a două sute douăștreia-mi zi de naștere. N-arăt nici o zi peste sută, socot, nu-i așa?

Greybeard spuse:

— Replica asta-mi sună cunoscută de undeva. Îl cunoaștem, așadar, pe Stăpânul ăsta al vostru, Becky? N-o fi cumva Bunny Jingadangelow?

— Întotdeauna ai fost slobod la gură, Greybeard,

răspunse Becky. Ai grijă cum i te adresezi, fiindcă acum nu mai folosește numele ăsta vechi.

— Dar după câte se pare își mai folosește, totuși, scamatoriile Vechi, se întoarse Greybeard spre Martha. Hai să urcăm la bord și să-i facem o vizită bătrânului ticălos.

— N-am nici un chef să-l văd, zise Martha.

— Păi - uite, doar nu vrem să rămânem înțepeniți aici în ceață, pe marea asta. Am putea rătăci pe-aici până la toamnă, iar atunci ar trebui să fim mult mai departe în josul râului. Hai să mergem să-l vedem pe Bunny Jingadangelow și să-i cerem să ne remorcheze. E limpede că, fără-ndoială, căpitanul vasului ăstuia cunoaște drumul.

Traversară până la vapor cu barca lui Pitt. Urcară la bord, deși puntea era deja plină de credincioase și ofrandele lor.

Greybeard trebui să aștepte până când femeile de pe insulă vizitară una câte una cabina Stăpânului, să-i primească binecuvântarea, și abia pe urmă i se permise să intre, fiind introdus înăuntru cu oarecare ceremonie.

Bunny Jingadangelow stătea tolănit într-un șezlong, înfășurat în echivalentul slinos al unei togi romane, veșmânt pe care-l considera în mod evident mai adecvat noii sale meniri decât colecția antică de piei de iepure care-i fusese înainte ținuta cea mai respectabilă. În jurul său - și, acum, duse cu căruciorul de către un bătrân în șort - se aflau tributurile materiale aduse calităților lui zeiești - legume, salate cu miezul gras și creț, rațe, pești, ouă, o găină cu gâtul sucit recent.

Jingadangelow însuși încă își mai afișa mustața răsucită și favoriții. Rotunjimea care-i afectase cândva doar bărbia cucerise acum noi teritorii; avea trupul corpolent, iar fața sa adoptase înfățișarea durdulie și strâmbă a unei luni pline, fiind de o opacitate neegalată până-n prezent - deși își adună un bun procentaj din suprafață într-o încruntătură când îl văzu pe Greybeard intrând. Becky îi anunțase fără îndoială vizita.

— Vroiam să te văd pentru că am fost întotdeauna de părere că ai un rar dar al introspecției, îi spuse Greybeard.

— E cu desăvârșire adevărat. Acesta m-a și condus la

divinitate. Dar te asigur, domnule Greybeard, de vreme ce deduc că încă mai porți această poreclă lipsită de distincție, că nu am nici o intenție să fac schimb de bârfe despre trecut. Am supraviețuit trecutului, la fel cum intenționez să supraviețuiesc și viitorului.

— Încă te mai ocupi de vechea daravelă cu Viața Eternă, după cum văd, deși recuzita e mult mai elaborată.

— Observi acest clopoțel manual? N-am decât să sun din el ca să fii imediat scos afară de-aici. Nu trebuie să mă insulti. Am atins sanctitatea.

Își depuse mâna dolofană pe masa de-alături, făcând o mutră bosumflată.

— Dacă n-ai venit ca să te alături A-Doua-Generaționaliştilor mei, atunci ce poftești?

— Păi, mă gândeam - am venit să discutăm despre Becky Thomas și sarcina asta a ei. N-ai nici...

— La fel mi-ai spus și data trecută când ne-am întâlnit, acum nu știu câte secole. Becky nu-i treaba dumitale - a devenit una dintre credincioase, de când i-a murit soțul. Te cam închipui conducător de oameni, nu-i așa, fără a-i conduce cu adevărat?

— Nu conduc pe nimeni, fiindcă eu...

— Fiindcă ești un soi de hoinar! Care ți-este țelul în viață? Nu ai nici unul! Adu-ți turma alături de mine, omule, și trăiește-ți în tihnă zilele care ți-au mai rămas. Eu nu-mi petrec toată viața vagabondând pe lacul ăsta într-o luntre spartă. Am în extremitatea sudică o bază, numită Hagbourne. Vino acolo cu mine.

— Și să devin un... cum ți-oi numi dumneata discipolii, și să-mi fac soția să devină una ca ei? Nici vorbă! Noi...

Jingadangelow își luă clopoțelul și sună.

Două bătrâne intrară șontâc-șontâc, ambele îmbrăcate într-o parodie de togă, una dintre ele afectată de o enormă corpolență și cu ochi bulbucați ce nu-l priveau decât pe Stăpân.

— Preotese ale Generației A Doua, li se adresa Jingadangelow, spuneți-mi scopurile venirii mele.

Psalmodiind pe de rost, cu femeia cea mai slabă în avans

cale de circa o jumătate de propoziție, replicară:

— Vii să-l înlocuiești pe Dumnezeu care ne-a părăsit; vii să-i înlocuiești pe oamenii care ne-au părăsit; vii să-i înlocuiești pe copiii care ne-au fost interziși.

— În toate acestea nu există nimic fizic, sper că înțelegi, Greybeard, spuse Jingadangelow ca o paranteză.

— Ne aduci speranță acolo unde n-aveam decât cenușă; ne aduci viață acolo unde n-aveam decât suferință; ne aduci pântece pline acolo unde n-aveam decât burți goale.

— Vei fi fiind de acord că proza, în felul ei pseudo-biblic, e destul de elocventă.

— Îi faci pe necredincioși să moară de pe aceste pământuri; îi faci pe credincioși să supraviețuiască; și-i vei face pe copiii credincioșilor într-o A Doua Generație care vor reînzestra Pământul cu oameni.

— Foarte bine, preoteselor. Stăpânul vostru e mulțumit de voi, și mai ales de Sora Madge, care exprimă lucrurile ca și cum ar crede ceea ce spune. Acum, fetelor, recitați ceea ce trebuie să faceți pentru ca toate acestea să ajungă să se întâmple.

Din nou cele două femei își asumară tonul recitativ:

— Trebuie să înlăturăm orice păcat din noi înșine; trebuie să înlăturăm orice păcat din ceilalți; trebuie să-l onorăm și să-l cinstim pe Stăpân.

— Aceasta e cea pe care am putea-o numi clauza de calificare, îi spuse Jingadangelow lui Greybeard. Bine, preoteselor, acum puteți pleca.

Căzură în genunchi pentru a-i prinde mâna și a-l mângâia pe cap, cerșindu-i să le dea voie să rămână și îndrugându-i mostre de jargon.

— Ei drăcia dracului, fetelor, sunt în audiență! Lăsați-mă-n pace!

Fugiră de preaîndreptățita-i mânie, iar Jingadangelow îi spuse iritat lui Greybeard, în timp ce se foia în scaun ca să stea din nou comod:

— Asta-i pedeapsa pentru a avea discipoli – se întrec pe ei înșiși. Cântatul tuturor chestiilor ăstora repetitive se pare că li se urcă femeilor la cap. Iisus a știut el o chestie, două,

când și-a ales o echipă exclusiv masculină, dar eu par să mă descurc oarecum mai bine cu femeile.

— Nu pari complet cufundat în rolul dumitale, Jingadangelow, observă Greybeard.

— Rolul de profet e întotdeauna puțin cam obositor. De câți ani mă țin de povestea asta? De secole, și pentru secole și de-acum înainte! Da' le dau speranță - ăsta-i lucrul cel mare. Curios, mm? - să le dai oamenilor ceva ce ție însuși îți lipsește...

Se auzi o bătaie în ușă, și un individ flenduros, pierdut într-un jersey gri, anunță că toate femeile din Wittenham reveniseră în siguranță pe țărm și nava era gata să-și reia drumul.

— Dumneata și grupul dumitale ați face mai bine să plecați, îi spuse Jingadangelow lui Greybeard.

Atunci, îi ceru Greybeard să-i tracteze. Iritat, Jingadangelow spuse că se poate face, dacă sunt gata cu toții să ridice ancora aproape imediat. Avea să-i remorcheze până la Hagbourne în schimbul unei anumite contribuții în muncă din partea lui Pitt, Charley și Greybeard. După o scurtă consultare, căzură de acord și-și adunară lucrurile; majoritatea acestora fură depozitate pe șlep sau în barca lui Pitt, iar restul îl luară cu ei la bordul vasului, unde li se acordă o porțiune din spațiul punții. La vremea când își începură drumul, ceața se risipise. Ziua rămase apăsătoare și melancolică.

Pitt și Charley se angajară într-un joc de cărți cu doi membri ai echipajului. Martha și Greybeard făcură o plimbare împrejurul punții, care păstra urmele scaunelor pe care stătuseră odinioară călătorii de vacanță să admire bătrânul râu. La bord se aflau puțini oameni: vreo nouă „preotese”, poate, ca să slujească dorințelor lui Jingadangelow, și câțiva membri ai echipajului. Mai era și o pereche de domni ce lăncezeau leneși în umbra de la pupa și nu scoteau o vorbă. Erau înarmați cu revolve, în mod vădit pentru a respinge orice atac s-ar fi putut întreprinde asupra navei, dar Greybeard, neplăcându-i cum arătau, simți o oarecare ușurare că-și luase cu el pușca.

În timp ce treceau prin dreptul saloon-ului, încăperea camuflată cu perdele pentru folosința lui Jingadangelow, ușa se deschise și Stăpânul însuși privi afară. O salută pe Martha ostentativ.

— Chiar și un zeu are nevoie de-un strop de aer curat, spuse el. La mine-n cabină e ca într-un cuptor. Arăți la fel de fermecătoare ca-ntotdeauna, Madame; secolele n-au lăsat nici o urmă de pas în trecerea lor peste fața dumitale. Că tot veni vorba de frumusețe, poate-ai binevoi să poștești aici și s-arunci o privire unui anumit lucru.

Le făcu semn lui Greybeard și Martha să-l urmeze în cabină, spre o ușă aflată în capătul opus al acesteia.

— Sunteți amândoi necredincioși, necredincioși înnăscuți, aș crede, de vreme ce dintotdeauna am susținut teoria că necredincioșii se nasc, în vreme ce sfinții se fac; dar, în speranța de-a vă converti, poate ați vrea să vedeți unul din miracolele mele?

— Tot te mai ocupi de castrări? Întrebă Martha, rămânând pe loc.

— Cerule, nu! Neîndoielnic, transformarea pe care am suferit-o e suficient de evidentă pentru dumneata, doamnă Greybeard. Scamatoriile primitive nu-și au locul printre ocupațiile mele. Vreau să vă arăt o mostră autentică dintr-A Doua Generație a mea.

Ridică perdeaua unei ferestruici practice în ușă și le făcu semn să se uite în încăperea alăturată.

Lui Greybeard i se tăie respirația. Toate simțurile sale se deșteptară, ca o muzică.

Pe un pat mic, dormea o tânără fată. Era goală, iar cearșaful îi alunecase de pe umeri, dezvelindu-i cea mai mare parte a trupului. Acesta era neted și bronzat, plămădit cum nu se poate mai delicat. Brațele, împreunate sub ea, îi susțineau sânii; avea un genunchi ridicat în sus până aproape de a-i atinge cotul, dezvăluind smocul de păr pubian dintre picioare. Dormea cu fața înfundată în pernă, cu gura deschisă și părul șaten și bogat în neorânduială, încruntându-se în somn. Să tot fi avut șaisprezece ani.

Martha trase în liniște perdeaua la loc peste ochiul de

geam și se întoarse spre Jingadangelow.

— Deci unele femei încă mai rămân însărcinate... Dar copila asta nu aparține nici uneia dintre cele pe care le ai la bord, nu?

— Nu, nu, câtă dreptate ai! Aceasta nu e decât consolarea unui biet profet bătrân, cum s-ar putea zice. Soțul dumitale pare mișcat. Aș putea nădăjdui că după această dovadă a capacităților mele potențiale îi putem ura bun-venit sub pulpana A-Doua-Generaționaliştilor?

— Diavol viclean ce ești, Jingadangelow, ce faci cu fata asta? E perfectă - nu ca acele triste creaturi pe care le-am văzut la Oxford. Cum ai pus mâna pe ea? De unde vine?

— Nu vă dați seama că nu prea aveți dreptul să mă interogați astfel? Dar aș putea tot atât de bine să vă spun că, bănuiesc, mai există încă multe fapteuri la fel de drăgălașe precum Chammoy - așa se numește - furișându-se încioace și-ncolo prin țară. După cum vedeți, am ceva tangibil de oferit discipolilor mei! Acum, de ce nu vă uniți voi doi partida cu a mea?

— Facem o călătorie spre gurile râului, răspunse Martha.

Bunny Jingadangelow clătină din cap de i se scutură obrazii.

— Devii purtătoarea de cuvânt a soțului la vârsta dumitale înaintată, doamnă Greybeard. Când ne-am întâlnit, acum atâtea secole, crezusem că gândești cu capul dumitale propriu.

Greybeard îl înșfăcă de pieptii togii:

— Cine-i fata aia de-acolo? Dacă mai există și alți copii, atunci trebuie să fie salvați și îngrijiți corespunzător, și ajutați, nu folosiți ca târfe pentru tine! Pentru Dumnezeu, Jingadangelow...

Stăpânul dădu îndărăt clătinându-se, înhăță clopoțelul, sună violent și-l lovi cu el pe Greybeard peste obraz.

— Ești invidios, câine, ca toți bărbații! mârâi el.

Două preotese sosiră pe dată, zbierară văzând încăierarea și o luară spre cei doi indivizi așezați la pupa navei. Aceștia îl apucară pe Greybeard de brațe, ținându-l strâns.

— Legați-l și aruncați-l peste bord! ordonă Jingadangelow, împleticindu-se înapoi spre scaunul său; gâfâia greoi. Să guste puțin din el știucile. Pe femeie legați-o și lăsați-o pe punte. O să vorbesc eu cu ea când ajungem la Hagbourne. Executarea!

— Nici o mișcare! interveni Pitt din ușă. Potrivise o săgeată în arc și îl ochea pe Jingadangelow. Singurii doi dinți pe care-i mai avea în gură luceau înapoia penajului armei. Lângă el stătea Charley, supraveghind coridorul cu cuțitul în mână.

— Dacă se clintește careva neinvitat, trag în Stăpânul vostru fără să șovăi o secundă. Ia-le pistoalele, Martha. Greybeard, ești bine? Acum ce facem?

Haidamacii lui Jingadangelow nu denotau nici o poftă de luptă. Greybeard luă de la Martha cele două revolve și le vârî în buzunare. Își tamponă obrazul cu mâneca.

— N-aveam nimic de împărțit cu acești oameni, spuse el, dacă sunt gata să ne lase în pace. Mergem până la Hagbourne și-i lăsăm acolo. Mă-ndoiesc că ne vom mai reîntâlni vreodată.

— A, da' nu le poți da drumul așa! exclamă Pitt. Uită-te ce șansă lași să-ți scape. Avem acum ocazia să punem mâna pe o barcă în perfectă stare. Putem debarca echipajul ăsta mucegăit pe cea mai apropiată bucățică de mal. Puterea!

— Nu putem face asta, Jeff. Suntem prea bătrâni pentru a mai deveni pirați, se opuse Martha.

— Simt puterea cum îmi revine, întocmai ca pe vremea când eram tânăr, rosti Pitt, fără a se uita la nimeni anume. Stând aici cu arcul, mi-am dat seama că aș putea ucide iarăși. Doamne... E un miracol...

Îl privi fără să înțeleagă.

Greybeard spuse:

— Să fim practici. Nu ne-am putea descurca pe-un asemenea vas. Și nici nu l-am putea scoate din Marea Barks.

— Martha are dreptate, spuse Charley. N-avem dreptul moral să le răpim nava, oricât de ticăloși or fi.

Jingadangelow se îndreptă și-și ajustă toga.

— Dacă v-ați terminat cu toții discuțiile, fiți buni și, plecați din cabina mea. Trebuie să vă reamintesc că această încăpere e privată și sacră. Nu va fi nici o problemă, de-asta vă asigur eu.

În timp ce ieșeau, Martha văzu un ochi negru și sălbatic privind-o printr-o ruptură a perdelei de pe ferestruica îndepărtată.

Când, spre sfârșitul după-amiezii, apăru, localitatea Hagbourne se ivi nu din ceață, ci printre cortinele groase ale ploii, căci pâcla de dimineată fusese împrăștiată de un vânt aducător de averse. Acestea încetară în timp ce vasul cu aburi acosta la un chei de piatră, și lanțul colinelor Berkshire Downs se înălță dincolo de Hagbourne. Orașelul pe care Jingadangelow îl numea baza sa părea aproape pustiu. Nu erau acolo decât trei bătrâni care să întâmpine vaporul și să ajute la amararea lui. Debarcarea ce urmă îmboagăți cât de cât cu viață deprimantul decor.

Precaut, grupul lui Greybeard își desprinsе bărcile de navă.

Jingadangelow nu dădea impresia unui luptător. Lucru la care nu se așteptau fu apariția lui Becky, care se apropie în timp ce-și transbordau lucrurile pe șlep.

Înclinând capul într-o parte, își aținti nasul ascuțit către Greybeard.

— M-a trimis Stăpânul să vă vorbesc. Spune că-i datorați ceva de muncă pentru privilegiul pe care vi l-a acordat remorcându-vă.

— Am fi muncit pentru el dacă nu-l ataca pe Greybeard, spuse Charley. Aia a fost tentativă de omor, asta a fost. Cei ce se închină la zei falși vor fi damnați pe vecie, Becky, așa că mai bine ia seama.

— Ține-ți limba acasă, Charley Samuels, 'nainte să grăiești astfel unei preotese a celei de-A Doua Generații. Oricum, nu ca să vorbesc cu tine am venit.

Îi întoarse sfidătoare spatele și-i spuse lui Greybeard:

— Stăpânul păstrează întotdeauna adevărata iertare în

inima lui. Nu-ți poartă răcă, și ar dori să-ți ofere adăpost pentru noapte. Are un loc liber pe care l-ai putea folosi. E oferta lui, nu a mea, altfel eu, una, nu ți-aș face-o. Când mă gândesc că te-ai luptat cu el, că te-ai atins de persoana lui, că ai făcut-o!

— N-avem nevoie de ospitalitatea lui, spuse cu fermitate Martha.

Greybeard se întoarse spre ea luându-i mâinile, iar lui Becky i se adresă peste umăr:

— Spune-i Stăpânului tău că-i primim bucuroși oferta de adăpost pentru noapte. Și vezi să ne conducă acolo cineva cu limba mai civilizată.

În timp ce zorea înapoi spre pasarelă, Greybeard îi spuse Marthei pe un ton insistent:

— Nu putem pleca așa, fără să aflăm mai multe despre fata aia tânără a lui Jingadangelow, de unde vine și ce-are să i se-ntâmple. În orice caz, noaptea se anunță furtunoasă. Cu siguranță, nu ne paște nici un pericol, și ne va prinde bine un culcuș uscat. Hai să înnoptăm aici.

Martha își arcui ceea ce, într-o altă viață, i-ar fi fost sprâncenele:

— Recunosc că nu înțeleg interesul pe care ți-l stârnește ticălosul ăsta nedemn de nici o încredere. Atracția acelei fete, Chammoy, e, dimpotrivă, mult mai evidentă.

— Nu fi o femeiușcă prostuță, o dojeni el cu blândețe.

— Vom face cum dorești.

Peste chip i se așternu roșeața, până-n creștetul capului.

— Chammoy n-are nici un efect asupra mea, spuse, și se întoarse să-i dea lui Charley instrucțiuni cu privire la bagaje.

Cazarea pe care le-o oferi Jingadangelow se dovedi satisfăcătoare. Hagbourne era o ruină neîngrijită, case mohorâte din secolul douăzeci, multe dintre ele construite pe spezele primăriei.

Dar la un capăt al orășelului, într-o zonă aleasă de Jingadangelow pentru uzul său și al discipolilor lui, se aflau case dintr-o tradiție mai veche și mai puțin anemică. În toată regiunea, creștea o vegetație densă. Cea mai mare

parte din restul localității era asediată de plante, soc, ștevie, răskoage, măcriș, urzici și omniprezenții rugi de mure. În afara orașului, vegetația era de-o altă natură. Oile care păscuseră cândva iarba din luncă, dispăruseră de mult. În lipsa turmelor care să consume lăstarii arbuștilor și ai copacilor, revenea vechea pătură de stejari și fagi, dezrădăcinând în calea sa casele unde locuiseră consumatorii-de-oi.

Această viguroasă pădure tânără, picurând încă după ploaia recentă, se freca de pereții din piatră ai hambarului spre care fu îndrumat grupul. Zidul din față și cel dosnic erau, de fapt, sparte, ca rezultat, pe jos fiind plin de noroi. O scară de lemn, însă, ducea la un mic balcon, de unde se ajungea în două camere confortabile, aflate încă sub un acoperiș propriu-zis. Fuseseră locuite nu demult, și exprimau făgăduiala unei nopți decente. Pitt și Charley ocupară o cameră, Martha și Greybeard pe cealaltă.

Își preparară o masă bună dintr-o pereche de rațe tinere și niște mazăre, cumpărată de Martha de la una dintre femeile de pe vas, căci preotesele nu se arătaseră ostile față de puțină tocmeală în orele lor libere. Uitându-se după ploșnițe, ajunseră la concluzia că n-aveau să primească vizite pe timpul nopții; astfel încurajați, se retraseră devreme în odăile lor. Greybeard aprinse un felinar și, împreună cu Martha, se descălță. Femeia începu să se dezbrace și să-și perie părul. El tocmai își curăța țeava puștii pe dinăuntru cu o bucată de cârpă, când auzi treptele de lemn scârțâind.

Se ridică fără zgomot în picioare, strecurând un cartuș în culată și îndreptându-și arma spre ușă.

Intrusul de pe scară auzi în mod vădit clănțănitul închizătorului, căci strigă:

— Nu trage!

Din camera alăturată răsună glasul lui Pitt, strigând o somație:

— Care sunteți acolo, dracilor? Vă-mpușc pe loc!

— Greybeard, eu sunt - Jingadangelow! Vreau să-ți vorbesc.

— Jingadangelow, nu Stăpânul! observă Martha.

Greybeard stinse felinarul și dădu ușa la perete. În lumina asfințitului târziu, Jingadangelow stătea la jumătatea scărilor, cu o lampă mică deasupra capului. Razele ei, căzând pieziș, nu-i luminau decât fruntea lucioasă și obrajii. Pitt și Charley ieșiră pe micul balcon să-l vadă.

— Nu trageți, oameni buni. Sunt singur și nu vreau să vă fac nici un rău. Aș dori doar să stau de vorbă cu Greybeard. Puteți să vă duceți la culcare și să dormiți fără nici o grijă.

— Asta om hotărî noi singuri, replică Pitt, dar tonul său dădea de înțeles că se mai înmuiase. Ai avut ocazia să vezi că nu-ți înghițim gogoșile.

— Mă descurc eu cu el, Jeff, îl asigură Greybeard. Fă bine și intră, Jingadangelow.

Colportorul de viață veșnică pusese recent carne pe el; podelele îi scârțâiră sub picioare, în timp ce pășea pe platformă. Greybeard se trase într-o parte, iar Jingadangelow intră în camera lor. Văzând-o pe Martha, își învrednici șoldurile cu o smucitură ce se voia substitutul trupez al unei plecăciuni. Puse lampa pe o poliță de piatră fixată în perete și rămase acolo, trăgându-se de buză și observându-i, cu respirația gâfâită.

— Asta-i o vizită mondenă? întrebă Martha.

— Am venit să vă propun un târg, răspunse el.

— Nu facem târguri; asta-i ocupația dumitale, nu a noastră, replică Greybeard. Dacă băieții ăia duri își vor revolverele înapoi, sunt dispus să le restitui dimineață când plecăm, cu condiția să garantezi de buna lor comportare.

— Nu ca să discut asta am venit. N-ai nevoie să folosești tonul ăsta tăios numai pentru că ai un ușor avantaj față de mine. Vreau să-ți fac o propunere pe-a dreaptă.

Martha spuse cu răceală:

— Doctore Jingadangelow, sperăm să pornim la drum în zorii zilei. Te rog mult să treci direct la ceea ce ai de spus.

— E ceva în legătură cu fata aceea, Chammoy? întrebă Greybeard.

Murmurând că va trebui să-l ajute cineva când o fi să se ridice iar, Jingadangelow se lăsă pe podea și rămase așezat

acolo.

— Văd că n-am de ales decât să-mi depun unele dintre cărți pe metaforica masă. Vreau să mă ascultați amândoi cu generozitate, de vreme ce într-adevăr am venit să mă despovărez. Fie-mi îngăduit să spun că-mi pare rău că nu mă primiți într-un mod mai prietenos. În pofida aceluia neînsemnat incident de pe vas, considerația mea pentru voi rămâne neschimbată.

— Ne interesează să auzim despre fata aflată în posesia dumitale, spuse Martha.

— Da, da, veți auzi despre ea de îndată. După cum știți, am circulat extensiv prin Midlands de-a lungul secolelor mele la datorie. În multe privințe, sunt o figură byroniană, silit să rătăcesc și să sufăr... În timpul peregrinărilor mele, rareori am văzut copii. Firește, știm că nu poate fi vorba de existența lor.

Totuși, rațiunea mea m-a împins să consider că, situația actuală ar putea fi pe departe diferită de cea aparentă. Spre a ajunge la această concluzie, am analizat un număr de factori, pe care acum am să vi-i înfățișez.

Dacă mai țineți minte epoca aceea îndepărtată dinaintea ca vechile civilizații tehnologice să se fi năruit, în secolul douăzeci A.D.¹⁹, vă veți fi amintind că mulți specialiști au dat diagnostice contradictorii asupra a ceea ce urma să se întâmple când aveam să resimțim efectele depline ale bombelor din spațiu. Unii considerau că totul va reveni la normal în interval de câțiva ani, alții, că acumulările de radioactivitate vor eradica toate formele de viață de orice fel din această lume păcătoasă dar totuși, mai degrabă, dezirabilă. După cum știm, noi cei care ne bucurăm de beneficiul de-a fi supraviețuit, ambele aceste optici greșeau. Am dreptate?

— Ai, continuă.

— Mulțumesc, continuu. Alți specialiști au sugerat că radioactivitatea de pe urma Marelui Accident s-ar putea să fie absorbită în sol pe parcursul anilor. Cred că această predicție s-a împlinit. Și mai cred și că o dată cu ea, unele

¹⁹ Anno Domine (Anul Domnului - lat.) = după Christos (N.T.)

femei mai tinere și-au redobândit capacitatea de a naște copii.

Acum, trebuie să vă mărturisesc că n-am întâlnit eu însumi nici o femeie fertilă, deși în cadrul noii mele meniri le-am căutat cu toată vigilența. Așa că am fost nevoit să mă întreb: „Ce-aș face dacă aș fi o femeie de aproximativ șaizeci de primăveri care-a descoperit că poate produce ceea ce noi numim A Doua Generație?” Aceasta e o întrebare mai curând teoretică; dumneata cum i-ai răspunde, Madame?

Martha spuse încet:

— Dacă ar urma să am un copil? Aș fi încântată, cred. Cel puțin, am petrecut un număr de ani bănuind că aș fi încântată. Dar aș evita să las pe cineva să-mi vadă copilul. Categorie, aș evita să mă înfățișez cuiva ca dumneata și să-mi declar secretul, de teamă să nu fiu silită la – mă rog, la vreo formă de reproducere forțată.

Jingadangelow dădu din cap cu un aer profesoral. Întrucât statul de vorbă îi liniștea, manierele sale își recăpătaseră ceva din vechea lor pompă.

— Mulțumesc, Madame. Spui că te-ai ascunde, pe dumneata și progenitura dumitale. Sau te-ai expune și ai putea fi foarte bine ucisă, așa cum i s-a întâmplat unei nesocotite femei care a născut o fetiță aproape de Oxford. Presupunând că un număr de femei au adus pe lume copii, nu trebuie să uităm că multe dintre ele trebuie s-o fi făcut în așezările izolate ce se află acum departe de toate cărările bătute. Vestea Nașterii n-ar fi propagată.

Apoi, să ne gândim în ce hal ar trăi copiii. Ați putea crede că reprezintă o categorie de invidiat, cu toți adulții din vecinătate răsfățându-i și protejându-i. O mai profundă cunoaștere a umanității vă va convinge de contrariu. Invidia ranchiunoasă a acelor oameni care nu au copii ar fi insuportabilă, iar vârstnicii părinți n-ar fi apti să respingă efectele tangibile ale acestei invidii. Copiii ar fi răpiți de babornițe înnebunate să fie mame, de boșorogi sterili și demenți. Micuții ar deveni prada constantă a mizerabililor de soiul celor cu care am fost nevoit să mă asociez acum

vreo optzeci de ani, când călătoream cu un bâlci itinerant pentru a-mi asigura propria protecție. La vremea când copiii – băieți sau fete – ar ajunge în pragul adolescenței, n-am putea decât să dăm înapoi stupefiați la gândul infamiilor sexuale cărora le-ar fi expuși...

— Experiența lui Chammoy ilustrează fără-ndoială tot ceea ce spui, îl întrerupse Greybeard. Lasă ipocrizia, Jingadangelow, și treci la subiect.

— Chammoy a avut nevoie de protecția și influența mea morală. Dincolo de asta, sunt un om singuratic. Oricum, chestiunea e următoarea: cea mai mare amenințare pe care ar avea-o de înfruntat un copil ar fi... societatea umană! Dacă vă întrebați de ce nu există copii, răspunsul este că dacă există, se ascund de noi în proaspetele ținuturi sălbatice, cât mai departe de oameni.

Martha și Greybeard se uitară unul la altul. Își citeau reciproc în ochi o recunoaștere a veridicității acestei teorii. În sprijinul ei, puteau să-și aducă aminte zvonurile persistente, datând de cel puțin zece ani, despre gnomi și mici apariții cu formă omenească zărite prin desișuri, care dispăreau la apropierea vreunui om. Și totuși... Era prea mult ca să poată fi înghițit dintr-o dată; în mintea și trupul lor secase complet credința în copiii vii.

— Toate astea fac parte din nebunia ta, Jingadangelow, spuse Greybeard cu glas răgușit. Ai mintea obsedată de-a pune mâna pe cât mai multe asemenea tinere făpturi. Te rog, lasă-ne. Nu vrem să mai auzim – avem propria noastră nebunie cu care suntem mulțumiți.

— Așteaptă! *Dumneata* ești nebun, Greybeard, da, nu eu! Nu mi-a fost raționamentul suficient de clar? Sunt mai întreg la minte decât voi, cu dorința voastră smintită de a ajunge la gurile râului!

Se aplecă înainte și-și încleștă mâinile una de alta ca pradă unui cumplit chin.

— Ascultați-mă! Am motivele mele de-a vă spune toate astea.

— N-ar strica să fie motive întemeiate.

— Sunt întemeiate. E o idee. E cea mai bună idee care

mi-a venit vreodată, și știu că o veți aprecia și voi – amândoi. Amândoi sunteți oameni rezonabili, și a fost o mare bucurie să vă întâlnesc din nou după toate aceste secole, în ciuda incidentului aceluia nenorocit de azidimineață, pentru care-mi închipui că ați fost mai vinovați decât mine – dar nu, hai să-l dăm uitării. Adevărul e că întâlnirea cu voi m-a făcut să jinduiesc după o companie mai inteligentă – nu compania nebunilor care mă înconjoară în prezent.

Jingadangelow se aplecă spre ei, adresându-i-se exclusiv lui Greybeard:

— Mă ofer să renunț la tot și să vă însoțesc, oriunde v-ați duce. Îți voi respecta implicit conducerea, firește. E o renunțare măreață și nobilă. O fac numai și numai pentru sufletul meu, și fiindcă m-am plictisit de imbeciliile ăștia care mă urmează.

În scurta tăcere, ce urmă, grăsanul își privi neliniștit auditoriul; încercă să-i suradă Marthei, se gândi mai bine și-și șterse intenția de pe față.

— I-ai adunat pe nebunii care te urmează și trebuie să-i suporti, spuse încet Greybeard. Țasta-i un lucru pe care l-am învățat de la Martha, acum mai puțin de-un milion de ani: indiferent cum îți imaginezi propriul rol în viață, tot ce poți face e să ți-l joci cât de bine ești în stare.

— Dar acest rol de Stăpân, sfinte cerule, nu e unicul meu rol. Aș vrea să-l las în urmă...

— Nu mă-ndoiesc că ai o duzină de roluri pe care le poți juca, Jingadangelow, dar sunt la fel de sigur că esența ta însăși rezidă în aceste roluri. Nu te dorim alături de noi – trebuie să fii de o franchețe cam brutală. Suntem fericiți! Cu tot ceea ce-a pierdut întreaga lume de când cu Accidentul ăla cumplit din 1981, un lucru cel puțin l-am câștigat – nu mai e nevoie de ipocriziile și prefăcătoriile civilizației; putem fi noi-înșine, așa cum ne e firea. Tu însă ai provoca disensiuni între noi, pentru că ai adus cu tine vechea trăncăneală purtătoare de măști, până-n vremurile astea simple. Ești de-acum prea bătrân ca să te mai dezveți – cât de multe mii de ani ai? – așa că nu-ți vei găsi nicicând

pacea alături de noi.

— Dumneata și cu mine suntem filozofi, Greybeard! Sarea pământului! Vreau să împărtășesc alături de dumneata acest mod de viață simplu.

— Nu. Nu l-ai putea împărtăși. N-ai putea decât să-l întinezi. N-avem ce discuta. Regret.

Luă lampa de pe polița de piatră și i-o puse în mână lui Jingadangelow. Stăpânul îl privi, apoi întoarse încet capul pentru a vedea și chipul Marthei. Întinzând o mână, o apucă de tivul rochiei.

— Doamnă Greybeard, soțul dumitale a devenit un dur de când ne-am întâlnit la Swifford Fair. Convinge-l. Îți spun eu că se află copii în luncă, nu departe de-aici – Chammy e una dintre ei. Noi trei am putea să-i urmărim și să ne instituim ca profesori. Ei ar avea grijă de noi, în vreme ce noi i-am învăța tot ce știm. Convinge-l pe acest soț al dumitale cu inima împietrită, te conjur.

Martha replică:

— Ai auzit ce-a spus. El e șeful.

Jingadangelow oftă. Aproape ca pentru sine, spuse:

— În ultimă instanță, toți suntem singuri. Conștiința – ce mai povară.

Încet, se ridică în picioare. Martha se sculă și ea. O lacrimă se sili să curgă din ochiul lui drept și se rostogoli cu oarecare stăpânire de sine pe obraz, până peste întinderea bărbiei, unde o zbârcitură o abătu spre gât.

— Vă ofer umilința mea, omenia mea, iar voi le respingeți!

— Cel puțin îți rămâne șansa de-a reveni la divinitatea ta.

Oftă și obținu efectul unei plecaciuni fără a face, de fapt, mai mult decât să-și îndoiaie puțin genunchii.

— Cred că mâine-n zorii zilei veți pleca toți, spuse. Întorcându-se, ieși pe ușă, o închise în urma lui și-i lăsă în întuneric.

Martha își strecură mâna într-a soțului ei.

— Ce cuvântare splendidă i-ai ținut, dragule! Poate că, la urma urmei, tot ai tu puțină imaginație. Oh, să te-aud spunând așa cum ai spus: „Suntem fericiți!” Ești într-adevăr

un om de ispravă, iubitul meu Algy. Ar trebui să-l luăm cu noi pe acest bătrân pungaș nevrednic de încredere, dacă ți-ar putea provoca regulat o asemenea elocvență.

O dată în viață, Greybeard simți nevoia să reducă la tăcere tachinările ei tandre. Ciuli urechea să asculte sunetele pe care le scotea, sau încetase să le mai scoată, Jingadangelow. Căci, după câțiva pași, individul se opri, urmând un zgomot înfundat pe care Greybeard nu reuși să-l interpreteze, și apoi, tăcere. Murmurându-i scurt Marthei să se dea la o parte, dibui spre locul unde-și lăsase pușca, și-o luă și deschise ușa.

Lampa lui Jingadangelow continua să ardă. Stăpânul n-o mai ținea în mână. Stătea pe pardoseala hambarului, cu mâinile tremurându-i deasupra capului. În jurul lui se învârtteau trei arătări incredibile, dintre care una apucase felinarul și-l legăna, astfel că împrejurul încăperii se roteau umbre, peste scândurile tavanului, pereți și podea.

Făpturile erau grotești, dar greu de distins în lumina difuză și pâlpâitoare. Păreau să aibă fiecare câte patru picioare și două brațe, și stăteau pe jumătate chircite. Urechile li se înălțau, ciulite, pe țeste; aveau nasuri ca niște boturi ascuțite și bărbii prelungi. Săltau în jurul omului ce se clătina între ele. Privitorul putea fi iertat de-a le confunda cu niște reprezentări medievale ale diavolului.

Toate firele bărbii lui Greybeard se zbârliră într-un val de frică superstițioasă. Cu un act pur reflex, ridică pușca și trase.

Zgomotul fu covârșitor. O parte a peretelui din fundul hambarului se prăbuși în noroiul dinăuntru. În același timp, silueta ce dănuia cu felinarul slobozi un țipăt și căzu. Lampa se sparse printre picioare tropăind înnebunite, și se stinse.

— O Doamne, o, Martha, adu o lumină! strigă Greybeard, brusc alarmat. Coborî greoi prin întuneric scara, în timp ce Pitt și Charley ieșeau în fugă pe balcon. Charley avea felinarul lor.

Cu un chiot surescitat, Pitt trase o săgeată spre figurile ce fugeau, dar aceasta nimeri prea aproape și rămase

înfiptă, vibrând, în noroi. Împreună cu Charley, îl urmă pe Greybeard până jos, cu Martha imediat după ei, aducând și ea un felinar. Jingadangelow se rezemă de peretele ce părea cel mai sigur, plângând șocat; părea nevătămat fizic.

Pe jos, ghemuit sub o pereche de piei de bursuc, zăcea un băiețaș. Una dintre piei îi era legată în partea inferioară a trupului, îmbogățindu-l cu încă o pereche de picioare; cealaltă era fixată astfel că masca ei acoperea chipul băiatului. În plus, trupul său slab era mânjit cu vopsea sau noroi. La cingătoare purta un cuțitaș. Împușcătura îl nimerise în coapsă. Era inconștient și pierdea sânge cu repeziciune, Charley și Pitt îngenuncheară lângă Greybeard în timp ce acesta trăgea la o parte pielea de viezure. Rana părea o boală hrănindu-se din carnea netedă a piciorului.

Aproape că nici nu-l auziră pe Jingadangelow bâiguind în spatele lor:

— M-ar fi ucis dacă nu veneai dumneata, Greybeard. Sălbatici mici! Mi-ai salvat viața! Belelele astea ticăloase mă pândeau! Pe Chammoy am prins-o pe aici pe undeva, și cred că după ea veniseră. Fiare mici! Nu trebuie ca discipolii mei să mă găsească aici! Trebuie să fiu în continuare Stăpânul! E destinul meu, blestemat să fie.

Pitt se apropie de el, privindu-l drept în față:

— N-avem chef să te mai vedem. Tacă-ți fleanca și cară-te de-aici.

Jingadangelow își îndreptă trupul.

— Îți închipui că țin neapărat să rămân?

leși clătinându-se din hambar, în noaptea plină de frunzișuri, în timp ce Martha aplica un garou pe piciorul băiatului. În clipa când îl strânse, ochii copilului se deschiseră, privind în gol spre mișcarea umbrelor de pe tavan. Femeia se aplecă spre el, zâmbindu-i:

— Oricine-oi fi, o să fie totul bine, dragul meu.

Șlepul porni a doua zi dis-de-dimineată, cu barca lui Pitt tractată după el. Pitt stătea în ea de unul singur, dând din cap pentru sine, din când în când rânjind și frecându-și nasul.

La plecarea lor din Hagbourne, vremea era închisă, dar în timp ce se îndreptau spre următoarea etapă a călătoriei care sperau să-i ducă într-o bună zi la gurile râului, soarele răzbătu prin nori și vântul deveni mai răcoros.

Fâșia degradată a portului, cu vaporul Generației A Doua legat paralel cu ea, era pustie. Spre ușurarea lor, nimeni din grupul lui Jingadangelow nu apăru să le ureze drum-bun, cu ostilitate sau altminteri. Când ajunseră la o oarecare distanță, pe țărm apăru o figură solitară care le făcu cu mâna; erau prea departe pentru a o mai identifica.

Greybeard și Charley ridicară vâslele în timp ce briza le umfla pânza, iar cel dintâi se duse să se așeze la cârmă lângă Martha. Se priviră, dar nu schimbă nici o vorbă.

Gândurile-i erau grele. Înșelătorul Stăpân avea dreptate cel puțin într-o privință: mâinile omului se întorseseră împotriva copiilor, în practică dacă nu și în teorie. El însuși trăsesese asupra primului copil văzut în preajmă! Poate că în om domnea un soi de pornire filicidă, forțându-l spre distrugere.

Cel puțin era clar că noua generație avea un puternic instinct de conservare – și de vreme ce erau atât de puțini la număr pe fața pământului, aceasta era foarte bine. Se fereau de oameni.

După îmbrăcăminte se vedea clar că se identificau mai mult cu regnul animal decât cu matusalemii scrântiți care încă mai populau planeta. Ei bine, în câțiva ani, viața avea să le fie mai ușoară.

— Pot fi învățați să nu se teamă de noi, spuse absent Greybeard. După lecția asta vitală, ar trebui să le dăm ajutor din belșug.

— Firește, trebuie să fie precum spui. Dar ei sunt virtualmente o specie nouă – poate că ideal ar fi să *nu* fie învățați să nu se teamă de noi, spuse Martha. Îi puse o mână pe umăr și se ridică.

Greybeard rumegă implicațiile acestei remarce în timp ce o privea îndepărtându-se. Soția sa se aplecă peste targa improvizată, zâmbind, pe când începea să schimbe cu mișcări blânde bandajul micului Arthur. Preț de-un minut

bărbatul ei o privi, îi contemplă mâinile, chipul, și copilul ce se uita solemn drept în ochii ei.

Apoi întoarse capul, sprijinindu-și o mână pe pușcă în timp ce pe cealaltă și-o puneă streășină la ochi și se prefăcea că privește înainte spre orizont, unde se înălțau colinele.